

Översiktsplan 2015

Trosa kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2015-12-02

www.trosa.se/op15

N 58° 53' 38" Ö 17° 33' 8"

Översiktsplanearbetet har letts av Kommunstyrelsens planutskott under ledning av ordförande Tomas Landskog (M) samt vice ordf Per Insulander (S) (t o m nov 2014) och vice ordf Tommy Fogelberg (V) (fr o m nov 2014). Planuppdraget gavs 2014 och efter valet ändrades sammansättningen något i Planutskottet. Följande ledamöter utöver ovanstående har deltagit i arbetet med kommunens nya översiktsplan: Sune G Jansson (M), Bengt-Eric Sandström (FP), Ann-sofie Soleby-Eriksson (S), Ann Larson (M), Arne Karlsson (KD), Stefan Björnmalm (C), Helena Koch (M), Birgitta Jutvik (V) samt Maria Arman (MP).

Arbetet med översiktsplanen har inletts med tematiska seminarier i Planutskottet. Syftet med dessa seminarier har bl a varit att ge ledamöterna en gemensam kunskapsgrund inför planarbetet, lyfta aktuella frågor av betydelse för översiktsplanen samt aktualitetspröva gällande översiktsplan från 2010. Inriktningen på seminarierna har varit Samhällsbyggnad, Teknisk infrastruktur samt Ekologi, folkhälsa och energi. Seminarierna har blandat föreläsningar med diskussioner och de har letts av respektive tjänstemän inom de olika fackområdena. Deltagande tjänstemän har varit: kommunekolog Elin van Dooren, energi- och klimatrådgivare Rickard Österlund, teknisk chef Stig Tördahl, miljöinspektör Sara Nyström, Ostlänken-samordnare Hans-Erik Eriksson, samhällsbyggnadschef Mats Gustafsson och planchef Linda Axelsson. Därutöver har även ett inspirationsföreläsning anordnats med den tyske arkitekten Joachim Eble, Eble Architektur, med fokus på ekologiskt och långsiktigt hållbart byggande med erfarenheter från Sverige, Tyskland och Holland.

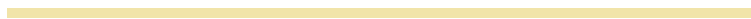
Planhandlingarna har tagits fram av Samhällsbyggnadskontoret där huvuddelen av texterna skrivits av planchef Linda Axelsson. Övriga medförfattare är kommunekolog Elin van Dooren, Ostlänkensamordnare Hans-Erik Eriksson och samhällsbyggnadschef Mats Gustafsson.

Kommunens nya översiktsplan tas fram i enlighet med Plan- och bygglagen (2010-900). Samråd har skett under våren 2015 och granskning av ett reviderat förslag under sommaren/hösten 2015. Antagen av kommunfullmäktige 2015-12-02.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Trosa kommun 2030 ...	5
Vad är en översiktplan?	6
Hållbarhet och tillväxt	10
Intressen och anspråk	16
Befolkning, bostäder och service	17
Näringsliv och turism	21
Natur och friluftsliv	26
Kulturmiljö	32
Vattenfrågor i kommunen	36
Kommunikationer	40
Tekniska system	46
Risker, hälsa och säkerhet	50
Riksintressen	54
Planförslag	60
Planförslaget i korthet	61
Vagnhärad	62
Trosa	72
Västerlång	86
Byggande på landsbygden	90
Konsekvensbeskrivning	98
Del 1: Översiktlig bedömning av konsekvenser	99
Del 2: Miljökonsekvensbeskrivning	104
Sakregister	119
Granskningsyttrande över översiktsplan för Trosa kommun	120

Trosa kommun 2030 ...

Trosa kommun står för småskalighet, attraktivitet, närhet till skog och vatten, goda förbindelser till stadsregioner på bekvämt tidsmässigt avstånd både i norr och söder och tätorter med egen identitet. För att vara framgångsrik krävs att dessa värden värnas och utvecklas även fortsättningsvis.

Befolkningen har under de senaste åren vuxit på ett sätt att karaktären av småstad har kunnat bevaras. Befolkningsökningen på ca 2-3 procent per år skapar förutsättningar för ett mer varierat serviceutbud. Antalet företag har ökat och den historiskt starka entreprenörsandan har stärkts.

Hela kommunen uppfattas alltjämt som attraktiv i alla avseenden och är känd som en småstadsidyll, även då invånarna blivit fler. Genom en klok utformning och placering av ny bebyggelse har den välbevarade trähusbebyggelsen i centrala Trosa stärkt kommunens attraktivitet.

Stockholmsregionen har vuxit och utgör en stark nod i norra Europa. I takt med den snabba expansionstakten och den överhettade bostads- och trafiksituationen i Stockholm är Trosa kommun i allmänhet och Vagnhärad i synnerhet alltmer integrerat i den storskaliga regionala strukturen. Detta leder till en förhållandevis stor inflyttning till kommunen, framförallt till Vagnhärad. Även Västerljung och landsbygden har fått fler invånare vilket stärker underlaget för skola och förskola. Det lokala näringslivet har utvecklats avsevärt och det utbyggda fibernätet har möjliggjort etableringar såväl i tätorterna som på landsbygden.

Kollektivtrafiken framförallt till Stockholm har genomgått genomgripande och omfattande förbättringar vilket gjort att arbetspendling med bil är ovanligt. Ett enhetligt biljettsystem gör det enkelt att resa över länsgränserna. Tåg, bussar och andra kollektiva färdmedel är bekvämare, billigare, mer pålitligt och går betydligt snabbare. Även kopplingarna mellan olika trafikslag gör det enkelt att resa såväl inom som till och från Trosa kommun. Det finns även tillgång till bilpooler i Trosa och Vagnhäradstätt via lokala entreprenörer och föreningar.

Ostlänken är i drift med snabba regiontåg vilket ger tätare trafik och avsevärt kortare restider. Trafiken möjliggör bekväm arbets- och studiependling till städer som Stockholm, Uppsala, Linköping och Norrköping. Dagligen stannar tåg i attraktiva tider för kommunens invånare och den nya tågtrafiken innebär inte bara förbättrade kopplingar till Stockholm, Arlanda och regionens nya storflygplats Skavsta utan även till övriga delar av landet och internationellt. Sammantaget innebär förändringen helt nya möjligheter för såväl regionala och längre arbetsresor som fritidsresor. Kommunens nya resecentrum kopplar ihop lokalt och regionalt resande med nationellt och internationellt resande.

Kommunens näringsliv har breddats både i omfattning och delvis även inriktning. Det finns även fortsättningsvis byggbar mark tillgänglig för näringslivet. Besöksnäringen har ökat i takt med att det blivit enklare att resa till kommunen och detta har också lett till ett mer varierat utbud av handel, restauranger, aktiviteter och tjänster för kommunens invånare även utanför den tidigare traditionella turistsäsongen. De utvecklade transportmöjligheterna förbättrar möjligheten att rekrytera personal och förstås också för Trosas befolkning att ta del av en bred arbetsmarknad.

Kommunens utbyggnad av fibernät har visat sig vara strategiskt riktig. Genom att ge fler, invånare och företag, möjlighet att ansluta sig till fibernätet har kommunikationen underlättats vilket också resulterat i att fler företag valt att etablera sig i kommunen. Det har också förbättrat möjligheterna att utveckla Västerljungs tätort samt de stråk på landsbygden som givits möjlighet att ansluta sig.

Ett antal nya boendekområden har tillkommit, huvudsakligen i tätorterna eller i dess direkta anslutning. Bebyggelsen har en estetiskt tilltalande utformning och är byggda på ett energieffektivt sätt. Där nya bostäder tillkommit utanför tätorterna har det skett med en god anpassning till landskapet. Solberga är en integrerad del av

Vagnhäradstätt med en blandad bebyggelse där bostäder och verksamheter blandas på ett varierat och tilltalande sätt och Vagnhäradstorg utgör ett naturligt centrum för orten.

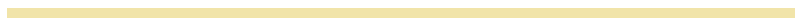
Kommunens strävan efter hållbarhet i planeringen har resulterat i att nybyggda och befintliga områden inte har ökat miljöbelastningen och att människor mår bra i sina boendemiljöer, att det går att integrera verksamheter bland bostäder och mycket annat. Tillgången på rekreation både inom och utanför tätorterna samt rik och varierad natur i anslutning till kommunens boendekområden är år 2030 fortsatt god. Nya naturreservat har inrättats i tätortsnära lägen och gravfälten vid Björke är en naturlig mötesplats som knyter an till bygdens historia.

Den hållbara utvecklingen som ett nationellt mål börjar ge resultat i form av att utsläpps- och avloppsmängderna samt nyttjandet av fossila bränslen börjar sjunka. Belöningen kommer dock inte bara i form av renare luft, mark och vatten. I takt med ökade statliga miljö- och straffavgifter som satts in för att ytterligare skynda på kommunernas miljöarbete, betalar sig tidigare gjorda investeringar nu mångfalt. Det ekologiska arbetet förbättrar förutsättningarna för rena och friska stadsfjärdar och skärgård. Trosas å- och havsstränder är också fortsatt tillgängliga, både i och utanför kommunens orter. Arbetet med kommunens nya reningsverk har i det här fallet haft stor betydelse.

Kommunens entréer både från land och sjöss är estetiskt tilltalande. Kraven har ökat på estetiskt tilltalande bebyggelse i exponerade lägen vilket upplevs positivt och nya projekt fungerar som viktiga inspirationskällor för det fortgående arbetet.

Trosa är Sörmlands främsta besöksmål. I takt med upprustningen och vidareutvecklingen av hamnområdet, Stadsfjärdarna och stadens centrala delar stärks området som viktig knutpunkt för besöksnäringen. Samtidigt är skärgården i stora delar fortfarande oexploaterad.

Vad är en översiktsplan?

Alla kommuner ska ha en översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Detta regleras i Plan- och bygglagen (PBL). Översiktsplanen (ÖP) ska visa hur kommunen anser att mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Detta redovisas under rubriken Planförslag, där områden som kan byggas ut finns redovisade, tillsammans med områden som kommunen anser ska bevaras för rekreation eller andra syften. Översiktsplanen ska också redovisa hur riksintressen kan tillgodoses samt hur kommunen ställer sig till dessa. Detta kan du läsa mer om under Intressen och anspråk, där riksintressena tillsammans med olika samhällsfunktioner och behov finns redovisade.

Översiktsplanen ska också följa gällande miljö kvalitetsnormer.

Syftet med översiktsplanen är att ange kommunens långsiktiga vision och se hur Trosa kan utvecklas i ett brett sammanhang. ÖP:n ska vara ett strategiskt dokument som ser långt fram i tiden men också fungera som en vägledning när detaljplaner och andra dokument tas fram, liksom för bygglovshandläggning och andra beslut som rör markanvändning. Den är inte juridiskt bindande utan rådgivande. Minst en gång under varje mandatperiod ska kommunen pröva om den fortfarande kan anses aktuell. I Trosa kommun har kommunfullmäktige beslutat om att göra denna prövning årligen. Även Länsstyrelsen ska varje mandatperiod aktualitetspröva kommunens översiktsplan.

Enligt PBL ska planens innebörd och konsekvenser kunna utläsas utan svårighet. Dessa redovisas huvudsakligen i kapitlet Konsekvensbeskrivning i slutet av dokumentet. Trosas ÖP har tagits fram av den styrgrupp som presenteras på pärmens insida liksom deltagande tjänstemän.

Demokrati och inflytande

Översiktsplanen ska följa de regler som finns i PBL vad gäller den demokratiska processen och medborgarna ska ges möjlighet att påverka planen. Detta konkretiseras genom det samråd och den granskning som genomförs då en ny översiktsplan tas fram. I dessa delar av processen

kan enskilda, föreningar, myndigheter och andra kommuner etc påverka genom skriftliga synpunkter, brev, e-post eller på de möten som kommunen arrangerar för att diskutera planeringsfrågorna. De synpunkter som ges ska bemötas av ansvariga politiker som därmed ska ta ställning till hur man bäst kan tillgodose alla olika intressen.

Tidigare översiktsplanering i Trosa

Behovet av översiktlig planering har funnits under lång tid särskilt i en växande kommun som Trosa. Studeras den kommunala planeringen under årens lopp går det att konstatera att vissa frågor återkommer. Redan på 1950-talet var trafiken på väg 218 en utmaning. Skillnaden jämfört med idag var att då förväntades en ökning av trafiken från 300 till 450 fordon per dygn. Idag färdas knappt 8.000 fordon per dygn på väg 218 och prognoser förutspår en ökning kommande år. Då liksom nu var behovet av bostäder stort och betydelsen av ett varierat utbud har återkommit under årens lopp. Näringslivet har alltid varit högt prioriterat och flera planer lyfter fram betydelsen av att ha mark tillgänglig för utbyggnad av verksamhetslokaler dock har inriktningen på verksamheterna skiftat över tid.

Kommunens första översiktsplan antogs 1991 då Trosa tillhörde Nyköpings kommun och året därefter blev Trosa egen kommun. Under år 1993 antogs en fördjupning vilken omfattade tätorterna och landsbygden. I slutet av 1990-talet fanns behov av en ny översiktsplan vilken

Kommunens första översiktsplan antogs 1991 då Trosa tillhörde Nyköpings kommun och året därefter blev Trosa egen kommun.

antogs år 2001. Denna låg sedan till grund för 2006 års plan vilken sedan följdes av en tredje översiktsplan under 2000-talet när Översiktsplan 2010 antogs av kommunfullmäktige. I takt med att områdena bebyggts, frågetecknen rörande Ostlänken börjat rätas ut och områdena omvärderats beslutade Planutskottet vintern år 2014 att uppdraga åt Samhällsbyggnadskontoret att påbörja arbetet med kommunens nästa översiktsplan.

Ny översiktsplan

Trosa kommun är en expansiv kommun som belägen i den sydöstra delen av Södermanlands län men som i många delar hör till den expansiva Storstockholmsregionen när det gäller arbetsmarknad, utbildning och bostäder. Stockholms län är en stark tillväxtmotor som de senaste åren vuxit med ca 36.000 - 37.000 personer per år, en utveckling som beräknas fortsätta under överskådlig tid. Detta ger också positiva effekter för Trosa genom sin geografiska och tidsmässiga närhet till Stockholm. Relationen till Stockholm stärks i takt med att allt fler arbets- och studiependlar till målpunkter inom Stockholms län. Även trenden med hög inflyttning från Stockholms län stärker denna relation. Den höga inflyttningen till Stockholms län ger spridning till angränsande kommuner utanför länet och samma utveckling kan ses i kommuner såsom exempelvis Strängnäs och Knivsta. I en tid där utvecklingen går fort och det i dag kan vara svårt att förutse framtida utvecklingstrender och utmaningar är det av betydelse att kommuner bedriver en aktiv översiktlig planering för att ha beredskap och stöd i framtiden.

Trosa kommun har vuxit kontinuerligt sedan lång tid tillbaka och med något undantag har fullmäktiges mål om 150 nya invånare per år uppnåtts i hög utsträckning. Befolkningen har framförallt vuxit genom inflyttning men på senare tid har även födelsetalen ökat något. Kommunen har bedrivit en aktiv planering för att kunna erbjuda ett varierat utbud av bostäder både vad gäller typ av boende som upplåtelseform. De senaste åren har framförallt bostäder i flerfamiljshus byggts vilket gjort att många småhus i befintliga områden kommit ut på marknaden

vilket möjliggjort ett generationsskifte i flera 1960- och 1970-talsområden. Liksom andra kommuner har Trosa märkt av en viss avmattning för nyproduktion på småhusmarknaden de senaste åren men där börjar ett trendbrott kunna skönjas. Även permanentning av fritidshusområden har bidragit till den positiva befolkningsutvecklingen.

Mot bakgrund av detta är det av betydelse att kommunens översiktliga planering är framåtblickande och kan möta framtida behov av såväl bostäder och infrastruktur som kommersiell och offentlig service. Därutöver fyller översiktsplanen en viktig roll i att peka ut områden som ska bevaras och där särskild varsamhet ska visas t ex naturområden eller kulturhistoriskt viktiga platser eller byggnader. Genom en framåtblickande översiktlig planering skapas också förutsättningar för kommunen att uppfylla sin del för att nå de nationella miljömålen samt förebygga de risker som kan följa av klimatförändringar och höjda havsvattennivåer mm.

Trosa kommun har ett långsiktigt mål att fortsätta att växa. Genom en kontinuerlig befolkningstillväxt kan kommunen säkerställa en fortsatt utveckling av såväl den kommunala verksamheten som möjliggöra ett mer diversifierat näringsliv mm. En växande kommun kan locka nya invånare och företag att etablera sig inom kommunen vilket är positivt för Trosa kommun som helhet. Samtidigt är det viktigt att balansera tillväxten. De värden kommunen står för måste hanteras varsamt i syfte att säkerställa dess kvaliteter. Kommunfullmäktiges tillväxtmål tar hänsyn till detta och är anpassade till att bevara kommunens, dess tätorters och landbygdens kvaliteter och värden.

Inför framtiden finns ett antal faktorer som är avgörande för hur Trosa kommun ska fortsätta utvecklas. Liksom andra kommuner påverkas Trosa av det allmänna läget i ekonomin regionalt, nationellt och även globalt. En orolig tid får t ex effekter på räntnivåer och riskbenägenhet vilket gör att viljan att investera minskar oavsett om det handlar om privatpersoner eller företag. En fortsatt tillväxt i Stockholmsregionen har därför stor betydelse för

kommunen och utgör därför en viktig faktor för kommunens planering. Andra faktorer av vikt är utbyggnaden av Ostlänken och dess resecentrum i Vagnhärad, utbyggnad av infrastruktur generellt inom kommunen exempelvis en långsiktigt hållbar avloppshantering och en säker dricks-vattenförsörjning, Infart västra Trosa och avlastningen av centrala Trosa samt andra perspektiv såsom att förskola, skola och äldreomsorg förmår att möta det ökade behov en växande och äldre befolkning innebär.

Kommunfullmäktige 2014-2018 antar Översiktsplan 2015.

Fastlagd kurs för Trosa kommun

Trosa kommun har sedan bildandet arbetat utifrån Fastlagd kurs för Trosa kommun som antogs år 1991 inför kommunindelningen från Nyköpings kommun. Dokumentet har genom åren aktualitetsprövats men har kvarstått på samma sätt som vid antagandet. För den översiktliga planeringen är det framförallt fyra mål som är tydliga vägvisare.

- » Kommunen skall växa i sådan takt att dess speciella karaktär och idyll bibehålls. Varje Orts särprägel ska tillvaratas.
- » Kommunen skall arbeta för att fler bostäder och fler arbetstillfällen skapas.
- » Miljöhänsyn skall genomsyra den kommunala verksamheten vid planering och beslutsfattande.

- » Kommunen skall verka för utökad kollektivtrafik såväl lokalt som regionalt.

Liksom tidigare års översiktsplaner utgår det här översiktsplanarbetet från Fastlagd kurs för Trosa kommun.

Nationella och regionala mål

Boverket har gjort en sammanställning över vilka nationella mål, planer och program av betydelse för fysisk planering. Genom den översiktliga planeringen kan kommuner förhålla sig till dessa och för exempelvis Länsstyrelsen blir det enklare att tillhandahålla kunskapsunderlag till kommunerna. De mål som planeringen ska ta hänsyn till rör demografi, bebyggelse, ekonomi, natur och miljö samt infrastruktur. Trosa kommun har i sin översiktliga planering integrerat detta arbete med den översiktliga planeringen och kommunens riktlinjer anges utifrån dessa områden. Det finns ett antal styrdokument, planer och program som påverkar den kommunala planeringen och Trosa kommun följer de riktlinjer som ges nationellt och regionalt samt gör en egen uttolkning av dessa. Exempelvis kan nämnas att inriktningen för Sörmlandsstrategin 2020 finns integrerad i plandokumentet och ÖP 2015 verkar för att uppfylla de mål regionförbundet sätter upp. När det gäller nationella planer, program och strategier arbetar Trosa kommun utifrån gällande inriktning i respektive område.

2000-talets översiktsplanering i Trosa

Översiktsplan 2000

Översiktsplan 2006

Översiktsplan 2010

Hållbarhet och tillväxt

Trosa kommun har en utmaning att balansera det uttalade tillväxtmålet med att samtidigt planera för en hållbar utveckling som är förenlig med mål på allt från kommunal till global nivå. När den senaste översiktsplanen togs fram hade diskussionen kring framtida klimatförändringar och höjda havsvattennivåer inte kommit lika långt som idag och ju mer vi vet desto större ansvar har kommuner, företag och enskilda individer för sina val och prioriteringar. Den översiktliga planeringen syftar till att underlätta val och att skapa förutsättningar för att göra kloka val och prioriteringar.

Även om översiktsplanen är ett dokument som på karta ska redovisa kommunens mark- och vattenanvändning belyses även mänskliga aspekter. Var ska kommuninvånarna bo och barnen gå i förskola/skola? Hur skapar vi en trygghet för såväl våra äldre som alla som rör sig i våra tätorter dygnet alla timmar? Vilka grönområden är särskilt viktiga för närrekreation och vilka områden har omistliga värden? På vilket sätt underlättar vi för våra arbetspendlare att åka kollektivt i högre utsträckning? Hur kan kommunen arbeta och planera för att minska sin påverkan på miljön och uppfylla fastslagna mål? Frågor som i mångt och mycket går att applicera på kartor och kommunens mark- och vattenanvändning.

"Attraktivt och hållbart" – på vilket sätt når vi dit?

I Trosa kommun utgår planeringen från att det som är hållbart också är attraktivt för så många som möjligt. Vad som är attraktivt är förstås olika beroende på vem man frågar. Översiktsplanen har som mål att skapa en attraktiv miljö i Trosa kommun som är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar. Tas inte hänsyn till dessa faktorer finns en avsevärd risk för att endast kortsiktiga kvaliteter uppnås vilka inte håller i längden. Resultatet kan då bli att den attraktivitet Trosa kommun står för försvinner och kommunen utarmas vilket givetvis får negativa effekter för såväl boende som besökare.

Sveriges 16 miljökvalitetsmål utgör grunden till arbetet att uppnå ett hållbart samhälle. Målen berör på flera sätt

vårt samhälle och påverkas i hög grad av hur vi lever. Det betyder att vår planering kan påverka möjligheten att uppnå dessa mål. Miljömålen återkopplas i översiktsplanens konsekvensdel.

Ekologisk hållbarhet

Bland ekologiska frågor att ta hänsyn till i planeringen är utsläppen av koldioxid en av de viktigaste. Sedan flera år tillbaka hör Trosa kommuns befolkning till de som har längst körsträcka med bil i Sörmland. Resande med bil hör till en av de största orsakerna till höga utsläpp av koldioxid vilket i sin tur har en hög påverkan på klimatet. Genom att planera för ett samhälle som i mindre utsträckning bygger på bilresande skapas förutsättningar för kommunens invånare att göra klokare och mer hållbara val. Det sker genom att förtäta befintliga tätorter men också genom att alltid tänka på att göra det lättare att cykla, gå eller t ex åka tåg eller buss. Genom att utforma kollektivtrafiken med mer renodlade direktlinjer till viktiga målpunkter, komplettera gång- och cykelvägnätet där luckor finns och titta på nya kollektivtrafikmöjligheter, t ex Trosabussen, skapas bättre förutsättningar för kommunens invånare.

En källa till hög energiförbrukning i Trosa kommun är att många av våra äldre byggnader är ineffektiva och det går åt onödigt mycket energi för att värma upp dem. För ny bebyggelse ställs, genom lagstiftning, hårda krav på energiförbrukning. Om fem år gäller EU-direktivets krav att alla nyproducerade offentliga byggnader ska vara näronnenergihus och 2021 omfattar kravet all nyproduktion. Genom att planera för tätare bebyggelse och ställa krav på en långsiktigt hållbar uppvärmning från förnyelsebara eller mer energieffektiva uppvärmningskällor samt bejaka den teknikutveckling som sker kan kommunens energiförbrukning för uppvärmning minska. Kraven som tillkommit på ny bebyggelse innebär en kraftigt minskad energiförbrukning för uppvärmning. Samtidigt måste en konvertering av befintliga bostäder uppmuntras till mer energieffektiva energikällor då en stor del dessa idag värms med direktverkande el. Genom en aktiv energirådgivning och lättnader i bygglovtaxan t ex för solceller, bygglov för solceller är kostnadsfritt, arbetar Trosa

kommun för att ge förutsättningar för en minskad energiförbrukning. I enlighet med kommunens Energi- och klimatplan genomförs nu ett antal projekt för att skapa förutsättningar för att uppnå kommunens klimatmål.

Kommunens nya Energi- och klimatplan antogs 2013 och där tydliggörs kommunens målsättningar samt anger ett åtgärdsprogram hur målen ska uppnås. Planen är ett levande dokument och åtgärder genomförs och nya tillförs. Arbetet med att ta fram planen involverade representanter från såväl kommunen som lokalt näringsliv och föreningar. Energi- och klimatplanen ska vävas in i översiktsplanen och kommande detaljplaner på ett naturligt sätt.

De lokala kretsloppen har stor betydelse för vattenkvaliteten i de känsliga vattendragen, men även påverkan på hela Östersjön. Genom att ingå i flera vattenvårdsförbund arbetar kommunen för att förbättra vattenkvaliteten såväl i Trosaån som utmed kuststräckan. Men ekologiskt handlar också om att värna de naturliga grönstråk som finns för att minska påverkan på ekosystemen och att göra människor medvetna om naturen omkring oss. Många studier visar på ett samband mellan välmående och närhet till grönområden oavsett om det gäller större naturområden eller mindre parker.

God samhällsplanering kan skapa förutsättningar för positiva effekter av ekosystemtjänster. Med ekosystemtjänster menas ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande och handlar om ett samspel mellan människa och natur. Några exempel på ekosystemtjänster är pollinering, vattenrening, jordmånsbildning, syreproduktion, rekreativ miljö och livsmiljöer för olika arter. Även de numera välkända hälsofördelar vi får från att vistas i naturen är en typ av ekosystemtjänst. Ofta är värdet av ekosystemens tjänster först uppenbart när de har fallerat. Ju mer påverkat ett ekosystem är, desto lägre blir dess motståndskraft mot kommande förändringar och det är därför viktigt att värna om alla arter och funktioner ekosystemen är uppbyggda av. Där har samhällsplaneringen en viktig roll genom hänsynsfull planering av stadens grön-

vattenområden samt planering för att trygga ekosystemens långsiktiga funktion genom att tillse tillräckligt stora ytor, variation av miljöer och kontakt med omgivande grönområden.

Liksom många företag arbetar Trosa kommun med ett internt miljöledningssystem där kommunens enheter kartlägger och tar fram åtgärdsprogram för att mer konkret minska sin miljöpåverkan. Arbetet kan ske i flera steg där det slutliga steget är en miljöcertifiering. Därutöver genomgår hela kommunens personal en miljöutbildning för att öka kunskapen inom ett flertal miljöområden.

Kommunen har gjort och arbetar kontinuerligt med insatser i projektform för att minska negativ påverkan på natur och miljö, tidigare var inrättandet av våtmarkerna i Trosa och Vagnhärad exempel på detta. Under innevarande planperiod har Tomtaklinskogens naturreservat realiserats och kommunen arbetar aktivt med att inrätta ett motsvarande kommunalt naturreservat vid Lånesheden. Detta utvecklas i avsnitten Natur och friluftsliv, Kommunikationer etc.

Trosa är en av Sveriges 97 Ekokommuner med syftet att främja utvecklingen mot ett mer hållbart samhälle och verka som förebilder och föregångare inom miljöområdet. Inom ramen för detta deltar man i seminarier, utbildningar och driver egna projekt. Genom gemensamma miljönyckeltal följs det årligen upp att utvecklingen i medlemskommunerna verkligen går mot en mer hållbar utveckling.

Trosa har för detta antagit en Miljöpolicy som tydliggör kommunens roll i arbetet för hållbarhet, kretsloppstänkande och samhällsutveckling. Trosa har också medverkat i Energimyndighetens program Uthållig kommun, vilket syftade till att komplettera och underlätta andra pågående aktiviteter och processer inom energi- och klimatområdet samt antagit en energieffektiviseringsstrategi för den egna verksamheten.

Social och kulturell hållbarhet

För att ett område ska vara "socialt och kulturellt

hållbart" är det viktigt att människor trivs. Trivsel och trygghet hör ofta ihop, för att känna trivsel är det viktigt att känna trygghet. En plats som erbjuder en kvalitativ miljö med växtlighet, god gestaltning och arkitektur, utsmyckning, goda mötesplatser, vackra hus mm skapar en kreativ miljö där människor träffas och utvecklas. Vikten av att stärka kulturmiljön och knyta an till historien är av betydelse för att känna ett sammanhang. Oavsett tid på dygnet ska alla oavsett kön, ursprung och ålder känna en trygghet och vilja att röra sig inom kommunen. I planeringen kan detta underlättas genom att skapa mötesplatser, möjliggöra en blandning av bostäder, kultur och service, planera för god kollektivtrafik samt ställa krav på en kvalitativ och trygg utformning av de offentliga miljöerna.

Medan statistiken visar på att män i högre utsträckning utsätts för våldsbrott jämfört med kvinnor upplever kvinnor en större otrygghet än män. Detta är viktigt att ha i åtanke när nya områden planeras, resecentrum byggs ut, grönområden tillgängliggörs mm. Utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv är det av betydelse att identifiera stråk som upplevs som otrygga och därefter arbeta för att åtgärda detta. I vissa fall handlar det om kommunala vägar och grönområden och ibland behövs samarbeten med exempelvis Trafikverket och samfälligheter. Genom utformning och belysning mm. kan tryggheten öka för de som rör sig i den fysiska miljön. Det handlar också om att säkerställa att underhåll och skötsel av offentliga platser genomförs på ett korrekt sätt.

Grönstråken är viktiga för den ekologiska hållbarheten, men hänger också samman med sociala faktorer. Att se och uppleva naturen eller gröna områden har många goda effekter på hälsan men det är också viktigt att invånarna upplever tillhörighet och stolthet över miljöerna omkring sig eftersom det medför att fler i högre grad engagerar sig i och bryr sig om dem. Kommunen har ett viktigt uppdrag att säkerställa att offentliga miljöer på allmänna platser underhålls och skapar kvaliteter men även enskilda fastighetsägare kan bidra på ett positivt sätt till hur vår allmänna miljö upplevs.

Det finns flera frågor i kommunala verksamheter där den sociala hållbarheten integreras. I Trosa finns antaget Riktlinjer för folkhälsoarbetet i Trosa kommun som anger att hälsofrämjande och förebyggande åtgärder skall prioriteras på en tidig nivå i planering och projekt, då möjligheterna att påverka är stora. Folkhälsoarbetet i Trosa ska utgå från ett salutogent perspektiv, vilket innebär att man utgår ifrån det friska och positiva. Det lokala folkhälsoarbetet handlar i stor utsträckning om att skapa strukturer i verksamheten så att invånarna mår bra och lätt kan utveckla och bibehålla en god hälsa, vilket är betydelsefullt på flera plan då hälsa, förutom sitt egenvärde också innebär ekonomiska fördelar eftersom ohälsa är mycket kostsamt för samhället.

Med bakgrund i FN:s barnkonvention ska frågor som rör barns tillvaro lyftas fram och kommunens arbete berörs på flera sätt av barnperspektivet. Vad gäller den fysiska planeringen är beslutat att detalj-, trafik- respektive kollektivtrafikplaner och större byggnationer av vägar/gång- och cykelvägar ska beakta och integrera barnperspektivet.

I en allt mer orolig värld där prognoser talar om att antalet människor på flykt kommer att öka under planperioden och även framgent behöver såväl kommunens som länet och riket en framförhållning i mottagande av flyktingar. En fungerande integration där bostäder kan ordnas, barn och ungdomar ges plats i skolor och vuxna ges möjlighet till att snabbt lära sig svenska och komma i arbete är en nyckel till framgång. Den lilla växande kommunen kan ha utmaningar i vissa frågor t ex att kunna erbjuda bostäder på kort tid men har samtidigt fördelen att ha nära till invånare, skolor, företag, föreningar m fl som kan underlätta integrationsarbetet. Historiskt har Trosa kommun kunnat ta emot och erbjuda hjälp till behövande. Det finns goda förutsättningar för det även i framtiden.

Ekonomisk hållbarhet

Landets kommuner står inför flera utmaningar i framtiden. Befolkningen blir äldre samtidigt som färre ska

försörja fler. Därtill kommer oro och konflikter världen över vilket leder till att migrationen ökar. Utifrån detta har den ekonomiska situationen ibland beskrivits som problematisk. Sverige kommer i framtiden att ha en betydligt större andel äldre, med följderna att färre arbetsföra måste försörja fler i behov av vård och omsorg. Aspekter som dessa har aktualiserat frågeställningen om vilken kommunstorlek som är den ideala eller hur län och regioner ska indelas. Beroende på vem som tillfrågas kommer svaret att variera. Trosa kommun är ur ett kommunalekonomiskt perspektiv inte tillräckligt stor men översiktsplanen planerar för en framtida befolkningstillväxt vilket gör att Trosa kommun står väl rustad för framtidens utmaningar. Trosa ska även i framtiden vara en kommun som erbjuder attraktiva boendemiljöer med närhet både till stad och natur.

Sett i ett långsiktigt perspektiv kräver ekonomisk hållbarhet att samhällsplaneringen skapar en flexibilitet och mångfald. Detta så att befintliga företag kan utvecklas vad gäller marknad och rekrytering men också så att tätorter och landsbygd kan inrymma nyföretagande på olika ställen och på olika sätt. Här är också kommunikationerna av stor vikt eftersom människor och varor måste kunna transporteras konkurrenskraftigt. I detta ingår att arbeta för en fungerande och attraktiv kollektivtrafik och tillhandahålla infrastruktur som fungerar långsiktigt. Detta är frågor där den kommunala planeringen har ett tydligt ansvar.

I kommunens Näringslivsplan är syftet att ange mål och riktning för samarbetet mellan Trosa kommun och det lokala näringslivet och för kommunens näringslivsarbete. Detta utvecklas i översiktsplanens avsnitt Näringsliv och turism.

Att skapa goda förutsättningar för utveckling av näringslivet är en viktig utgångspunkt i översiktsplanarbetet. Ett väl fungerande näringsliv är förutsättningen för ekonomisk tillväxt, för en god arbetsmarknad och för en kommunal ekonomi som möjliggör en långsiktigt hållbar utveckling och en god livsmiljö för kommuninvånarna. Med utgångspunkt i dessa argument understödjer Trosa kommun en blandad nybyggnation – både villor, bostadsrätter och hyresrätter behövs för att Trosa ska få en

balanserad bostadsmarknad. Detta är inte minst viktigt för att skapa flyttkedjor som ger möjligheter för yngre att etablera sig på bostadsmarknaden och för äldre att bo kvar i kommunen. Tillgång till hyresrätter är också av betydelse för att möjliggöra inflyttning till företag som nyrekryterar inom kommunen.

Trosaborna blir fler

Trosa kommuns läge både som stationssamhälle och skärgårdsstad i den växande Mälardalsregionen är mycket fördelaktigt. Befolkningen har mer än fördubblats under de senaste 30 åren och kommunen har nu drygt 12.000 invånare. Den politiska ambitionen i kommunen är att denna befolkningstillväxt ska fortsätta det närmaste årtiondet.

Under den kommande planperioden bedöms trycket på Stockholm/Mälardalsregionen ytterligare att öka och då kommer kommuner inom pendlingsavstånd, som Trosa, att ta del av detta. De kommuner som har goda kommunikationer och framsynt samhällsplanering kommer att ha särskilt goda förutsättningar att ta del av de positiva effekter som en spridning av människor över en större del av regionen kommer att innebära.

Liksom tidigare betonas vikten av starka regioner från såväl regeringshåll som EU för att befolkningen ska kunna ta egna initiativ och samla lokal eller regional tillväxtkraft. Här ska Trosa kommun ta plats och vara en del i utvecklingen. God tillväxt och välbefinnande är ingen självklarhet, utan förutsätter att man tar vara på de möjligheter som ges.

Befolkningstillväxt på Trosa kommuns egna villkor möjliggör inte bara att ett mer utvecklat serviceutbud kan erbjudas såväl kommuninvånare som tillfälliga besökare, utan också förbättrade ekonomiska möjligheter för kommunen. Befolkningstillväxten är också en nyckel för att motivera fortsatta satsningar på lösningar för det kollektiva resandet. Redan idag är halva den yrkesarbetande befolkningen sysselsatt utanför kommunens gränser och att förbättra förutsättningarna för kollektivtrafiken är därför av stor vikt på flera plan.

Trosa i regionen

Trosa kommun är med sin närhet till en stor arbetsmarknad, kultur m m och med sina inomkommunala kvaliteter en attraktiv och populär kommun att bo och verka i. I kommunen finns goda förutsättningar att utveckla nya attraktiva miljöer för både bostäder och arbete. Särskilt i Vagnhärad finns goda möjligheter till utveckling av ny bebyggelse med närhet till regional kollektivtrafik. Allt detta i kombination med kommunens centrala läge i Östersjöregionen samt att flera nationellt mycket viktiga kommunikationsstråk passerar genom kommunen skapar goda möjligheter för Trosa att i framtiden ta för sig en större del även av den internationella marknaden. Närheten till Skavsta flygplats utanför Nyköping är också mycket positiv för möjligheterna till internationella utbyten av olika slag. Flygplatsen står inför förändringar med ny ägare och ledning vilket kan få effekter för kommunens tillgänglighet och en fortsatt utveckling är positivt för regionen. Kommunens översiktliga planering är förenlig med de målformuleringar Regionförbundet Sörmland anger i Sörmlandsstrategin 2020.

Regionförstoring möjliggör en tryggare arbetsmarknad eftersom det ger tillgång till fler branscher i regionen. Utbyte av idéer, kunskaper och erfarenheter mellan aktörer på arbetsmarknaden kan öka. På sikt kommer Trosa att gynnas ytterligare av att tillhöra det expansiva stråk som sträcker sig från Linköping/Norrköping till Stockholm. Norrköping och Linköping har med sin gemensamma översiktsplan tydliggjort betydelsen av samarbete för att uppnå tillväxt. Samtidigt som Stockholms län och dess regionplanering i högre grad blickar ut över länsgränsen. Om Stockholm ska fortsätta vara en tillväxtmotor för Mälardalen och Sverige i stort, förutsätts att även kommuner utanför länet är aktiva och arbetar för tillväxt. Med översiktsplan 2015 vill Trosa kommun visa att man avser att ta till vara på och förbättra dessa förutsättningar så långt det är möjligt. De som bor i och besöker Trosa ska trivas med det för lång tid framöver.

Genom utbyggnaden av Ostlänken skapas också helt nya förutsättningar för regionförstoring. Under senare

år har avstånd börjat mätas snarare i restid än i kilometer. Genom tätare förbindelser med avsevärt förkortade restider i kombination med ökad driftsäkerhet växer omlandet för Trosa kommun högst avsevärt. Idag är daglig arbets- och studiependling till Norrköping-Linköping ovanligt men med en utbyggd Ostlänk ett högst realistiskt alternativ. Även målpunkter som Uppsala och Arlanda kommer betydligt närmre än idag. Detta skapar också ännu bättre förutsättningar för kommunens företag och kommunen själv som organisation. Redan idag är inpendlingen förhållandevis stor för en kommun av Trosas storlek men möjligheterna förbättras ytterligare när Ostlänken tas i drift. Även besöksnäringen kan dra nytta av de förbättrade kommunikationerna. Om dessutom Ostlänken kompletteras med Götalandsbanan till Göteborg och ny stambana mellan Jönköping och Malmö blir förutsättningarna ännu bättre för kommunen.

Aktuella mellankommunala frågor

I Sverige ansvarar respektive kommun för planeringen inom sitt geografiska område dock finns frågor som inte begränsas av geografiska och organisatoriska gränser. Därför är samverkan över kommun- och länsgränser ständigt aktuellt. I vissa fall har t o m kommuner samarbetat vid framtagande av översiktsplaner t ex Norrköping och Linköping samt Falun och Borlänge. Något sådant samarbete är inte aktuellt för Trosa kommun.

Några av de frågor som är aktuella idag och som kommer vara fortsatt aktuella under planperioden är planeringen och utbyggnaden av Ostlänken, utveckling av kollektivtrafiken, frågor relaterade till Trosaåns avrinningsområde samt vattenkvaliteten i Östersjön, effekter av framtida klimatförändringar i form av höjda havsvattennivåer, ökad risk för översvämningar samt skredrisk främst utmed Trosaån. I vissa fall samarbetar Trosa kommun redan idag i olika forum t ex Trosaåns Vattenvårdsförbund och Svealands Kustvattenvårdsförbund men en fortsatt utveckling av regionala samarbeten är något som uppmuntras. Att Länsstyrelsen tar på sig en roll som samordnare i enlighet med den föreslagna

regionala handlingsplanen för klimatanpassning är positivt enligt kommunen. I övrigt kommer Trosa kommun fortsätta verka för samarbeten inom aktuella mellan-kommunala frågor av olika slag. Som angränsande till Stockholms län är det viktigt för Trosa kommun att beakta samarbeten över länsgränsen. Utöver ovanstående finns flera gemensamma frågor som delas av exempelvis Södertälje och Nynäshamns kommun.

Så planeras tillväxten i Trosa kommun

I förslag till ny översiktsplan föreslås markreservationer som skapar förutsättningar för en befolkningsökning med ca 2-3 procent per år under den närmaste 10-årsperioden. Sammanlagt redovisas tänkbara boendeområden och stadsdelar vilka möjliggör ca 2.000 nya bostäder i Vagnhärad, Trosa och Västerljung. Räknat utifrån kommunens nuvarande hushållsstruktur med knappt 2,6 invånare per hushåll skapas således möjligheter till ett teoretiskt befolkningstillskott på drygt 5000 personer till kommunen. De förslag till nya bostäder som presenteras i planförslaget bedöms genomförbara inom planperioden. Samtidigt visar erfarenheten att flera av projekten kan komma att fördröjas, falla bort eller revideras så att det totala antalet bostäder som faktiskt byggs under perioden blir mindre. För att nå det uppsatta målet för befolkningstillväxten måste kommunen således arbeta med projekt som teoretiskt innebär fler bostäder än det utpekade tillväxtmålet. Sammantaget är alltså intentionen i översiktsplanen en årlig befolkningstillväxt på 2-3 procent.

Översiktsplanen styr en stor del av kommunens bostadsbyggande till Vagnhärad mot bakgrund av marktillgång samt ortens goda förutsättningar till attraktivt boende och goda möjligheter till pendling med regional kollektivtrafik. Intentionen är att bygga i etapper så att en balans uppstår mot utbyggnaden av exempelvis offentlig service och tekniska försörjningssystem. Översiktsplanen varken kan eller ska svara på hur allt ska ordnas och var allt ska förläggas, men den ska ge beredskap för samhällenas utbyggnad för lång tid framöver. Ny bebyggelse ska tillkomma på ett varsamt sätt så att alla delar som

berörs "hinner med" och så att Trosa kommuns profil inte förändras. Boendemiljöerna ska fungera i samspel med omgivningen och anpassas till förutsättningarna runtomkring vad gäller natur, trafikförsörjning, möjlighet till barnomsorg m m Översiktsplanen pekar på vikten av rätt typ av exploateringar i rätt lägen, vilket kan skapa varierade boendemiljöer och en fortsatt mångfald på bostadsmarknaden. Strategiskt viktiga frågor för den fortsatta utvecklingen i Vagnhärad är sammanlänknings mellan dagens Vagnhärad och det nya området Solberga samt möjligheten att skapa en attraktiv entré vid väg 218 och det framtida resecentrat för Ostlänken. Till detta kommer också trafiksäkra korsningspunkter för såväl oskyddade trafikanter som för biltrafiken.

Utöver nyexploatering beräknas en del av befolkningsökningen ske i befintligt fastighetsbestånd, bl.a. genom att fler väljer att bo permanent i sina fritidshus. Här finns erfarenheter från utvecklingen i områden som Sund, Stensund och Krymla. Den kommande tioårsperioden kommer troligen utvecklingen på främst Öbolandet, samt i Lagnövik/Hagstugan och Åda fritidsområde att ta fart.

Hållbarhet och tillväxt ska ske i samspel

En årlig befolkningsökning på 2-3 procent ställer höga krav på kommunen. Det behövs mark för bostadsbyggande och arbetsplatser, insatser för fritidsverksamhet och service m m. Infrastrukturen behöver utökas i form av gator och vägar, ledningar, kollektivtrafik etc. I takt med den förväntade befolkningsökningen behövs också ett ökat antal förskolor och skolor. Här är det angeläget att kommunen arbetar långsiktigt och i förväg försöker bedöma när förändrade behov kan tänkas uppstå. Expansionen måste ske successivt. På detaljnivå kan detta styras genom att t ex nya bostadsområden byggs ut i etapper. De tekniska systemen måste fungera och från kommunens håll kan krav ställas på att befintlig infrastruktur används i första hand. Att ansluta nya bostadsområden till fjärrvärmenätet eller att det finns inbjudande cykelbanor är exempel på vad som kan göra stor skillnad för vårt klimat.

På ett mer övergripande plan är det centralt att nya boendeområden huvudsakligen tillkommer i lägen och stråk där man på sikt kan skapa förutsättningar för exempelvis kollektivtrafik och hållbara tekniska försörjningssystem. Exploateringen i vissa lägen kan (utöver att vara "hållbar" i sig själv) dessutom skapa eller förstärka existerande samband där det idag inte finns kollektivtrafik. Exploatering kan på så sätt förbättra förutsättningarna för befintlig (utspridd) bebyggelse att bli hållbar. Detsamma kan i vissa fall gälla utvecklingen av tekniska försörjningssystem, exempelvis det kommunala vatten- och avloppsnätet.

Den befolkningstillväxt som föreslås i översiktsplanen innebär bättre underlag för service och handel, ökat skatteunderlag, möjligheter att klara av det lokala näringslivets arbetskraftsbehov osv. För att detta ska bli verklighet och långsiktigt hållbart krävs dock en bredd i kommunens befolkningssammansättning. Det uppnås genom att en mångfald av boendeformer uppmuntras. Olika åldrar, ekonomiska förutsättningar, erfarenheter och perspektiv ska rymmas i Trosa kommun.

Hållbarhet måste kombineras med attraktivitet och tvärtom. I Översiktsplan 2010 gavs uppdraget att kombinera just dessa två, för att kommunen ska fungera både idag och imorgon. I den nu föreslagna översiktsplanen arbetar Trosa kommun vidare utifrån detta perspektiv. Genom att planera för hållbarhet skapas långsiktiga förutsättningar för attraktivitet. Tillväxt är nödvändig för kommunens överlevnad på sikt men tillväxten får inte ske på bekostnad av attraktivitet och hållbarhet.

Trosa kommun har under senare år t ex arbetat med att skapa bättre förutsättningar för ett hållbart resande. Upprustning av hållplatser, väderskydd vid Vagnhärads station, utbyggnad av gång- och cykelbanor inom och mellan tätorterna, etablering av laddstolpar vid parkeringsplatser mm. Detta arbete kommer att fortsätta och fördjupas inom andra områden. Resande är en del i den hållbara planeringen andra områden är inrättande av nya naturreservat, uppmuntra till utbyggnad av förnybar energi, säkerställa ett långsiktigt hållbart byggande av

energieffektiva bostäder och lokaler samt uppmuntra till konvertering till mer energieffektiva uppvärmningssystem.

En hållbar utveckling innebär också ekonomiska faktorer – att företag kan verka i kommunen och att fler kan flytta till kommunens olika delar, samt sociala frågor som att alla har möjligheter till en bra bostad, att kunna arbeta eller studera. Detta är aspekter som tillsammans skapar attraktivitet.

Samhällsplaneringen i Trosa kommun tar, expansionsviljan till trots, inte bara hänsyn till utan försöker också stärka Trosas befintliga värden. I översiktsplanen pekas stora områden ut som ut som kulturmiljöer, natur- och grönområden vilka bevaras inom och i anslutning till våra tätorter. Avsikten med Trosa kommuns översiktsplan är att arbeta vidare med småskaliga lösningar i samklang med karaktären på kommunens fina orter. Varsamhet och långsiktig hållbarhet ska prägla tillväxten i ekokommunen Trosa.

Intressen och anspråk

BEFOLKNING, BOSTÄDER OCH SERVICE

Befolkningsutveckling

Trosa kommun har i princip haft en positiv befolkningsutveckling sedan 1940-talet med undantag för en mindre tillbakagång under slutet av 1950-talet. Under åren 1965 till 1980 skedde den största ökningen då befolkningen fördubblades i takt med att större bostadsområden byggdes ut och inflyttningen till kommunen tog fart.

Denna befolkningsökning slår i allra högsta grad igenom också i dagens demografiska struktur med en förhållandevis hög andel personer kring 60-70 år. Detta är dock knappast något som är unikt för Trosa, utan en struktur som många kommuner i Sverige känner igen. Andra åldersgrupper som ligger över riksgenomsnittet är personer i gruppen 35-45 år och barn/ungdomar i stort.

Även under 2000-talet har befolkningen ökat påtagligt med en årlig tillväxt som varierat mellan 1-3 procent. Närheten till Storstockholm i kombination med småstadens kvaliteter är den viktigaste orsaken till den stora inflyttning som ägt rum. Det finns många skäl att tro att utvecklingen den kommande tioårsperioden kommer att se ut på ett liknande sätt.

Bostadsbyggande

Allmänt

I Trosa kommun finns drygt 5 100 bostäder, varav 2/3 utgörs av enbostadshus och 1/3 av flerbostadshus. Gemensamt för den byggda miljön i Trosa kommun är att den är småskalig med attraktiva omgivningar. Karaktären på bebyggelsen skiljer sig åt mellan olika områden. Trosa stadskärna präglas av tät trähusbebyggelse, i Vagnhärads och Västerlånga har orterna vuxit ut från den äldre stationsbebyggelsen och i utkanterna av tätorterna finns småhusområden som övergår i natur- och rekreationsområden. Därutöver har den sörmländska landsbygden och närheten till kust och skärgård lockat nya invånare både via permanentning av fritidshusområden men också i glesare bebyggelse.

Nya boendeområden

Intentionen är att bygga nya bostadsområden i etapper så att en balans uppstår mot utbyggnaden av exempelvis offentlig service och tekniska försörjningssystem. Översiktsplanen varken kan eller ska svara på hur allt ska ordnas och var allt ska förläggas, men den ska ge beredskap för samhällenas utbyggnad för lång tid framöver. Boendemiljöerna ska fungera i samspel med omgivningen och anpassas till förutsättningarna runtomkring vad gäller natur, trafikförsörjning, möjlighet till barnomsorg m m. Gällande inflyttning är de största befolkningsgrupperna yngre barn och deras föräldrar. Detta ställer särskilda krav gällande exempelvis behovet av förskoleplatser. Den genomsnittliga hushållsstorleken i kommunen är ca 2,6 personer. Av kommunens invånare bor drygt 82% i tätorterna och 18% på landsbygden. Ny bebyggelse ska tillkomma på ett varsamt sätt så att alla delar som berörs "hinner med" och så att Trosas profil inte förändras.

Översiktsplanen pekar på vikten av rätt typ av exploateringar i rätt lägen, vilket leder till varierade boendemiljöer och en fortsatt mångfald på bostadsmarknaden. En ambition har varit att möjliggöra boende av olika typer i tätorternas olika bostadsområden för att därigenom möjliggöra omflyttning inom områden. De föreslagna exploateringarna redovisas under respektive tätort i kapitlet Planförslag. I förslaget redovisas även strategisk mark som i vissa fall kan bli aktuella för nya stadsdelar på längre sikt. Utöver de redovisade områdena kan nya bostäder tillkomma genom förtätningar i befintlig bebyggelse.

Omfattningen av bostadsbyggandet är besvärlig att förutse beroende på olika faktorer, inte minst konjunkturutvecklingen och utvecklingen i omgivande regioner. Översiktsplanens uppgift är att skapa förutsättningar för bostadsbyggande och att styra bebyggelsen till attraktiva och strategiskt lämpliga lägen. Befolkningsprognosen för 2014-2019, som kommunens budget baseras på, bygger på en årlig tillväxt på 1-1,5 procent. Översiktsplanens ska dock möjliggöra årlig tillväxt om 2-3 procent.

Vagnhärads

Vagnhärads goda förutsättningar med järnvägen och pendlingsmöjligheter till Stockholmsregionen gör att orten är särskilt intressant för utbyggnad av ny "stationsnära" bebyggelse. En utbyggnad av stationssamhället möjliggör attraktivt boende med närhet till snabba kollektiva förbindelser till omgivande regioner. Genom att lokalisera ny bebyggelse med god tillgång till kollektivtrafik kan bilberoendet på lång sikt minska vilket är positivt för miljön. I översiktsplanen redovisas ett antal större utbyggnadsområden varav Solberga, Alby och Väsby är de största. På sikt kommer en stor del av kommunens expansion att ske i Vagnhärads. I dagsläget påverkas dock flera av de utpekade områdena av osäkerheten kring Ostlänkens och resecentrals lokalisering.

Utöver exploateringsområden i Vagnhärads utkant kommer satsningarna i centrala Vagnhärads fortsätta. De senaste årens omvandling av Vagnhärads torg har långsiktig betydelse för tätorten som helhet. Att stärka centrum och ge förutsättningar för handel och annan service är av strategisk betydelse när områden såsom Solberga börjar byggas ut. Under de kommande åren kommer ytterligare förtätningar att göras invid torget och syftet är att skapa fler bostäder vilket är viktigt av flera skäl. Dels för att skapa underlag för handel och service i Vagnhärads men inte minst för att skapa trygghet, så att människor gärna vistas i centrum en större del av dygnet.

Trosa

I centrala Trosa är förutsättningarna för tätortsutveckling begränsade. Trosas karaktär medför att staden är något mer känslig för förändringar än t ex Vagnhärads. I norra, västra och östra delen av tätorten föreslås dock flera större utbyggnadsområden, Hökeberga, Västra Krymla, Hagaberg och Bråta torp. Viss förtätning föreslås dock i översiktsplanen, t ex kv Mejseln, Trosalund och Trosapor-ten. Ett av de viktigare argumenten bakom denna strategi är möjligheterna till god trafikförsörjning såväl kollektivt som enskilt. Ambitionen är liksom tidigare att förtäta och stärka stråk som är möjliga att trafikera med kollektivtrafik.

I centrala Trosa är passagen över Trosaån den begränsande faktorn. Redan idag finns trafikstörningar vid den trånga passagen vid Smäckbron och Nyängsvägen med närheten till Vitalisskolan och flera förskolor samt den enfiliga Nyängsbron är inte något långsiktigt alternativ. Mot bakgrund av detta har kommunen tidigare varit försiktig med att tillåta en motsvarande utbyggnad på den västra sidan som möjliggjorts på den östra. Arbetet med den nya infarten till västra Trosa möjliggör dock en fortsatt utveckling och utbyggnad västerut. En första etapp i den utbyggnaden är detaljplanen för Smedstorp. I övrigt kommer bebyggelseutvecklingen till stor del i form av mindre kompletteringsområden och fortsatt permanentning av befintliga fritidshusområden.

Tidig modell av Emils backe, del av Smedstorp.

Västerlång

I Västerlång finns goda möjligheter till attraktivt boende i lantlig miljö. Vid Hammarbyvägen finns en antagen detaljplan för bostäder. Utöver detta redovisar översiktsplanen förslag till kompletterande bebyggelse vid Hammarby. Tidigare utgick planeringen för Ostlänken från att den gamla järnvägen skulle tas bort när den nya var utbyggd. Som det ser ut idag kommer befintlig järnväg att vara kvar vilket gör att kommunen pekar på andra möjliga bostadsområden eller områden lämpliga för fortsatta studier längre fram.

Vad händer efter ÖP 2015?

Trosa kommuns översiktsplan är ett dagligt arbetsverktyg i hantering av bygglov, strandskydd, planförfrågningar mm således är översiktsplanen förhållandevis detaljerad och fokuserar på att ge tydliga riktlinjer för utveckling i närtid. De senaste årens utveckling har gått snabbt och i dagsläget finns det inga tecken på att kommunens positiva utveckling skulle avstanna. Av det skälet är det viktigt att åtminstone övergripande blicka framåt på vad som händer efter att ÖP 2015 är genomförd.

Vagnhärad kommer genom Ostlänken att ha mycket goda förutsättningar för expansion och utveckling. Flera bostadsprojekt kommer att vara utbyggda och Solberga är en integrerad del av Vagnhärad. Väg 218 går som en livskraftig åder och entré till kommunen med anslutningar både till resecentrum och de västra delarna av Vagnhärad. Anslutningarna är funktionella och uppfyller både kommunens krav på utformning, säkerhet och tillgänglighet för alla liksom Trafikverkets framkomlighetsmål. Centrum har utvecklats och erbjuder ett varierat utbud av service och handel. Torget är en naturlig mötesplats för Vagnhäradsborna.

Den nya infarten till västra Trosa har gjort att nya bostäder har börjat byggas västerut. Anslutningen har tillsammans med andra åtgärder i centrala Trosa gjort att trafiksituationen vid Smäckbron förbättrats och riksintresseområdet Trosa stad är inte lika påverkad av trafiken längre. Stråket från Augustendal via Åda backar och Åda golfområde har utvecklats ytterligare och kollektivtrafik trafikerar dessa delar av Trosa. Det utbyggda VA-nätet har skyndat på permanentningen av fritidshusområdet och gång- och cykelvägen genom Tomtaklinskogens naturreservat används flitigt. Reservatsbildning pågår i anslutning till den nya infarten vid Trosa skidbacke vilken blivit knutpunkt för Hunga strövområde. Trosaportens handelsområde har fortsatt utvecklas och allt fler bostäder byggs i anslutning till det. Trosa lockar årligen många besökare och säsongerna blir längre och längre. Staden som tidigare var en utpräglad sommarort är numera ett besöksmål oavsett tid på året.

Västerlång har förtätats och nya bostäder har tillkommit i anslutning till kyrkan och skolan. Parken som byggdes i början av 2000-talet har utvecklats ytterligare och utgör en naturlig samlingspunkt för boende i orten. Gång- och cykelvägsförbindelsen mot Vagnhärad gör det enkelt att cykla till resecentrum med tillgång till kollektivtrafik med både tåg och buss om resenären inte väljer att åka med anslutande buss från Västerlång. Ett företagshus erbjuder fåmansföretagare lokaler för ett effektivare företagande.

Även landsbygden är attraktiv för kommunens inflyttare. Närheten till goda pendlingsmöjligheter ger goda förutsättningar för att bo på landet och arbeta i staden. Utmed kusten finns goda möjligheter till boende i redan detaljplanlagda eller bebyggda delar. Tack vare översiktsplanens inriktning för yttre kustzon i kombination med strandskyddsbestämmelserna hålls trycket för bosättning tillbaka och allmänhetens tillgänglighet till kusten är fortsatt god. Genom en kontinuerlig inventering av enskilda avlopp har äldre icke-godkända anläggningar bytts ut mot nya vilket gör att påverkan på Östersjön avsevärt har minskat.

Förtätning eller byggande i tätorternas randzoner

En viktig utgångspunkt för utbyggnad av tätorterna är att hushålla med markresurserna. Fördelarna med förtätning av befintlig bebyggelse är bland annat att befintliga investeringar i infrastruktur kan tillvaratas och att det totala transportarbetet till arbetsplatser, service etc kan reduceras. Till nackdelarna hör att grönytor ofta måste tas i anspråk.

För kommunens tätorter är en kombination av förtätning, återanvändning av mark och byggande på naturmark nödvändig. På vissa platser kan förtätningar och återanvändning av mark ske men en del av tätortsutbyggnaden måste ske på naturmark eller icke produktiv jordbruksmark i tätorternas randzoner.

Planeringsidéer

Olika epoker präglar planering på olika sätt vilket visar sig i tätorternas utbyggnad. Det är en självklarhet att tyngre industri inte ska integreras med bostäder, men det är inte lika självklart att alla verksamheter bör vara åtskilda från bostäderna. Fördelarna med integrering av bostäder och verksamheter är bl a att stadsdelarna blir levande under stora delar av dygnet. Människor vistas i området under både dag- och nattetid vilket skapar förutsättningar för en mer levande, spännande men samtidigt tryggare miljö. Generellt är Trosa kommun positiv till att blanda bostäder med verksamheter förutsatt att inga störningar uppstår. Genom dagens teknik möjliggörs för fler att arbeta mer flexibelt t ex genom anslutning till fibernät och kommunen vill uppmuntra den utvecklingen. Olika typer av hantverk och icke störande verksamheter kan också vara lämpliga för integrering.

Frånsett den funktionella integreringen arbetar också kommunen med att försöka blanda såväl upplåtelseform som bostadstyp i nya boendeområden för att möjliggöra en varierad bostadsstruktur.

Bebyggelseutveckling på landsbygden

Kommunen är generellt positiv till nya bostäder på landsbygden under förutsättning att bebyggelsen går att förena med natur- och kulturvärdena, friluftslivets intressen samt jord- och skogsbrukets intressen. Kommunens avsikt i den sk yttre kustzonen är dock att med hänsyn till det rörliga friluftslivet vara restriktivt avseende ny bebyggelse. Bebyggelseutvecklingen på landsbygden behandlas närmare i avsnittet Planförslag – Byggnad på landsbygden.

Helårsboende utvecklas i fritidshusområden

Antalet helårsboende i vissa av kommunens fritidshusområden har sedan lång tid tillbaka ökat. Den begränsade byggrätter har inte varit tillräcklig för att motverka helårsboende, vilket ursprungligen sannolikt var syftet med begränsningen. Boende i vissa av fritidshusområdena

har under lång tid framfört önskemål om utökade byggrätter för att skapa bättre och rymligare bostäder. Trosa kommun har medgett utökade byggrätter för vissa fritidshusområden under särskilda förutsättningar, bl.a. att vatten- och avloppsfrågan kan lösas på ett tillfredställande sätt.

Kommunen anser att fördelarna, t ex tillvaratagande av befintlig infrastruktur och möjligheter till levande områden året runt, överväger nackdelar som relativt långa avstånd till service. Dessutom är flera av kommunens större fritidshusområden belägna relativt nära Trosa tätort varför de på lång sikt är möjliga att integrera i den övergripande stadsstrukturen. Kommunen ser möjligheten till en ökad inflyttning tack vare permanentning av främst de närbelägna fritidshusområdena.

Servicestruktur

I ett växande samhälle är det viktigt att utbyggnaden av den offentliga servicen hänger med. Det här avsnittet är tänkt att redovisa hur Trosa kommun arbetar med den frågan samt att lyfta fram specifika utvecklingssteg som sannolikt blir nödvändiga att ta under den aktuella planperioden.

Barnomsorg

I takt med den förväntade befolkningsökningen krävs ett ökat antal nya förskolor. Såväl i Vagnhärad som i Trosa har flera nya förskolor byggts samt äldre byggts om. I dagsläget bedöms behovet av förskoleplatser tillgodosett men på sikt behöver förskolan byggas ut i båda tätorterna. I Västerljung har en utbyggnad gjorts relativt nyligen och på kort sikt bedöms behovet tillgodosett men i takt med att befolkningen ökar kan behov uppstå även här. Arbetet med nya förskoleplatser sker genom ett kontinuerligt samarbete mellan berörda förvaltningar i syfte att planera och överblicka behovet av barnomsorg, där platstillgång och kommande efterfrågan analyseras. Till detta görs ingående befolkningsprognoser och studier av in- och utflyttning m m Platser för nya förskolor läggs successivt ut i nya exploateringsområden, men detaljplaner för nya förskolemiljöer tas också fram separat. I samtliga

tre orter finns planlagd mark för förskoleverksamhet. Strategin är att ständigt ha planmässig beredskap för ett fortsatt ökande behov av förskoleplatser.

Skola

Grundskolan f-9

Gällande lokalbehovet för grundskolan framöver kan man se både geografiska och åldersmässiga skillnader. Skolans behov studeras kontinuerligt utifrån den befolkningsprognos som årligen beräknas för kommunen. Sammansättningen i de olika åldersklasserna varierar över tid och framförhållningen för högstadieskolorna i kommunen är betydelsefull. I dagsläget bedöms det inte finnas något särskilt utbyggnadstryck på någontida av Tomtaklinskolan och Hedebyskolan.

Skärlagskolan pekas specifikt ut som lämplig för tillbyggnad.

Samtidigt kommer befolkningen i den lägre skolåldern att öka relativt kraftigt vilket gör att man dels måste studera nyttjandet av befintliga lokaler, men också överväga om- och tillbyggnad av befintliga skolområden. I översiktsplanen pekas Skärlagskolan specifikt ut som en skola lämplig för tillbyggnad men en utbyggnad även av Vitalisskolan kan bli aktuell i framtiden i takt med att västra Trosa byggs ut. Dessa tillbyggnader ligger sannolikt fortfarande ett antal år bort men i takt med att exploateringsområden i Trosa färdigställs kommer behovet sannolikt bli mer tydligt.

En utbyggnad och befolkningstillväxt i enlighet med översiktsplanens ambitioner kräver på längre sikt en ny skola i Vagnhärad. Översiktsplanen beskriver ett tänkbart läge beläget i anslutning till Solberga.

Kyrkskolan i Västerljung har under senare år ökat sitt elevantal kraftigt. Barn från både Västerljung och landsbygden och övriga tätorter går i skolan. Kommunen studerar möjligheten att utöka antalet platser på Kyrkskolan med hänsyn till de kulturmiljövärden platsen runt skolan och kyrkan har. Kommunen arbetar aktivt för att öka underlaget med elever i Västerljung för att ha ett kontinuerligt elevunderlag.

Gymnasieskolan

Trosa kommun har ingen egen gymnasieskola utan eleverna kan fritt välja skola i landet. Majoriteten av gymnasieeleverna studerar i Nyköping och Stockholm.

Sinnenas lilla trädgård vid Ängsgårdens demensboende.

Omsorg

Äldreomsorg och särskilda boenden

I Trosa kommun finns tre särskilda boenden varav ett är ett renodlat demensboende. Häradsgården ligger i Vagnhärad, nära till grönområden och centrum. Trosagården ligger beläget med gångavstånd från Tureholmsviken och här finns också ett trygghetsboende. Ängsgården, som är ett demensboende, ligger vid vårdcentralen i Trosa och i anslutning finns den dagliga verksamheten för dementa som kallas Gästis.

I takt med en åldrande befolkning kommer behovet av ytterligare äldreomsorg på sikt att öka. Avsikten är i första hand att komplettera befintliga anläggningar vid Trosagården och Häradsgården i Vagnhärad. Här finns en planmässig beredskap för att möjliggöra viss utbyggnad. Utöver detta bedöms behovet av så kallat trygghetsboende att öka. Trygghetsboende är ett "mellanboende" som erbjuder mer än det ordinarie boendet men som inte är ett särskilt boende.

Därför markeras områdena direkt öster om vårdcentralen och väster om Trosagården för att fylla ett ökat behov av olika former av boende för äldre. Närheten till vårdcentralen/Ängsgården och Trosagården kan skapa goda samordningsmöjligheter.

Handikappsomsorgen

Handikappsomsorgen består av två enheter, LSS och Socialpsykiatri. LSS arbetar främst med fysiska funktionshinder hos vuxna och barn i form av personlig assistans, ledsagning, kontaktpersoner mm. Socialpsykiatri inriktas främst på psykiskt funktionshinder och arbetar genom boendestöd. I det fall behov uppstår av särskilt boende finns planberedskap för detta. Handikappsomsorgen har genom projektet Steget In, som sker i samarbete med Socialtjänsten, målsättningen att kunna ge personer med funktionshinder en meningsfull sysselsättning inom Trosa kommun. Planmässigt finns beredskap att hantera ett eventuellt ökat behov av handikappsomsorg.

Kultur och fritid

I takt med en ökande befolkning förbättras också förutsättningarna att utveckla utbudet av olika kultur- och fritidsaktiviteter. Flera satsningar har gjorts under 2000-talet med utbyggnad av Kulturskolan och Ungdomens hus i Vagnhärad, friidrottsarenan i Trosa, skolanplaner vid kommunens samtliga skolor samt Låneshallen i Vagnhärad. Därutöver har Safiren rustats upp med förbättrad simhall och utökade träningsmöjligheter. På längre sikt bör övervägas om idrottsplatsen i Vagnhärad är lämpligt placerad. Ett alternativ som nämnts är en nyetablering i Solbergaområdet. Inom planperioden kommer sannolikt även en upprustning av Trosa havsbad att aktualiseras.

Vad vill vi åstadkomma? »

Möjliggöra en årlig befolkningstillväxt om ca 2-3 procent.

Värdena i den byggda miljön ska bibehållas och tillvaratas genom varsamhet vid förändringar och god anpassning av ny bebyggelse.

Ny bebyggelse ska ha en högkvalitativ utformning och vara av god miljömässig kvalitet. En för miljön fördelaktig bebyggelsestruktur ska eftersträvas.

Trosa kommun ska erbjuda en mångfald av olika bebyggelsemiljöer. Det ska finnas marktillgång för olika boendeformer i attraktiva miljöer.

Trosa kommun ska verka för att kommuninvånarna får närhet till högklassig service, vilket bland annat innebär att kommunen har skola, barnomsorg och social omsorg med hög kvalitet inom räckhåll för invånarna.

Kommunen ska ha planmässig beredskap för ett ökat behov av offentlig service.

» Strategier

Offensiv och medveten markanvändningsplanering genom tillskapandet av attraktiva boendeyråder i samtliga kommuner och i olika typer av lägen.

Att med tydlighet i översiktsplanen ange vilka estetiska förväntningar som finns på ny bebyggelse i känsliga lokaliseringslägen.

Att i översiktsplanen skapa förutsättningar för en bebyggelsestruktur som bygger vidare på befintliga orter samt i stråk där man på sikt kan skapa förutsättningar för exempelvis kollektivtrafik och hållbara tekniska försörjningssystem.

Att utveckla former för energieffektiv detaljplanering och skapa förutsättningar för värmetetthet.

Att även fortsättningsvis arbeta förvaltningsöverskridande och förebyggande med lokalfrågan för att ha beredskap för förändrade behov av offentlig service.

NÄRINGSLIV OCH TURISM

Förutsättningar

Trosa kommun har såväl historiskt som i nutid varit känd för hög företagstätthet och entreprenörsskap. I kommunen finns en lång tradition av olika former av företagande – från fiske och jordbruk, mångårig varvsnäring, rikt hantverksutövande och en anrik köpmannatradition till internationellt framgångsrika företag av olika storlek.

I kommunen verkar små och stora företag i en mångfald av branscher. Verksamhet bedrivs exempelvis inom områden som tillverkningsindustri, handel, tjänsteproduktion, lantbruk, hotell- och konferens, tryckerinäring, varvsnäring och konst. Många av företagen skapar god publicitet för regionen och har genom expansion och nyetableringar skapat många arbetstillfällen. I dag finns det knappt 1 700 registrerade företag i kommunen. Kommunen avser att bibehålla och utveckla denna imponerande mångfald. Sveriges kommuners lokala företagsklimat mäts bl a av Svenskt Näringsliv där man från Trosa kommun har som målsättning att placera sig på topp 20 nationellt. Under de senaste åren har den målsättningen uppnåtts.

Kommunens näringslivsplan

Näringslivsplanen lägger fast strategier för hur kommunen ska främja utveckling och tillväxt inom näringslivet. Den gällande planen omfattar åren 2011 – 2014 och kommer att revideras under 2015. Visionen i gällande näringslivsplan är att "Trosa kommun skall ha ett näringslivsklimat i världsklass" och kommunen kommer att arbeta med tre huvudområden för att nå visionen. För det första ska kommunen utveckla och stärka samverkan med det lokala näringslivet och med regionala organisationer. För det andra ska kommunen arbeta aktivt med nyföretagande. Slutligen ska kommunen vara en naturlig samarbetspartner när företag vill förändra/expandera sin verksamhet.

Näringslivets utveckling har stor betydelse för hela kommunens utveckling och tillväxt. Kommunens ekonomi är

beroende av sysselsättningsläget i kommunen. En hög sysselsättning innebär goda kommunala skatteintäkter från de löntagare som bor i kommunen. Det medverkar också till lägre kommunala kostnader för ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder. Näringslivets utveckling är också viktig för kommunens attraktivitet för inflyttning av både nya medborgare och nya företag. Företagen är beroende av bostadsmarknaden, kommunikationer och utbildning för att säkra tillgången på arbetskraft. Tillgång till industrimark är av stor vikt för expansion och nyetablering av företag. Det gemensamma målet är ett gott näringslivsklimat som kännetecknas av:

- » God tillgång på arbetskraft
- » God kvalitet på grundskolor och barnomsorg
- » Tillgång till efterfrågad gymnasieutbildning när eleverna lämnar grundskolan
- » Väl utbyggda fungerande kommunikationer, infrastruktur och IT
- » Hög tillgänglighet, framförhållning och bra service från kommunen framförallt avseende fysisk planering och bostadsbyggande, tillståndsgivning och övrig myndighetsutövning relativt företagen
- » Aktiv dialog mellan näringsliv och kommun
- » Utvecklad regional samverkan för att stärka kommunens tillväxt.

Näringsliv utifrån ett ungdomsperspektiv

Trosa kommun har under flera år arbetat med att öka entreprenörsskapet i skolan och bland ungdomar. Ett fortsatt arbete för att stärka tätorternas centrummiljöer är högt prioriterat bland kommunens ungdomar. Därigenom skapas förutsättningar för ytterligare handel och annan service.

Planlagd mark och verksamhetsprofil

I Trosa och Vagnhärad har näringslivet tillgång till väl belägna verksamhetsområden. De olika förutsättningarna i respektive tätort är avgörande för vilken verksamhets

profilering som är lämplig inom varje område. Vagnhärad's industriområde är strategiskt beläget i närheten av E4 och järnvägen, vilket innebär att till exempel transportintensiva verksamheter kan vara lämpliga här. I Trosa är förutsättningarna delvis annorlunda. Närheten till bostadsområden medför att högre krav måste ställas på nya verksamheter. Hit kan "lättare" verksamheter med fördel lokaliseras.

I både Trosa och Vagnhärad föreslås mark för verksamheter och industri. Exempelvis ska marken närmast väg 218 inom Solbergaområdet i Vagnhärad detaljplaneras för en kombination av handel, verksamheter och bostäder. Dagens industriområden i de båda tätorterna är möjliga att förtäta genom att utnyttja mark mer effektivt. Detta skulle dock kräva planändringar, vilket kommunen ställer sig positiv till att pröva. I Vagnhärad kommer möjligheterna till etablering att öka när planeringen för Ostlänken kommit ytterligare steg vidare och korridoren har justerats. I hamnområdet finns områden markerade som strategisk mark vilket både kan innebära planering för bostäder men också för att möjliggöra utveckling av hela hamnområdet.

I Västerlångången finns idag ingen detaljplanlagt mark för verksamheter. Däremot rymmer orten och dess kringområde en del mindre verksamheter samt en välutvecklad mångfald av lantbruksverksamheter.

Besöksnäring

Besöksnäringen är av mycket stor betydelse för Trosa kommun. Det stora antalet besökare under framförallt sommaren gör Trosa till en stad som sjuder av liv. Den i stor utsträckning säsongsbetonade befolkningsökningen möjliggör ett diversifierat serviceutbud som med hjälp av sommarmånaderna har möjlighet att leva året runt. Under senare år tenderar turistsäsongen att bli längre och om utvecklingen fortsätter finns förutsättningar för en annan mer varierad besöksnäring än den vi ser idag.

För att kunna behålla dessa för kommunen fördelaktiga villkor gäller att översiktsplanen skapar förutsättningar för att kunna bibehålla och utveckla sin dragningskraft som besöksort. De faktorer som är avgörande för en bibehållen och utvecklad turism är värnande av de unika naturmiljöerna och skyddet av kulturhistoriskt intressanta byggnader och miljöer. Frånsett detta är ett fortsatt arbete med att utveckla Trosa hamnområde av stor betydelse för utvecklingsmöjligheterna. Trots att sommaren innebär överlägset flest besökare till kommunen har flera av verksamheterna i kommunen sina högsåsonger under andra delar av året. Ett exempel är kommunens hotell- och konferensverksamheter som årligen drar ett betydande antal besökare till regionen vid andra tider än sommarmånaderna.

Några turistattraktioner

Trosa stad

Den kanske viktigaste turistattraktionen i regionen är Trosa stadskärna som är riksintressant småstadsideal med karaktäristisk trähusbebyggelse från 1700- och 1800-talen. Trosaåns roll som pulsåder genom staden förstärker ytterligare det positiva intrycket av den vackra och pittoreska kuststaden.

Hamnen är idag ett populärt resmål för turister.

Trosas gästhamn har under senare år renoverats och byggts ut. Idag har hamnen 140 båtplatser och fullständig gästhamnsservice. Hamnen och Trosas centrala delar är idag ett populärt resmål för svenska och utländska turister som kommer både lands- och sjövägen. Utbudet av restauranger och den pittoreska miljön gör det attraktivt att strosa och ta del av stadens nöjesliv. Önskemål finns att utveckla besöksmålen och hitta aktiviteter som kan locka

nya besökare. Trosa kommun menar att det väl finns utrymme för detta och prövar gärna idéer för lokalisering.

Skärgården

Såväl sommartid som vintertid är skärgården utanför Trosa välbesökt. Sett ur nationellt och internationellt perspektiv är Sörmlands skärgård i sin helhet en unik miljö tack vare sin ringa exploatering. Stora delar av skärgården inom Trosa kommuns gränser skyddas därför som naturreservat och ligger i olika delar dessutom utvalda som områden av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården och friluftslivet. Se karta i avsnittet Riksintressen.

Sju km eller knappt fyra sjömil utanför Trosa ligger Kråmö – Trosa kommuns egen semesterö. Kråmö har varit bebodd sedan 1700-talet och används sedan mitten av 1900-talet även som semesterby, där ett antal uthyrningsstugor finns till allmänhetens förfogande. Kråmö är skyddat som naturreservat och hänsynsområde vilket utgörs av ett antal öar, skär och tillhörande vattenområden.

Den rika kulturmiljön

Östra Sörmland har ett omfattande kulturarv med anseende mängder fornlämningar. Medeltida kyrkor, herresäten, stora gårdar, torp och skärgårdshemman ger en spännande historia. Kring Vagnhärad finns ett av landets rikaste fornlämningsstråk. För att ytterligare exponera detta område pågår ett arbete med att integrera fornlämningsstråket i ett kommunalt naturreservat vid Lånesheden. Hembygdsgården vid Trostorp är ett annat tydligt exempel på kommunens rika kulturhistoria.

Byggnader

Runtom i kommunen finns flera byggnadsminnen varav Tureholms slott, beläget strax väster om Trosa, kanske är det förnämsta. Läs mer om kommunens skyddsvärda byggnader och byggnadsmiljöer i avsnitten Kulturmiljö respektive Riksintressen.

Bad

Tre kilometer söder om Trosa tätort, på Öbolandet, ligger Trosa havsbad. Här finns förutom en sandstrand också

bryggor, hopptorn och klippor samt ett visst serviceutbud. Det finns ytterligare två kommunala badplatser vid Komötet och sjön Sillen. Läs mer om dessa i avsnittet Natur och friluftsliv. Utöver de anlagda badplatserna erbjuder kusten och skärgården samt kommunens insjöar badmöjligheter på flera platser.

Trosa camping

Trosa camping ligger på Öbolandet, tre kilometer söder om Trosa. Inom ramen för campingverksamheten finns bland annat minilivs, servering, minigolf samt uthyrning av stugor, båtar och cyklar.

Trosa camping på Öbolandet.

Förslag

Värna om och tillgängliggöra kommunens värdefulla natur-, kultur- och friluftsområden.

Genom att värna och skydda kommunens stora natur- och kulturtillgångar skapas förutsättningar att bibehålla de kvaliteter och attraktioner kommunen inrymmer. Många av dessa finns redovisade i boken "Naturpärlor i Trosa kommun". De värdefulla områdena har stor betydelse för en fortsatt stark besöksnäring och attraktiva besöksplatser för både turister och Trosabor.

Skärgården är idag inte fullt tillgänglig för dem som saknar egen båt. Kommunen ser därför positivt på möjligheter att fortsätta utveckla kommunikationer i någon form till skärgårdens olika delar.

Exponerade stråk

En avgörande del i att förstärka det viktiga första intrycket av kommunen är tillskapa estetiskt mer tilltalande infarter till våra orter.

I kommunens utvecklingsarbete ingår att planera det område, Världens Ände 1, som kan friläggas när stadens reningsverk ersätts med en annan lösning. Avsikten är att kopplingen till vattnet ska förbättras så att det i vissa delar utbredda vassbältet tas bort till förmån för en öppen vattenspegel. Arbetet med att identifiera vilka områden som ska vara vassfria gäller primärt den norra sidan av såväl Västra som Östra Stadsfjärden. Detta har också studerats i kommunens Kust- och strandplan för stadsfjärdarna och Trosaån och utifrån dess prioritering planeras numera kommunens vassröjning.

Entrén vattenvägen till framförallt Trosa hamn ska ses över och ges en framskjuten plats i kommunens planering. För att säkerställa entrén från vattnet har kommunen sökt miljödom för återkommande muddringsarbeten. Detta gör att det regelbundna muddringsarbetet kan genomföras på ett tillfredsställande sätt.

Strandpromenader

Kommunen arbetar för att i samband med exploatering i strandnära lägen se till att å- eller sjöpromenader iordningställs för att öka tillgängligheten till vattnet för såväl kommunens medborgare som besökare. Den utredning som gjordes i Kust- och strandplanen ligger till grund för den prioritering av gångstråk utmed vatten som genomförs samt är underlag för kommande detaljplanering i strandnära lägen.

Breda turismens förutsättningar

Trots kommunens goda besöksnäring, bör möjligheterna till ett bredare utbud stärkas. Här finns ett behov av att kommunen tillsammans med näringsidkare arbetar aktivt för att förlänga säsongen. Insatser för att öka attraktiviteten för barn och ungdomar att besöka Trosa kommun bör också genomföras.

Ett annat grepp som kan bli möjligt för att förbättra besöksnäringens förutsättningar är att tillsammans med

privata aktörer utveckla möjligheter för turister med flera att ta sig ut i skärgården. Andra frågor som återkommer är behovet av ytterligare gästhamnsplatser och permanenta båtplatser. Detta kan bli aktuellt att studera i samband med att hamnområdet utreds mer ingående. En växande typ av turism är också fisketurism och båtturism med båtar som körs till ramper på trailer sjösätts för dagsturer och därefter tas upp. Detta leder till efterfrågan av ramper men också parkeringsplatser i närheten av rampen. Kommunen samarbetar med Granuddens båtklubb i Trosa för att under sommarmånaderna för att lösa behovet. Ett fortsatt samarbete är viktigt för att denna typ av turism ska kunna fortsätta i Trosa.

Det finns ett behov av ytterligare permanenta båtplatser.

Vad vill vi åstadkomma? »

Trosa kommun ska verka för att underlätta för redan etablerade företag att kunna utvecklas och expandera samt att behålla och rekrytera arbetskraft.

Skapa goda förutsättningar för nya företag som vill etablera sig i kommunen.

Trosa kommuns ställning som attraktiv besökskommun ska bibehållas och vidareutvecklas. Målsättningen är bl a att verka för besöksnäring året runt.

Kommunen ska verka för att öka attraktiviteten för barn och ungdomar att besöka kommunen.

» Strategier

Väl fungerande kommunikationer och infrastruktur är nödvändigt för effektiva och miljövänliga transporter av människor och varor. Förbättrade förutsättningar för arbetspendling underlättar kommuninvånarnas möjligheter att pendla till arbete och studier samt företagets möjligheter att rekrytera specialistkompetens. Kommunen deltar i arbetet för att genomföra Ostlänken så att Vagnhärad och övriga kommuner kan dra så stor nytta som möjligt av den. Planeringen ska inriktas mot ett varierat bostadsutbud i syfte att underlätta inflyttning vid rekrytering.

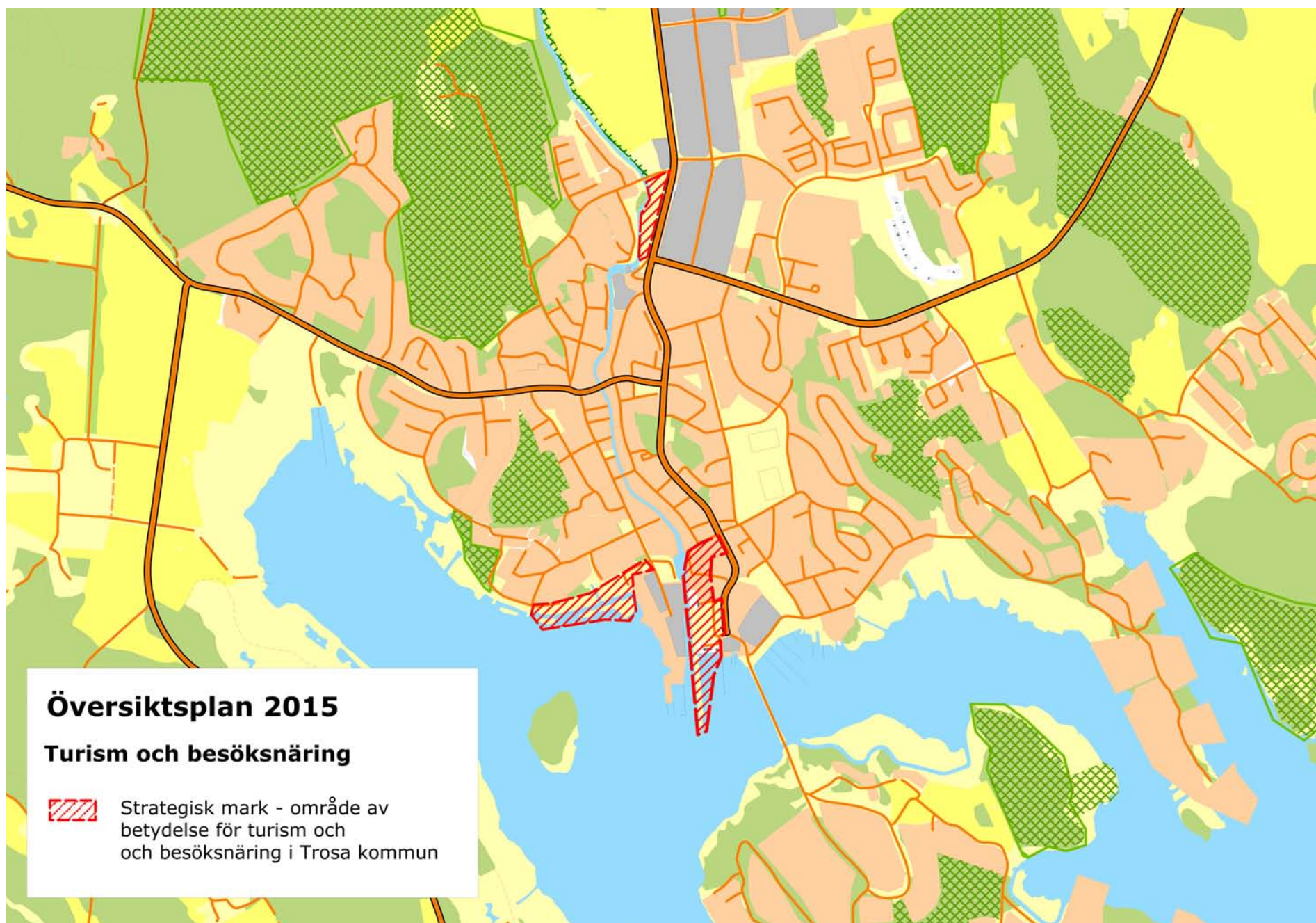
En avgörande förutsättning för utveckling av näringslivet är att övriga samhällssektorer fungerar väl, vilket är ett självklart mål för kommunen.

Företagare inom besöksnäringen stöttas i syfte att förlänga turistsäsongen.

Kommunen ska komplettera utbudet av mark för verksamheter i framförallt Vagnhärad, för att möjliggöra för nya eller inflyttande företag att etablera sig och för att kunna erbjuda växande företag ny mark.

Kommunen ska arbeta för att förlänga turistsäsongen.

Kommunen skall uppmuntra en mångfald av aktiviteter och besöksmål för alla åldrar.

NATUR OCH FRILUFTSLIV

Inledning

Av flera anledningar värnas naturvärden i Trosa kommun. Den biologiska mångfalden är av stor vikt för att djur- och växtarter skall kunna bibehålla sina naturliga miljöer liksom skyddsvärda miljöer och landskap bevaras och utvecklas. Det finns också samhällsekologiska värden – t ex vatten- och luftrening, bullerdämpning m m i att värna naturområden, samt värden för rekreation och folkhälsa.

Grönstrukturernas betydelse i översiktsplanen presenteras här översiktligt. Under respektive avsnitt för Vagnhärad, Västerljung och Trosa finns mer detaljerad information om tätortsnära rekreatiomsområden.

Förutsättningar – naturlandskapet i Trosa kommun

Trosatrakten ligger på urbergsgrund i vilken ett flertal mindre kalklinser ger upphov till en kalkgynnad flora. Kalken har också vid ett flertal tillfällen brutits i nu nedlagda brott. Inlandsisen lämnade trakten för ca 10.500 år sedan varefter landhöjningen medfört att en exponerad ytter-skärgård så småningom ersatts av sammanhängande landområden där också sedimentjordarna lyfts ovan havsnivån. Människan har påverkat landskapet i ca 5.000 år och under huvuddelen av denna tid skapat ett ängs- och hagmarkslandskap ändamålsenligt för huvudnäringen boskapsskötsel.

Det sörmländska kustlandet är mycket omväxlande med öppna slätter, moränhöjder, rullstensåsar och bergknallar. Kustens vikar och fjärdar förlängs inåt land i bördiga dalgångar som tidigare varit havsviksbottnar.

Trosaån rinner från sjön Sillen genom Vagnhärad och Trosa till Östersjön, i botten av en stor uppodlad dalgång, inramad av bergs- och moränhöjder. Höjderna bildade under bronsåldern öar och halvöar i Östersjön. Den vik som fyllde Trosaåns dalgång utgjorde en del i den betydelsefulla inomskärsleden till Mälaren, som då var en

havsvik. Även dalgången mellan Sillen och de nuvarande havsvikarna Hållsviken och Tureholmsviken var tidigare en havsvik. Samhället Västerljung ligger på en flack rullstensås i den nu till största delen uppodlade dalgången. Västerut inramas det av en markant förkastningsbrant och en i landskapet mycket markerad höjdrygg och österut av skogsklädda höjdparter.

Den sörmländska skärgården kännetecknas av att den är tämligen smal och inte har någon mellanskärgård. Det innebär att gränsen blir mycket skarp mellan de barrskogsklädda öarna och ytter-skärgårdens kala skär. Vad som ytterligare kännetecknar den sörmländska övärlden är att den är relativt oexploaterad. Öarna har ägts av staten eller av stora gods, vilket har gjort att de skyddats mot omfattande fritidshusbebyggelse. Många av öarna är idag avsatta som naturreservat.

Den sörmländska skärgården, här vid Borsö.

Naturreservat och hänsynsområden i kommunen

Naturreservat är det vanligaste sättet att skydda värdefulla naturområden med stöd i Miljöbalken. De syftar till att skydda, vårda eller restaurera känsliga miljöer eller arter, eller för att förstärka friluftslivets intressen. Varje reservat har en skötselplan och marken kan vara både privat eller offentligt ägd, ägas av ett bolag eller en förening. Oftast är det länsstyrelsen som bildar naturreservat, men det blir allt vanligare att även kommuner tar initiativ till bildande.

I Trosa kommun finns ett flertal områden med höga natur-, kultur- och friluftsvärden som är skyddade som naturreservat. Flera av dessa ligger dessutom inom riksintresseområden för friluftslivet, naturvärden och/eller kulturmiljövärden. En majoritet av reservaten ligger i kustområdet. Flera ligger dock inom bullerzonerna för Askö skjut- och övningsområde.

Kråmö, Bokö-Oxnö och Bokö-Askö

De tre reservaten Kråmö, Bokö-Oxnö och Bokö-Askö bildar ett sammanhängande skärgårdsområde sydost om Trosa. Reservaten skiljer sig åt sinsemellan – här finns både gammal odlingsmark, naturskogsliknande områden och en stugby. Bokö-Oxnö och Kråmö ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000. Se särskilt avsnitt om Natura 2000. Kråmö är dessutom utpekad som Hänsynsområde. Se särskilt avsnitt om Hänsynsområden.

Askö

Askö är ett av de senaste skärgårdsreservaten i Sörmland. Här finns bland annat länets mest värdefulla skogsbete, strandängar med orkidéer, en kilometerlång sandstrand och flera sällsynta insekts- och fågelarter. På Askö driver Stockholms Marina Forskningscentrum ett laboratorium för studier av marina ekosystem. Stora delar av Askö är även Natura 2000-område och sedan 2007 även marint naturreservat. Samtidigt är Askö av riksintresse för Försvarsmakten. Se vidare under avsnittet Riksintressen.

Persö

Persö är det äldsta reservatet i Sörmlands skärgård. Ön är välkänd för sina vackra och säregna klipphällar, med mönster som skapats av vågornas nötning av den lättvittrade kalkstenen. Persö ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000. Se vidare nedan i avsnitt om Natura 2000.

Lacka

Reservatet ligger i den sörmländska ytterskärgården och består framför allt av kobbar, skär och vattenområden. På huvudön Lacka finns ett skärgårdshemman med betydande djur som håller landskapet öppet. Närheten till det öppna havet ger fina möjligheter att studera sjöfågel.

Nynäs

Nynäs naturreservat ligger inom både Trosa och Nyköpings kommun och utgörs av ett omväxlande kulturlandskap med ädellövskogar, hassellundar, hagmarker, strandängar och andra värdefulla vegetationstyper. Området har frånsett dessa naturvetenskapliga värden även stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Här finns väl utbyggda vandringsleder och stigar. Nynäs ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000. Se vidare nedan i avsnitt om Natura 2000.

Lotsängsbacken

Strax söder om Trosa, nära Lagnöviken, sträcker sig i nord-västlig riktning en bergrygg med lågväxt tallskog på krönet. På nordsidan växer granskog medan sydsidan omfattas av ett område med ädellövskog. I området finns flera karaktärsväxter och många ovanliga fåglar trivs nordväst om Lagnöklubb. De naturvetenskapliga värdena är stora och naturreservatet utökades 2012 med ytterligare ca 7 ha omgivande skogsmark och vatten. Lotsängsbacken ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000. Se vidare nedan i avsnitt om Natura 2000.

Södra Lämund

Området ligger på västra sidan av Hållsviken och omfattar ca 23,4 ha land. Syftet med naturreservatet är att bevara kustnära barrskog på kalkrik mark. Inom området

finns örtrik granskog, en för länet unik svampflora samt flera rödlistade arter och signalarter. Södra Lämund är även ett Natura 2000-område.

Persö är det äldsta reservatet i Sörmlands skärgård.

Tullgarn

Tullgarns naturreservat utgörs i södra delen av öppna gräsytor med solitära jätteekar omväxlande med lövdungar, törnesnår och partier med strandalskog. Här finns flera ovanliga och sårbara fågelarter. Området har högt naturvetenskapligt värde och är värdefullt för friluftslivet. Tullgarn ligger inom både Trosa och Södertälje kommun. Delar av Tullgarn ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000. Se vidare nedan i avsnitt om Natura 2000.

Furholmen

Området kring Furholmen är ur naturvårdssynpunkt en av de mest värdefulla delarna av Tullgarns kronopark. Berggrunden består till stora delar av lättvittrad urkalksten, vilket ger området en flora som delvis är unik i länet. Det tydligt framträdande Jättarsberget höjer sig nästan lodrätt 35 meter över havet.

Lånestaheden

För att skydda naturvetenskapliga och kulturmiljömässiga kvaliteter men också att synliggöra och tydliggöra denna attraktion i hjärtat av Vagnhärad inrättade Trosa kommun år 2015 ett naturreservat för Lånestaheden. Liksom Tomtaklinskogen är Lånestaheden i Vagnhärad delvis ett Natura 2000-område som kommunen omvandlat till ett kommunalt naturreservat. Områdets naturvetenskapliga värden består bland annat i ovanligt fina kalkmarkshällar med rik och skyddsvärd flora, men det utgör också ett viktigt närströvsområde och är ett av de rikaste fornlämningsområdena i Sörmland. Naturreservatet sträcker sig från Lånesta industriområde i öster ner mot Skolvägen i väst.

Noret

Väster om Noresjön i Västerlånga ligger det barrskogsområde som utgör Norets naturreservat. En gammal barrblandskog utgör kärnan av området och här har träden en genomsnittlig ålder på ca 125 år. En del tallar bedöms vara uppemot 200-250 år gamla.

Tomtaklinskogen

Området ingår i Natura 2000, det europeiska nätverket av skyddsvärda biotoper. Tomtaklinskogen har stora biologiska värden bl a tack vare förekomsten av döda träd och kalkrik jord. Här finns också en rik flora med flera sorters örter. Utöver de naturvetenskapliga värdena har området stora värden för rekreation och det rörliga friluftslivet. Med tanke på de exploateringsplaner som finns både söder och norr om det aktuella området är tanken att det på sikt kommer att få ännu större betydelse för olika former av rekreation, vilket föranleder bildandet av ett kommunalt naturreservat. I december 2009 beslutade

kommunfullmäktige om att inrätta ett kommunalt naturreservat i Tomtaklintskogen.

Hänsynsområden i skärgården

Länsstyrelsen har under 2010 inrättat två hänsynsområden längs kusten varav ett är beläget i Trosa kommun, Kråmö-området. Tanken med ett hänsynsområde är att den som vistas i området ska göra det med hänsyn och omtanke. Besökare uppmanas att inte köra fortare än fem knop, inte åka vattenskidor, köra radiostyrda båtar eller utöva annan bullrande vattenlek, inte använda båtmotorer mer än nödvändigt eller orsaka onödigt svall för badande och förtöjda båtar. Hänsynsområden byggs på respekt och sunt förnuft och informationstavlor finns i anslutning till naturhamnar på öarna.

Nya naturreservat

På sikt kan det bli aktuellt med att inrätta ett naturreservat invid skidbacken och i södra delen av Hunga strövsområde för att säkerställa skydd av naturområdet vid en utbyggnad av Infart västra Trosa.

På sikt kan södra delen av Hunga strövsområde bli naturreservat.

Natura 2000

Det europeiska nätverket Natura 2000 representeras i Trosa kommun av 12 områden. Syftet med Natura 2000 är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden genom att alla medlemsländer i EU tar ansvar för att säkra sina delar av de gemensamma värdena. Natura 2000-områden får inte skadas av verksamheter eller åtgärder inom eller utanför dem. De flesta Natura 2000-områden är dessutom skyddade som naturreservat förutom att de utgör riksintressen enligt 4 kap Miljöbalken.

Inom Natura 2000-områdena skall alla värdefulla naturtyper och arter bevaras för framtiden. För detta upprättas en bevarandeplan för varje Natura 2000-område.

Vatten

Av kommunens totala yta utgörs mer än hälften av vatten och utgör en stor tillgång. Kustvattnet, insjöarna och grundvattnet utgör delar i det viktiga kretslopp som vattnet uppträder i. En god vattenkvalitet är en förutsättning för flera av de verksamheter som är viktiga för kommunen, t ex friluftsliv, turism och fiske. Det finns ett nära samband mellan markanvändning och vattenkvalitet. Näringsämnen som tillförs kusten kommer från samhällen, industrier, jordbruket och trafiken via vattendrag och atmosfären. Mer än 50 procent av tillförseln av såväl kväve som fosfor transporteras via vattendrag till kustvattnet.

Vatten i kustområden, särskilt grunda havsvikar, innehåller p g a transporten av näringsämnen från land oftast högre halter av näringsämnen än det öppna havet. I örika kustområden med litet vattenutbyte med öppna havet kan närsalt- och algmängderna vara flera gånger högre än i havet. Stadsfjärdarna är några av de mest näringsrika och samtidigt mest påverkade delarna av den sörmländska skärgården.

De senaste åren har arbetet med vattenrelaterade frågor blivit mer aktuellt på såväl nationell som regional nivå. Detta redovisas i separat avsnitt om Vattenfrågor i kommunen.

Kuster och sjöar

Trosa kommun är som bekant en kustkommun med stark koppling till vattnet. Kusten och skärgården inrymmer stora värden för det rörliga friluftslivet och naturvården. Området är bl a värdefullt för bad, fiske och båtsport. Tillgängligheten till skärgården är viktig på flera sätt och den tillgodoses bl a genom reglering av ny bebyggelse via prövning gentemot Miljöbalkens strandsskyddsbestämmelser men också genom att skapa förutsättningar för skärgårdstrafik och att säkerställa replipunkter. Mer om kommunens kust och skärgård finns under avsnittet Vattenfrågor i kommunen.

Kusten och skärgården inrymmer stora värden.

Kömötet, kommunalt friluftsbad.

Kommunala badplatser

På kommunala badplatser tas kontinuerligt vattenprover för att bedöma vattenkvaliteten. Resultaten rapporteras till Folkhälsomyndigheten. I Trosa kommun finns tre kommunala badplatser, där vattenprov tas av miljökontoret varannan vecka under badsäsongen:

Trosa havsbad ligger på Öbolandet 3 km söder om Trosa. Förutom sandstrand, bryggor och hopptorn, finns här även Trosa havsbads camping.

Komötet ligger vid havet i Anderviken ca 5 km nordost om Trosa och har gräsplan samt långgrund barnvänlig sandstrand.

Sillebadet ligger vid sjön Sillens södra ände, ca 2 km sydväst om Vagnhärad och har gräsplan samt anlagda bryggor.

Rekreation och folkhälsa

Värnad natur skapar förbättrad folkhälsa t ex genom minskad stress och att inspirera till fysisk aktivitet. Det gäller främst större sammanhängande strövområden

men också tillgången till mindre grönområden i våra bostadsområden har betydelse för folkhälsan. Möjligheter att ta sig ut gör också att vi kan ta del av alla fornminnen som finns i vår kommun och se spår av historien i landskapet. Naturmiljön är även en pedagogisk resurs för att stimulera till utomhusaktiviteter och ekologisk förståelse. De senaste åren har ett antal insatser gjorts för att stärka möjligheterna till åtkomst till natur- och friluftsliv. Utöver de tidigare anlagda Våtmarkspromenaderna och gångvägen i Näktergalslunden har ett fågeltorn byggts vid Trosa våtmark. Dessutom har arbetet med att skapa ett sammanhållet gångstråk utmed Stadsfjärdarna påbörjats. Hälsans stig i Trosa har inrättats och en sådan stig i Vagnhärad är på gång. Åtgärderna har betydelse för rekreation och folkhälsa men även för att stärka kommunens identiteter; vacker natur, attraktiva boendemiljöer, kulturlandskapet etc.

Leder

Vandringsleden Sörmlandsleden sträcker sig genom kommunen och är väl markerad och lätt att ta sig till. Näckrosleden är en attraktiv cykelled som sträcker sig genom kommunen. Attraktiva cykelleder har också varit ett prioriterat arbete för Regionförbundet i Sörmland vilket kommunen deltagit i. Mellan Åker och Vagnhärad/Trosa finns en kanotled med bra iläggingsplatser, små nivåskillnader och vacker natur.

Stadsparker och andra mindre grönytor

Stadsparker och andra centralt belägna grönytor i våra tätorter är viktiga för vardagsrekreation och för den estetiska upplevelsen av staden. Även dessa mindre områden har stora skyddsvärden. Exempel på sådana ytor är Rönneboparken, Skolparken och Punschparken i Trosa samt grönområdet vid Husby Kvarn i Vagnhärad. Området runt Husby kvarn har genomgått en omfattande upprustning med såväl planteringar, tillgängliggörande av vattnet, fiskevårdande åtgärder och uppgradering av belysningen i området. Det är också möjligt att genom området gå upp till Ungdomens hus. Läs mer om detta under Prioriterad grönsstruktur i planförslagsdelarna för Vagnhärad och Trosa.

I planförslagen gällande kommunens tätorter finns s k prioriterad grönsstruktur. Syftet med redovisningen är att visa ett sammanhang av ekologiska värden, men även möjligheter till närrekreation, oavsett vem som är markägare. De prioriterade områdena är att se som möjligheter till rekreationsområden, utan att motverka eller försvåra aktuell markanvändning.

Intresset för att odla har ökat under senare år. Det finns i dagsläget inte några utbyggda områden för odlingslotter. Dock har kommunen planerat för detta inom exempelvis planområdet Smedstorp för att möjliggöra odling i anslutning till de nya bostäderna.

Jord- och skogsbruk

I Trosa kommun finns stora åker- och jordbruksarealer och jordbruksmark är av nationell betydelse enligt 3 kap 4§ Miljöbalken. Frågan om att vara varsam med jordbruksmarken har aktualiserats ytterligare dels i och med den ökande andelen ekologisk odling, som kräver större arealer, samt dels genom rapporter om klimatförändringarnas påverkan på jordbruket. Enligt Miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, som inte kan tillgodoses på annan mark på ett från samhällets synpunkt tillfredställande sätt. Jordbruket är dock inte bara viktigt ur ett livsmedelsproducerande perspektiv utan också för att bibehålla det öppna och mångskiftande kulturlandskap som gör Sörmland unikt. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt som möjligt skyddas från åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Fiske

I Trosa kommun finns goda möjligheter till reglerat fritidsfiske i skärgården, Trosaån och insjöarna. Omfattande fiskevårdsinsatser har gjorts och pågår i Trosaån. Etablering av fisketrappor, anläggande av lekplatser för öring, fiskeutställning etc har till stora delar utförts ideellt av Trosa Amatörfiskeklubb och Trosaåns Fiskevårdsområdesförening. Kvarvarande vandringshinder utgör dock ett

stort hinder för fisk att på ett naturligt sätt ta sig uppströms i ån. Trosaån bedöms kunna bli ett av länets viktigaste havsöringförande vattendrag om hindren åtgärdas. Ytterligare ett hot mot livet i Trosaån är den igenslamning som orsakas av bland annat erosion från åker- och skogsmark. Trosaåns vattenvårdsförbund bedriver ett aktivt arbete i syfte att förbättra Trosaåns status. Trosa kommun är mycket aktiva i detta arbete.

Förslag

Nya, kommunala, naturreservat

Hunga strövområde

Hunga är ett vidsträckt tätortsnära strövområde med stora rekreativsvärden. Området är delvis kuperat och i söder bevuxet med tallskog. För att säkerställa fortsatt skydd av naturmiljön i södra delarna av Hunga strövområde med dess goda rekreativsmöjligheter, föreslås en reservatsbildning i samband med utbyggnad av Infart västra Trosa.

Särskilt prioriterade, tätortsnära grönområden pekas ut och bevaras

För många av oss är tillgången till natur- och rekreativsområden i närheten av vår bostad viktig. Avståndet till grönområden är ofta avgörande för om de nyttjas. Eftersom en stor majoritet av befolkningen nu bor i tätorter och städer, fyller gröonstrukturer i och nära tätorter flera funktioner. Värdena kan sammanfattas som sociala, ekologiska och kulturella aspekter – att skydda natur handlar inte bara om ekonomiska eller biologiska värden, utan uppmärksammas alltmer som värdefullt för människors sociala och hälsomässiga behov. På samma sätt som i tidigare översiktsplaner föreslås en utökning av den prioriterade grönstrukturen. De strukturellt värdefulla och särskilt väl utnyttjade grönområdena i anslutning till tätorterna pekas ut och bevaras. Se vidare i avsnitten om respektive tätort för närmare beskrivning och detaljerad kartredovisning.

Tillgänglighet till strandnära områden

Etablering av nya boendeområden i vattennära lägen ska förstärka allmänhetens möjlighet att nå strandnära

områden. Kommunen har för avsikt att i samband med eventuell exploatering i strandnära lägen se till att å-alternativt sjöpromenader blir iordningställda. Intentioner finns att göra åpromenaden från Trosa stadskärna till Trosa kvarn komplett. I detta arbete bör tillgänglighet för alla vara en självklarhet att eftersträva. Detta beskrivs ytterligare i avsnittet om Vattenfrågor i kommunen.

Redovisning av värdefulla natur- och friluftsområden

Områden med särskilda natur- och friluftsvärden enligt olika inventeringar redovisas i översiktsplanen och utgör viktiga underlag inför beslut om mark- och vattenanvändningen.

Grönområden på kvartersnivå

Inom nyexploateringsområden ska förhållandet mellan bebyggd mark och grönytor alltid vara sådant att bostadsnära rekreation möjliggörs.

Vid detaljplanering eftersträvas en mjuk övergång mellan grönstruktur och bebyggelse. Områden med höga naturvärden bör omgärdas av nödvändiga buffertzoner.

Vad vill vi åstadkomma? »

Inom tätorterna och i deras omgivning ska det finnas attraktiva grönområden för rekreation. Särskilt prioriterade, tätortsnära grönområden bevaras.

Den biologiska mångfalden i naturlandskapet ska bevaras och den ekologiska balansen ska bibehållas.

Kommunens särskilt utpekade ängs- och hagmarker ska bibehållas.

» Strategier

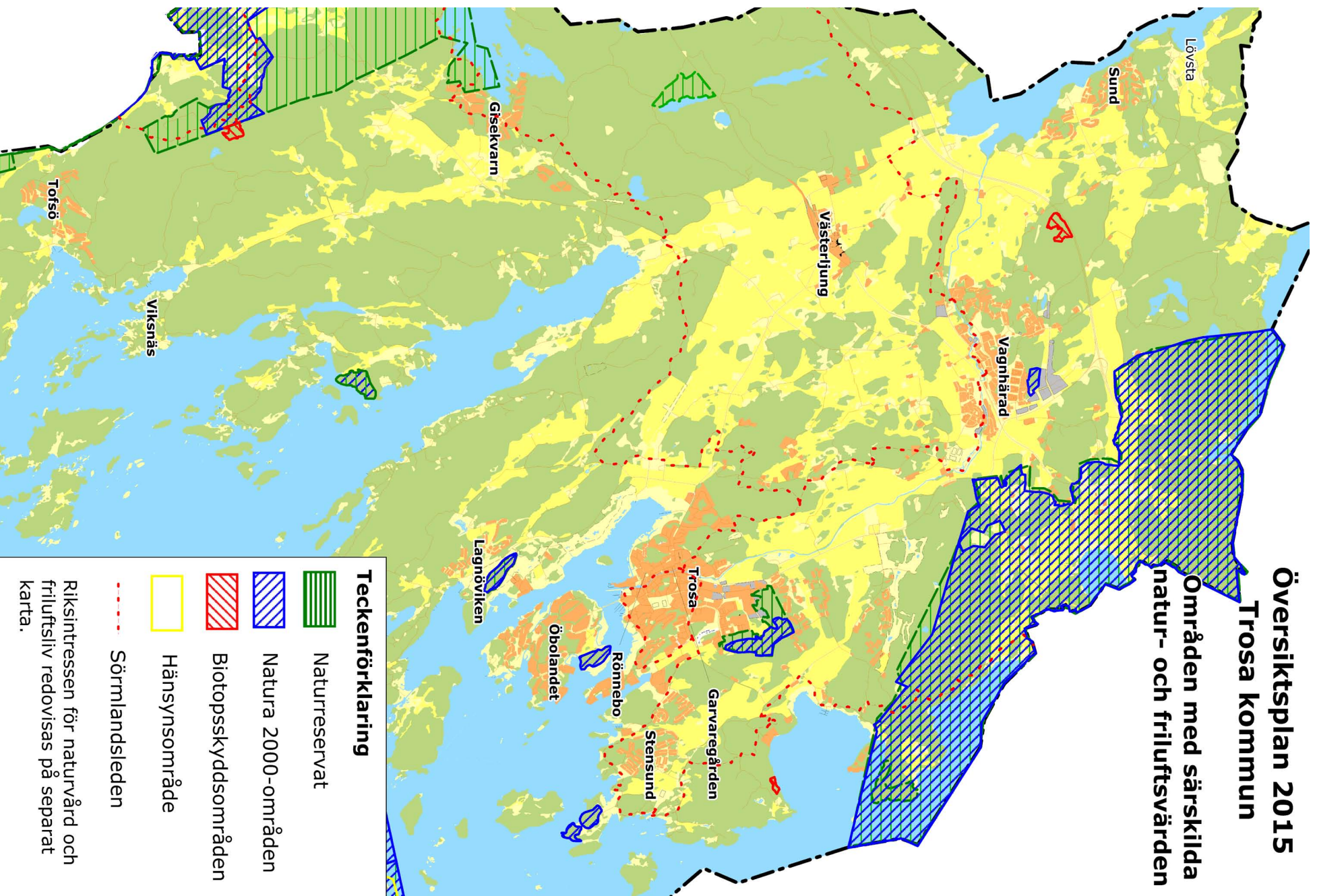
I översiktsplanens förslagsdelar föreslås nya exploateringsområden efter att en vägning gjorts bl a mot andelen ytor för närrekreation.

Prioriterad grönstruktur pekas ut i tätorterna. Syftet är dels att värna den ekologiska balansen och dels att möjliggöra rekreation nära bostadsområden.

Kommunens arbete med bildandet av nya naturreservat är ett exempel på åtgärder för att värna den ekologiska balansen samt att stärka skyddet för tätortsnära grönområden.

Översiktsplan 2015 Trosa kommun

Områden med särskilda natur- och friluftsvärden

KULTURMILJÖ

Förutsättningar

Ur dagens bebyggelse går det att utläsa hur kulturlandskapet och samhällena har utvecklats och förändrats. Det kulturhistoriska intresset består av de delar och helheter i form av landskapsrum, fornminnen, kulturlager, bebyggelsemiljöer och enskilda byggnader som berättar om bygdens och orternas historia.

Områden med särskilda kulturvärden enligt olika inventeringar redovisas i text och på karta i översiktsplanen. Informationen utgör viktigt underlag vid olika beslut om användning av mark och vatten.

Spår efter en spännande och mångfacetterad historia.

Kulturlandskapet

Östra Sörmland har ett rikt kulturarv med ansevära mängder fornlämningar. Medeltida kyrkor, herresäten, stora gårdar, torp och skärgårdshemman är spår efter en spännande och mångfacetterad historia.

Området kring tätorterna var fortfarande vid slutet av stenåldern ett skärgårdslandskap. Under bronsåldern var Trosaån en betydelsefull farled mellan de olika boplatserna, farbar från havet i söder hela vägen till Mälaren. Farleden var en viktig länk för handel och transporter till de centrala Mälardalens landskapen. I södra Husby invänd Trosaån i Vagnhärad finns landskapets största koncentration av storhögar, åtta gravar på 20-30 meter i diameter. Dessa vittnar med tydlighet om platsens betydelse då handeln ökade och utvecklingen gick snabbt framåt, samtidigt som landhöjningen förändrade landskapsbilden. Husby var sannolikt en betydande ort under yngre järnåldern. När landet kristnades byggdes troligen ortens första kyrka på denna plats, vilken på 1200-talet kom att ersättas av den i sten, som än idag finns väl bevarad. Att det samtidigt uppfördes ytterligare en stenkyrka bara någon km därifrån, vid Trosaland, vittnar om tidens utveckling. På samma gång skedde en betydande uppgrävning, vilket skapade ett behov av en ny hamn söder om dagens Vagnhärad. Denna kom att inrättas vid Trosaland, det "första" Trosa.

I Trosa kommun finns flera kulturhistoriskt intressanta miljöer, däribland flera av riksintresse enligt Miljöbalkens 3:e kapitel. Läs mer om dessa i avsnittet Riksintressen.

Utöver riksintressanta miljöer finns ytterligare områden med byggnader som är kulturhistoriskt värdefulla och intressanta både i samhällena och på landsbygden. Dessa har inventerats och redovisas i rapporten Bygd och Miljö samt de kulturhistoriska bebyggelseinventeringar som gjorts för respektive ort. Fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen skyddas genom bestämmelser i Kulturmiljölagen (1988:950). Bebyggelse eller andra

markingrepp inom 100 m från känd fornlämning ska samrådask med Länsstyrelsen. Kulturmiljöer av riksintresse regleras genom Miljöbalken (1998:808). Bebyggelse inom riksintresseområdet samråds gestaltungs-mässigt med Sörmlands museum.

Länsstyrelsens Landskapsstrategi

Länsstyrelsen har år 2010 antagit en Landskapsstrategi vilken syftar till att vara ett underlag och vägledning för ärendehantering samt även användas när sektorsstrategier eller projekt ska inledas, revideras eller utvärderas. Strategin utgör ett underlag för det kommunala arbetet men ska också vara ett stöd för Länsstyrelsens prioritering av det egna arbetet. I Landskapsstrategin pekas bl a områden ut som områden för Hållbar urban utveckling. Ett av dessa fyra områden är beläget inom Trosa kommun och utgör stråket mellan Trosa tätort och upp via Vagnhärad till Gnesta. Dessa områden framhålls som särskilt viktiga ur regional betydelse i och med det omvandlingstryck och den starka befolkningstillväxt som varit under de senaste decennierna. Inom dessa utpekade områden betonas vikten av hållbar urban utveckling och att det i detta ges företräde framför sektorsintressen.

Trosa kommun menar att detta ställningstagande från Länsstyrelsen är av avsevärd betydelse och betonar vikten av att hålla fast vid denna antagna strategi. I en tid då diskussioner förs nationellt om långsamma plan- och byggprocesser samt svårigheter att möta efterfrågan på framförallt bostäder är det av vikt att dessa frågor lyfts fram och att denna tydliga prioritering fortsätter göras av Länsstyrelsen. Samhällsplaneringens roll är att väga intressen och anpassa ny bebyggelse till befintliga värden i syfte att skapa långsiktigt hållbara samhällen. Dock är fortsatt tillväxt en förutsättning för utveckling och välstånd. En klok avvägning mellan tillväxt och hänsyn till natur-, kultur- och sociala värden kommer att fortsätta utgöra grunden för Trosa kommuns översiktliga och detaljplanering.

Vagnhärad och Västerljung

Ett fornlämningsstråk mellan Fristad och Lånesta utgör en ovanligt stor koncentration lämningar av främst bronsålderskaraktär. Miljön utgör det äldsta bosättningsområdet kring Trosaån med lämningar på tjugo meter över havet. Området är omnämnt i Nyköpings kommuns rapport Bygd och miljö.

För Vagnhärad del skapade nya möjligheter av landhöjningen och "flytten" av ortens hamn till Trosaland. Trosaåns nivåskillnader skapade vattenfall och fördämningar, vilka kunde driva kvarnhjul och turbiner. Orten kom att utvecklas till ett industrisamhälle, från vilket det än idag finns ett fåtal byggnader bevarade. Samtidigt fanns förstås en viktig agrar kultur. Orten utvecklades utifrån gårdsbildningar som så småningom växte samman. Då stambanan invigdes kom centrum att förskjutas till området kring järnvägsstationen. Därefter har ytterligare centrumbildningar uppstått. Den rika förekomsten av fornlämningar har sedan gjort att samhällets bostadsområden idag ligger delvis åtskilda, med fina natur- och kulturmiljöer däremellan.

Även i Västerljung kom handel och bebyggelse att koncentreras kring järnvägsstationen och stationssamhället växte fram. Under de senaste åren har ytterligare fynd i form av gravar gjorts vid Björke sannolikt fortsätter detta stråk vidare norrut från samhället.

Under 1900-talet har en successiv utbyggnad av samhällena skett med i huvudsak villaområden, vilket kulminerade under 1960- och 1970-talet.

Länets mest koncentrerade bronsåldersbygder.

Trosaåns dalgång

Området är en av länets mest koncentrerade bronsåldersbygder med stora boplatser, många gravar och flera hållristnings- och skålgropslokaler. Även järnåldern är ovanligt rikt företräd, främst genom gravfält. Området är av riksintresse för kulturmiljövården och omfattar ett sammanhängande område från Trosas centrala delar, hela Trosaån med omnejd samt betydande delar av dagens Vagnhärad.

På ett ovanligt tydligt sätt kan man i landskapet se vattnets betydelse för bygdens lokalisering. I takt med strandförskjutningen har bebyggelsen flyttat från höjderna under bronsåldern, till övergångszonen mellan morän och lera under järnåldern, till dalgångens botten under medeltiden.

Åda säteri är ett mycket välbevarat sörmländskt herrgårdskomplex. Byggnadernas läge i förhållande till varandra, husens exteriör samt färg, återspeglar den sociala skiktning som förr fanns på en lantegendom. Hela Åda gård bör bevaras i sin nuvarande utformning och stil som exempel på sörmländsk herrgårdskultur. Området är omnämnt i Nyköpings kommuns rapport Bygd och miljö.

Trosa

Det medeltida Trosa uppstod söder om Trosalands kyrka i slutet av 1300-talet. Till följd av landhöjningen blev dock Trosaån allt grundare. Samtidigt behövdes en hamn, vilket sammantaget ledde till att staden under 1500-talet sakta dog ut. År 1610 fick "Trosamynne", det nya Trosa nere vid kusten, stadsprivilegier. Under århundradenas lopp har bygden och samhällena utvecklats vidare. Trosa var främst ett fiskeläge där skärborgarna tillbringade vintern men det fanns även hantverkare i staden. Ångbåstrafiken i slutet av 1800-talet betydde ett uppsving för handeln och sommargäster kom till Trosa. Detta innebar att bebyggelsen längs ån blev mer påkostad och i centrum mer stadslikt.

Trosa stad är idag en småstadsideyll med karaktäristisk småstadsbebyggelse från sent 1800-tal då Trosa blev sommarstad och havsbadort samt från 1700-talets borg-

arbebyggelse. Bebyggelse, gaturum och tomter speglar såväl fiskeläget och hantverksstaden som den tidigare havsbadorten och handelsstaden. Stadskärnan är av riksintresse för kulturmiljövården. För att bevara den unika karaktären i riksintresseområdet är det viktigt att konstatera att de boende i området samt presumtiva köpare har ett viktigt arv att förvalta. Som ett led i att öka informationsflödet har kommunen tagit fram ett enkelt informationsblad som vägledning gällande vad man får och inte får göra inom riksintresseområdets gränser. Även Trosa tätort har successiv expanderat med en tydlig topp i nybyggnation under 1960- och 1970-talet. Den tillkommande bebyggelsen utgörs i huvudsak av villaområden, men även permanentning av fritidsområden har bidragit till att orten växt.

I anslutning till Trosa tätort ligger Tureholms slott – ett av kommunens byggnadsminnen, vilket utgörs av en arkitektoniskt väl sammanhållen anläggning ritad av arkitekten C. Hårleman och före 1719 års brand av Erik Dahlberg. Tureholm är särskilt intressant som representant för en tid, strax före den franska rokokons genombrott i svensk herrgårdsarkitektur, då få stora slott uppfördes och inreddes. Tureholm är av riksintresse för kulturmiljövården.

Tureholm är av riksintresse.

Odlingslandskapet och skärgården

Landskapet kring Trosaån vid Sillens södra del karaktäriseras av odlingslandskap med ekbevuxna åkerholmar och fuktig ängsmark kring ån. Åbro gård har byggnader främst från 1900-talets första decennier. Området är omnämnt i Nyköpings kommuns rapport Bygd och miljö. Centrala delen av dalgången mellan Sillen och Tureholmssviken ansluter till Västerljungs kyrka och samhälle. Det öppna jordbrukslandskapet karaktäriseras av hagmarks-partier och bebyggelseenheter spridda på flacka moränbundna mindre partier. Området representeras främst av en järnåldersbygd. Bynamnet Tuna anger platsens betydelse som centrum för handel, kultur och administration. Landets största guldfynd på 12,5 kg hittades i Tuna by år 1774. Fyndet beräknas härröra från yngre järnåldern. På sockenkartan från år 1679 utgör Tuna områdets största by med fyra gårdar samt prästgård. Ävlinge, Skällberga och Gillberga markeras som tre gårdsbyar. Området är omnämnt i Nyköpings kommuns rapport Bygd och miljö. Den sörmäländska skärgården skiljer sig markant från de flesta övriga kustområden i landet. Någon självägande fiskarbefolkning i fiskelägen eller med egna fiskejordbruk har inte funnits i någon större utsträckning, utan verksamheten har styrts från ägarna, de stora godsens. Bebyggelsen har därför kommit att utgöras av små gårdar och torp med sjöbodar vid stranden. Fyrar, lotsstationer och sjökrokar spelade en viktig roll för skärgårdsbefolkningens försörjning. Det som idag återstår av den småskaliga bebyggelsen och de små åkrarna utgör de sista resterna av en särpräglad skärgårdskultur. Hartsö-Årkipelagen (delvis inom Trosa kommun) är ett riksintresseområde för kulturmiljövård.

Bevarandevärda byggnader

Inom Trosa kommun finns fem skyddade byggnadsminnen; Tureholms slott, Rönnebo, Långmaren, Julaftons fyr och Garvaregården.

Öster om Trosa tätort finns Stensund, ett område med vitt skilda aktiviteter och med goda exempel på svensk byggnadstradition från 1700-, 1800- och 1900-talet samt ett skiftande rikt kulturlandskap med åker och hagmark.

Mangårdsbyggnaden på Stensunds gård ligger på en platta med sluttning mot söder och utgör med sitt långa takutsprång och lövsågade utsmyckning, en tidig exponent för den under 1800-talets senare hälft alltmer populära Schweizerstilen. Med ett magnifikt läge på ett berg med fri utsikt mot havet byggdes Stensunds slott 1918-21 som en 1700-talspastisch med gråputsad fasad och ett karolinskt säteritak. Arkitekt var Arvid Stille. Mot havet ligger den terrasserade parken med ett flertal skulpturer. Slottet tillhör numera Stensunds Folkhögskola.

Även kommunens äldre kyrkobyggnader och begravningsplatser vilka är anlagda före år 1940 är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Dessa miljöer får inte ändras på ett väsentligt sätt utan att samråd först har skett med Länsstyrelsen.

Bevarandevärdabyggnader.

Vad vill vi åstadkomma? »

Kommunens värdefulla kulturmiljöer ska skyddas och bevaras.

Förändringar av värdefulla kulturmiljöer ska ske på ett kvalitativt sätt med hänsyn till omgivande miljön. Samtidigt som nytillkomna byggnader och anläggningar ska spegla sin tid och utveckla sitt närområde.

Byggnade ska ske med hänsyn tagen till omkringliggande bebyggelse och vid förändringar i landskapet ska i möjligaste mån den öppna karaktären bibehållas.

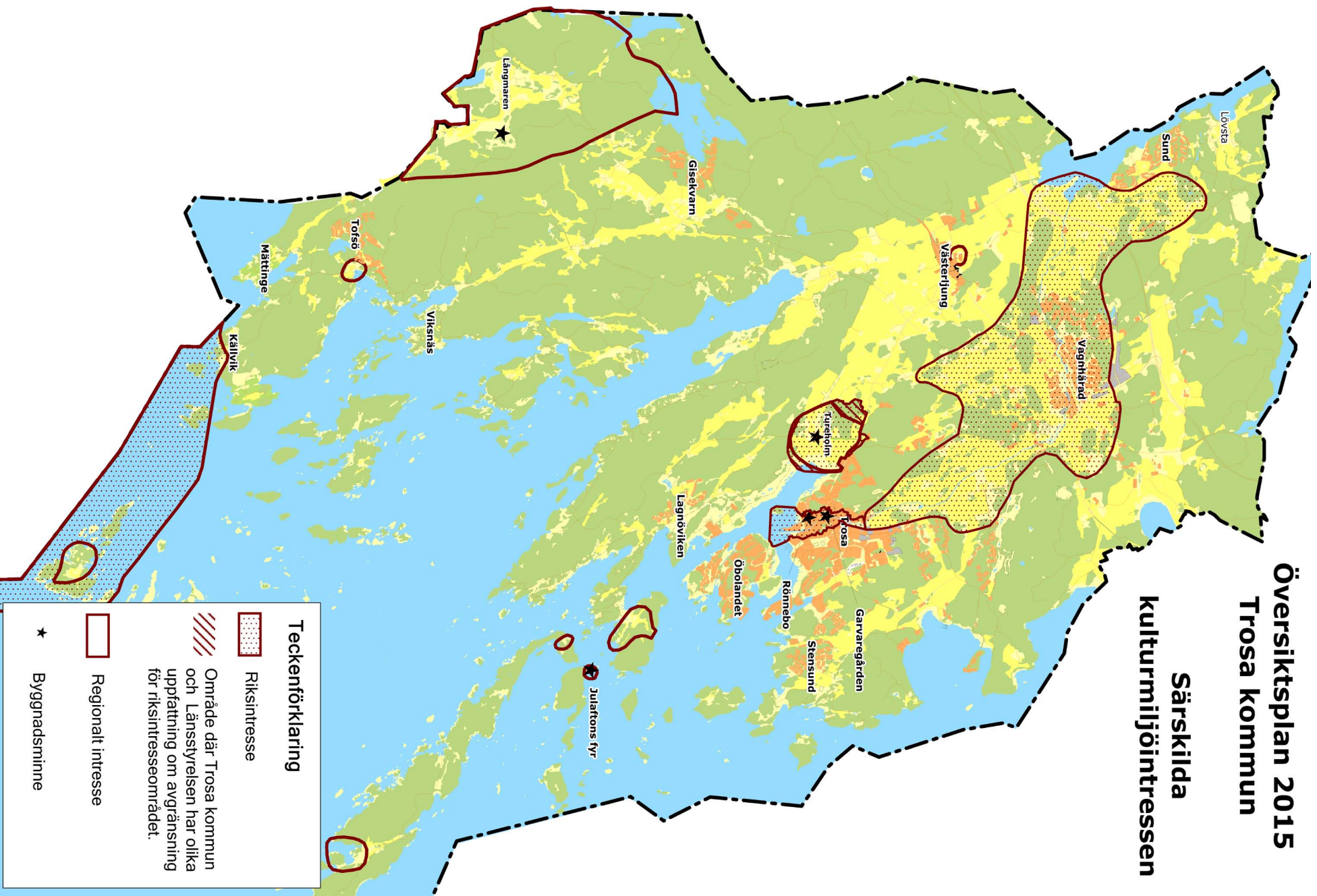
» Strategier

I översiktsplanen redovisas områden som inrymmer särskilda kultur-, natur- och friluftsvärden. Genom att ytterligare belysa frågan och förankra intresset av bevarande och skydd av vår värdefulla kulturmiljö bland områdets fastighetsägare och kommunmedborgare i övrigt förbättras möjligheterna att behålla Trosa stads och övriga kommundelars unika karaktär.

Förslag

I takt med att arbetet med Infart Västra Trosa påbörjas studier av ett naturreservat i södra delen av Hunga strövområde.

Översiktsplan 2015 Trosa kommun Särskilda kulturmiljöintressen

VATTENFRÅGOR I KOMMUNEN

Trosa kommun är en kustkommun med alla de kvaliteter och utmaningar som hör därtill. Av kommunens totala yta utgörs mer än hälften av vatten. Kustvattnet, insjöarna och grundvattnet utgör delar i det viktiga kretslopp som vattnet uppträder i. En god vattenkvalitet är en förutsättning för flera av de verksamheter som är viktiga för kommunen, t ex friluftsliv, turism och fiske. Det finns ett nära samband mellan markanvändning och vattenkvalitet. Näringsämnen som tillförs kusten kommer från samhällen, industrier, jordbruket och trafiken via vattendrag och atmosfären. Mer än 50 procent av tillförseln av såväl kväve som fosfor transporteras via vattendrag till kustvattnet.

Vatten i kustområden innehåller p g a transporten av näringsämnen från land oftast högre halter av näringsämnen än det öppna havet. I örika kustområden med litet vattenutbyte med öppna havet kan närsalt- och algmängderna vara flera gånger högre än i havet. Grunda havsvikar är extra känsliga och Stadsfjärdarna är några av de mest näringsrika och samtidigt mest påverkade delarna av den sörmländska skärgården.

Sedan kommunens förra översiktsplan har nya frågor väckts och ny forskning presenterats som rör vatten på olika sätt. Det kan handla om klimatanpassning och höjda havsvattennivåer, risker för översvämningar p g a höga flöden i vattendrag, det nationella uppdraget om havsplanering m m. I vissa fall är frågorna inomkommunala men i många fall rör de både regionala och nationella intressen. I tidigare översiktsplaner har dessa vattenrelaterade frågor hanterats under olika avsnitt i planen, men i förslag till ny översiktsplan redovisas detta i ett separat avsnitt i syfte att tydliggöra kommunens ställningstaganden. Dock kan det hända att vissa frågor återkommer på andra ställen för fördjupning.

Trosa skärgård

Det sörmländska skärgårdslandskapet är ett så kallat sprickdalslandskap, där sprickzoner i berggrunden

löper i nordväst-sydöstlig riktning. Sprickorna har genom årtusendena nötts ned till ett småskaligt landskap med uppodlade dalgångar avgränsade av skogklädda höjdparter med berg i dagen.

Jämfört med exempelvis Stockholms skärgård är Sörmlands skärgård relativt liten med en genomsnittlig bredd av 1-2 mil från fastlandet ut till de yttersta kobbarna. Detta har bland annat lett till att antalet öar som kunnat erbjuda tillräcklig storlek och jordmån för en fast befolkning är få. Där jordar lämpliga för uppodling finns är dessa som regel små och förhållandevis magra.

Sörmlands skärgård skiljer sig från Stockholms också i ägarstruktur och historia. Sedan länge har större delen av skärgården ingått i stora fastlandsegendomar, vilket lett till att bebyggelsen på öarna är mycket begränsad. Dessa faktorer innebär sammantaget att Sörmlands skärgård har mycket stora naturvärden och många öar uppvisar liten eller nästan obefintlig påverkan av människohand. De lite större öarna där det har varit möjligt att bedriva jordbruk har ofta en ålderdomlig prägel och bebyggelsestruktur som är kulturhistoriskt intressant. I Trosas skärgård bor endast en handfull helårsboende, men dessa är mycket viktiga om natur- och kulturvärdena ska kunna bibehållas. Trosa kommun har tidigare tillsammans med länets övriga kustkommuner och Länsstyrelsen i Sörmlands län deltagit i arbetet med att ta fram en strategi för utveckling av Sörmlands kust- och skärgård. Huvudmålen i strategin är att utveckla förutsättningarna för en fast lokalbefolkning i länets kust- och skärgårdsområde och att bevara områdets egenart, samt dess natur- och kulturvärden.

Skärgårdens viktiga landfästen

I strategin redovisas Källvik, Uttervik och Trosa som viktiga landfästen för skärgården. I strategin diskuteras även möjligheten att nyttja skärgårdens natur- och kulturvärden för så kallad ekoturism. Ett annat landfäste som på sikt har potential att utvecklas är Stensund och sedan förra översiktsplanen har bl a en ny gästhamn byggts ut här.

Samarbeten för skärgården

Det har tidigare funnits en ambition att bilda en sörmländsk skärgårdsstiftelse utifrån en avsiktsförklaring mellan Länsstyrelsen och kommunerna Trosa, Södertälje, Nyköping och Oxelösund liknande Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län. Länsstyrelsen ansvarade för frågan men något ytterligare utöver inledande förfrågningar har inte genomförts.

En större och yngre aktiv skärgårdsbefolkning är ett viktigt mål, liksom utökade möjligheter att leva och verka i skärgården. Men begreppet levande skärgård har flera dimensioner. Utöver de bofasta gäller det rörligt friluftsliv och fritidsboende samt i hög grad naturen, med hotade djur- och växtarter, känsliga marker och risker för sämre luft- och vattenkvalitet. Att bringa de ofta konkurrerande intressena i balans är angeläget.

I syfte att verka för en bättre miljö i Östersjön ingår Trosa kommun sedan några år tillbaka i Svealands Kustvattenvårdsförbund.

Björkö i Trosa skärgård.

Kråmö.

Havsplanering

Havs- och vattenmyndigheten har fått i uppdrag att ta fram en havsplan för territorialhavet och ekonomiska zonen. Landets kustkommuner är inbjudna till detta arbete att bidra utifrån ett kommunalt perspektiv. Trosa kommun ser fördelar med en nationell plan för dessa områden men menar samtidigt att planeringen är förhållandevis abstrakt i det här skedet jämfört med exempelvis den kommunala översiktliga planeringen. De frågor som kan påverka kommunen är framförallt risker relaterade till farleder, transporter till havs samt hantering av depområden utanför Landsort. I övrigt berörs framförallt områden som inte påverkas av kommunal planering utan snarare berörs av riksintressen av olika slag.

Trosaån och avrinningsområden

Trosaån har stor påverkan på kommunen på många sätt. Biologiskt utgör den en viktig lekplats för öring och annan fisk samt är en betydelsefull levnadsmiljö för många djur- och växtarter. Den ingår i ett omfattande vatten-system med förgreningar upp genom flera kommuner och dess regleringar i Trosa och Vagnhärad påverkar vattenflöden uppströms i systemet. Detta kommer att få ökad betydelse i framtiden i takt med de förändringar av klimatet vi börjat se effekter av i form av kraftigare regn, högre flöden vid intensivare snösmältning mm. För turismen utgör ån en attraktiv kanotled som är populär under sommarhalvåret.

Trosaån är det dominerande avrinningsområdet som berör Trosa kommun. Avrinningsområdet berör vidare Gnesta, Strängnäs, Nyköping och Södertälje kommuner. Karta med kommunens större avrinningsområden finns på Samhällsbyggnadskontoret. Trosa har tillsammans med flera kommuner inom Trosaåns avrinningsområde bildat ett gemensamt vattenvårdsförbund. Tillsammans med bl a Trosa Amatörfiskeklubb och Trosaåns fiskevårdsområdesförening har ett flertal projekt genomförts i syfte att kartlägga Trosaåns ekologiska status, men också praktiska projekt i form av uppbyggnad av lekplatser för fisk och utplantering av yngel.

EU:s ramdirektiv för vatten

Sverige har antagit en nationell lagstiftning för långsiktiga mål för vatten, vilket innebar en komplettering av miljöbalken och en särskild vattenförvaltningsförordning. Bakgrunden till detta är det s k Ramdirektivet för vatten, vilket antogs inom EU år 2000. Syftet är att vårda vattenresurserna bättre än idag och målet är god yt- och grundvattenstatus senast 2015 samt att vattenkvaliteten inte får försämrats. Arbetet utgår från vattenavrinningsområden. Organisatoriskt tillhör Trosa kommun Norra Östersjöns vattendistrikt, där länsstyrelsen ansvarar för att se till att normer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner följs.

Under slutet av 2009 redovisades en klassificering av landets vattendrag i enlighet med Vattendirektivet och under 2012 inleddes arbetet med föreslagna åtgärder i länet. Kommunen arbetar kontorsövergripande i dessa frågor och det är kommunekologen som är samordnande.

Därutöver utgör arbetet via Trosaåns Vattenvårdsförbund och Svealands Kustvattenvårdsförbund en viktig del i detta. Kommunen rapporterar årligen in uppgifter om arbetet med åtgärdsprogrammet till Vattenmyndigheten. Vattenförvaltningen går nu in i en ny programperiod som gäller för 2015-2021 och länsstyrelsen ser nu över och uppdaterar alla statusklassningar i länet. Under 2014-2015 genomförs samråd kring förslag till förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer samt nytt åtgärdsprogram för landets samtliga vattendistrikt.

En särskilt prioriterad vattenresurs i kommunen är Gisesjön, som har klassificerats som god ekologisk status. Vid förslag till förändrad markanvändning inom Gisesjöns tillrinningsområde ska sjöns värden särskilt beaktas. Detsamma gäller för sjön Björken som är belägen alldeles intill Gisesjön som även den har god ekologisk status.

Tillgänglighet och folkhälsa

Värnad natur skapar förbättrad folkhälsa t ex genom minskad stress och att inspirera till fysisk aktivitet. Många söker närheten till vattnet i syfte att koppla av. Det kan handla om promenader i vattennära lägen, turer med kajak eller fritidsbåt. Gemensamt är dock att närheten till vattnet oavsett om det gäller insjöar, åar eller ytterskärgården erbjuder en fantastisk kvalitet.

I Översiktsplan 2010 gavs Samhällsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram en Kust- och strandstrandplan för Stadsfjärdarna och Trosaån. Ett av de områden som studerades var just tillgängligheten till stränderna och möjligheten att tillskapa strandpromenader av olika slag. Viktiga stråk identifierades och markerades som särskilt viktiga gångstråk. Därutöver angavs områden där vassen kring Stadsfjärdarna skulle klippas regelbundet i syfte att öppna upp och låta vattnet komma närmre tätorten.

Vassen kring Stadsfjärdarna ska klippas regelbundet.

Under de senaste åren har detta skett och närheten till Stadsfjärdarna har därigenom ökat. Inför framtiden ska frågan finnas med i exempelvis omvandlingen av området omkring nuvarande Trosa reningsverk eller vid genomförandet av planområdet vid Sjölundavägen. I Vagnhärad har fokus varit att förstärka vid Husby kvarn samt verka för en upprustning av stråket mellan Albybro och Kvarnvägen.

En relativt stor del av kusten är fortfarande oexploaterad och kan nås på ett antal platser till både fots, med cykel och bil. Via allmän väg nås havet dessutom vid Källvik (Källviksvägen) och Trosa gästhamn. Dessa platser har också en vidare funktion då de är kommunens viktigaste anknäppspunkter till skärgården. Mycket av båttrafiken till Askö avgår från Uttervik (Utterviksvägen).

Via enskilda vägar är kusten tillgänglig vid Trosa havsbad, Stensunds folkhögskola, Borgmästarholmen, Komötebadet i Anderviken, Fjårdsvall i Tullgarnsviken, Viksnäs och Hållsnäs vid Hållsviken samt Sandviksbadet (i Nyköpings kommun) i Nynäs naturreservat. Vissa delar av skärgården har dock begränsad tillgänglighet, då avlysning av skjutområdet sker i samband med militära övningar. Flera av kommunens insjöar är tillgängliga för allmänheten. Detta gäller södra delen av sjön Sillen, Gisesjön vid Nynäs naturreservat och sjön Björken. De flesta av dessa kust- och insjösträckor kan nås via vandringsleden Sörmlandsleden vilken också leder till mer svårtillgängliga delar av vår kust. För närmare studier av var dessa är belägna rekommenderas kommunens turist- och fritidskarta.

Allemansrätt och strandskydd

Allemansrätten är en mycket gammal, i det närmaste unik rättighet, i Sverige. Den gör det möjligt för oss alla att vistas i naturen på annans mark, förutsatt att inte någon skräpar ner och förstör. Här är det dock viktigt att påpeka att allemansrätten är en frihet under ansvar. Rätten innebär i stort att man får ta sig fram i naturen även över andras mark och att man får rasta och övernatta, plocka bär, svamp och blommor som inte är fridlysta. Men hela tiden är det viktigt att se till att naturen

och annans egendom inte skadas. Besökare måste visa hänsyn till markägare och mot andra som vistas i naturen. Om allemansrättens enkla regler följs kan även kommande generationer uppleva en ren och oskadad natur.

Översiktsplanens intention är att skydda viktiga allemansrättsliga tillgångar inom kommunens gränser. De ur rekreationssynpunkt kanske mest betydelsefulla områdena är belägna i anslutning till kusten och våra insjöar. För att dessa värden ska kunna bibehållas är det av stor betydelse att kommunen bedriver en framsynt och genomtänkt planering av våra stränder. Som en naturlig del i detta arbete är den nya översiktsplanen restriktiv till ny bebyggelse i den sk yttre kustzonen. Idén med denna tankegång är att säkerställa allmänhetens tillgång till ovärderliga natur- och rekreationsområden genom att rikta stora delar av det bebyggelsetryck som finns på kommunen till andra ur allemansrättslig synpunkt mindre känsliga men likväl för boende attraktiva områden.

Ett viktigt verktyg för att bibehålla värden kring stränder är de lagstadgade strandskyddsbestämmelserna som i olika utsträckning begränsar möjligheterna att uppföra nya byggnader i strändernas direkta närhet. Strandskyddets syfte är både att tillgodose friluftslivets behov och att bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet. Strandskyddet omfattar land- och vattenområden intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. På flera ställen i landet är skyddet utökat till 300 m, vilket i Trosa kommun redovisas på kartan avseende byggande på landsbygden. Se även *Byggande på landsbygden*.

Skred och översvämningar

Ett förändrat klimat leder till kraftigare väder med tätare förekommande skyfall och hårdare vindar samt inte minst höjda havsvattennivåer. Det här påverkar Trosa kommun på flera sätt och i synnerhet Trosa tätort. Vid Trosaåns mynning möts ett ökat flöde från åns avrinningsområde samtidigt som havsvattennivån beräknas öka framöver. Den landhöjning som fortfarande finns i det här området motverkar en del av vattennivåhöjningen men inte tillräckligt. Samtidigt gör höga flöden i Trosaån att risken för skred ökar, vilket både egna utredningar och Länsstyrelsens

rapport Riskbild 2 visar. För att möta detta har omfattande stabiliseringsarbeten gjorts i framförallt Vagnhärad, dock återstår en del i Trosa tätort. Se mer under avsnittet om skred och ras samt översvämningar i Risk och säkerhet. Länsstyrelsen i Södermanland har även tagit fram förslag till regional handlingsplan för klimatanpassningsarbetet i länet. Förslaget har samråtts med länets kommuner och Trosa kommun är positiv till initiativet. Det finns fördelar med att Länsstyrelsen åtar sig en samordnande roll och bidrar med sitt befintliga kunskapsunderlag samt även tar på sig ansvaret att ta fram nytt i framtiden. Se även *Risker, hälsa och säkerhet*.

Vid Trosaåns mynning möts ett ökat flöde från åns avrinningsområde.

Dagvatten

Dagvatten är ett samlingsbegrepp för yttligt avrinnande av regn- och smältvatten från gårdsytor, gator, tomtytor, taktytor m m. Dagvattnet kan innehålla föroreningar som kan förorsaka problem för recipienten vid snabb avbördning. Grundprincipen är att så mycket som möjligt av dagvattnet ska omhändertas lokalt. Genom lokalt omhändertagande av dagvatten minskas belastningen på recipienten och/eller kommunens reningsverk. Tätorternas parker, trädgårdar och naturområden är värdefulla för lokalt omhändertagande av tätortsbebyggelsens dagvatten. Dammar, bäckar och våtmarker kan utformas så att de blir positiva upplevelser i tätorterna. Se även *Tekniska system*.

Eftersom forskning visar att antalet skyfall kommer att öka och det som normalt kallas tioårsregn faller i betydligt tätare intervaller kommer dagvattenhantering att bli en viktig fråga att ta med i planläggningen av nya områden. Uppskattningsvis genererar ett tak om 100 kvm ca 53 kubikmeter dagvatten per år sett till hur nederbörds mängden ser ut idag. Att bygga ut dagvattennät som kan hantera ökande mängder är vare sig långsiktigt hållbart eller realistiskt och därför måste vattnet tas omhand på annat sätt. Något som kan bli vanligare framöver är att leda dagvattnet till diken eller andra öppna ytor där vattnet i sig kan bli en tillgång för området genom en kvalitativ utformning. Det finns även system som kan omhänderta och rena dagvatten för att sedan återanvända det inom kvarteret. Att utforma byggnader med sedumtak kan också vara ett bra sätt att minska belastningen på det kommunala dagvattennätet och minska risken för översvämningar. I de föreslagna exploateringarna i själva planförslaget anges särskilt om dagvatten kan komma att behöva ytterligare utredning i samband med detaljplaneringen. Se även under dagvatten samt respektive under föreslagna exploateringsområden för ytterligare information.

Vattenskydd och vattenförsörjning

En av de absolut viktigaste vattenrelaterade frågor landets kommuner står inför är att säkra dricksvattenförsörjningen. Värdet av rena och säkra vattentäkter är omöjligt att beräkna. Trosa kommun har två kommunala vattentäkter, Sörtuna och Källvreten vilka båda är grundvattentäkter. Båda täkterna har skyddsföreskrifter men de för Sörtuna håller på att ses över. Generellt är de nya föreskrifterna mer omfattande och påverkar ett större område än tidigare, t ex är brunnszonen avsevärt utvidgad och sekundärzonen sträcker sig upp till Västerljungs tätort. Ett förslag till föreskrifter har varit ute på samråd och utifrån synpunkter som inkommit bearbetas nu förslaget. Ambitionen är att Länsstyrelsen ska kunna fastställa dessa under planperioden.

För att säkerställa leverans av dricksvatten har en ny överföringsledning från Sörtuna byggts in till Trosa tätort. Därutöver har även Trosa vattentorn fått en ny ledningsförsörjning. Nästa steg i vattenskyddsarbetet är att se över föreskrifterna för Källvreten. Se mer under avsnittet om Tekniska system.

Tillgång till vatten och hantering av vattnets risker hör till de mer strategiska frågorna att ta hänsyn till framöver. .

Vad vill vi åstadkomma? »

Skärgårdens natur-, kultur- och friluftsvärden ska tillvaratas och tillgängliggöras genom såväl bevarande som utveckling.

Tillgängligheten till stränderna ska bibehållas och om möjligt utvecklas.

Övergödningen av sjöar, vattendrag och Trosas havsmiljö ska reduceras.

» Strategier

Översiktsplanen visar på restriktivitet avseende ny bebyggelse i den så kallade yttre kustzonen för att bevara höga naturvärden och säkerställa möjligheten för tillfälliga besökare att tillgodogöra sig skärgårdens kvaliteter. Trosa kommun ser positivt på utveckling av befintliga landfästen.

Trosa kommun avser även framöver att aktivt delta i arbetet Svealands Kustvattenvårdsförbund, Trosaåns vattenvårdsförbund och Trosaåns fiskevårdsområdesförening.

KOMMUNIKATIONER

Trosa är en expansiv, storstadsnära skärgårdskommun som i realiteten är integrerad i Stockholm-/Mälardalsregionen i högre grad än i övriga Södermanland. En stor del av befolkningen pendlar till arbeten utanför kommunen och då i huvudsak norrut, mot Södertälje eller södra och centrala delarna av Storstockholm. Kommunen har en förhållandevis hög förvärvsintensitet vilket understryker att kommunikationerna har stor betydelse för människor som söker arbeten och för arbetsgivare som söker personal.

I samband med översiktsplanearbetet 2009 antogs en övergripande Trafikstrategi vilken syftade till att sammanställa aktuella och kommande trafikfrågor i ett brett perspektiv, vilka i senare skeden utmynnar i detaljerade studier med åtgärdsförslag. Trafikstrategin har på senare år följts upp i de årliga treårsplaner för investeringar i infrastruktur och kollektivtrafikåtgärder, som kommunen upprättar på Regionförbundets begäran. Treårsplanen visar bland annat kommunens övergripande prioritering av statliga investeringar i infrastruktur. Där har Ostlänken med nytt resecentrum i Vagnhärad högsta prioritet följt av en ny infart till Trosa från väster, ombyggnad av väg 218 och upprustning av väg 787 (Åda Gård – Stensund).

Resecentrum i Hörnefors.

Utifrån trafikstrategin togs sedan en Gång- och cykelvägsstrategi för Trosa och Vagnhärad tätorter fram. Gång- och cykelvägsstrategin redovisade befintligt nät och identifierade länkar som saknades för att binda ihop nätet. Med strategin som grund har kommunen därefter själva byggt alternativt låtit exploatörer bygga länkar som saknats och i dagsläget är huvuddelen av dessa utbyggda eller på gång att byggas ut. Underlaget har varit värdefullt i förhandlingar med exploatörer, i arbetet med treårsplaner för infrastrukturinvesteringar och vid bidragsansökningar. Trosa kommun har även en kollektivtrafikstrategi och arbetar nära Kollektivtrafikmyndigheten, Mälars och andra regionala organ.

Förutsättningar

Trosa kommun har goda kommunikationer med omgivande kommuner och regioner, med E4 och Södra stambanan som viktiga kommunikationsstråk i nordsydlig riktning. Avståndet från Vagnhärad till Södertälje är drygt tre mil och till Stockholm är det ytterligare knappt fyra mil. Mer än hälften av kommunens förvärvsarbetande befolkning pendlar till arbetsplatser utanför kommunens gränser, dock till mindre del med kollektiva färdmedel än pendlarna i länets övriga kommuner. Pendlare är således en betydelsefull grupp för kommunens framtid. Kommunen avser att tillsammans med grannkommunerna arbeta vidare för att förbättra kommunikationerna och underlätta för arbetspendling. Pendling inom kommunen underlättas av ett väl utbyggt nät av gång- och cykelvägar. Genom att anlägga cykelparkeringar i anslutning till bytespunkter för kollektivtrafik uppmuntras ett mer hållbart resande.

Kollektivtrafiken i Trosa kommun utgörs av tågtrafik med stopp i Vagnhärad samt regional och lokal busstrafik med såväl Länstrafiken som Trosabussen. Restiden med tåg till Stockholm från Vagnhärad är knappt 40 minuter och till Nyköping ca 25 minuter. Restiden med buss från Vagnhärad till Nyköping är ca 40 minuter, till Stockholm cirka 60 minuter och till Södertälje ca 45 minuter. Vid vidare

arbete med Ostlänken förutsätts att kopplingen mellan buss- och tågtrafik även fortsättningsvis samordnas och där det är möjligt vidareutvecklas. Överlag är goda kommunikationer både inom kommunen, på pendlingsavstånd och med orter längre bort nödvändigt för att stärka kommunens attraktivitet samt för att minska trafikens miljöbelastning. Genom att arbeta för en ökad tillgänglighet till kollektivtrafiken kan behovet av särskild kollektivtrafik för personer med funktionshinder minskas. Ostlänken kommer också öppna upp för nya resmål för både pendlare och besökare. Restiden och driftsäkerheten till Stockholm kommer avsevärt att förbättras men det är samtidigt värt att nämna att Norrköping-Linköping regionen samt Uppsala kommer att kunna bli ett pendlingsalternativ i framtiden.

Kollektivtrafik

Busstrafik

Busstrafiken utgörs av regional och lokal busstrafik. Trosa tätort trafikeras av tre regionala och fyra lokala busslinjer samt Trosabussen. Busshållplatserna täcker väl de centrala delarna av Trosa medan Ekensberg och Södra Östermalm i öster samt Karlsborg och Västra Fän i väster har lägre standard. Att en stor del av Trosas tänkta expansion äger rum i de östra delarna av tätorten kan på sikt möjliggöra en förstärkt kollektivtrafik i dessa delar. På längre sikt planeras dock för en utbyggnad även västerut. Vagnhärad trafikeras av tre regionala och fem lokala busslinjer. Busshållplatserna täcker väl de centrala delarna, medan de omkringliggande bostadsområdena har lägre standard.

Västerljung trafikeras av en regional och en lokal busslinje. Befintliga hållplatser längs Västerleden och Gillbergavägen täcker huvuddelen av tätorten.

Sedan 2010 finns Trosabussen vilken är en direktbusslinje mellan Trosa och Liljeholmen i Stockholm via Vagnhärad. Sedan starten har busslinjen varit en succé och en stor del av kommunens pendlare reser dagligen med Trosabussen. Den har också öppnat upp möjligheten för

kommunens gymnasieelever att söka sig till Stockholm för studier. Busslinjen fungerar som ett komplement till dagens befintliga passagerartrafik med tåg via Södra stambanan.

När det gäller pendling till Södertälje som är den, idag, viktigaste målpunkten, för många av kommunens invånare har kommunen tillsammans med Länsstrafiken infört mer tydliga direktlinjer till viktiga målpunkter i Södertälje. Syftet har varit att skapa snabbare förbindelser som lockar fler att välja bussen än bilen i den dagliga pendlingen. Arbetet med dessa stomlinjer kommer att fortsätta i den framtida planeringen av kollektivtrafik mot Södertälje. En väl utbyggd kollektivtrafik är viktig för arbetspendling men också för kommunens barn och ungdomar för såväl pendling till exempelvis utbildning som internt inom kommunen.

Tågtrafik

Södra stambanan genom Vagnhärad trafikeras av persontåg på linjen Linköping – Stockholm. Under vardagar gör tågen 14 stopp i vardera riktningen vid Vagnhärad station och under helger minskas trafiken till mellan 5 och 7 tåg i varje riktning.

Förutsättningarna för tågresenärer till och från Vagnhärad kommer att förändras radikalt när Ostlänken tas i trafik 2028. Ostlänken är en planerad, dubbelspårig höghastighetsjärnväg mellan Järna och Linköping, som har utretts i omgångar sedan 1990-talets början. Ett av Ostlänkens fem nya resecentra med tågstopp kommer att byggas i Vagnhärad. Trafikeringen för Trosa kommuns del kommer att bestå i snabbare regionaltågsförbindelser. Under 2010 lade dåvarande Banverket fast en utredningskorridor för det fortsatta utredningsarbetet. Korridoren följer E4 i stora drag, är upp till 1,5 kilometer bred och passerar omedelbart norr om Vagnhärad. Hösten 2014 startade Trafikverkets arbete med att i järnvägsplan lägga fast exakt sträckning för Ostlänken inom utredningskorridoren genom Trosa kommun. Trafikverket beräknar att järnvägsplanen kommer att vara fastställd 2019/2020 och först då kan byggstart ske.

Ostlänken kommer att förkorta restider och möjliggör betydligt tätare tågtrafik än idag. Dessutom förbättrar

järnvägen kopplingen till Stockholm/Arlanda, till Skavsta och till Linköping/Norrköping. Därmed är Ostlänken en viktig del i kommunens strävan att kraftigt öka resandet med kollektiva färdmedel, så att transportsektorns bidrag till miljöbelastningen minskar i motsvarande grad. På längre sikt är Ostlänken en del av en ny stambana för höghastighetståg mellan Stockholm och Göteborg som även möjliggör arbets- och studiependling med avsevärt snabbare regionaltåg än idag.

Ostlänken har stor betydelse för att stärka kommunens attraktivitet. Effektiva regionala kommunikationer liksom attraktiva boendemiljöer och högklassig service är självklara livsvillkor för att människor och företag ska kunna utvecklas och fungera långsiktigt.

Möjligheterna att bygga nytt, exploatera och på annat sätt förändra markanvändningen påverkas av Ostlänkens utredningskorridor. I princip krävs Trafikverkets medgivande för åtgärder som kan komma att försvåra och fördyra järnvägens framdragning inom utredningskorridoren. I takt med att Ostlänkens sträckning klarnar, ökar möjligheterna för kommunen, andra markägare och övriga berörda att göra förändringar.

Ny trafik 2017

Ett samarbete mellan kollektivansvariga landsting och kommunalförbund i Mälardalen innebär att en ny form av tågtrafik införs successivt från och med 2017. Genom samarbetet kommer totalt 40 tåg att köpas in för att målet om minst timmestrafik på samtliga linjer inom regionen ska kunna uppfyllas. Avsikten är att de nya tågen ska tillhandahållas för trafik på olönsamma banor, som till exempel Södra stambanan mellan Norrköping och Stockholm. Samtidigt som den nya trafiken lanseras, kommer också ett nytt taxsystem att införas. Där kan resenärerna åka med regionaltåg, pendeltåg, tunnelbana och buss med en och samma biljett.

Gång- och cykeltrafik

Utbyggnaden av kommunens gång- och cykelnät pågår kontinuerligt. Kommunen ser dessa delar som centrala

för att minska energiförbrukningen i kommunen, folkhälsoarbetet, tillgänglighet och för besöksnäring, varför dessa typer av kommunikationer prioriteras. Redan idag finns cykelförbindelse mellan Trosa och Vagnhärad, Trosa och Västerljung samt Västerljung och Sillesbadet. Samtliga sträckorna är flitigt använda. Översiktsplanen föreslår en motsvarande förbindelse mellan Västerljung och Vagnhärad och på så sätt byggs gång- och cykelvägnätet ihop i kommunen. Utifrån gång- och cykelvägsstrategin har kommunen prioriterat stråk för att skapa ett mer heltäckande nät i Trosa och Vagnhärad tätorter. Av de föreslagna stråken är en stor del redan genomförda eller på gång att genomföras. Exempel på kvarstående brister är Viktoria gatan-Smäckbron-Östra Långgatan i Trosa samt förbindelse mellan centrum och Lånestahallen i Vagnhärad.

Gång- och cykelvägnätet inom tätorterna byggs ut successivt i takt med att nya områden detaljplanläggs. Cykelvägar saknas till Öbolandet och Stensund. Om den snabba permanentningstakten i dessa områden fortsätter bör en utbyggnad av gång- och cykelvägar studeras. Detta måste dock göras i samarbete med de samfällighetsföreningar som är huvudman för gatunätet i respektive område. Utmed väg 787 mellan Åda fritidshusområde och väg 218 finns planer för samt en redan idag utbyggd enklare gång- och cykelväg. Ambitionen är att stärka detta stråk i och med det ökande antalet boende i området. Utmed den östra delen bedöms en gång- och cykelväg utmed Stensundsvägen inte som realistisk i dagsläget utan där löses den förbindelsen bäst via Krymla och Stensunds fritidshusområden.

Cykelväg Kroka-Vagnhärad.

En utveckling av gång- och cykelnätet är viktig inte minst för att förbättra barnens möjligheter att ta sig fram inom respektive tätort samt mellan kommunens orter. Därför kommer gång- och cykelvägsstrategin att ses över under planperioden. En sträcka som särskilt lyfts fram i översiktsplanen är förbindelsen mellan Västerljung och Vagnhärad. Kommunen kommer även att följa Regionförbundets arbete med att utveckla cykelvägar utmed det statliga vägnätet i länet. En sträcka som skulle kunna vara aktuell för Trosa kommun är gång- och cykelväg utmed Utterviksvägen.

Biltrafik

Väg E4 sträcker sig som motorväg genom norra delen av kommunen och är idag kommunens viktigaste kommunikationsled. I övrigt består det statliga vägnätet inom kommunens gränser av ytterligare 14 vägar. Huvuddelen av dem har tillfredsställande standard, som är väl anpassad till förekommande trafikmängder och fordon. Undantagen är vägarna 218 (E4 – Vagnhärad – Trosa) och 787 (Åda Gård – Stensunds folkhögskola). Dessutom finns behov av att förbättra förbindelserna mellan Trosas västra och östra stadsdelar.

Väg 218 är näst efter E4 den hårdast trafikerade vägen inom Trosa kommun. Vägen har delsträckor med skiftande karaktär, vilket innebär olika anspråk på hur vägen bör vara utformad. Den är kommunens infart från motorvägen och även den viktigaste entrén till Vagnhäradstätt. Framtida utveckling av bostadsområdet Solberga och nytt resecentrum vid Ostlänken medför behov av nya väganslutningar och översyn av hur vägen samspelar med framtidens Vagnhärad. Samtidigt innebär problem med framkomlighet och trafiksäkerhet andra behov på sträckan mellan Vagnhärad och Trosa.

Stensundsvägen är smal och slingrar sig fram genom landskapet. På flera ställen kan fordon mötas endast vid särskilda mötesplatser. Idag är vägens underhåll eftersatt och anslutningen till väg 218 vid Åda Gård är olycksbelastad. Vägen har förhållandevis liten trafik, men trafiken kommer att öka i takt med utbyggnad av bostadsområden i anslutning till Åda Golfbana och Åda backar. Även utvecklingen mot fler åretruntboende i fritidshusområdet

Stensund-Krymla kommer att påverka trafikmängderna. Sammantaget ser kommunen ett stort behov av upprustning av Stensundsvägen.

Idag finns endast tre körbara förbindelser över Trosaån i Trosa stad. Där är den smala Smäckbron den mest trafikerade förbindelsen. Trafiken på Smäckbron skapar problem i form av bristande trafiksäkerhet för främst oskyddade trafikanter, framkomlighet för främst tyngre fordon samt i form av störningar för närboende och risk för skador på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Dessutom begränsar problemen möjligheterna till bostadsbyggnad i Trosas västra delar. Därför utreder kommunen och Trafikverket möjligheterna att bygga en ny infart från väster. Avsikten är att den västra infarten ska förbinda Västerljungsvägen med väg 218, Ådavägen.

Skärgårdstrafik

Trosa hamn, Källviks brygga och Uttervik är några av de viktigaste anlöpningspunkterna för skärgårdstrafiken inom och utom kommunen. Källvik är viktigt som fastlandshamn och landfäste för boende på öar både inom och utanför kommunens gränser. Under sommartid råder periodvis stor trängsel på begränsade parkeringsytor runt Källviks brygga. För att långsiktigt lösa detta skulle ett samarbete mellan Trafikverket, kommunen och fastighetsägare i området krävas. Från Uttervik går båtar till bland annat Askö. Kommunen ställer sig generellt positiv till en utökad persontrafik till olika målpunkter i skärgården. Idag finns under sommaren skärgårdstrafik som erbjuder rundturer i skärgården samt viss reguljär trafik till efterfrågade målpunkter som till exempel Kråmö och Askö. Det skulle kunna finnas möjlighet att utveckla persontrafik i skärgården liknande den som finns i Nyköpings kommun.

Storsand som i dag driver skärgårdstrafik.

Flygtrafik

Inom kommunen finns ett mindre flygfält, Troslanda, beläget ett par kilometer väster om Trosa. Troslanda används för hobbyverksamhet, som beredskapsfält och är också ansluten till totalförsvarsorganisationen Frivilliga Flygkåren. I takt med nedläggningen av flera andra flygplatser i regionen har Troslandas betydelse för såväl rekreation och besöksändamål som för utbildning ökat. I kommunens närhet finns Skavsta flygplats i Nyköpings kommun. Flygplatsen har stor betydelse för regionens näringsliv och turism.

Informationsteknik

Snabb och driftsäker IT-kommunikation blir bara viktigare och viktigare i samhället och efterfrågan ökar kontinuerligt. Arbetet är högt prioriterat såväl nationellt som regionalt och lokalt. I Trosa kommun finns idag fibernät utbyggt i stora delar av tätorterna och till viss del är utbyggnaden påbörjad även på landsbygden. Arbetet finns samlat i det kommunala bolaget Trofi men det finns även privata aktörer på marknaden. I samband med utbyggnad av det kommunala VA-nätet samförläggs tomrör för framtida anslutning med fiber. Det förekommer också att fiber samförläggs med andra ledningsdragande företag. Även det trådlösa nätet har avsevärt förbättrats sedan föregående översiktsplan vilket underlättar inte minst för företagare på landsbygden. Kommunen ska verka för att nätet utvecklas så att både tätorter och landsbygd erbjuds goda möjligheter till snabb och funktionell kommunikationsteknik. Utvecklingen av IT är av stor vikt också ur miljösynpunkt för att minska transportbehovet, då möten och kommunikationer kan genomföras elektroniskt istället för platsbundna möten.

Förslag

I Trosa kommun syftar samhällsplaneringen till att bli möjliggöra befolkningstillväxt, vilket också uppnås. Samhällen och landsbygd utvecklas, vilket tillsammans med målsättningen om hållbar utveckling, ställer nya krav på kommunikationer och transportsystem. Många som flyttar till kommunen är antingen i ålder att snart bilda familj,

eller är i övre medelåldern. Detta ställer olika krav på tillgång till kommunikationer, tillgänglighet e t c.

Kollektivtrafik

Kommunfullmäktige antog Kollektivtrafikvision för Trosa kommun i juni 2013. Visionen beskriver utgångspunkter, framtida prioriteringar och insatsområden för kollektivtrafiken i kommunen. Högsta prioritet har effektiva volymlösningar med kort restid och god avgångsfrekvens längs sträckan Trosa/Vagnhärad – Södertälje och att ytterligare utveckla förbindelserna Trosa/Vagnhärad – Stockholm. Framtidens kollektivtrafik måste bättre än idag spegla potentiell efterfrågan. Därför måste prioriteringar och kraftsamlingar göras mot stråk där människor bor och färdas med stor frekvens för att kollektivtrafiken ska vara samhällsekonomiskt och ekologiskt försvarbar.

Dimensioneringen av basutbudet skall styras av människors pendlingsmönster till arbetsplatser och skolor eftersom arbets- och studiependling utgör det huvudsakliga resandet. Trosa kommun verkar för att stärka kollektivtrafiken mot Stockholm genom att fortsätta utveckla snabbusslinjen mellan Trosa och Liljeholmen. Trosabussen har sedan starten 2010 ökat kollektivtrafikens attraktivitet på sträckan Trosa-Vagnhärad-Stockholm, dels genom att det totala antalet förbindelser ökar avsevärt och dels genom att resenärerna får betydligt mycket

Högsta prioritet har effektiva volymlösningar och kort restid.

bättre tillgång till Stockholms södra delar. Vad gäller busstrafiken Trosa – Vagnhärad – Södertälje kommer inriktningen mot direkta stomlinjer att fortsätta i syfte att skapa täta och snabba förbindelser i frekventa resströmmar. Även samarbetet med Stockholms län och trafikeringen mot Järna station kommer att kvarstå under planperioden.

I närtid ska kommunen arbeta tillsammans med övriga aktörer för att förstärka befintlig trafik och för att bristerna på befintliga järnvägsspår åtgärdas. Dessutom är det nödvändigt att öka säkerhet och komfort vid och i anslutning till mer frekventerade på- och omstigningsplatser. På längre sikt prioriterar visionen storregional, spårbunden trafik med styv tidtabell och med tågpassning mellan centrala Trosa och Resecentrum i Vagnhärad. För busstrafiken prioriterar visionen utveckling av Trosabussen samt fortsatt inriktning av övrig busstrafik mot så kallad stomnätstrafik. Därutöver menar Trosa kommun att det nyligen upphandlade regiongemensamma biljettsystemet kommer att underlätta för kollektivtrafikresandet och göra det mer attraktivt.

Sammanfattningsvis bygger Kollektivtrafikvisionen på att kommunens invånare ska resa med en attraktiv kollektivtrafik med hög standard i ett hållbart transportsystem. Planering av kollektivtrafiken ska göras med hela resan som en sammanhållen produkt. I övrigt ska turtäthet och korta restider prioriteras med koncentration på stråk, där det finns förutsättningar för ökat kollektivt resande.

Ostlänken

Såväl Södra som Västra stambanan är hårt belastade och det saknas kapacitet för att möta dagens och framtidens behov av utökad trafik. Detta gäller allmänt för både person- och godståg, men särskilt för persontåg i högtrafik. Den hårda belastningen gör dessutom att trafiken på banorna är mycket känslig för störningar. Södra stambanan via Nyköping är enkelspårig och har snäva kurvradier som också begränsar tågens hastighet. Därmed är det mycket svårt att minska restiderna på sträckan Norrköping – Nyköping – Vagnhärad – Södertälje. Trafikverket planerar att bygga höghastighetsjärnvägen Ostlänken för

att öka kapaciteten i järnvägssystemet, korta restiderna och för att bidra till regionförstoring.

Ostlänken knyts samman med det befintliga järnvägsnätet, men den är också en del av ett framtida höghastighetsnät mellan storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö/Köpenhamn. I dagsläget återstår en hel del utredningsarbete innan den exakta sträckningen för Ostlänken och resecentrums läge i Vagnhärad läggs fast. För Trosa kommun är det särskilt viktigt att järnvägens sträckning och resecentrums lokalisering:

1. Ger förutsättningar för utveckling av Vagnhärad och av hela Trosa kommun
2. Bidrar till kraftig ökning av det kollektiva resandet i kommunen
3. Ger minsta möjliga intrång och störningar för berörda markägare, boende och näringsidkare

Under byggtiden för Ostlänken kommer ytor att påverkas i närheten av järnvägsbygget. Transportvägar och upplagsplatser mm kommer att behövas. Detta kommer att säkerställas i samband med den fortsatta planeringen av järnvägen tillsammans med Trafikverket.

Gång- och cykeltrafik

Trosa kommun eftersträvar en hållbar utveckling och i detta ses gång- och cykelförbindelser som relevanta i syfte att förbättra såväl miljö-, hälso- samt ekonomiska aspekter. Gång- och cykelförbindelser finns till viss del utvecklade i tätorterna, men med relativt enkla ingrepp antas detta kunna förbättras så att exempelvis cykelbanor bättre kopplas samman och "luckor" i cykelbanorna kan byggas bort. Även gång- och cykelbanor mellan tätorterna är frågor som är relevanta att utveckla. Vid utbyggnad av nya boendekområden ska gång- och cykelförbindelser prioriteras.

Den gång- och cykelvägsanalys som gjordes under 2009 har legat till grund för senaste årens prioritering av utbyggnad. Flera av de luckor som identifierades har byggts t ex förbindelsen mellan Albanoplan och Häradsvallen, gång- och cykelvägsbron över Trosaån vid Nyängsbron samt förbättringar utmed Nyängsvägen

mellan bron och Kaptensgatan. Kompletteringar som är på gång är t ex förbindelsen mellan Centrumvägen och Länestahallen i Vagnhärad samt sträckan mellan Västra fån och Vitalisskolan. Förslag som redovisas i den nya översiktsplanen är en förbindelse mellan Västerljung och Vagnhärad i syfte att underlätta cykling mellan tätorterna.

Under planperioden kommer en uppdatering att göras av gång- och cykelvägsanalysen i syfte att kunna fortsätta utbyggnaden av nätet och därigenom underlätta för invånarna att göra ett både miljö- och hälsomässigt val. Genom att vara aktiv i planeringen ökar också möjligheterna till statlig medfinansiering av nya gång- och cykelvägar. Dessutom får kommunen ett kunskapsunderlag i förhandlingar med framtida exploatörer. Exempel på kvarstående brister är Viktoriagatan-Smäckbron-Östra Långgatan i Trosa, förbindelse mellan centrum och Länestahallen i Vagnhärad samt sträckan mellan Västerljung och Vagnhärad.

Biltrafik

Mellan tätorterna går idag länsvägarna 218, 219 och 782. I gällande översiktsplan berörs bl a dessa framförallt i diskussionen kring Infart västra Trosa. Planeringen för den nya infartsvägen till Trosa tätort har kommit ett steg vidare och Trafikverket har beslutat om det lokaliseringssalternativ som ska fortsätta utredas. Nästa steg i planeringen är att ta fram en vägplan för projektet vilket kommer att påbörjas under 2015. Trosa kommun är medfinansierad med 60% och har även meddelat att kommunen kan gå in och förskotta Trafikverkets del i projektet för att möjliggöra ett tidigareläggande av genomförandet.

I takt med att planeringen fortskrider för den nya vägen kommer även åtgärder på vägnätet inom Trosa tätort att studeras i syfte att leda om trafik till den nya Infart västra Trosa.

Väg 218 finns upptagen som ett prioriterat projekt i den regionala infrastrukturplanen där en 2+1 lösning föreslås för att höja flödet och trafiksäkerheten utmed sträckan Augustendal – korsningspunkten för gamla E4 vid Nora trädgård. Trosa kommun har uttryckt stor tveksamhet till en sådan lösning och menar att säkerheten utmed väg 218 förvisso behöver höjas men att det kan lösas på

annat sätt. I syfte att studera detta mer noggrant kommer Trafikverket tillsammans med Trosa kommun att inleda arbetet med en åtgärdsvalsstudie, vilket är det första steget i den nya planeringsmodellen för Trafikverket, avseende sträckan Augustendal – Vagnhärads trafikplats. I åtgärdsvalsstudien kommer bl a korsningspunkter, kommunens entré och säkerhetshöjande åtgärder att studeras. Resultatet kommer sedan att utgöra grunden i den fortsatta planeringen av väg 218.

Trafikverket har föreslagit att väg 787, Stensundsvägen, ska tas över av Trosa kommun. Vägen har låg standard med sträckor av dålig sikt och besvärliga mötesförhållanden m m. Med tanke på målpunkter som Stensunds folkhögskola samt Stensunds fritidshusområde som idag till stor del är permanentbebott är trafiken förhållandevis stor på vägen och dagens standard motsvarar inte den trafikmängd som finns idag och som förväntas inför framtiden. Inför ett övertagande måste dock vägen i ordningsställas i en annan standard än i dag. Förhandlingar om detta pågår mellan kommunen och Trafikverket. Vad gäller trafikfrågor på landsbygden antas arbetet huvudsakligen inriktas på att bibehålla och förstärka dagens förutsättningar även på de vägar där Trosa kommun inte är väghållare.

Nya exploateringsområden

Biltrafikförsörjningen till större planerade boendeområden behandlas i respektive avsnitt under rubriken "Planförslag". Den ökade nyexploateringen föreslås så långt det är möjligt ske i anslutning till befintlig infrastruktur men komplettering av befintligt vägnät kommer att bli nödvändig.

Vad det gäller dragning av nya vägar är tanken att i största möjliga utsträckning lokalisera dessa där stigar, traktorvägar etc redan finns. Skälen bakom detta tankesätt är att begränsa intrånget i naturmark men också att bygga vidare på den struktur som sedan länge funnits i trakten. Tillfartsgator till förordade utbyggnadsområden är knutna till exploateringen och redovisas under respektive bebyggelseområde.

Vad vill vi åstadkomma? »

Kommunen ska verka för förbättrade kommunikationer till omgivande regioner samt för utveckling av kollektivtrafiken inom kommunen. Detta innefattar även ett funktionellt taxesystem, där samarbetet med angränsande län bör utvecklas.

Goda gång- och cykelförbindelser mellan och inom tätorterna ska prioriteras.

Kommunen ska sträva efter ett långsiktigt och hållbart transportsystem, där hänsyn tas till alla grupper i samhället och där näringslivet har utrymme att utvecklas. Alla olika slags kommunikationer ska ses som en helhet där t ex gång- och cykelvägar kompletterar bil- och kollektivtrafik.

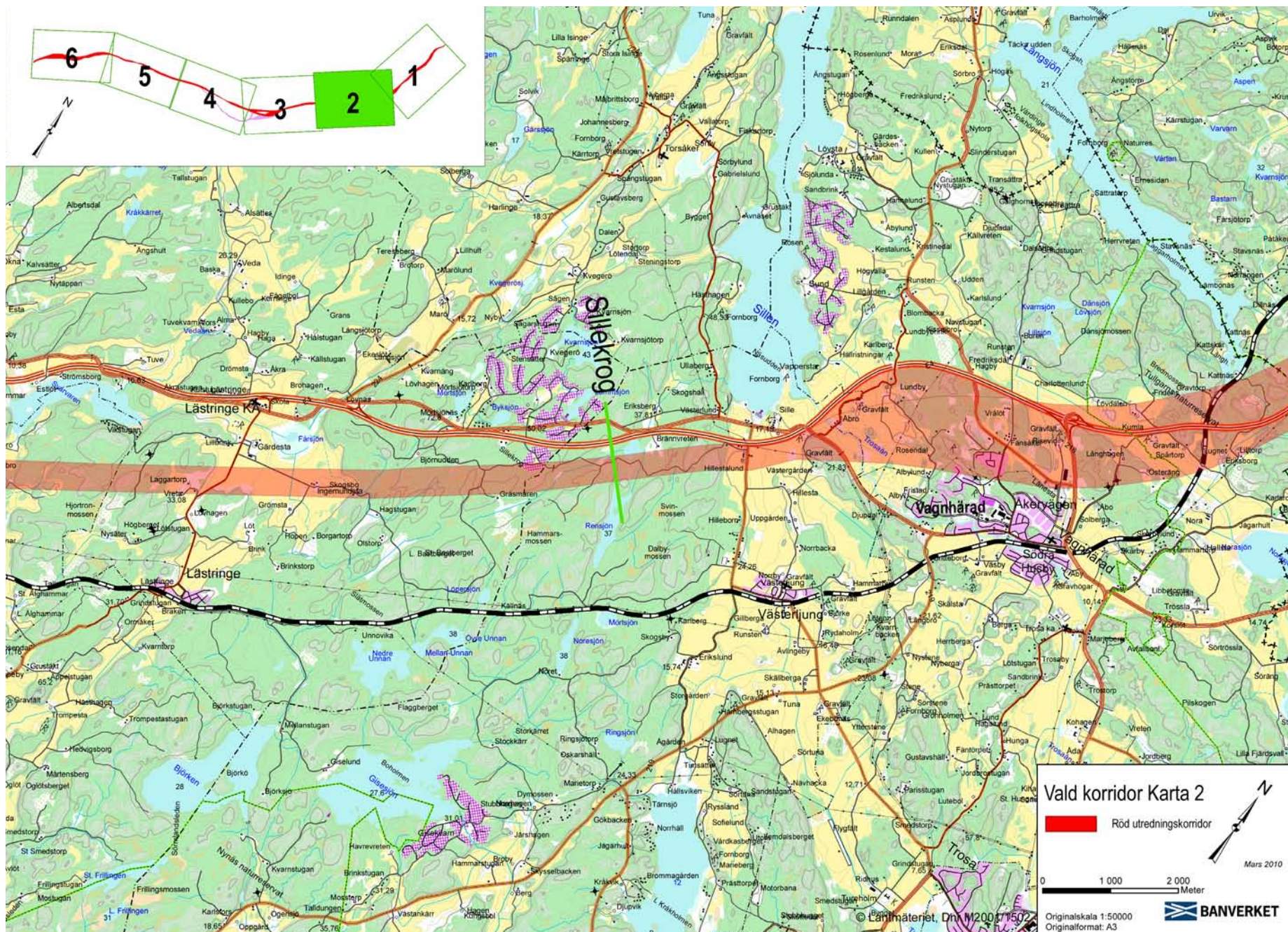
Trafikrelaterade planeringsfrågor skall prioritera säkerhet och ett stadsmässigt byggande.

» Strategier

En ambition inom kommunens trafikplanering är att generellt eftersträva en spridning av trafikflödena. I detta är det dock väsentligt att befintliga naturliga flöden inte motverkas, vilket annars kan resultera i onödigt hög belastning i vissa stråk.

Vad gäller cykeltrafiken bör analysen uppdateras av befintliga och möjliga flöden samt målpunkter identifieras för att förbättra förutsättningarna för cykeltrafikanter. Kommunen arbetar för att åstadkomma en kollektivtrafik baserad på stomnät och kompletterande linjer. Detta för att uppnå Kollektivtrafikvisionens mål om att koncentrera linjerna till befintliga reserelationer.

Tillgången till kollektivtrafik och gång- och cykelkopplingar beaktas då nya bebyggelsegrupper tillkommer utanför tätorterna.

TEKNISKA SYSTEM

Vatten- och avlopp

Vatten- och avloppspolicy

Trosa kommun har en gällande vatten- och avloppspolicy för att nå en hållbar samhällsutveckling avseende bland annat förvaltning av mark- och grundvattenresurser, smittskydd, hushållning med växtnäringsämnen och of-fentlig och privat ekonomi.

Genom VA-policyn tydliggör kommunen sina ambitioner och synsätt för dricksvatten- och avloppshantering. VA-policyn är också ett led i arbetet med att uppnå de nationella miljömålen Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt Levande kust och skärgård, Ingen övergödning, samt God bebyggd miljö.

VA-policyn antogs under år 2009 och utgångspunkten var då gällande lagstiftning inom miljöbalken och plan- och bygglagen samt Trosa kommuns miljöpolicy och översiktsplan. Enligt miljöpolicyen skall kommunen arbeta systematiskt i riktning mot ett uthålligt samhälle, naturens mångfald och kretsloppens kapacitet skall bibehållas eller öka och kretsloppstänkandet skall vara en styrande utvecklingsprincip. Under senare år har en aktualitetsprövning och komplettering av policyn diskuterats med tanke på utvecklingen i kommunen samt förändrad lagstiftning och en uppdatering av policyn kommer att påbörjas under 2015. Bland annat har behovet av en tydligare prioritering för framtida utbyggnad av kommunalt VA lyfts fram.

Dricksvatten

De största grundvattenförekomsterna är knutna till isälvsavlagringarna, det vill säga grusåsarna. I övrigt finns grundvattentillgångarna i urberget. Vattentäkten för Trosa är belägen vid Sörtuna. Vagnhärad's vattentäkt ligger vid Källvreten. En överföringsledning kopplar ihop de båda vattenledningsnäten vilket innebär stabilare vattentillgång och säkrad vattenkvalitet. Vagnhärad och Västerljung har gemensam vattentäkt, vattenverk och reningsverk.

Vattenförsörjningen behöver både på kort och lång sikt ses över för att svara upp mot en ökande befolkning och utreds därför parallellt med det fortsatta översiktsplanarbetet. Under de senaste åren har Trosa kommun fokuserat på att säkerställa vattentillgången för kommunen, säkra vattentäkterna samt att förbättra ledningsnätet från framförallt Sörtuna vattentäkt. Exempelvis har förslag till nya mer strikta föreskrifter och utökade vattenskyddsområden samråtts med berörda saksägare, myndigheter m fl i syfte att förstärka skyddet för kommunens viktigaste vattentäkt. Därutöver har en ny ledning byggts mellan Sörtuna och Trosa tätort samt har avsevärda förbättringar gjorts för Trosa vattentorn för att säkerställa tillgången på färskt vatten. Andra åtgärder som gjorts vid täkterna är anpassningar för ett större uttag av vatten, installation av ultraviolett ljus för att minska risken för föroreningar mm. För vattentäkterna finns särskilda skyddsområden som för närvarande håller på att ses över. För ytterligare information rörande nuvarande vattenskyddsområden samt förslag på förändringar se avsnittet Risker, hälsa och säkerhet.

Inom kommunens gränser finns enskilda, större vattentäkter vid bland annat Sund, Lövsta, Stensund-Krymla, Tofsö och Åda.

Trosa våtmark.

Avlopp

Befintliga reningsverk i Trosa och Vagnhärad har de senaste åren byggts om för att kunna hantera den ökade mängd avloppsvatten som förs till reningsverken. Sedan Översiktsplan 2010 har det kommunala VA-nätet byggts ut och områden såsom Lagnövik, Hagstugan, Öbolandet och Åda backar har anslutits till Trosa reningsverk. Inom en nära framtid kommer även norra delen av Åda fritidshusområde att kunna anslutas till reningsverket. Utöver de trimningsåtgärder som genomförts kommer även en överföringsledning mellan Trosa och Vagnhärad att byggas vilket möjliggör att avloppsvatten kan ledas till Vagnhärad's reningsverk om behov uppstår.

I Översiktsplan 2010 pekades en möjlig plats för ett nytt reningsverk ut i anslutning till Trosa våtmark och Rådmansbackarna samtidigt som andra lösningar också studerats. Platsen är betydligt bättre belägen än dagens lokalisering både vad gäller risk för störning för närboende, översvämningsrisker och transporter till och från anläggningen. Under 2014 planlades området för ett framtida reningsverk och under hösten vann detaljplanen lagakraft som möjliggör byggnation av ett reningsverk samt även ger våtmarken och Våtmarkspromenaden planstöd. Det fortsatta arbetet med kommunens framtida avloppslösning följer det beslut Kommunfullmäktige fattade år 2010 om att ta fram beslutsunderlag senast år 2018 baserat på alternativ om ett nytt reningsverk för 7.500 pe.

I de fall större nya exploateringsområden pekas ut i anslutning till befintliga tätorter men utanför gällande VA-verksamhetsområde förutsätts i de flesta fall att verksamhetsområdets gränsdragning successivt justeras.

Dagvatten

Vid ny bebyggelse bör dag- och dränvattenhanteringen uppfylla följande kriterier: utjämnad avrinning, god hydrologisk balans, att förhindra vattenskadorna, att förhindra föroreningar, att synliggöra vattenprocesserna samt att vara kostnadseffektiva. Dagvattenfrågan ska där förutsättningarna så kräver hanteras tidigt i detaljplaneprocessen

och även översiktsplanen ska indikera om ett område har särskilda utmaningar vad gäller dagvattenhanteringen. Enligt kommunens VA-policy ska dagvatten omhändertas lokalt.

Enskilda avlopp

Bostäder inom område som inte är anslutet till någon samfällad anläggning för att omhänderta avloppsvatten, måste anlägga någon form av enskild avloppsanläggning. Detta regleras genom särskild tillståndsprövning hos kommunen, vilket handläggs av Miljökontoret. I vissa situationer är det svårt att hitta någon tillfredställande teknisk lösning för enskilda avloppsanläggningar. Anledningen kan exempelvis vara otillräckligt jorddjup eller ofördelaktig jordmån för omhändertagande av avloppsvatten. I kustområdet finns en generell problematik i och med den rikliga förekomsten av hållmarker och en oftast särskilt känslig recipient.

I kommunen finns större bostadsområden utan samfällad avloppsanläggning där vatten- och avloppsfrågan är löst genom ett stort antal enskilda avloppsanläggningar och enskilda vattentäkter. Under sådana omständigheter ökar risken för att de enskilda vattentäkterna kan komma att påverkas negativt av föroreningar från närliggande avloppsanläggningar. Oavsett vilka geologiska och topografiska förutsättningar som gäller på en specifik plats ställer kommunen vissa funktionskrav på alla nya anläggningar. Detta medför att olika typer av anläggningar kan vara lämpliga i olika delar av kommunen. Ett led i arbetet att uppfylla Vattendirektivets krav är Miljökontorets pågående inventering av enskilda avloppsanläggningar.

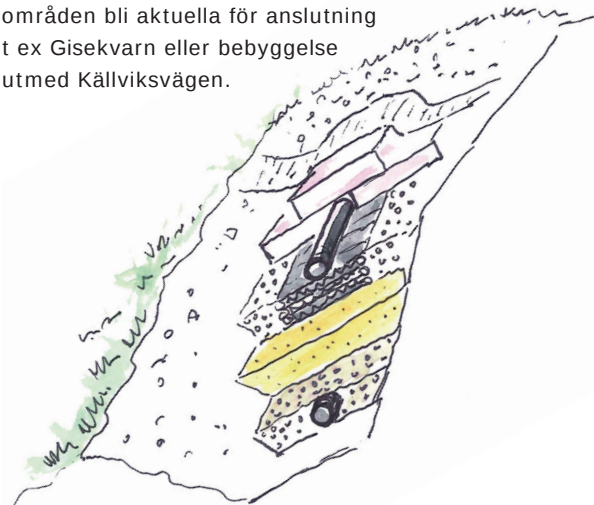
Huvuddelen av de enskilda anläggningar inom kommunen är nu inventerade av Miljökontoret och resultatet varierar i olika områden. Generellt går att konstatera att många fastigheter haft enskilda anläggningar som inte uppfyllt dagens lagkrav men detta åtgärdas nu successivt, vilket minskar belastningen för intilliggande vattendrag samt minskarrisken för förorenade vattentäkter. För mer information om gällande funktionskrav hänvisas till kommunens policy avseende enskilda avlopp samt till Miljökontoret.

Enligt kommunens hälsoskyddsföreskrifter från 2014 ställs högre krav på enskilda va-anläggningar inom Sörtuna och Källvretens vattenskyddsområden samt inom 300 m från sjöarna Björken och Gisesjön. Miljökontoret kan tillhandahålla aktuell information rörande detta.

Särskilda områden

Omvandlingsområden

Eftersom bebyggelseutvecklingen i Trosa kommun till en betydande del sker genom förtätning och permanentning av befintliga fritidshusområden finns ett antal omvandlingsområden med mer eller mindre problematisk VA-försörjning. Stora skillnader finns mellan olika bebyggelseområden. Därför är det viktigt att kommunens strategi för VA-planering och tillsyn individuellt anpassas till olika områden. För varje omvandlingsområde ska därför en samlad bedömning av förutsättningarna för långsiktigt hållbar VA-försörjning tas fram. Under de senaste åren har områden såsom Lagnövik, Hagstugan och Öbolan anslutits till det kommunala VA-nätet. Senast 2018 ska kommunen även bygga ut en avloppsanläggning i Tofsö fritidshusområde enligt ett föreläggande från Länsstyrelsen. Slutlig lösning är i dagsläget inte avgjord och beroende på lösning kan även andra områden bli aktuella för anslutning t ex Gisekvarn eller bebyggelse utmed Källviksvägen.

Exempel på lösning för enskilt avlopp med markbädd.

Om ett område ansluts till kommunalt VA

När ett område införlivas i det kommunala verksamhetsområdet för avlopp är utgångspunkten att fastigheterna inom området ska betala anslutningsavgiften för kommunalt vatten och avlopp enligt fastställd VA-taxa. Om fastighetsägaren kan visa att den enskilda avloppsanläggningen fungerar tillräckligt väl med avseende på hälso- och miljöskydd kan uppskov ges.

Miljökontorets uppdrag att inventera kommunens enskilda avloppsanläggningar kommer att fortsätta under planperioden. I vissa fall kan det vara svårt eller olämpligt att ersätta gamla enskilda anläggningar med nya när det kan bli aktuellt med utbyggnad av det kommunala VA-nätet. Exempel på sådana områden skulle kunna vara Åda fritidshusområde, Korsnäs udde och Gisekvarn.

Energi- och klimatplan

Under år 2014 antogs en ny Energi- och klimatplan. I arbetet bjöds såväl representanter från kommunen, politiker och tjänstemän, som föreningar, företag m fl in. Efter inledande workshops lades inriktningen för planen fast och förslag till åtgärder togs fram. Ambitionen är att Energi- och klimatplanen ska integreras i övrigt kommunalt arbete på ett naturligt sätt och ett flertal åtgärder har genomförts eller är under genomförande. Dokumentet ska vara levande och uppdateras regelbundet i takt med att arbetet går framåt. Ett övergripande mål för kommunens energiplanering är att lokala och regionala energitillgångar ska utgöra basen för kommunens energiförsörjning. Kommunens mål och strategier för att minska energiförbrukning och klimatpåverkan finns belysta i Energi- och klimatplan för Trosa kommun. Gällande samhällsplaneringen påtalas bland annat följande: Samhällsplaneringen i Trosa kommun präglas genom översiktsplanen av en långsiktig strävan att uppnå en energieffektiv stadsstruktur, främst gällande transporter, möjlighet att ansluta till fjärrvärmenät etc.

Nya bostadsområden planeras så att kollektivtrafik i möjligaste mån kan anslutas. Förbindelser i form av gång- och cykelvägar är väl utbyggda och utvecklas kontinuerligt.

Allmän förtätning av kommunens samhällen samt att befintlig infrastruktur till stor del används har också betydelse för att skapa värmethet, undvika utglesning, där tillgänglighet riskerar att begränsas och transporterna ökar.

Dagens gällande lagstiftning ställer höga krav på minskad energiförbrukning i nybyggnation vilket gör att nya hus är mycket energieffektiva. Dock finns i kommunen ett betydande bostadsbestånd byggt under 1970- till 1990-talet vilka i hög utsträckning värms upp med direktverkande el eller oljepannor. I Energi- och klimatplanen uppmuntras konvertering från direktverkande el till alternativa energikällor och kommunen arbetar aktivt med rådgivning i detta ändamål.

För kommunens del har byggandet av Ostlänken stor betydelse, då Trosa till stor del är en pendlarkommun, men där resorna i dagsläget till stor del sker med bil. Ostlänken medger väsentligt förbättrade möjligheter att pendla med tåg. Överlag kan resmöjligheterna med kollektiva medel förbättras med ett utbyggt resecentrum, där tågtrafiken försörjs med effektiva matarbussar och där möjligheter finns till enkla byten mellan olika trafikslag.

Statkrafts fjärrvärmeanläggning i Trosa.

Fjärrvärme

Kommunen skall verka för en positiv utveckling för hållbara energisystem som drivs med förnyelsebara energislag. Därför är fortsatt utveckling av fjärrvärmesystemen

i Trosa och Vagnhärad central. Samordning av olika fastigheters energiförsörjning kan vara aktuell även i andra områden av kommunen. Idag finns två fjärrvärmeverk i kommunen, ett i Trosa och ett i Vagnhärad. Dessa samt ledningsnätet ägs av Statkraft och kommunen för en nära dialog med företaget i syfte att få till stånd en fortsatt utbyggnad av fjärrvärmenätet. För att underlätta detta är planering för värmethet nödvändig då investeringskostnaden är förhållandevis hög för utbyggnad av ledningsnätet. Dock utvecklas kontinuerligt nya system och metoder för fjärrvärme som inte är lika kostbara som dagens lösningar och som skulle kunna prövas inom Trosa kommun. Ett exempel på detta är ett lågtempererat fjärrvärmesystem som är billigare att bygga ut jämfört med konventionella system och därför skulle kunna öka möjligheten att ansluta bostadsområden till fjärrvärmenätet.

Förnybar energi

De förnybara energikällorna (sol, vind och vatten) är relativt outnyttjade i Trosa kommun, men utgör energiformer som måste beaktas vid uppbyggnaden av ett ekologiskt hållbart system. Trosa i egenskap av ekokommun ser positivt på utvecklingen av teknik för att mer effektivt kunna utvinna energi ur förnybara energikällor. I dagsläget bedöms framförallt vind- och solkraft som ekonomiskt realistiska. Dock kan andra energikällor bli aktuella i takt med att tekniken utvecklas. Vid prövning av framtida anläggningar kommer påverkan på befintlig bebyggelse, landskapsbild, rekreationsmöjligheter och natur- och kulturmiljövärden särskilt att beaktas.

Vindkraft

I dagsläget finns två mindre anläggningar för vindenergi i kommunen. Intresse har funnits för flera men av olika skäl har dessa inte genomförts ännu. Kommunen är i grunden positivt inställd till förnybar energiproduktion i form av exempelvis vindkraft. Energimyndigheten har definierat riksintresseområden för vindbruk vilka nu reviderats något inom Södermanlands län. En del av riksintresset ligger i de yttersta delarna av Trosa skärgård.

Trosa kommun menar att varje enskilt projekt måste prövas utifrån såväl lagstiftning som rådande riksintresseområden samt andra intressen. Kommunen vill därför inte uttala sig generellt om något område som särskilt lämpligt eller olämpligt för etableringar. I Trosa kommun och i dess direkta närhet har sammanhängande områden av riksintresse för storskalig vindkraft föreslagits. Huruvida dessa områden verkligen lämpar sig för vindkraftverk återstår dock att bedöma då mark- och vattenanvändningen sedvanligt ska bedömas och vägas mot andra intressen enligt bestämmelserna i Plan- och bygglagen och Miljöbalken. Kommunen skall aktivt bidra till att finna lämpliga förutsättningar för att nyttja vindenergi i kommunen för energiproduktion.

Solenergi

Det blir allt mer vanligt att anläggningar för solenergi installeras på fastigheter i kommunen. Kommunen är generellt positiv till detta men menar att en prövning enligt Plan- och bygglagen behöver göras utifrån lämpligheten på platsen. Detta gäller särskilt områden eller byggnader med högt kulturhistoriskt värde. För att uppmuntra till fler anläggningar är bygglövtaxan satt till noll kronor.

Värmeuttag ur mark och vatten

Kommunen ställer sig i lämpliga lägen positiv till denna form av värmeuttag. För att installera en värmepump för värmeuttag ur mark eller vatten måste dock anmälan göras till Miljökontoret. På Öbolandet och i övriga skärgården gäller tillståndsplikt enligt kommunens hälsoskyddsföreskrifter som antogs under 2014. Inom Sörtuna och Källvretens vattenskyddsområden är det förbjudet att installera värmepump för värmeuttag ur marken och motsvarande förbud gäller för Trosaån, Gisesjön och de delar av sjön Björken som ligger inom Trosa kommun när det gäller värmeuttag ur vatten enligt samma föreskrifter. För mer information om detta rekommenderas att Miljökontoret kontaktas.

EI

Elanvändningen är relativt hög i Trosa kommun vilket bl.a. beror på att en stor del av kommunens småhus fortfarande

värms med direktverkande el. Andelen bostäder som värms med el kommer att minska allteftersom närvärmenäten byggs ut i tätorterna. Tätorterna är anslutna till elnätet via två fördelningsstationer varifrån sedan matning sker till de olika transformatorstationerna. De elnätanläggningar som finns inom kommunen behövs för att möjlighet ska finnas att upprätthålla en fullgod leveranssäkerhet och leverans kvalitet. Dessa elnätanläggningar måste underhållas och förnyas. Då nya eller förändrade verksamheter och boenden blir aktuella kan elnätanläggningarna behöva byggas om och byggas till.

Master

Vid prövning av nya mobiltelefonmaster ska stor hänsyn tas till det aktuella områdets natur- och kulturvärden. Samutnyttjande av mobiltelefonmaster ska eftersträvas.

Avfall

Avfallshanteringen regleras av kommunens renhållningsföreskrifter med avfallsplan. Övergripande mål för kommunens avfallsplanering är att förebygga uppkomsten av avfall, effektivisera utsorteringen av farligt och organiskt avfall, utöka insamlingssystemen för materialåtervinningen och att effektivisera energiresurserna i avfallet. För att lyckas med dessa mål avser kommunen att tillhandahålla effektiva och hållbara insamlings- och behandlingssystem för avfallet i Trosa kommun. Genom ett samarbete med Gnesta kommun höjs den gemensamma volymen när upphandlingar genomförs.

Hushållsavfall transporteras till avfallsanläggning utanför kommunens gränser. Matavfallet sorteras ut och omvandlas till biogas och jordförbättringsmedel. Vid Korslöts avfallsanläggning ca tre km utanför Vagnhärad finns mottagningsmöjlighet för sorterade grovsopor samt miljöfarligt avfall.

Bergtäkt

Sedan lagstiftningen ändrats om användandet av naturgrus har behovet av bergtäkter ökat i Stockholmsregionen. Det handlar både om att tillgodose ett lokalt

samt ett regionalt behov av massor. I Trosa kommun har täktområden utretts. Under sommaren år 2009 gav länsstyrelsen tillstånd till en kommersiell täkt vid Fredriksdal, vilken nu är i full drift, och i mars år 2010 gavs tillstånd för en täkt väster om Erikslunds gård i Västerljung, där arbetet nu startat upp.

Vad vill vi åstadkomma? »

Säkerställa en långsiktig dricksvattenförsörjning med kvalitet och driftsäkerhet som tillgodoser behoven hos kommunens växande befolkning.

Arbeta för en utvecklad dagvattenhantering och i planer tillvarata vattnet som en tillgång. Säkerställa att framtida häftiga regn orsakade av klimatförändringarna kan hanteras.

Säkerställa en långsiktig hantering av kommunens avloppsvatten och vara öppen för ny teknik och möjliga lösningar.

Minska kommunens energianvändning i syfte att uppnå de nationella klimat- och energimålen.

Arbeta för att byggnader utförs med ett flexibelt och långsiktigt hållbart uppvärmningssystem som går att anpassa till framtida teknikutveckling.

» Strategier

Att arbeta för långsiktigt hållbart omhändertagande av kommunens avloppsvatten.

Att tillsammans med aktuell fjärrvärmeaktör arbeta aktivt för ett fortsatt utbyggt system.

Att kontinuerligt arbeta med dricksvattenförsörjningsfrågan för att hitta lösningar för ett större vattenuttag.

Att genom samhällsplaneringen skapa förutsättningar för strukturer som på kort och lång sikt är energieffektiva och bidrar till minskad klimatpåverkan.

RISKER, HÄLSA OCH SÄKERHET

Förutsättningar

Insikten om den enskilda människans behov av kunskaper om och färdigheter i att klara av olika påfrestningar som kan inträffa har ökat. Samhället är skyldigt att medvetandegöra medborgarna om kända risker i samhället och att driva säkerhetsarbetet framåt.

Med risker menas oönskade händelser eller hot som kan inträffa mot människor, miljön eller våra egendomar. Risker kan uppstå inom industrier, transportsystem, farliga ämnen m m. Men det finns även olika sorters naturrisker såsom ras, skred, oväder, översvämningar och liknande. Andra exempel på risker är epidemier eller en sårbarhet i tillgången till el, värme, vatten och olika kommunikationsmedel.

Medvetenhet om risken är en förutsättning för att man ska uppfatta att det finns ett behov av att vidta några säkerhetsåtgärder. För att skapa en riskmedvetenhet måste myndigheter och företag medverka till att kommuninvånarna får tillgång till väl underbyggt och lättförståeligt underlag som tillåter den enskilde att själv kunna påverka vilka risker man vill utsätta sig för i sitt vardagliga liv. Ett brett deltagande i riskhanteringsprocessen är en förutsättning för att inte risker ska falla bort och för att alla kända risker synliggörs i samhällsplaneringen.

Riskhantering

I takt med att kunskaper om risker ökar och analystekniker för risker utvecklas, ökar möjligheterna att använda riskanalyser i samhällsplaneringen. Idag är det vanligt att man i kommunerna arbetar med övergripande och detaljerade analyser av kända samhällsrisker på flera olika nivåer och inom olika områden. Genom riskhanteringsarbetet fångas både kända och okända risker upp och bearbetas på ett systematiskt och strukturerat sätt. Människors uppfattning om hot eller faror motsvarar dock inte alltid den verkliga risken eller sannolikheten och det är därför viktigt att riskbilden beskrivs enkelt, korrekt och relevant.

I Trosa kommun finns olika typer av strategidokument som ger riktlinjer för hur kommunen ska agera i en eventuell krissituation. En krisinformationsplan finns framtagen för att strukturera informationsarbetet vid en eventuell krissituation inom kommunen. Riskanalyser finns med i planarbetet som ett av många underlag. I samhällsplaneringen övervägs om ett förslag till ändrad markanvändning kan innebära risker av något slag och hänsyn tas till riskerna genom lokalisering, planutformning samt genom särskilda bestämmelser i detaljplan. Vid exempelvis planering av bostadsområden och områden för handel eller industri kan verksamheter som utgör risker för omgivningen lokaliseras så att riskerna för människor och miljö minskas eller tas bort. Andra åtgärder för att minska risken för svåra bränder är också de radhusinventeringar som gjorts i kommunen i syfte att kartlägga potentiella riskområden för större bränder samt att förebygga detta genom att möjliggöra ombyggnation.

Under senare år har sårbarheten vid exempelvis översvämningar, föroreningar av dricksvatten, större bränder och risk för pandemier uppmärksamats. Kommunen bedriver internt ett aktivt säkerhetsarbete utifrån ovanstående och tillsammans med Sörmlandskustens Räddningstjänst sker regelbundna krisövningar för att säkerställa en beredskap inom krisledningsorganisationen.

Riskhänsyn i samhällsplaneringen

- » Riskbilden skall belysas tidigt i planärenden.
- » Varje nyetablering skall prövas utifrån befintliga kända risker.
- » Inom risk/skyddsområden skall särskild riskanalys genomföras för att utgöra underlag vid bedömning av lämpligheten vid etablering eller exploatering.

Hälsoskydd

Hälsoskyddet i kommunen omfattar frågor om buller och radon m m, vilket utvecklas nedan. Övriga frågor som berörs är tillsyn av hygienlokaler, störningar av olika slag, problem med mögel i bostäder e t c. Dessa frågor

hanteras av kommunens Miljökontor. Hälsoskyddsfrågor regleras huvudsakligen av bestämmelser i Miljöbalken.

Risker och miljöproblem i Trosa kommun

I Trosa kommun är skredolyckan i Vagnhärad 1997 ett tydligt exempel på vilka risker som kan finnas i miljön omkring oss. Analyser av detta är ständigt närvarande i den kommunala planeringen. Här nedan redovisas de viktigaste riskfrågorna inom kommunen.

Klarar du dig i 72 h

Sverige är ett modernt land där de flesta av oss lever ett säkert och tryggt liv med alla tänkbara bekvämligheter. Men ett modernt samhälle är också ett sårbart samhälle. Alla medborgare har ett personligt ansvar för sin egen och sina näras säkerhet. Är du stark och frisk bör du räkna med att samhällets resurser till en början framför allt kommer att användas för att hjälpa svaga och utsatta människor, till exempel äldre, sjuka och barn. Att kunna klara några dygn utan el, vatten eller mat är ingen lätt situation. Men det går om man tänker efter före.

Den svenska krisberedskapen bygger på att alla tar ett gemensamt ansvar för vårt lands och för vår egen och våra anhörigas säkerhet. Det egna ansvaret innebär att medborgarna ska vara förberedda på att kunna hantera en svår situation och klara de omedelbara behov som kan uppstå.

Skred och ras

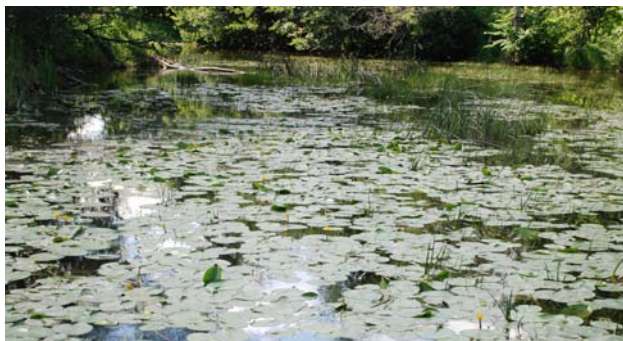
På uppdrag av dåvarande Statens Räddningsverk har Statens geotekniska institut utfört en översiktlig kartering av stabilitetsförhållandena i bebyggda områden i Trosa kommun, Skredriskarteringen (Räddningsverket, 1997-11-24). I utredningen redovisas områden som kan klassas som ej tillfredställande stabila eller otillräckligt utredda områden. För kommunen finns därmed ett omfattande faktaunderlag för att identifiera områden utmed Trosaån där eventuella behov av förstärkningsåtgärder finns. Utifrån ovanstående riskartering har kommunen

genomfört omfattande stabiliseringsåtgärder i Vagnhärads tätort. Nu återstår endast de avslutande etapperna utmed Trosaån inom Trosa tätort. Även Länsstyrelsen har i sin rapport Riskbild Södermanland pekat på problematiken utmed Trosaån.

Översvämningar

Såväl dåvarande Räddningsverket som Trosa kommun har tagit fram översvämningsskarteringar för Trosaån. Dessa visar på områden som riskerar att översvämmas om flödet i ån ökar. Trosaån är reglerad vid Husby kvarn och Trosa kvarn och flödet är bestämt i vattendom för Trosa kvarn vilket gör att det inte är möjligt att justera genomsläppet av vattnet om behov uppstår. Detta låter sig heller inte göras med tanke på förhållandena nedanför. I Trosa tätort utgör banken för väg 218 en effektiv barriär för fortsatt spridning av vatten österut mot bl a Trosa tätorts transformatorstation, Trosa industriområde samt Tomtaklins bostadsområden. Parallellt med väg 218 löper också ett större dike som vid kraftig översvämning kan leda bort vatten. Länsstyrelsen har nyligen låtit ta fram utredningar vilka bl a visar på riskbilden utmed länets vattendrag och dessa bekräftar de utredningar kommunen sedan tidigare arbetar utifrån.

Samtidigt som landets kommuner ska förhålla sig till högre flöden i vattendrag gör de pågående klimatförändringarna att havsvattennivån förväntas stiga under kommande decennier. Således måste Trosa kommun hantera såväl ett högre flöde från Trosaån samtidigt som vatten

Trosaån är reglerad vid Husby kvarn och Trosa kvarn.

från Östersjön måste hanteras i kustområdet. Under 2013 gjorde kommunen en översvämningsskartering för Trosa tätort utifrån perspektivet om höjda havsvattennivåer och effekter för Trosa tätort. Utifrån SMHI:s prognoser, statistik från mätstationen vid Landsort, beräkningar av fortsatt landhöjning samt uppdaterade höjddata för Trosa tätort studerades effekterna på sikt. Resultatet för studien visade på att inga av de föreslagna nya bostadsområdena i Översiktsplan 2010 låg inom riskzonen för översvämning men att flera befintliga fastigheter berördes. Dock var antalet byggnader och samhällsviktiga funktioner som riskerade att översvämmas förhållandevis lågt. Endast dagens reningsverk berördes av de samhällsviktiga funktionerna. Detta kommer dock att flyttas från platsen på sikt och översiktsplanen pekar ut en lokalisering för detta.

Utifrån ovanstående föreslås därför en höjning av den så kallade plushöjden vid bygglovprövning och planläggning satt till 2,25 meter. Det innebär att golv vid nybyggnad inte får förläggas lägre än +2,25 meter över nollplanet i Sveriges nya nationella höjdsystem, RH2000. Detta följer även Stockholms läns gällande regionplan, RUFS 2010, och bilden bekräftas av Länsstyrelsen rapport Riskbild 2 för Södermanlands län.

Förorenade områden

Trosa kommun har traditionellt inte haft etableringar inom kommunen som i någon större utsträckning förorenat markområden. Dock förekommer det på olika platser i viss skala. I de fall det finns risk för förekomst görs markundersökningar under detaljplaneskedet. Kommunen har genomfört miljöundersökningar och åtgärdsprogram för förorenade områden. Länsstyrelsen genomför även regelbundet inventeringar av tidigare kända områden där risk för föroreningar finns. Senast studerades områden för gamla handelsträdgårdar.

Farligt gods

Transporter av farligt gods förekommer främst på E4 och infartsvägarna till Vagnhärad och Trosa men även i viss utsträckning på järnvägen. Räddningsverkets Sverigeatlas

med rekommenderade färdvägar för transport av farligt gods är vägledande för beslut. Enligt nämnda atlas är idag E4 primär transportled, medan väg 218 och 219 är redovisade som sekundära transportleder. Primära transportvägar avser ett lämpligt huvudvägnät för genomfartstrafik och bör användas så långt det är möjligt. Sekundära transportvägar är avsedda för lokala transporter till och från de primära transportlederna och bör inte användas för genomfartstrafik.

Tillståndspliktiga verksamheter

Inom kommunen finns verksamheter som är anmälnings- och tillståndspliktiga enligt Miljöbalken. Dessa står under miljöskyddstillsyn av kommunen respektive Länsstyrelsen.

Oljeskyddsplan

Trosa kommun har under 2014 tillsammans med Nyköpings och Oxelsunds kommuner via Sörmlandskustens räddningstjänst tagit fram en ny oljeskyddsplan. Syftet med planen är att förebygga och bygga upp en krisberedskap för oljeutsläpp till sjöss. Östersjön trafikeras årligen av ca 150.000 fartygsrörelser exklusive färjetrafiken. Riskerna finns alltid för oljeutsläpp och för detta krävs en krisberedskap. Oljeskyddsplanen redovisar bl a en tydlig organisation och ansvarsfördelning, arbetssätt vid olycka både under och efter själva skedet, beredskap för materiel och ytterligare resurser. Än så länge har Sörmlandskusten varit förskonad från större olyckor men oljeskyddsplanen är värdefull även vid mindre incidenter.

Buller och vibrationer

Bullerstörningar orsakas bland annat av trafik, skjutbanor, installationer i och på byggnader, buller från restauranger, verkstäder och industrier. I kommunen är bullerstörningar mest påtagliga längs väg E4, som också är riksintresse enligt Miljöbalken. I enlighet med Trafikverkets rekommendationer får bostäder inte uppföras närmare väg E4 än 150 m. När Ostlänken byggs kommer buller och vibrationer för intilliggande bebyggelse att aktualiseras. Bullerzon för skjutbana redovisas på karta sist i detta avsnitt. Även Askö skjut- och övningsområde alstrar bullerstörningar då det används.

Naturvårdsverkets riktvärde för en hållbar ljudnivå utomhus är 55 dBA (ekvivalent). Policyn Buller och vibrationer från spårbunden linjetrafik som gemensamt tagits fram av dåvarande Banverket och Naturvårdsverket beaktas vid planeringen av ny bebyggelse i befintlig och framtida järnvägs närhet.

I de fall ny bebyggelse lokaliseras i närhet till bullerkällor såsom väg eller järnväg ska bullerproblematiken särskilt belysas i detaljplaneprocessen.

Radon

Sveriges geologiska institut AB har utrett markradonsituationen i kommunen. En markradonkarta finns tillgänglig på kommunens Samhällsbyggnadskontor. På kartan redovisas högriskområden, normalriskområden och lågriskområden. Kartans avgränsningar är dock inte tillräckligt säkra för att direkt kunna användas vid detaljplanering och inför bygglovprövning. Inför en sådan prövning bör därför alltid en bedömning göras av radonförhållandena på platsen. Vid lokalisering av ny bebyggelse m m inom hög- och normalriskområden ska alltid markradonrisken beaktas. Högriskområdena redovisas på kartan i detta avsnitt.

Vedeldning inom tätbebyggt område

Störningar till följd av småskalig vedeldning förekommer främst inom tätbebyggda områden. Utsläppen

Störningar till följd av småskalig vedeldning förekommer.

drabbar framför allt astmatiker och människor som lider av lufttrörs- och andningsbesvär. Större delen av de nu aktuella utsläppen uppkommer som ett resultat av ofullständig förbränning i direkteldade vedpannor och s k kombipannor.

Det finns olika möjligheter att förbättra förbränningen så att utsläppen minskar. Installation av ackumulator-tank tillsammans med lämplig eldningsteknik leder till att utsläppen kan minska. Ökad kunskap genom särskilt riktade utbildningsinsatser är långsiktigt det kanske mest effektiva verktyget till förbättring. Kommunens energirådgivare kan vara behjälplig för bästa lösningen såväl vad gäller nyproduktion som befintliga hus.

Risker relaterade till Trosa innerstad

Trosa innerstad har en riksintressant och vacker trähusbebyggelse. Att skydda och vårda den kulturhistoriskt värdefulla miljön är av största intresse. En av förutsättningarna för att bebyggelsen ska kunna bevaras är att skydda den mot brand då en byggnad som förstörts till följd av brand aldrig kan ersättas. Det är väsentligt att trähusbebyggelsen omfattas av ett genomarbetat och säkert brandskydd som är anpassat till de aktuella riskerna och byggnadernas karaktär. Sedan Översiktsplan 2010 har ett omfattande informationsarbete genomförts inom den äldre kåkstaden i samarbete med Sörmlandskustens Räddningstjänst och ett handlingsprogram har tagits fram. En stor del av fastighetsägarna har givits råd om hur de kan förbättra sitt brandskydd i samband med en genomgång av området i stort. Dels har fastighetsägarna bjudits in till informationsmöten samt dels har platsbesök och enskild rådgivning skett. Handlingsprogrammet följs upp kontinuerligt av Trosa kommun.

I kommunens hälsoskyddsföreskrifter som antogs 2014 beslutades om ett permanent eldningsförbud inom den historiskt värdefulla miljön i Trosa innerstad. Förbudet omfattar öppen eld för bränning av trädgårdsavfall m.m. Eldning i eldstäder för uppvärmning av hus samt grillning i för ändamålet avsedd utrustning är dock tillåten.

Vad vill vi åstadkomma? »

Risker och miljöstörningar av olika slag ska minimeras. Kommunens samhällsplanering ska beakta riskhänsyn och miljöstörningar som kan uppstå.

Kommunens samhällsplanering ska beakta och förebygga problem som kan uppstå som resultat av framtida förändringar av vårt klimat.

» Strategier

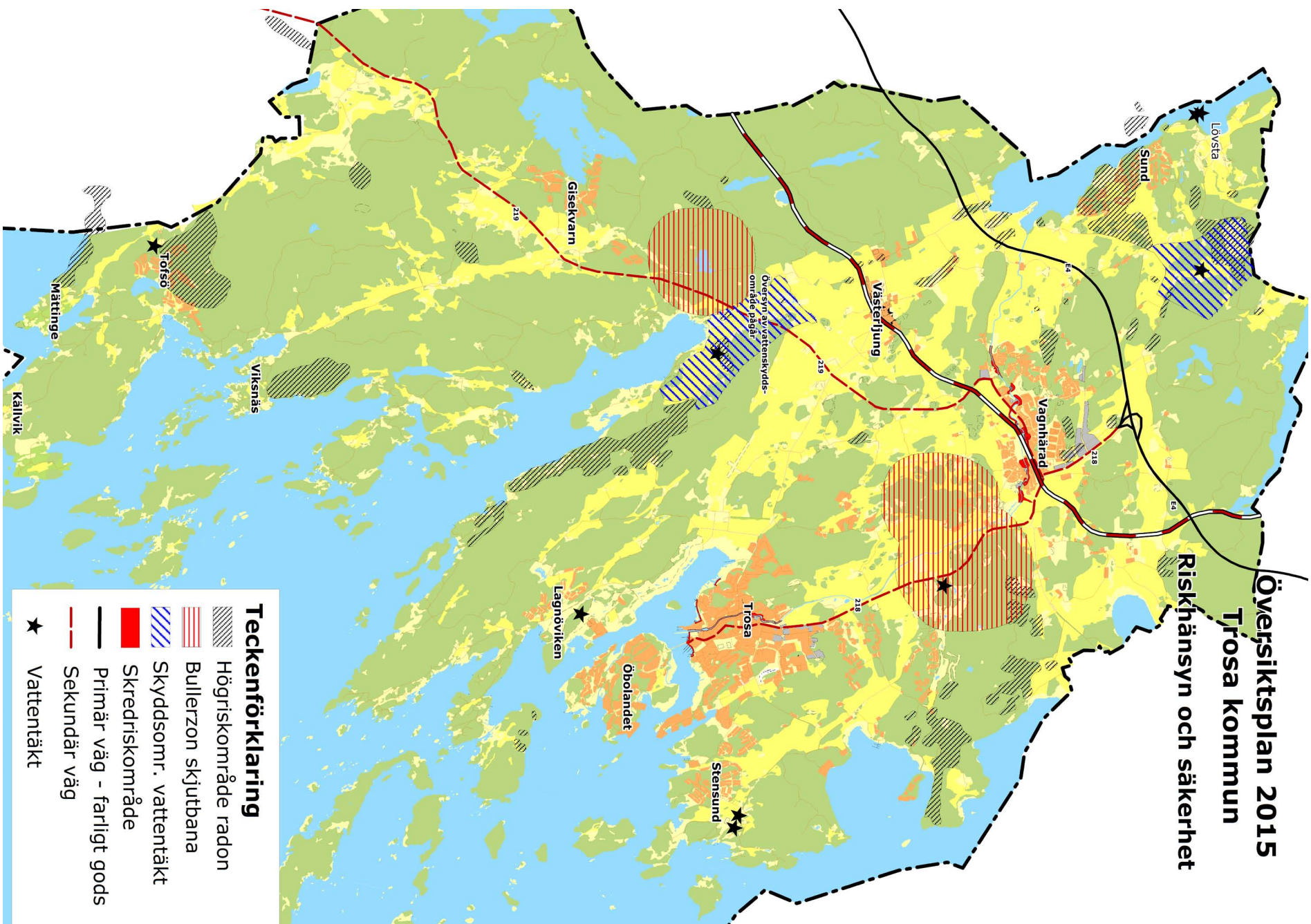
Samhällsplaneringen ska beakta miljö- och hälsoskyddsrelaterade frågor. Exempelvis skall vid behovsbedömningar för MKB i samband med fysisk planering, inkluderas relevanta risker och hur dessa kan undvikas.

Fördjupade studier av områden med behov av särskild riskanalys kan genomföras.

Där det uppstår behov skall förstärkningsåtgärder kopplade till ras- och skredrisker göras.

Kommunen har en utarbetad och aktuell organisation och strategi för krisinformation, krisledning etc.

Översiktsplan 2015 Trosa kommun Riskhänsyn och säkerhet

RIKSINTRESSEN

I Trosa kommun finns flera platser som har sådana värden att de ingår i områden av riksintresse av olika slag. Syftet med denna form av skydd är ofta bevarande av framförallt naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivets intressen. Riksintressen kan dock utses inom flera olika områden och både för bevarande och brukande, t ex i form av vägar och andra infrastrukturanläggningar eller vindkraft. Riksintresseområdenas ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden.

Ofta överlappar olika riksintressen varandra vilket visar att det i kommunen finns många och betydande värden att värna. Denna rika flora av värdefulla marker och platser i kommunen visar sammantaget på den attraktivitet som översiktsplanen har som målsättning att värna.

Riksintressena är viktiga verktyg för bedömningar inom samhällsplaneringen och är avsedda att förenkla genomtänkta avvägningar mellan olika önskemål om att utnyttja den fysiska miljön. De riksintressanta värdena ska i planeringen tillgodoses och om det är möjligt, förstärkas. Ibland kan dock olika riksintressen ställas mot varandra. Det är då det ändamål som på lämpligaste sätt främjar långsiktig hushållning som ska prioriteras. Undantagna är anläggningar för totalförsvaret som ska ges företräde.

Att vårda natur- och kulturmiljöer är viktigt för bl a turism och för kommunens attraktivitet både för besökare

Tureholm skyddas som byggnadsminne sedan 1987.

och bofasta. Detta blir alltmer relevant i takt med kommunens planer att expandera och exploatera, vilket ställer högre krav på t ex närhet till rekreationsområden och varsamhet i känsliga miljöer. Detta verkställs konkret genom de områden som pekats ut som prioriterad grönsstruktur samt en strävan att förbättra tillgängligheten till rekreationsområden, flera i närhet till tätorterna.

Stora delar av kommunen omfattas av riksintresse för kulturmiljövård, friluftsliv och/eller naturvård. Riksintressenas geografiska avgränsning framgår av kartan i slutet av detta avsnitt. Det är framförallt i den kommande detaljplaneringen som kommunen redogör för hur riksintressenas värden kan tillvaratas och utvecklas. De olika intressena och dess värden redogörs för nedan.

De områden som är av riksintresse enligt 3 kap Miljöbalken bedöms ha värden av vikt för hela landet. I planeringen ska därför dessa värden ges företräde framför motstående intressen, förutsatt att inte även dessa är av riksintresse.

I 4 kap Miljöbalken finns bestämmelser som anger större geografiska områden i landet som i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena. I Trosa kommun är all mark öster om väg 219 av riksintresse för rörligt friluftsliv respektive högexploaterad kust enligt dessa lagrum. Exploateringsföretag eller liknande får endast ske om de inte påtagligt skadar områdenas natur- eller kulturvärden. Fritidsbebyggelse får endast komma till stånd i form av kompletteringar av befintlig bebyggelse. Bestämmelserna skall dock inte hindra utveckling av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet.

Länsstyrelsen har gjort en översyn av riksintressen enligt 3 kap Miljöbalken. Förslag till ny avgränsning lämnades till kommunen för synpunkter och justeringar gjordes i hög utsträckning utifrån kommunens svar vilket är positivt. Dock skulle även motsvarande revidering behöva göras av riksintressen enligt 4 kap Miljöbalken. Generellt menar Trosa kommun att riksintressen måste ses över

regelbundet för att dessa verkligen ska spegla de värden riksintresset syftar till att bevara. Den begränsning i nyttjande- och äganderätten som följer av de begränsningar som följer att vara belägen inom ett riksintresse måste beaktas och respekteras. På motsvarande sätt där kommunen har ett krav om att regelbundet uppdatera sin översiktliga planering borde staten ges i uppdrag att med regelbundenhet se över landets riksintressen oavsett vilken lagstiftning riksintresset grundar sig i.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen i Södermanlands län har under år 2014 avslutat ett arbete med att värdebeskriva samt redovisa omfattningen av länets riksintressen för kulturmiljövården. Förslag till förändringar har samrått med berörda kommuner och i vissa fall har justeringar gjorts. Dock har inte samtliga synpunkter tillgodosetts i Länsstyrelsen nya uttolkning av riksintresseavgränsningarna vilka gäller från 1 december 2014. Nedanstående platser omfattas av Miljöbalkens 3 kapitel, 6 § om inget annat anges. Kommunen redovisar dessa i kartan utifrån den avgränsning kommunen finner lämplig i enlighet med lagstiftningens intentioner.

Tureholm

Herrgårdsmiljön från övergången mellan barock- och rokokostil är arkitektoniskt intressant. Miljön från 1730-talet är symmetriskt uppbyggd där den långa allén bildar en mittaxel. Den dominerande mangårdsbyggnaden liksom flyglar och ekonomibyggnader är i karolinsk stil efter ritningar av Carl Hårleman. Även flyglar och ekonomibyggnader finns i direkt anslutning.

Tureholm skyddas som byggnadsminne sedan 1987. I östra delen av området gäller strandskydd. Riksintresseområdet föreslås justeras jämfört med idag utifrån det arbete Länsstyrelsen gjort. Kommunen menar dock att justeringen inte är lämplig. Dels menar kommunen att den del som är belägen norr om väg 782 ska utgå ur riksintresseområdet. Dels är området tydligt avgränsat av

Västerljungsvägen, dels är området delvis detaljplanlagt för bostadsändamål samt dels är de ytor av brukningsmark som redovisas i värdebeskrivningen delvis planlagda samt delvis avskurna från övrig åkermark och brukas inte längre. Därutöver redovisar Översiktsplan 2010 samt förslag till ny översiktsplan nya bostadsområden i anslutning till Infart Västra Trosas anslutningspunkt vid Västerljungsvägen. Dessutom menar kommunen att utvidgningen invid Djurgården är olämplig. I kartredovisningen visas det fastställda riksintresseområden samt det område där kommunen har skiljaktig uppfattning.

Runsten vid Trostorp i anslutning till dalgången.

Trosaåns dalgång

Ett av länets fornlämningstätaste odlingslandskap med tätt förekommande fornlämningar finns kring Trosaåns dalgång. Dessa visar på att området varit bebyggt under lång tid, med en stegvis kolonisation anpassad till landhöjningen. Strandlinjens förändring har också styrt läget för de förhistoriska centrumbildningarna.

I dalgången syns spår av hur bygdens kärna flyttats från Husby under yngre järnålder till det medeltida Trosa stad vid kyrkplatsen och slutligen till dagens Trosa stad i början av 1600-talet. I Vagnhäradsområdet finns en omfattande bronsåldersmiljö i form av många skärvstenshögar, hus och odlingsterrasser, gravar, älvkvarnar och ovanliga typer av hållristningar. Några av de värden som finns i området är;

- » Två Husbygårdar med överplöjda storhögar.
- » Bro- och vadställe vid Trosa by med runsten och runristningar i fast håll.
- » Resterna av en befäst gård vid sjön Sillen samt Sille radby.
- » Före detta skola, prästgård m m
- » Åda sätesgård med mangårdsbyggnad av C C Gjörwell, arbetarbostäder m m
- » Äldre vägnät.

Översiktsplanens skydd och rekommendation utgörs av att stränderna längs Trosaån till stor del omfattas av strandskydd. Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Avgränsning och rekommendationer enligt översiktsplanens Områdesspecifika riktlinjer samt fördjupningsprogram för Hunga strövområde och angränsande områden. Kommunen delar Länsstyrelsens syn i stort på riksintresseområdet för Trosaåns dalgång men menar att de centrala delarna av Vagnhärads tätort borde exkluderas ur riksintresset då dessa inte representerar de värden riksintresset syftar till att bevara.

Trosa stad

Denna småstad är präglad av det tidiga 1600-talets stadsanläggning med handel och fiske. Stadens flyttades omkring år 1600 och har en intressant stadsplan, med strandbundna långgator på åns båda sidor. Träbebyggelsen och tomterna präglar både i utformning och storlek såväl fiskeläget och handels- och hantverksstaden som det sena 1800-talets badortsliv.

Området är detaljplanlagt. För att säkra Trosas charm och småstadsprägel ska byggnationer inom riksintresset Trosa följa de rekommendationer som anges i planen. Samtidigt ska utrymme ges till ett tidsenligt och mångfaldigt byggande som kan skapa en livskraftig stadsmiljö. Förtätning ska endast ske om den samtidigt förbättrar stadsbilden och servicen. Villa Rönnebo från 1890-talet med den Italieninspirerade parken blev byggnadsminne 1983. Den kommunägda Garvaregården blev byggnadsminne 2004. Fornlämningsområdet för äldre kulturlager i stadskärnan skyddas enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Särskilda rekommendationer finns i översiktsplanens

avsnitt om Trosa tätort. Trosa kommun delar Länsstyrelsens syn på den nya avgränsningen av riksintresseområdet vilken mer speglar de värden som riksintresset vill skydda.

För en expansiv kommun som Trosa utgör riksintresset för Trosa stad en aspekt att ta hänsyn till i fråga om bygglovgivning eller vid planförfrågningar. Samtidigt som riksintressets värden ska bevaras måste Trosa stad tillåtas fortsätta utvecklas och förändras. I syfte att säkerställa att hänsyn tas till de kulturhistoriska värdena samråds exempelvis alltid bygglov med Sörmlands museum i känsliga lägen. Samtidigt menar kommunen att varje tidsepok måste få ge sitt avtryck i stadsbilden vilket i sig också är en kvalitet som stärker riksintresset.

Ringsö - Hartsö, Lacka m.m.

(delvis inom Trosa kommun)

Området är en skärgårdsmiljö med betydelse för sjöfart och kustförsvar sedan medeltiden och ännu fungerande skärgårds- och fiskehemman. Öarna har traditionell bebyggelse och prägel av jordbruk med betesdrift. Här finns Sävö lotsstation från 1876 samt Sävösunds f d krog och Långö gård med f d skola. Lindholmens och Hartsö f d lotshemman, Ringsö by och sjöbodarna m m På Ringsös norra del finns ett mäktigt kuströse.

Största delen av området omfattas idag av naturreservat. Särskild hänsyn och rekommendationsområde gäller för kustzonen i enlighet med Miljöbalken 3:6, 4:2 och 4:4.

Lacka.

Naturvård

Nedanstående platser omfattas av Miljöbalkens 3 kapitel, 6 §.

Sörmlands kust och skärgård, Landsort, Askö- och Hartsöområdet

Området omfattar större delen av Sörmlands oexploaterade skärgård samt inom vissa avsnitt en smal zon av fastlandsstranden. Området är värdefullt ur geologiska, botaniska, zoologiska och kulturhistoriska synvinklar samt av stor betydelse som referensområde eftersom där bedrivits forskning under många år. På öarna finns odlingslandskap med stora arealer naturbetesmark och äng, samt ädellövskog och naturskog. Askölaboratoriet är landets enda marinbiologiska forskningsstation i egentliga Östersjön, det har sedan 1970 fungerat som referensområde för miljöövervakning och är av stor internationell betydelse.

Askö.

För naturvärdenas bevarande förutsätts att områdets oexploaterade kuster, öar och ögrupper bibehålls oexploaterade. Jordbruksdriften fortsätter med ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Syfte och föreskrifter i naturreservat tillämpas och vidmaktshålls. Förbättrad reningsteknik och skärpt lagstiftning tillämpas successivt vid alla former av miljöstörande verksamheter. Naturvärdena kan påverkas negativt av upphört eller minskat jordbruk, betesdrift och ängsbruk, olämpligt lokaliserad industri och annan

bebyggelse, omfattande muddringar, byggande i vatten, avloppsutsläpp, undervattenssprängningar, näringstillförsel och vissa former av friluftsliv och turism.

Delar av området skyddas i dagsläget genom bestämmelser för Naturreservat, Fågelskydd samt Natura 2000 i enlighet med 4 kap. Miljöbalken. Sedan 2007 har naturreservatet även marint skydd.

Områdena ska hållas fria från exploateringar som utsläcker allemansrätten och luft- och vattenföroreningar ska minskas för att undvika ytterligare skador. De värden som utgör grunden för naturupplevelser, t ex växt- och djurliv, ska skyddas. Natura 2000-områdets värden får inte skadas av exploateringsingrepp inom eller utanför områdena.

Tullgarnsområdet

Området omfattar huvuddelen av Tullgarns kronopark. Mångfalden av naturtyper, den mycket rika och delvis helt unika floran, tillkommen delvis tack vare rika kalkförekomster, samt faunan gör att området tillhör de förnämsta naturområdena i Södermanlands län. Området används av Stockholms universitet. Området har också stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Kronoparken ligger till ungefär lika delar i Trosa och Södertälje kommun.

Nuvarande skydd och rekommendation i översiktsplanen är Naturreservat enligt Miljöbalken, 7 kap. samt Natura 2000.

För naturvärdenas bevarande förutsätts att riktlinjerna i föreskrifterna för naturreservatet följs.

Nynäs

Området omfattar hela Nynäs gods, som ägs av landstinget. Kulturlandskapet av kusttyp är omväxlande med många intressanta vegetationstyper, rik fauna och delvis sällsynt flora. I området finns naturbetesmarker med art- och individrika växtsamhällen. Klarvattensjöarna har ett sällsynt siktdjup. Flera skogliga biotoper med höga naturvärden har påträffats. Området ligger inom både Nyköpings och Trosa kommuner.

För naturvärdenas bevarande förutsätts att jord- och skogsbruk även fortsättningsvis bedrivs i enlighet med skötselplan, samt naturvårdsinriktad betesdrift, skötsel av landskapselement och ängsbruk. Skogsbruket bör vara naturvårdsinriktat med fri utveckling av vissa delar. Områdets värden kan påverkas negativt av upphört jordbruk eller minskat betesutnyttjande, bebyggelseexploatering, omarrondering, omförande av lövskog till barrskog, igenväxning, avverknings- och skogsodling eller energiskogsodling på åkermark, schaktning, muddring, täkt, markavvattning, dikning, kemisk bekämpning och försurning. Större delen omfattas idag av Naturreservat enligt Miljöbalken, 7 kap. samt Natura 2000.

För naturvärdenas bevarande förutsätts att riktlinjerna i föreskrifterna för naturreservatet och Natura 2000-området följs. Nynäs ingår i planens rekommendationsområde för inre kustzonen.

Nynäs gods.

Friluftsliv

Nedanstående platser och områden omfattas av Miljöbalkens 3 kapitel, 6 §.

Sörmlands kust och skärgård

Variationsrik skärgård som till stora delar är oexploaterad. Goda möjligheter till bad, fiske, naturstudier, kulturstudier, skridskofärder, strövande, kanoting och båtsport. Området ingår även i Nyköpings och Oxelösunds kommuner.

För värdenas bevarande förutsätts att ingen exploatering sker som utsläcker allemansrätten. Luft- och vattenföroreningar ska minskas kraftigt. De värden som utgör grunden för naturupplevelser, t ex växt- och djurliv, ska skyddas.

Stora delar är idag naturreservat, med anordningar för rörligt friluftsliv på Sävö, Nynäs och Kråmö. Riktlinjerna för dessa ska följas och särskild hänsyn till områdets värden ska visas. För kusten och skärgården finns rekommendationer för den yttre kustzonen i avsnittet

De värden som utgör grunden för naturupplevelser ska skyddas.

Byggande på landsbygden. En ny avgränsning av riksintresseområdet har samråtts med Trosa kommun och den slutliga avgränsningen stämmer i huvudsak överens med kommunens förslag till förändringar.

Tullgarn

Område vid kusten med omväxlande landskap, med stora kultur- och naturvärden. Tullgarn är lättillgängligt och försett med strövtigar, badplats och andra anordningar för rörligt friluftsliv. Möjligheter finns till fritidsfiske.

I området ligger också Tullgarns slott, som dock inte ligger i Trosa kommun. Tullgarnsområdet ligger inom både Södertälje och Trosa kommun.

För värdenas bevarande förutsätts att riktlinjerna i föreskrifterna för naturreservatet följs, vilket också översiktsplanen utgår från. Tullgarn skyddas i övrigt av bestämmelser i Miljöbalken, 7 kap. En ny avgränsning av riksintresseområdet har samråtts med Trosa kommun och den slutliga avgränsningen stämmer i huvudsak överens med kommunens förslag till förändringar.

Nynäs

Stort område med omväxlande landskap med stora utvecklingsmöjligheter för turism och friluftsliv. Kulturstudier, naturstudier, strövande, bad, båtsport, fritidsfiske, bär- och svamplockning är aspekter som gör Nynäs intressant som riksintresse. Inom området finns Gisesjön, båtsmanstorpet, Nyckelby gravfält från järnåldern samt museigården Långmaren. Nynäs är lättillgängligt från allmänna vägar.

Värdenas bevarande hänger tydligt ihop med att riktlinjerna för naturreservatet följs. Den omväxlande karaktären hos det kustnära jordbruks- och skogslandskapet ska bevaras. Anordningar för friluftslivet underhålls och utökas eventuellt. Områdets värden kan skadas av igenväxning, försämrad vattenkvalitet, nedskräpning och slitage. Större delen skyddas idag av naturreservatsbestämmelser i enlighet med Miljöbalken, 7 kap. Särskild hänsyn tas till områdets värden och tillgängligheten bibehålls. Nynäs ingår i översiktsplanens rekommendationsområde för den inre kustzonen. Länsstyrelsen har samrått en justering av

ny avgränsning av riksintresseområdet med kommunen. Den föreslagna nya avgränsningen är reviderad i huvudsak efter kommunens synpunkter.

Riksintresse för kommunikationer m.m.

Riksintressen för kommunikationer skyddas enligt Miljöbalkens 3 kapitel, 8§.

Järnvägar

Inom Trosa kommun är Södra stambanan (befintlig järnväg) av riksintresse enligt dåvarande Banverkets beslut 2000-04-05. Riksintresset innefattar samtliga spår och spåranläggningar som tillhör stamnätets infrastruktur. Med spår och spåranläggningar avses utöver spåret på linjen också signal- och säkerhetsanordningar, anordningar för elförsörjning av järnvägstrafiken och teleanordningar som behövs för järnvägens bestånd, drift och brukande.

Utredningskorridoren för Ostlänken betraktas som riksintresse. Ambitionen är att så snart som möjligt kunna begränsa korridorens utbredning. En viss avsmalning i söder har föreslagits av Trafikverket men korridoren är fortfarande mycket bred.

Inom Trosa kommun är Södra stambanan av riksintresse.

Vägar

Kommunikationsanläggningar som har speciella funktioner för vägtransportnätet kan förenklat benämnas "vägar av riksintresse" enligt 3 kap. 8 § Miljöbalken. Detta även om det enligt Miljöbalkens bestämmelser inte är vägarna som är av riksintresse utan endast berörda mark- och vattenområden. Tolkningen är således att det är funktionen som ska skyddas. De mark- och vattenområden som berörs av utpekad vägnät ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar tillkomsten av eller utnyttjandet av väganläggning. I Trosa kommun kan vid intressekonflikter E4 hävdas som riksintresse för kommunikationer enligt dåvarande Vägverkets beslut 2004-11-08.

Vindbruk

I Trosa kommun finns ett område av riksintresse för energiproduktion, vindbruk i enlighet med Miljöbalken 3:8. Området omfattar en yta i havet, ca 1 mil söder om Askö. I samband med Energimyndighetens översyn av riksintresseområdena föreslogs en revidering av området till havs inom Södermanlands län vilket är bra för länet generellt och även för Trosa kommun även om påverkan för kommunens planering bedöms som ringa.

Trosa kommun är positiva till etablering av vindkraft under förutsättning att den är möjlig att förena med andra rådande intressen, t ex riksintressen för rekreation och friluftsliv, natur- och kulturvärden samt att det är byggnadstekniskt möjligt. Varje enskild förfrågan ska bedömas utifrån dess särskilda förutsättningar.

Trosa kommun är positiva till etablering av vindkraft.

Yrkesfiske

Sörmlandskusten

Alla grundområden inom djupområdet 0-6 m, med undantag för de områden som genom någon verksamhet är exploaterade och samtliga trålfiskevatten, utgör riksintresseområde för yrkesfisket. Fisket har viss betydelse för kustområdets befolkning som binäring eller för husbehov. Vid hamnarna i Uttervik och Trosa bör fiskets intressen prioriteras framför andra intressen som ej gagnar fisket.

Vattenkvaliteten är av största vikt för att långsiktigt kunna bevara värdena och därmed tillgodose riksintresset. Förbättrad vattenkvalitet innebär minskad tillförsel av näringsämnen och gifter.

Särskild hänsyn skall tas i enlighet med Miljöbalken 3:5.

Sjöfart

I Trosa kommun finns två farleder utpekade som riksintressen för sjöfarten. Syftet är att ge ett skydd för både befintliga och planerade anläggningar och pekar ut sjöfartssektorns viktigaste noder och länkar, d v s farleder och hamnar. Dessa leder är:

- » Bokösundsleden
- » Tvären - Rökogrund nord Sävön

Intressena skyddas av Miljöbalken 3:8.

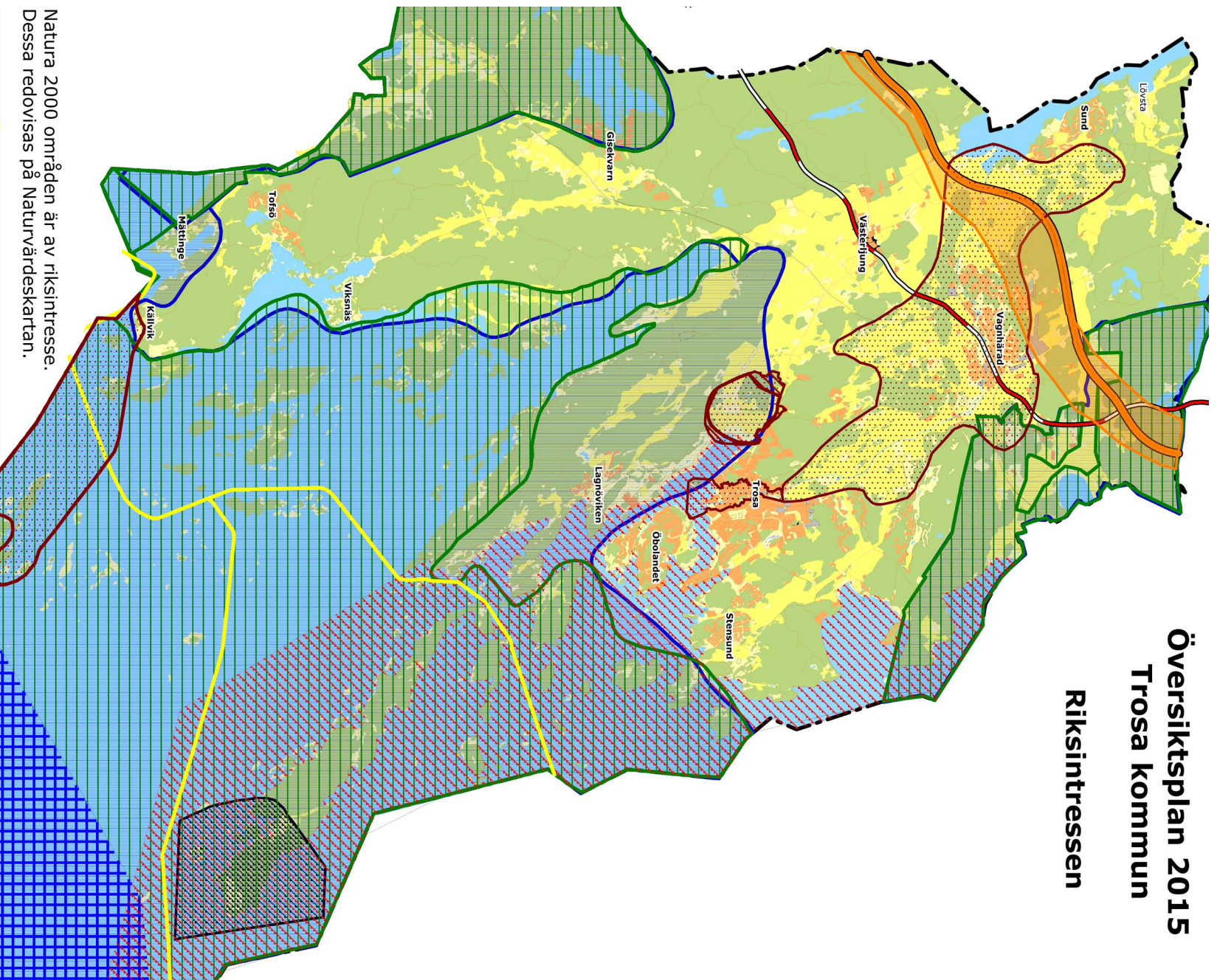
Försvaret

Riksintressen för Försvarsmakten skyddas enligt Miljöbalken 3:9.

Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. I sådana områden är intresset inriktat mot att följa olika förändringar i markanvändningen. För Trosa kommuns del berör detta Askö skjut- och övningsfält, vilket inkluderar Kolguskär som ingår i Askö övningsområde. I de fall försvarets intressen berörs i plan- och lovären den sker en särskild prövning.

Även Nåttarö Sjöövningsområde påverkar Trosa kommuns kustområde. Utöver dessa finns inga andra riksintressen som kan visas öppet. Båda riksintressena kan innebära buller och hinderfrihet. Det kan göra det olämpligt att uppföra störningskänslig bebyggelse inom riksintressets influensområde. Vid byggnation eller planläggning inom riksintresseområdet ska samråd ske med Försvarsmakten. För objekt över högre än 20 m utanför sammahållen bebyggelse och objekt högre än 45 m inom sammanhållen bebyggelse är Försvarsmakten alltid re-missinstans. Höjderna gäller meter över marken.

Översiktsplan 2015 Trosa kommun Rikssintressen

Teckenförklaring

	Rikssintresse - friluftsliv		Riksintr. - Ostlänken		Riksintr. - försvaret
	Riksintr. - naturvård		Riksintr. - Sjöfart		Riksintr. - vindbruk
	Riksintr. - kulturmiljö		Riksintr. - E4		Riksintr. - fiske
	Område där Trosa kommun och Länsstyrelsen har olika uppfattning om avaränsning.		Riksintr. - Södra stambanan		

Planförslag

PLANFÖRSLAGET I KORTHET

Trosa kommuns läge både som stationssamhälle och skärgårdsstad i den växande Mälardalsregionen är mycket fördelaktigt. Befolkningen har mer än fördubblats under de senaste 30 åren och kommunen har nu drygt 11.800 invånare. Den politiska ambitionen är att skapa förutsättningar för en årlig befolkningstillväxt på 2–3 procent.

Sammanlagt redovisas i översiktsplanen tänkbara boendområden och stadsdelar vilka möjliggör ungefär 2 000 nya bostäder i Vagnhärad, Trosa och Västerljung. Räknat utifrån kommunens nuvarande hushållsstruktur med knappt 2,6 invånare per hushåll skapas således möjligheter till ett teoretiskt befolkningstillskott på drygt 5 000 personer till kommunen. På en tioårig planeringshorisont är det rimligt att tro att en stor del av de projekt som lyfts fram i översiktsplanen kan genomföras. Erfarenheten visar dock att vissa projekt kan fördröjas, falla bort eller revideras vilket innebär att det totala antalet bostäder minskas. För att nå det uppsatta målet avseende befolkningstillväxt måste planeringen således innefatta projekt som teoretiskt innebär fler bostäder än det utpekade tillväxtmålet i sig själv kräver.

I planen görs en huvudsaklig styrning av kommunens bostadsbyggande till Vagnhärad mot bakgrund av marktillgång samt ortens goda förutsättningar till attraktivt boende med goda möjligheter till pendling med regional kollektivtrafik. Ambitionen är en successiv utbyggnad som kan balanseras mot utbyggnaden av exempelvis offentlig service och tekniska försörjningssystem. Ny bebyggelse ska tillkomma på ett varsamt sätt för att alla delar som berörs "hinner med" och utan att Trosa kommuns profil förändras. Boendemiljöerna ska fungera i samspel med omgivningen och anpassas till förutsättningarna runtomkring vad gäller natur, trafikförsörjning, möjlighet till skola och barnomsorg m.m.

Utöver nyexploatering beräknas en del av befolkningsutvecklingen ske i befintligt fastighetsbestånd, bl.a. genom permanentboende i tidigare fritidshusområden.

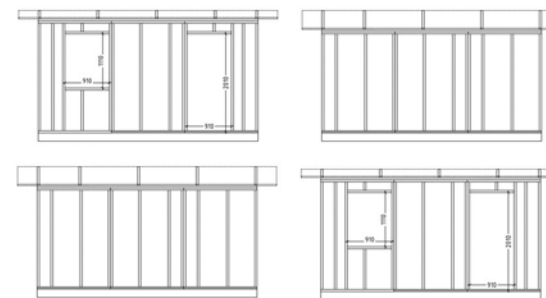
Här finns erfarenheter från utvecklingen i områden som Lagnövik, Västra Fän, Sund, Stensund och Krymla. Den kommande tioårsperioden kommer troligen utvecklingen på främst Öbolandet och i Åda fritidshusområde att ytterligare accelerera i och med genomförda och pågående förändringar i detaljplaner vad gäller byggrätter, utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp m.m.

Samhällsplaneringen i Trosa kommun utgår ifrån att balansera den önskade tillväxten med att stärka kommunens befintliga värden. I översiktsplanen pekats ut områden ut som natur- och grönområden som skall bevaras inom och i anslutning till våra tätorter. Mot bakgrund av detta är det av betydelse att planprocessen får ha sin gång och inte föregås av avverkning i förtid. Avsikten med Trosa kommuns översiktsplan är att arbeta vidare med småskaliga lösningar i enlighet med karaktären på kommunens var för sig unika orter. Varsamhet och långsiktig hållbarhet ska prägla tillväxten i ekokommunen Trosa.

Förändringar i plan och bygglagstiftningen – bygglovbefriade åtgärder

Under år 2014 infördes nya bestämmelser i Plan- och bygglagen vilka möjliggör en utökning av byggnation utan lov. Sedan tidigare har det varit möjligt att utan bygglov uppföra komplementbyggnad på upp till 15 kvm utan lov, s k friggebod. I och med förändringen är det möjligt för innehavare av ett en- eller tvåbostadshus att uppföra s k Attefallshus upp till maximalt 25 kvm, göra en tillbyggnad på befintlig huvudbyggnad med en bruttoarea om maximalt 15 kvm, bygga till en till två takkupor samt inreda ytterligare en bostad om huset är ett enbostadshus. Samtliga dessa åtgärder är bygglovsbefriade men kräver anmälan till Samhällsbyggnadsnämnden. Denna förändring kan få flera effekter för planeringen av kommunen. Samtidigt som möjligheter till nya bostäder öppnar sig måste detta tas i beaktande i kommande detaljplaner när frågor som byggrätter, gestaltning och tomtstorlek ska regleras. Inom riksintresseområdet

Trosa stad, stationsområdet i Vagnhärad, riksintresseområdet invid Tureholms slott, Rönnebo, Garvaregården samt Västerljungs stationsområde är dessa åtgärder dock bygglovpliktiga med hänsyn till de kulturhistoriska värden dessa områden har.

Under år 2014 infördes nya bestämmelser i Plan- och bygglagen.

Läsanvisning

Kapitlet Planförslag är uppdelat i fyra huvudsakliga delar där Vagnhärad, Trosa och Västerljung behandlas i separata avsnitt. Medan landsbygd, skärgård och ej tätortsnära fritidshusområden hanteras i Byggnad på landsbygden. För respektive tätort redovisas områden där förändringar av markens användning planeras och områden med särskilda bevarandebestämmelser. I de områden där redovisning av markens användning inte anges, förutsätts att nuvarande mark- och vattenanvändning fortgår. I avsnittet Byggnad på landsbygden redovisas förslag till rekommendationer för byggnad på landsbygden. Inledningsvis beskrivs allmänna rekommendationer för lokalisering av ny bebyggelse som gäller generellt inom hela kommunen. Här diskuteras bland annat hur byggnader bör placeras och utformas i landskapet. För vissa geografiskt avgränsade områden med olika förutsättningar redovisas särskilda riktlinjer. Dessa områdesspecifika riktlinjer omfattar de områden inom kommunen med starka sektorsintressen och där bebyggelsestrycket är stort, såsom i tätorternas omgivningar samt i kustområdet och skärgården.

VAGNHÄRAD

Kvaliteter att bevara och utveckla

Vagnhärad är ett stationssamhälle som präglas av småskaliga villaområden i enklaver med attraktiva grönområden emellan. Denna struktur är delvis uppkommen av den rikliga förekomsten av fornlämningar i och i direkt anslutning till orten. De gröna kullarna, det öppna kulturlandskapet, fornlämningarna och Trosaån ger tillsammans med det kuperade landskapet Vagnhärad dess varierade karaktär.

Vagnhärad präglas i hög grad av grönska.

Orten är välförsörjd vad gäller kommunikationer. Med E4 och järnvägen nås Stockholmsregionen och Östergötland samt grannkommunerna Nyköping och Södertälje enkelt och relativt snabbt, vilket är en viktig aspekt för den stora andel av kommunens befolkning som arbetspendlar till andra kommuner. I och med goda förbindelser med regionaltåg, Trosabussen samt med Länsstrafikens busstrafik reser ca XX% av kommunens arbetspendlare kollektivt. Andelen av dessa bedöms öka betydligt i samband med Ostlänkens tillkomst vilket är positivt med tanke på att kommunen har en förhållandevis hög andel invånare som pendlar med bil.

Motorvägsavfarten är entrén till Vagnhärad och till Trosa kommun och de nordöstra delarna av Vagnhärad har stor potential inför framtiden. Som ett första steg i utvecklingen inleds under år 2014 arbetet med en åtgärdsvalsstudie för väg 218 tillsammans med Trafikverket. Åtgärdsvalsstudien ska förutsättningslöst utreda sträckan från E4 till Augustendal i Trosa och ska beskriva problem/behov, formulera målsättningar, pröva tänkbara lösningar samt rekommendera åtgärder/åtgärds paket. Centrala Vagnhärad har de senaste åren utvecklats i hög grad i och med arbetet med att förbättra centrummiljön invid Vagnhäradsgårdens torg. Såväl den offentliga miljön, i form av ett nytt torg, som utbyggnad av intilliggande bebyggelse har givit centrala Vagnhärad ett helt nytt centrum. Denna utveckling förväntas fortgå även under den kommande planperiod.

Till Vagnhäradens identitet och styrkor hör bl.a.

- » Åmiljön och naturen
- » Trivsamma, lugna boendemiljöer
- » Kommunikationerna, järnvägen och väg E4
- » Småskalighet
- » Attraktiva, lättillgängliga grönområden
- » Mångfaldigt företagande
- » Kulturlandskapet
- » Föreningskultur och idrott

Vagnhäradsgårdens struktur

Grönstruktur och rekreationstråk

Vagnhärad präglas i hög grad av grönska och oavsett var någon befinner sig i Vagnhärad är det alltid nära till såväl mindre som större sammanhängande grönområden. Denna struktur är delvis uppkommen av den rikliga förekomsten av fornlämningar inom och i direkt anslutning till orten. Ett unikt, sammanhängande stråk med fornlämningar från flera tidsperioder sträcker sig ifrån Centrumvägen väster om Häradsgården, norr om Skolvägen, norr om Hagarna fram till Lånesta. Fornlämningsstråket är riksintressant för kulturmiljövården och utgör en viktig del i samhällets grönstruktur. Läs mer under Natur och friluftsliv.

Planeringshistorik

När Vagnhärad utvecklades från jordbruksbygd centrerad kring ett antal större gårdar, till ett samhälle i modern bemärkelse, blev järnvägen och kyrkan de naturliga moderna. Denna struktur är högst påtagligt än idag även om centrumbildningen knappast är lika tydligt centrerad nu som då. Vid studier av gamla kartor kan generellt sägas att bebyggelsen antingen lokaliserades i direkt närhet till centrum alternativt på soliga sydsluttningar där gynnsamt klimat kunde uppnås utan att ta i anspråk värdefull jordbruksmark. Detta synsätt i kombination med viss förtätning föreslås även fortsättningsvis vara den övergripande planläggningsprincipen när Vagnhärad ska fortsätta växa.

Bebyggelsens ålder

Vagnhärad har utvecklats utifrån olika centrumbildningar. Dessa har planerats, byggts och stagnerat och så småningom avlösts av varandra. Sålunda kan man konstatera att inom orten har funnits fyra sådana centrumbildningar, vid Alby (den äldsta) och Mölna, vid Åby och Södra Husby, Stationsområdet och nuvarande centrum med skolområdet vid Gnestavägen.

Nuvarande centrum med skolområdet vid Gnestavägen.

Under den första delen av 1900-talet var byggnadstakten jämn i Vagnhärad. Därefter har den konsekvent ökat och var som mest intensiv under 1970-talet, då folkmängden mer än fördubblades. De områden som byggdes ut under 1970-talet var bland annat Hagarna, Nygårdsområdet och Ödesby med huvudsakligen villor och radhus. På senare år har ny bostadsbebyggelse bland annat tillkommit vid Fänsåker, Åkervägen, Albanoplan, Väsby och i centrala Vagnhärad.

Fornlämningar och historiska värden

Vagnhärad är den mest fornlämningsrika trakten i Sörmland. Det unika med Vagnhäradsområdet är den stora mängden fornlämningar från många olika tidsperioder samlade runt Trosaåns dalgång. Läs mer i avsnittet Kulturmiljö.

Övrigt

Vagnhäradstruktur påverkas av järnvägen, Trosaån, väg 218 och gamla E4:an som delar samhället i ett nordligt och ett sydligt område. En av de stora framtida utmaningarna i Vagnhärad består i att hitta former för att överbygga denna och tillkommande barriäreffekter så att samhället upplevs som en helhet med en tydlig och attraktiv centrummiljö.

Dagens samhälle avgränsas i norr av väg E4 och Kalkbruksvägen, i öster av väg 218 och i väster öppnar sig ett böljande pastoralt odlingslandskap. I söder utbreder sig jordbruksmark som inramas av skogsklädda höjder. Förutsättningar som påverkar tätortens utveckling

Ostlänken

Vagnhärad står inför flera omvandlingar, där den kanske största väntas i samband med att Ostlänken byggs. Utredningen har återupptagits vad gäller Ostlänken och planerad byggstart för projektet är satt till år 2017, men trolig byggstart inom kommunens gränser är 2019-2020. Avsnittet genom Trosa kommun fram till anslutningen i Järna är den första delen i utredningsarbetet som upphandlats och arbetet har inletts under hösten 2014. Till skillnad från tidigare besked kommer sannolikt Södra

stambanan att fortsätta vara i trafik även när Ostlänken är tagen i drift. Det gör att dagens barriäreffekt som befintlig järnväg kommer att kvarstå för Vagnhäradstätt.

För att möta möjligheten med ett nytt resecentrum invid Ostlänken har Trosa kommun gjort ett större markförvärv i nordöstra Vagnhärad, Solberga. Parallellt med utredningsarbetet av dåvarande Banverket påbörjades arbetet med en fördjupad översiktsplan för Solberga. Arbetet avstannade i och med att Banverket avbröt planeringen för Ostlänken. Dock återupptogs arbetet med den fördjupade översiktsplanen som antogs under år 2014.

Trosa kommun arbetar för en dragning av Ostlänken strax norr om Vagnhäradssamhälle, med nytt resecentrum i anslutning till väg 218 och verksamhetsområdet invid Kalkbruksvägen. En sådan järnvägsdragning/resecentrumläge skapar goda förutsättningar för en kraftigt utbyggd kollektivtrafik, möjligheter att bidra till en långsiktigt god och expansiv samhällsbyggnad samt minimerar den negativa påverkan för enskilda fastighetsägare. I och med den osäkerhet som fortfarande råder kring järnvägens exakta dragning är det dock viktigt att i ortens framtidsplaner inrymma en flexibilitet som möjliggör en god samhällsutveckling oavsett slutligt val av stationsläge och dragning.

Stambanan från början av 1900. Rosenhill-Husby skola på höjden.

Utgångspunkter och mål för ortens utveckling:

- » Vagnhäradss karaktär av naturnära villasamhälle bevaras och utvecklas
- » Stärka Vagnhäradss centrum och skapa förutsättningar för bostäder och ytterligare verksamheter
- » Förnyelse och utveckling i centrum och stationsområdet. Viss förtätning i centrala delar av tätorten
- » Ny stationsnära bebyggelse med attraktiv boendemiljö
- » Stor hänsyn till natur- och kulturmiljöer
- » Utveckling av befintlig bebyggelse, bl.a. verksamhetsområden
- » Bevara prioriterade grönområden
- » Om möjligt integrera bostäder och verksamheter
- » Reservera strategiskt värdefull mark
- » Bevara och utveckla tillgängligheten till ån
- » Struktur som skapar förutsättningar för energieffektivitet och värmetetthet

Föreslagen markanvändning

I planförslaget redovisas områden där förändringar av markens användning planeras samt områden med särskilda bevarandeintressen. Det är viktigt att observera att redovisade gränser för olika typer av framtida markanvändning är ungefärliga. Det är först i en eventuell detaljplaneprocess som en mer detaljerad avgränsning av exempelvis ett utbyggnadsområde kan göras. I de områden där redovisning av markens användning inte anges, förutsätts att nuvarande mark- och vattenanvändning fortgår. Användningen av mark- och vattenområden har delats in i:

Nya boendeområden

Områden huvudsakligen för bostadsändamål. Integrering med icke störande verksamheter tillåts och kan bli värdefulla kompletteringar i bebyggelsemiljön.

Nya verksamhets- och handelsområden

Områden för nya verksamheter och handel.

Nytt stationsområde

Tänkbar lokalisering för nytt resecentrum pekas ut.

Centrumbebyggelse

Särskilt avsnitt om utvecklingen av Vagnhärads torg. Strategiskt viktig mark/utredningsområden Områden som är strategiskt viktiga för olika ändamål samt områden där förändringsintresse finns. I vissa fall behöver ytterligare utredning göras innan slutlig markanvändning kan avgöras.

Befintliga stadsdelar och bebyggelsemiljöer

Här redovisas hur utveckling kan ske inom befintliga områden. Områden med kulturhistoriska värden redovisas.

Prioriterade grönområden

Särskilt prioriterade, tätortsnära grönområden pekas ut och bevaras.

Områden som först kan genomföras då Ostlänkens dragning är klarlagd

I dagsläget påverkas förutsättningarna för samhällsplaneringen i Vagnhärad i hög grad av den breda utredningskorridoren som är kopplade till planeringen av Ostlänken.

För att med tydlighet kunna redovisa de långsiktiga ambitionerna för samhällets utveckling finns även tillväxt- och förändringsområden innanför utredningskorridoren med i framtaget planförslag. Utveckling i dessa områden kan dock inte realiserats förrän Ostlänkens dragning är klarlagd.

Solberga - ett av de områden som påverkas av korridoren.

Nya boendeområden

Planeringen av Vagnhärads tillväxt bygger vidare på det historiska byggandet av Vagnhärad och på generella kvalitetskrav på all ny byggnation i samhället. Det kan till exempel handla om vilken typ av mark som är lämplig att ta i anspråk respektive bevara, topologiska förutsättningar, förhållandet till nuvarande bebyggelsestruktur. Därutöver tas hänsyn till restriktioner av olika slag, såsom miljöstörande faktorer och skyddsavstånd.

Förskolan Väsby i anslutning till det nya boendeområdet.

Allt detta vägs samman för att Vagnhärad ska utvecklas och förstärkas i sin karaktär med befintligt vägnät som stomme och där det öppna landskapet huvudsakligen bibehålls. De gröna norrsluttningarna lämnas obebyggda och bebyggelsen placeras i sydsluttningar i sydlig och västlig riktning. Nya större boendeområden planeras i första hand i närheten av Solberga, Alby, Väsby och centralt i tätorten. Med boendeområden avses områden huvudsakligen ämnade för bostadsbebyggelse men som med fördel kan integreras med lättare verksamheter.

Att utnyttja kopplingen till järnvägsstationen/resecentrum vid planeringen av nya boendeområden är en central del i gällande översiktsplan och bör även framledes vara en ledstjärna i kommunens samhällsplanering. Således lokaliseras alla föreslagna boendeområden i

eller i anslutning till befintligt samhälle med den övergripande ambitionen att skapa attraktiva boendemiljöer med närhet till regional kollektivtrafik. I händelse av att den pågående järnvägsutredningen för Ostlänken resulterar i ett stationsläge vid väg 218 är en stor del av utvecklingsområdena belägna relativt nära även detta läge. Detta ger planförslaget en önskvärd flexibilitet som gör det robust oavsett slutligt val av resecentrumlokalisering.

Utifrån ovanstående parametrar samt med hänsyn till samhällets fornlämningsområden är det naturligt att i första hand arbeta för att Vagnhärads expansion sker i sydlig och östlig/nordöstlig riktning. Med tanke på befintlig stadsstruktur och utvecklingspotential är det lämpligt att i första hand prioritera områdena öster om Vagnhärad.

I takt med en ökad befolkning är det troligt att även nya verksamheter kommer att lockas till orten. Den norra delen av samhället är i och med sin närhet till motorvägen och sitt relativt avskilda läge redan idag kärnan i samhällets verksamhetsstruktur. Översiktsplanen föreslår att den norra delen av Vagnhärad i första hand inriktas mot utbyggnad av verksamheter. Mer om detta under Nya verksamhets- och handelsområden.

Ytterligare en viktig aspekt i byggandet av ett expanderande Vagnhärad är att förstärka centrumfunktionen. De senaste åren har centrala Vagnhärad genomgått en omfattande upprustning där ett nytt torg byggts i kombination med att andra fastighetsägare runt torget valt att rusta upp alternativt byggt nytt. Kommunens bostadsbolag Trobo har exempelvis byggt ett nytt bostadshus med lokaler för såväl butiker som Vagnhärads bibliotek Navet i bottenvåningen.

Förtätningsprojekt föreslås i översiktsplanen i mer centrala lägen bl a i anslutning till Vagnhärads torg. Nya bostäder ska bidra till en utveckling av centrala Vagnhärad samtidigt som detta ska ske i förhållande till riksintresset för Trosaåns dalgång. Ny bebyggelse ska bidra till att riksintresset utvecklas och det är därför av betydelse att utformning av bebyggelsen görs på ett kvalitativt sätt.

I vissa fall kan det vara aktuellt att gå upp i våningstal vilket bl a har skett i den nya torgbyggnationen. I planarbetet måste då påverkan på riksintresset redovisas. Det kan också vara en fördel om planhandlingar förses med tydligt illustrationsmaterial i syfte att åskådliggöra den nya bebyggelsen i förhållande till befintliga Vagnhärads tätort.

Nya bostäder kan utöver dessa områden även tillkomma genom förtätningar inom redan bebyggda fastigheter och i vissa av de områden som redovisas som strategiskt värdefull mark. Totalt redovisas tänkbara ytor för nya boendeytområden för ungefär 1.200 bostäder.

I vissa fall kan det vara aktuellt att gå upp i våningstal.

Större nybyggnadsområden

Solberga

Området som i huvudsak ligger norr om Solberga gård är ytmässigt det största nya boendeytområdet i kommunen. Området utgörs mestadels av skog och åkermark. Befintlig bebyggelse består av enskilda hus och gårdsbebyggelse som i enlighet med traktens bebyggelsetradition huvudsakligen placerats i södersluttningar, i randzonen mellan åkermark och skog. Den tillkommande trädgårdsstads- och villastadsbebyggelsen knyts till befintlig bebyggelse genom att man till en viss del bebygger den öppna marken i anslutning till Solberga gård. På så sätt finns även förutsättningar att påverka det estetiska intrycket av infarten till Vagnhärad.

Solberga gård.

Som en del i detta arbete föreslås förändringar invid väg 218 för att Solberga såväl visuellt som funktionellt ska kunna integreras i övriga samhället. Idag utgör vägen en kraftig barriär mellan Vagnhärad och aktuellt område men i samband med den planerade utbyggnaden av Solberga är det av vikt att vägen utvecklas så att barriäreffekterna minskas och stadsbilden stärks och förskönas. Hösten 2014 inleder kommunen i samarbete med Trafikverket arbetet med en åtgärdsvalsstudie för väg 218 där frågor såsom exempelvis korsningspunkter, utformning och entré till Vagnhärad kommer att utredas.

I anslutning till väg 218 bör en kombination av bostäder och kommersiell service eftersträvas. Inom Solberga finns goda möjligheter att kombinera bostäder och icke störande verksamheter. I kommande detaljplanearbete bör även möjligheterna till att etablera en ny skola och idrottsplats i området utredas. Delar av området har i tidigare inventeringar redovisats som värdefullt för såväl naturvården som friluftslivet. I detaljplaneskedet ska dessa delar särskilt bevakas. Inom området finns kända fornlämningar och i samband med detaljplanläggning behöver intilliggande marker undersökas. Fornlämningarna i sig kan utgöra en tillgång för den framtida stadsdelen och ambitionen är att integrera dessa i stadsbebyggelsen.

En ny spillvattenledning måste anläggas mellan Solberga och Vagnhärads reningsverk. I samma schakt kan en ny vattenledning anläggas, vilket gör att det blir möjligt att få rundmatning på vattnet.

Motiv till bebyggelse

Området är naturskönt beläget med strövyområden för rekreation och södersluttningar som lämpar sig väl för bostäder. Närheten till befintligt och eventuellt tillkommande resecentrum samt att området genom sin volym och lokalisering sannolikt kan komma att tillföras service i form av skola/förskola och dagligvaruhandel är också positivt. Detta gör sammantaget att området kan bli ett attraktivt boende för arbetspendlare till Södertälje/Stockholm eller söderut. Infrastrukturen i området måste ses över både gällande teknisk försörjning och trafik.

Alby

Väster om och längs med Lundbyvägen, mellan Alby Gård och Lundby Gård, utbreder sig ett vackert pastoralt landskap invid Trosaåns dalgång. Här föreslås ny bostadsbebyggelse på båda sidor om Lundbyvägen och i backen upp mot Nygårdsplatån. Området består av ängs- och åkermark och kan på ett bra sätt ansluta mot friluftstråket norr om området från vattentornet och västerut. Marken gränsar i sin allra nordligaste del mot högriskområde för radon. Genom området passerar en kraftledning

som beroende på exakt läge för den tänkta exploatering-
en kan komma att behöva flyttas eller grävas ned.
Tillfart föreslås ske från befintlig väg via Centrumvä-
gen – Lundbyvägen. Båda dessa vägar kan i vissa delar
komma att behöva förändras för att kunna hantera den
ökade trafikbelastningen. För att undvika att området blir
en ändpunkt i ledningssystemet bör området anslutas till
vatten i två anslutningspunkter. Området berörs till viss
del av utredningskorridoren för Ostlänken och kan i sin
helhet inte genomföras förrän dess dragning är fastlagd.

Motiv till bebyggelse

Det natursköna läget i väster med utsikt över Trosaåns
dalgång skapar förutsättningar för en attraktiv bebyggel-
semiljö i anslutning till redan existerande bebyggelse och
teknisk infrastruktur. Området är detaljplanlagt.

Alby, ett pastoralt landskap invid Trosaåns dalgång.

Järnåldersvägen

I anslutning till Järnåldersvägens identifierades ett om-
råde i samband med en förtätningsstudie som gjordes i
Vagnhärad. Ett planprogram togs fram vilket visade på
möjligheten att bygga ca nio småhus i området. Det hö-
gra partiet föreslogs lämnas som naturmark eftersom det
har höga värden för de framtida bostäderna men också
intilliggande bebyggelse.

Motiv till bebyggelse

Se beskrivning för Alby.

Väsby.

Väsby

Väsbyområdet, söder om järnvägen och Trosaån, är ett
stort sammanhängande utbyggnadsområde med när-
het till centrum och befintligt stationsområde. Området
är ett öppet odlingslandskap som söderut avgränsas av
två skogsbeklädda höjdparter, i nordväst av järnvägen,
norrut av befintliga bostäder i Ödesby och i öster av
åkermark. Den östra delen av området är planlagt för
friliggande villabebyggelse. I detaljplanen har också en
yta avsatts för en tillkommande förskola.

Motiv till bebyggelse

Den föreslagna bebyggelsen är vackert belägen med utsikt
mot Trosaån och/eller de omgivande jordbruksmarkerna.
Närheten till järnvägsstationen ger idag goda möjligheter
till arbetspendling med kollektiva färdmedel till exempelvis
Stockholm/Södertälje. I den regionala ambitionen att sprida
ut Storstockholms expansion till även omkringliggande or-
ter som Vagnhärad är områden som Väsby, nära järnvägen,
mycket viktiga. Området är delvis detaljplanlagt.

Mölnaängen

Området är beläget i sydvästra delen av samhället mellan
Stationsvägen och järnvägen. För området gäller en de-
taljplan för bostadsändamål. Området är lämpligt för ett
antal mindre flerfamiljshus, som med fördel kan byggas
ut etappvis. För att undvika att området blir en ändpunkt
i ledningssystemet bör området anslutas till vatten i två
anslutningspunkter. För att kunna åstadkomma detta
behöver en ledning tryckas under Stationsvägen.

Motiv till bebyggelse

Mölnaängen är en naturlig fortsättning av nuvarande
stadsstruktur i Vagnhärad. Områdets läge ger goda möj-
ligheter till väl fungerande kommunikationer och teknisk
försörjning. Vid en kommande byggnation behöver frågor
såsom geoteknik och buller studeras med tanke på när-
heten till järnvägen. Området är detaljplanlagt.

Mölnaängen.

Fänsåker

Området som redan är detaljplanerat för flerbostadsbebyggelse, är beläget väster om Gnestavägen och avgränsas i söder av bergsryggen vid vattentornet. Området ligger förhållandevis centralt i samhället med ca 600-900 meter gång- och cykelavstånd till skolområdet och samtidigt i anslutning till strövområden. Den nya bebyggelsen utgör en fortsatt utbyggnad av befintligt bostadsområde. Bebyggelsen bygger vidare på befintliga strukturer i Fänsåker på ett fördelaktigt sätt. Läget precis intill högklassiga naturområden skapar förutsättningar för goda boendemiljöer.

Motiv till bebyggelse

Denna förhållandevis centrumnära bebyggelse bygger vidare på existerande strukturer i Fänsåker på ett fördelaktigt sätt. Läget precis intill fina naturområden skapar förutsättningar för attraktiva boendemiljöer.

Fänsåker.

Fagerhult

Invid Safiren finns idag en förskola samt ett korttidsboende etablerat. På sikt ser kommunen en annan användning för området som är centralt beläget. Genom att möjliggöra en byggnation av bostäder får centrala Vagnhärad fler invånare och det är samtidigt möjligt att skapa en mer stadsmässig gatumiljö utmed Centrumvägen.

Motiv till bebyggelsen

Området är beläget i direkt närhet till såväl Vagnhäradstorg och all kommersiell och offentlig service som finns i området. Genom topografin ges möjlighet till bostäder terrasserat från Centrumvägen som ger höga och ljusa lägen. I anslutning till området finns kända fornlämningar vilka inte berörs av planförslaget men som tillför kvalitet till området. Detaljplanearbete pågår för norra delen av området.

Förtätningssområden

Utöver de större nybyggnadsområdena i samhällets randzon kommer ett antal förtätningsprojekt bli aktuella under planperioden. Det rör sig dels om att nyttja områden som idag ses som impediment, alternativt effektivisera nyttjandet av vissa ytor.

Fördelen är att man kan ansluta till befintlig infrastruktur och att man stärker staden inifrån. Detta ska ställas emot att man i vissa fall måste ta i anspråk gröna områden som ej pekas ut som "prioriterad grönstruktur".

Vagnhäradstorg

Trosa kommun vill fortsätta utveckla Vagnhäradstorg utifrån det arbete som redan gjorts. Ambitionen har varit att skapa en central plats med såväl bostäder som verksamheter som utgör en naturlig och trygg mötesplats för såväl Vagnhäradbor som besökare. Flera delar i omvandlingsarbetet är genomfört i och med Trobo's byggnation i västra delen av torget, kommunens upprustning av torgytan samt den privata fastighetsägarens ombyggnation av entré och butikslokal i södra delen av torget. I den östra delen invid Biblioteksvägen byggs nya bostadshus som genom sin placering skapar en tydlig

avgränsning mot torget i övrigt. Nästa steg i utvecklingen är att studera möjligheterna i den norra delen av Vagnhäradstorg där stor vikt kommer att fästas på att kombinera verksamheter med bostäder. Även fastigheten utmed torgets södra sida där ICA m fl verksamheter finns lokaliserade är möjlig att utveckla. Gällande detaljplan medger en utbyggnad som skulle gagna torget på lång sikt.

Genom att stärka Vagnhäradstorg skapas ett bättre underlag för handel och service i tätorten, tryggheten ökar genom att fler rör sig inom de centrala delarna under dygnets alla timmar och attraktiviteten för Vagnhärad som helhet stärks.

Motiv till bebyggelse

Utvecklingen av Vagnhäradstorg bygger på visionen om den moderna småstaden. Det handlar i grund och botten om att skapa en attraktiv centrummiljö där praktiska och

sociala behov ska kunna mötas. Utöver att stärka torgmiljöns attraktivitet och konkurrenskraft är ambitionen att skapa en miljö som i högre grad än idag inbjuder till liv och rörelse en större del av dygnet. Området är detaljplanlagt.

Vagnhäradstorg.

Allhuset

Området ligger i närheten av Vagnhärads centrum vid Hagarna och har dels nyttjats som gemensamhetslokal för närliggande bostäder samt ingår i en större friyta söder om nämnda bebyggelse. Med tanke på områdets karaktär kan mindre flerfamiljshus vara lämpligt. Områdets avgränsning i riktning mot sydost är central då närområdet bland annat används för pulkaåkning. Avsikten är att denna funktion även framgent ska kunna finnas kvar i befintligt läge. Tillfart till området föreslås ske via Centrumvägen.

Motiv till bebyggelse

Området är centralt beläget i orten med god tillgång till såväl kommersiell som offentlig service. Exploateringen kan med genomtänkt utformning och lokalisering stärka kvaliteterna i det närliggande friområdet som idag kan upplevas som stort. Frågor såsom geoteknik, tillgänglighet samt dagvattenhantering kan behöva utredas i samband med genomförandet av projektet. Området är detaljplanlagt.

Skolvägen – Gärdesvägen

Område identifierades i förtätningsstudien av Vagnhärads tätort från 2010. Mellan Skolvägen, som ägs av Trosa kommun och Trosabygdens Bostäder och den övre delen av Gärdesvägen är en yta redovisad som ett möjligt bostadsområde. Beroende på hur området avgränsas kan olika boendeanternativ vara aktuella. Trafikförsörjning sker sannolikt från Gärdesvägen. Idag utgör området ett grönstråk där en gång- och cykelväg förbinder de nordvästra delarna av Vagnhärads tätort med de centrala delarna. Ytan upplevs som förhållandevis ödlig och skulle kunna utformas på ett mer attraktivt sätt.

Motiv till bebyggelse

Området är centralt beläget i orten med god tillgång till såväl kommersiell som offentlig service. Exploateringen kan med genomtänkt utformning och lokalisering stärka kvaliteterna i det närliggande friområdet som idag kan upplevas som stort. Frågor såsom geoteknik, närhet till fornlämningar, tillgänglighet samt dagvattenhantering kan behöva utredas i samband med genomförandet av projektet.

Centrumvägens förlängning

Mellan Häradsgården och Bronsåldersvägen finns ett öppet område beläget i ett mycket gynnsamt väderstreck, med fina utblickar mot Trosaån samt i ett mycket centralt läge. Norr om området finns omfattande fornlämningsområden vilka dock inte framträder i någon större utsträckning eftersom de tillåts växa igen. Utifrån ett kommunalt perspektiv och inte minst ett stadsbyggnadsperspektiv vore detta ett mycket intressant område för förtätning med bostäder. Totalt omfattar det föreslagna området ca 20.000 kvm i ett mycket attraktivt läge. Kommunen är medveten om de krav som antikvariska myndigheter tidigare ställt vad gäller fornlämningsområdets behov av skyddsavstånd och sammanhang Dock menar kommunen att en klok avgränsning av området och en sammanhållen bebyggelse i anslutning till fornlämningsområdet kan ge unika kvaliteter för platsen. För Vagnhärads tätort skulle en sammanlänkning mellan de centrala och de västra delarna vara mycket positivt. Idag upplevs ytan som ödlig och otrygg och genom bebyggelsen skulle en mer stadsmässig miljö kunna uppnås med säkra gång- och cykelförbindelser, kvalitativ bebyggelse och tydligare stråk genom tätorten.

Motiv till bebyggelse

Området är centralt beläget i orten med god tillgång till såväl kommersiell som offentlig service. Exploateringen kan med genomtänkt utformning och lokalisering stärka kvaliteterna i det närliggande friområdet som idag upplevs som stort och diffust. Frågor såsom geoteknik, närhet till fornlämningar samt dagvattenhantering kan behöva utredas i samband med genomförandet av projektet.

Lundbyvägen invid Alby

Under flera år har planeringen i Vagnhärads varit hämmad av Trafikverkets utredningskorridorer för Ostlänken. Ett projekt som blivit kraftigt fördröjt är Alby, vilket redovisas ovan. I anslutning till detta ligger ett relativt stort område, ca 16.000 kvm, i ett högt och ljust läge. Det är nära till Vagnhärads torg och genom det höga läget erbjuds vackra vyer ut över Trosaåns dalgång. Genom att utveckla fastigheten knyts Alby än mer till samhället och Vagnhärads ytterligare attraktiva bostäder i ett lantligt men ändå tätortsnära läge.

Motiv till bebyggelse

Området är beläget i Vagnhärads utkant med god tillgång till såväl kommersiell som offentlig service på gång- och cykelavstånd. Det finns inga kända fornlämningar i området men det kommer att krävas arkeologisk undersökning i ett senare planskede. Det är möjligt att ansluta till befintligt vägnät och övrig infrastruktur. Ett planprogram togs fram under år 2010 och det visade på möjligheten att bygga småhus inom området. Kommunen är fastighetsägare.

Kalkbruksvägen.

Verksamhets- och handelsområden

Detaljplanesituationen avseende mark för företags-etableringar är fortfarande förhållandevis gynnsam i Vagnhärads. Längs med Kalkbruksvägen finns viss ledig kommunalägd industrimark men intresset för nya företagsetableringar växer och det finns således ett behov av att se över situationen ur ett längre tidsmässigt perspektiv. Tyvärr hindras dock stora delar av såväl planlagd som planerad mark för detta ändamål av utredningskorridoren kopplade till Ostlänken. Nedan följer en kort redovisning av de olika tänkbara verksamhetsområden som finns redovisade i översiktsplanen.

Kalkbruksvägen

Kalkbruksvägen är belägen i norra delen av Vagnhärads. Förutsättningar finns huvudsakligen för ny bebyggelse på den södra sidan om aktuell väg. Området ligger i en öst-västlig dalgång.

I norr och söder reser sig höjdryggar. Området är en fortsatt utbyggnad av befintligt verksamhetsområde. Kalkbruksvägen ger goda möjligheter till etablering av småindustrier med krav på goda kommunikationsmöjligheter. Området är detaljplanlagt. Stora delar av området berörs av utredningskorridoren för Ostlänken och kan inte bebyggas förrän dess dragning är fastlagd.

Motiv till bebyggelse

Detta är ett bra läge för verksamheter med stora transportbehov. Med endast någon minuts resa till E4 når man enkelt omkringsliggande befolkningstäta regioner. Det relativt stora avståndet till närmaste boendeområde är positivt med tanke på eventuell omgivningspåverkan från verksamheterna.

Längs väg 238

Det aktuella området är beläget mellan väg 238 mot Gnesta och E4, i Kalkbruksvägens förlängning. Området är relativt flackt och delvis sankt men bör med viss utfyllnad kunna uppfylla kraven på god mark för verksamheter. Området innebär ett rikligt tillskott av mark för verksamhetsändamål och knyter an både till det planerade verksamhetsstråket längs Kalkbruksvägen och även till det gamla kalkbruksområdet. Området berörs i sin helhet av utredningskorridoren för Ostlänken och kan inte genomföras förrän dess dragning är fastlagd.

Motiv till bebyggelse

Se Kalkbruksvägen.

Solberga

Som en del i det större exploateringsområdet Solberga ligger längs med väg 218 ett avlångt, kommunikationsnära utvecklingsområde. Här föreslås verksamheter och handel i ett tätt planmönster med relativt hög exploatering. Här kan inrymmas kontor, mindre verkstäder, andra icke störande verksamheter, service och butiker för lokala behov. I anslutning till planerat nytt resecentrum är inriktningen i huvudsak densamma men här kan också verksamheter direkt kopplade till järnvägen och dess resenärer bli aktuella.

Motiv till bebyggelse

Avsikten med området är att i ett kommunikationsintensivt läge nära det planerade resecentrumet skapa förutsättningar för nya verksamhets- och handelsområden, men också att tillsammans med Solberga skapa en attraktivare infart till Vagnhärad och kommunen i övrigt. Här är klokt utformad bebyggelse i anslutning till väg 218 och en delvis förändrad karaktär på väg 218 centrala komponenter. Inom området finns kända fornlämningar och Länsstyrelsen har inom ramen för den fördjupade översiktsplanen påtalat behovet av ytterligare arkeologiska utredningar.

Strategiskt värdefull mark/Utnedningsområden

För Vagnhärad är en kombination av förtätning, återanvändning av mark och byggande på naturmark nödvändig. På vissa platser kan förtätningar och återanvändning av mark ske men en stor del av tätortsutbyggnaden måste ske i samhällets randzon.

I översiktsplanen pekas ett antal strategiska markområden ut som på sikt kan tänkas få en annan markanvändning och karaktär än vad som idag är fallet. Gemensamt för områdena är att vidare studier bör göras innan framtida markanvändning definitivt kan avgöras. I texterna nedan beskrivs aktuella områden och de övergripande intentioner som bör vara vägledande i det framtida planeringsarbetet.

Albanoplan

I den förtätningsstudie som gjordes över Vagnhärads tätort under år 2010 identifierades ett område söder om Albanoplan som ett intressant förtätningsobjekt. Området är ljust beläget i en sydslutning och kommunen är markägare och beroende på avgränsning kan områdets storlek anpassas. Området knyter an till befintliga radhus.

Hägerflychts minne

Invid Vagnhärads kyrka ligger mark som idag används som församlingshem, pastorsexpedition och vaktmästeri. På sikt kan dessa verksamheter omlokaliseras vilket gör att området skulle kunna utvecklas för annat. Det

finns idagsläget ingen tydlig inriktning men dess höga och centrala lokalisering nära Vagnhärads kyrka, närhet till Vagnhärads torg och såväl dagens som kommande resecentrum utgör det en attraktiv del av Vagnhärad som väl skulle kunna utvecklas till en annan användning än idag. Frågor som särskilt behöver beaktas är närheten till Vagnhärads kyrka och dess kulturhistoriska värde samt påverkan på landskapsbilden med tanke på områdets höga läge.

Nya Industrivägen/Lånstävågen

Översiktsplanen föreslår att den södra och östra delen av industriområdet på längre sikt bör kunna innehålla både bostäder, handel och lättare verksamheter. Redan idag är förutsättningarna relativt goda för en sådan utveckling då befintliga verksamheter i stor utsträckning är inriktade mot handel och lättare verksamhet. Den glesa bebyggelsestrukturen är ytterligare en parameter som kan underlätta den tänkta omvandlingen av området. Eventuellt kan området även vara aktuellt vid framtida behov av en ny skola i Vagnhärad. Detta alternativ ställs i översiktsplanen mot att lokalisera en kommande skola i Solbergaområdet. Även koppling till det närliggande Natura 2000-området ska ges särskilt utrymme i det kommande planarbetet, då prövning enligt Miljöbalken 7 kap. 28 § kan bli aktuellt. Exploateringar får inte skada Natura 2000-områdets värden. Alla dessa olika parametrar bör övergripande hanteras i samband med att utvecklingen av Solberga konkretiseras. Detta är inte minst viktigt för att klargöra vilka spelregler som gäller avseende trafikföring och för att skapa möjligheter till en attraktiv entré till Vagnhärad.

Kalkbruksområdet

Kalkbruksområdet är ett centralt beläget område med stor utvecklingspotential. Den dramatiska terrängen vid kalkbrotten kan exempelvis utvecklas med inriktning på friluftsliv och rekreation. I dagsläget berörs området av utredningskorridoren för Ostlänken men när järnvägens sträckning tydliggörs är en utveckling av området mycket intressant.

Befintliga stadsdelar och bebyggelsemiljöer

"Gamla stationssamhället"

Verksamheter och bostäder kring det gamla stationssamhället. En komplettering kan i första hand ske vid stationsområdet. Hänsyn ska tas till den gamla bebyggelsen.

"Trädgårdsstaden"

Verksamheter och bostadsområden är uppdelade norr och söder om Trosaån. En förtätning av bebyggelsen är önskvärd i Vagnhärad centrala delar för att åstadkomma ett mer markerat centrum. En fortsatt utbyggnad av bostäder är möjlig.

Attraktiva verksamhetsområden

Det bör eftersträvas att på olika sätt arbeta för att vidareutveckla/försköna befintliga verksamhetsområden.

Vagnhärad grönstruktur

Grönstruktur och rekreation

Grönstrukturen i Vagnhärad består bland annat av ett stråk av fornlämningsrika naturområden i centrala delar av samhället och iordningställda parker utmed Trosaån. Detta stråk är ett centralt attraktionsvärde för Vagnhärad och är tillsammans med kulturlandskapet och riksintresseområdet Trosaåns dalgång delar som ger Vagnhärad en del av dess karaktär. I södra utkanten av samhället finns den s k Hungaterrängen, ett större rekreationsområde som sträcker sig från Häradsvallen i Vagnhärad till Trosa tätort. Området är ett värdefullt närströvområde.

Tillkomsten av en gångväg intill våtmarken i Vagnhärad och Trosaån förstärker ytterligare rekreationsvärdena längs med ån. Dessutom har den nyligen anlagda gång- och cykelvägen till Häradsvallen avsevärt ökat tillgängligheten till området.

I planförslaget redovisas särskilt prioriterade, tätortsnära grönområden som pekas ut och bevaras. Se listan nedan samt plankartan för Vagnhärad för närmare beskrivning och detaljerad kartredovisning.

Prioriterade, tätortsnära grönområden

Nedanstående områden är av särskilt värde för naturvården och/eller friluftslivet.

Lånestaheden

Lånestaheden är ett Natura 2000 område och ett nyligen inrättat kommunalt naturreservat. Områdets naturvetenskapliga värden består bland annat i ovanligt väl utbildade kalkmarkshäddar med rik och skyddsvärd flora men det utgör också ett viktigt närströvområde och ett av de rikaste fornlämningsområdena i Sörmland. Syftet med att bilda ett naturreservat har varit att skydda dessa kvaliteter men också att synliggöra och tydliggöra denna attraktion i hjärtat av Vagnhärad.

Hunga strövområde

Hunga strövområde är ett värdefullt närströvområde som sträcker sig från Trosa tätort till Häradsvallen i Vagnhärad. Området är delvis kuperat och inbjuder till promenader och andra aktiviteter, exempelvis orientering och längdskidåkning. Den norra delen av området vid Berga består av ett småskaligt kulturlandskap med känslig landskapsbild. Ett särskilt fördjupningsarbete gällande strövområdets värden och restriktioner har antagits av samhällsbyggnadsnämnden.

Vid prövning av ny bebyggelse inom Hunga strövområde ska stor hänsyn tas till de höga friluftsvärden, samt övriga allmänna intressen som finns i området. Ny bebyggelse prövas i varje enskilt fall med restriktivitet med hänsyn till områdets stora värden för det rörliga friluftslivet och mot bakgrund av det stora bebyggelsestrycket i området. Samtidigt som succession av befintliga verksamheter ska möjliggöras inom strövområdet kommer dock prövning utifrån detta perspektiv att göras med restriktivitet i framtiden.

Runberget

Sällsynt barrskog med begynnande flora bl.a. grönvit nattviol. Bergspartier av kalksten uppvisar karstfenomen och hyser kalkkrävande hållmarksvegetation. Värdefullt närströvområde med rikliga möjligheter till bostadsnära rekreation.

Trosaån

Området utmed Trosaån är varierat till sin karaktär med en blandning av iordninggjorda parkmiljöer, skog och

urban miljö. Främst värdefullt som rekreationsstråk. Området invid ravinen och Husby kvarn har genomgått en omfattande upprustning. Genom att arbeta med planteringar, belysning och tillskapandet av mötesplatser har miljön avsevärt förbättrats och blivit mer inbjudande. I den södra delen har även Ungdomens hus tillgängliggjorts genom ett nytt gångstråk.

Trafik

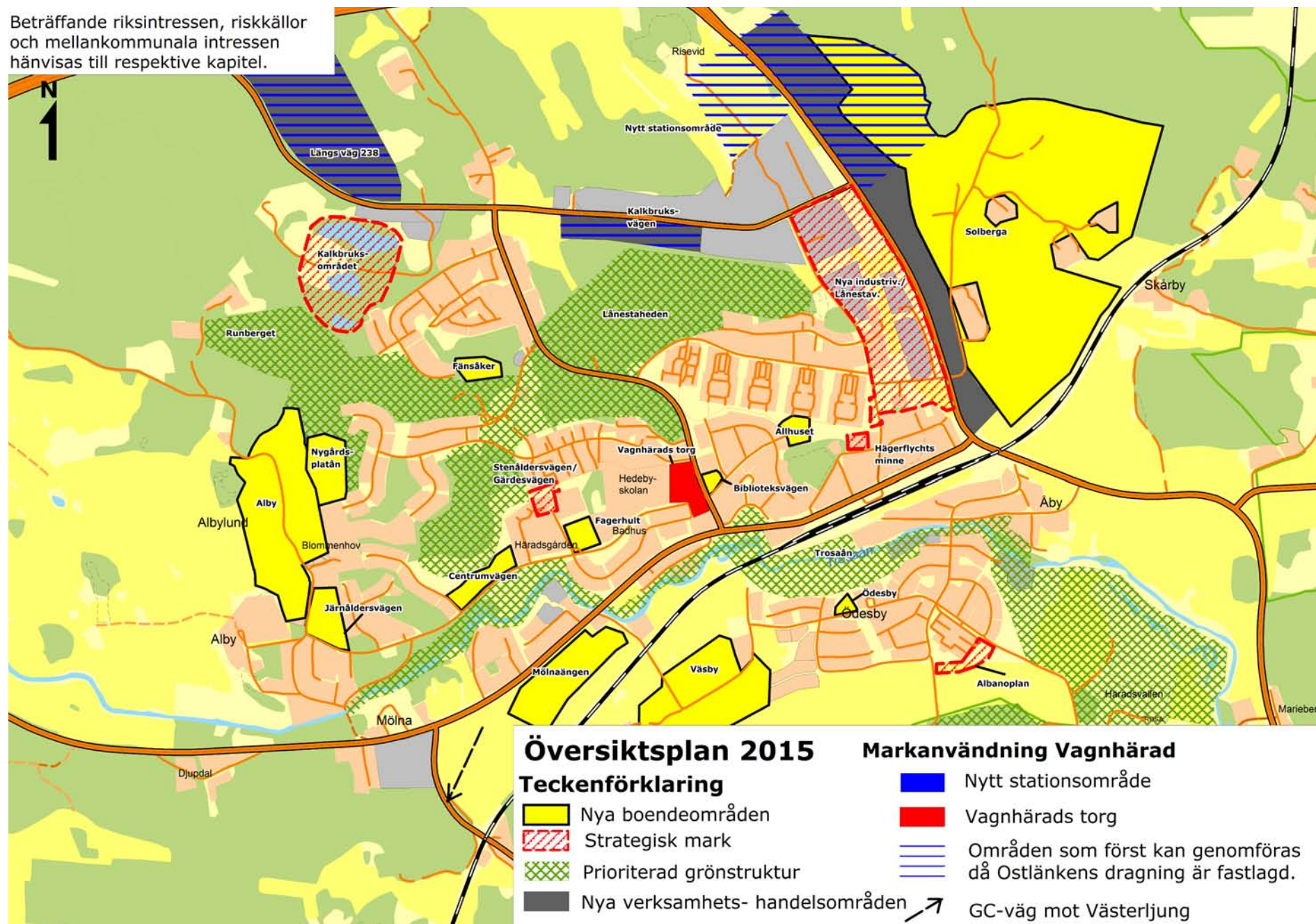
Planeringen för Ostlänken styr till stor del hur övrig samhällsplanering i orten utvecklas. I takt med att Trafikverkets arbete går vidare kommer planeringsläget att bli mer tydligt. Detta i kombination med arbetet med åtgärdsvalsstudien för väg 218 gör att kommunen kan inleda mer konkret planering inom exempelvis Solberga.

Samtidigt ska kommunens planering för nytt resecentrum vid Ostlänken samordnas med Trafikverkets planeringsprocess. Kommande år blir avgörande för på vilket sätt Vagnhärad kommer fortsätta utvecklas. När lokalisering av bana och framtida resecentrum är beslutat måste kommunens beredskap för planläggning vara hög för att säkerställa en fortsatt bra process med Ostlänken. I enlighet med den antagna Trafiksstrategin har en analys av kommunens gång- och cykelvägnät i Trosa och Vagnhärad genomförts. Syftet har varit att kartlägga behov av kompletteringar i befintligt nät. Generellt gäller dock att nya utbyggnadsområden ansluts till befintligt cykelvägnät, vilket är positivt inte minst ur ett barnperspektiv. Flera av de föreslagna kompletteringarna i gång- och cykelvägsstrategin är genomförda och översiktsplanen visar på nya möjliga satsningar inom vägnätet, se *Kommunikationer*.

Väg 218.

Beträffande riksintressen, riskkällor och mellankommunala intressen hänvisas till respektive kapitel.

TROSA

Kvaliteter att bevara och utveckla

Trosa tätort har gått från att vara ett fiskeläge och hantverksstad till dagens attraktiva småstad där gammalt möter nytt. Tiden som havsbadort präglar stadsbilden och den långa handelstraditionen lever ännu kvar i ett rikt och varierat näringsliv på orten. Stadskärnan på båda sidor om Trosaån med kåkstadens röda hus och sekelskifteshusens ljusa snickarglädje är en riksintressant småstadsmiljö.

Länge har Trosa varit en omtyckt och välbesökt sommar- och turiststad men under senare tid har attraktionen ökat även andra tider på året. Besökssäsongen blir längre och längre för varje år och många sommarboende förlänger sin vistelse i Trosa mer än den traditionella semesterperioden. I Trosa finns småstadens torghandel, många restauranger och ett varierat utbud av handel. Från sjösidan möts besökare bl a av Trosas gästhamn som utgör en viktig målpunkt för många båtturister. Där Vagnhärad har järnvägen och närheten till motorväg, har Trosa närheten till den vackra sörmåländska skärgården och båtarnas farleder. Entrén från sjön är således viktig för upplevelsen av staden.

Till Trosas identitet och styrkor hör i bl.a.;

- » Trosa stadskärna, vacker stadsmiljö
- » Ån med åpromenaderna
- » Vattnet med möjlighet att gå utmed stränderna i staden
- » Sommaridyllen
- » Vacker landskapsbild
- » Bebyggelsens mångfald
- » Småskalighet
- » Attraktiva, lättillgängliga grönområden
- » Mångfaldigt företagande
- » Skärgården

Utveckling

Staden utanför stadskärnan har i olika skeden expanderat med en mångfald av olika bostadsområden. De äldsta

är sekelskifteshusen på Östermalm och Ekensbergsområdet. Det var dock först under 1960-talet som en mera omfattande utbyggnad inleddes vilken kulminerade under 1970- och 1980-talet med områdena Trosalund, Ekensberg, Karlsborg, Nyängen och Tomtaklint. Även nya villor tillkom i de äldre områdena. Mellan åren 1960-1980 nästan tredubblades befolkningen i Trosa. Under 2000-talet har byggnationen åter satt fart med tillskott på bostäder i såväl småhus som flerfamiljshus med varierande upplåtelseformer. Några exempel är Skärgårdsängen, Tomta äng samt kvarteren Fiskpigan och Ölstugan. Planeringen har under 2000-talet varit inriktad på att skapa förutsättningar för en blandad bebyggelse och för att tillgodose en varierad efterfrågan på bostäder.

Trosa har varit populärt som semesterort under hela 1900-talet och detta har lett till att förhållandevis många fritidshusområden finns i eller i direkt anslutning till staden. Fritidshusområdena ligger som ett band runt Trosa med Västra Fän i väster, Åda fritidsområde i norr, Långnäs, Långnäsudd och Stensunds fritidshusområde i öster och Öbolandet i söder. Närheten till staden medför att områdena blir ett alternativ till nya bostadsområden och det pågår en omvandling av fritidshus till helårsbostäder i samtliga dessa områden. Vissa av områdena ses redan idag som stadsdelar i Trosa snarare än traditionella fritidshusområden. Kommunen har de senaste åren detaljplanerat flera av dessa i syfte att höja byggrätter för att underlätta den pågående permanentningen men också för att skapa förutsättningar för att bygga ut kommunalt vatten och avlopp till dessa områden. Den här utvecklingen tros fortsätta accelerera under den aktuella planperioden.

Fornlämningar och kulturhistoriska värden

Trosa stadskärna som utgör den äldsta delen av staden, har klassats som kulturmiljö av riksintresse. Inom detta område finns byggnader som klassats som kulturhistoriskt intressanta, bland annat byggnadsminnena Rönnebo och Garvaregården. Inom riksintresseområdet finns ett avgränsat fornlämningsområde med kulturlager vilka

härör från medeltidsstaden Trosa. Inom fornlämningsområdet krävs tillstånd enligt Kulturmiljölagen (1988:950) för alla markarbeten.

Strax väster om Trosa ligger Tureholms slott som är klassat som byggnadsminne och även är av riksintresse för kulturmiljövården.

Förutsättningar som påverkar tätortens utveckling

Sedan gällande översiktsplan antogs har vissa förutsättningar för Trosas fysiska utveckling delvis förändrats. De viktigaste nya förutsättningarna beskrivs nedan.

Rönnebo.

Exploateringstryck

Exploateringstrycket på Trosa stad har ytterligare accelererat. Detta ställer dels krav på en omsorgsfull planering, men även på planmässig framförhållning så att nya attraktiva boendeyrömden kan byggas. Att kontinuerligt arbeta med den översiktliga planeringen är ett resultat av detta stora exploateringsintresse.

Befolkningstillväxt och lokalbehov

Befolkningen har ökat och tillväxttakten är för närvarande i linje med översiktsplanens ambitioner att växa med 2-3 procent per år. Med tanke på att dessa förändringar i befolkning får stora konsekvenser för såväl barnomsorgens som skolans verksamheter, studeras det framtida lokalbehovet inom ramen för aktuellt översiktsplanarbete.

Värdefulla naturområden

Med hänsyn till exploateringstrycket på Trosa stad, samt ett antal prioriterade grönområdens höga naturvärden och betydelse som tätortsnära rekreatiomsområden, föreslås i Översiktsplan 2015 att dessa områden reserveras för detta ändamål samt föreslår ytterligare skyddsåtgärder för vissa områden.

Omvandling av tätortsnära fritidshusområden

Andelen helårsboende i de tätortsnära fritidshusområdena (Västra Fän, Åda, Öbolandet, Långnäs, Stensund, Krymla och Lagnövik) har ökat kontinuerligt under de senaste åren, i vissa fall trots förhållandevis begränsade byggrätter. Under 2000-talet har byggrätterna utökats genom ändring av gällande detaljplaner i ett flertal av dessa områden, vilket harmonierar mer med utvecklingen i området. Detta har också inneburit att kommunen byggt ut, alternativt är i stånd att bygga ut, kommunalt vatten och avlopp till dessa områden. Genom en permanentning av dessa tätortsnära fritidshusområden i form av omvandling av befintliga hus och avstyckningar möjliggörs en befolkningsutveckling inom ramen för befintligt bostadsbestånd. I några fall har även Trosa kommun tagit ansvar för vägnätet. Omvandlingsarbetet förväntas

fortsätta kommande år både vad gäller inflyttning till dessa områden men också detaljplanemässigt.

Trosa kommun ser omvandlingen av de tätortsnära fritidshusområdena som en viktig del i Trosas expansion och ställer sig således positiv till en sådan utveckling i aktuella områden.

Utgångspunkter och mål för tätortens utveckling

- » Trosas karaktär av småstadsideyll bevaras
- » Utbyggnad med attraktiva nya boendemiljöer
- » Stor hänsyn till värdefulla natur- och kulturmiljöer
- » Reservera strategiskt värdefull mark
- » Bevara prioriterade grönområden
- » Bevara och om möjligt förbättra tillgängligheten till stränderna
- » Utveckling av befintlig bebyggelse, bl.a. fritidshusområden
- » Nyttjande av befintliga investeringar i infrastruktur och bebyggelse
- » Viss förtätning i centrala delar av tätorten
- » Återanvändning av mark
- » Om möjligt integrera bostäder och verksamheter
- » Struktur som skapar förutsättningar för energieffektivitet och värmeförbrukning

Andelen helårsboende i de tätortsnära fritidshusområdena ökar.

Föreslagen markanvändning

I planförslaget redovisas områden där förändringar av markens användning planeras och områden med särskilda bevarandebestånd. Det är viktigt att observera att redovisade gränser för olika typer av framtida markanvändning är ungefärliga. Det är först i en eventuell detaljplaneprocess som en mer detaljerad avgränsning av exempelvis ett utbyggnadsområde kan göras. I de områden där redovisning av markens användning inte anges, förutsätts att nuvarande mark- och vattenanvändning fortgår.

Användningen av mark- och vattenområden har delats in i:

Nya boendeyrömden

Områden huvudsakligen för bostadsändamål. Integrering med icke störande verksamheter tillåts.

Strategiskt viktig mark/utredningsområden

Områden som är strategiskt viktiga för olika ändamål samt områden där förändringsintresse i någon form föreligger.

Boende för invånare med särskilda behov

Område markeras för boende för särskilda behov för att säkerställa ett ökat behov av olika former av boende för exempelvis äldre.

Nytt reningsverk

Plats för nytt reningsverk pekas ut i anslutning till Trosa våtmark. Trosa kommun har förberett för detta genom att detaljplanera området väster om väg 218 för detta ändamål samt för den befintliga Trosa våtmark. Samtidigt utreds ytterligare möjligheter för att lösa kommunens avloppshantering.

Utbyggd skola

Skärlagsskolan pekas ut som en skola som inom planperioden sannolikt behöver byggas till. I takt med att Västra Trosa byggs ut kan även en utbyggnad av Vitalisskolan behöva studeras.

Framtida ny infart västra Trosa

Utredningskorridoren för infart västra Trosa mellan Ådavägen och Västerljungsvägen pekas ut. Trafikverket har

beslutat om denna korridor vilken kommer att fortsätta utredas i enlighet med Trafikverkets planprocess.

Prioriterade grönområden

Att bibehålla och utveckla prioriterade grönstukturer för rekreation och naturupplevelser är mycket viktigt för planeringen av kommunen, särskilt med tanke på att efterfrågan på strandnära boende ökar risken för exploateringen av känsliga områden. I takt med det måste också skyddet för de naturområden som inte ska bebyggas, förbli starkt. I linje med detta finns i översiktsplanen prioriterad grönstuktur utpekad. Dessa områden kan variera i framkomlighet och art eftersom de har betydelse för såväl människors rekreativsmöjligheter som djurs och växters överlevnadsmöjligheter, där tillgång till naturliga miljöer är avgörande. De skogsområden som pekas ut som prioriterad grönstuktur och som brukas för skogsbruk, kommer även framledes att fungera som sådana. Utpekandet kommer i sig inte att påverka möjligheterna att bedriva normalt skogsbruk.

Befintliga bebyggelsemiljöer

Här redovisas hur utveckling kan ske inom befintliga bebyggelsemiljöer.

Parti ur utredningskorridoren för infart västra Trosa.

Nya boendeområden

Totalt redovisas tänkbara ytor för nya boendeområden med sammanlagt ca 800 bostäder. Det omfattar såväl bostäder i redan beslutade detaljplaner som nya möjliga exploateringsområden. Nya boendeområden är till stor del lokaliserade i östra och norra delen av Trosa men i och med det fortsatta arbetet med Infart västra Trosa skapas fler möjligheter till utbyggnad i västra Trosa. En av de viktigare grunderna bakom denna strategi är möjligheterna till god trafikförsörjning såväl kollektivt som enskilt. Intentionen är också att eventuellt tillkommande bebyggelse ska bilda del i en stadsstruktur som är långsiktigt hållbar såväl ekonomiskt som ekologiskt. Målsättningen med den förhållandevis kraftiga utvecklingen på östra sidan av Trosa är utöver att skapa attraktiva boendemiljöer att på ett fördelaktigt sätt skapa förutsättningar för Stensund och Krymla att på ett tydligare sätt än idag blir en integrerad del i staden.

Utöver dessa områden kan ytterligare helårsbostäder tillkomma framför allt i Stensund/Krymla, på Öbolandet och i Åda genom en successiv omvandling av fritidshusbebyggelsen.

Nya bostäder kan även tillkomma genom förtätningar inom redan bebyggda fastigheter och i vissa av de områden som har redovisats som strategiskt värdefull mark. Förtättningsprojekt föreslås i översiktsplanen i mer centrala lägen inom eller i anslutning till riksintresseområdet för Trosa stad. Flera lyckosamma förtättnings- och omvandlingsprojekt har genomförts under 2000-talet, t ex Ölstugan, Marknaden och Fiskpigan och en fortsatt utveckling i den riktningen är positiv för Trosa tätort.

Nya projekt ska utveckla och öka värdet av riksintresset. Därför är det av betydelse att utformning av bebyggelsen görs på ett kvalitativt sätt. I vissa fall kan det vara aktuellt att gå upp i våningstal kanske framförallt i anslutning till riksintresseområdet. I planarbetet måste då påverkan på riksintresset utredas. Det kan också vara en fördel om planhandlingar förses med tydligt illustrationsmaterial i syfte att åskådliggöra den nya bebyggelsen i förhållande till befintliga Trosa stad.

Åda Backar

Området är beläget norr om Trosa och gränsar i väster till Åda fritidshusområde. De områden som byggs ut utgörs av skogsmark/naturmark och terrängen består av höjder i anslutning till åkermark. Totalt planeras för ca 70 enfamiljshus och bebyggelsen sker i 1-1,5 plan.

Biltrafik till och från området sker via Stensundsvägen, som är mest lämpad för tillkommande trafik, och vars högre standard och hastighetsbegränsning ger kortaste restiden med bil in till Trosa. Vägen genom Åda fritidshusområde som leder till väg 218 skall även fortsättningsvis vara lokalväg för fritidsområdet och fungera som cykel- och gångväg för den nya bebyggelsen. Gående och cyklisterna kan sedan fortsätta genom Tomtaklinskogens naturreservat på den gång- och cykelväg som byggs ut under 2014/2015 och som ansluter vid Bråta torp. När ny bebyggelse tillkommer vid Hökeberga kan en ny vägsträckning genom den nya bebyggelsen bli aktuell. Dimensioneringen av VA-nätet sker på sådant sätt att övriga exploateringsområden (Hökeberga, Sandstugan m fl) kan anslutas.

Motiv till bebyggelse

Området är attraktivt beläget i utkanten av Åda fritidshusområde, med gång- och cykelavstånd till såväl golfbanorna som Anderviken med småbåtshamn. I kombinationen med idéerna kring Hökeberga kan förslaget fungera som en motor för utvecklingen av Åda fritidshusområde. Området är detaljplanelagt.

Åda Backar.

Hökeberga och Västra Hökeberga

Området är beläget mellan de två större bebyggelsegrupperna i Åda fritidshusområde. Tanken är att området ska bestå av ett antal mindre delområden som till stor del trafikförsörjs från en ny väg centralt i området. När det gäller bebyggelse typ föreslås olika former av enfamiljshus, med en tätare struktur in mot Trosa och en glesare längre in i området. Området försörjs med en väg centralt i området som kan anslutas till Åda backar och inom naturområdet ges möjlighet att ansluta gång- och cykelvägar mellan de båda fritidshusområdesslingorna norr och söder om området. Hökeberga ansluter vid Augustendal till 218 vilken möjliggör en enkel och snabb anslutning till Trosa tätort och vidare norrut mot Vagnhärad.

Motiv till bebyggelse

Områdets läge vid infarten till Trosa är praktiskt på flera sätt. Inte minst gäller detta transport- och kommunikationsläget men även närheten till teknisk infrastruktur är att se som en samhällelig fördel. I takt med att det kommunala vatten- och avloppsnätet byggs ut i området, ges även närliggande områden möjligheten till en mer modern och miljömässig hantering av sitt avlopp. Frågor såsom buller och närhet till ett framtida reningsverk vid Trosa våtmark har hanterats inom ramen för aktuella detaljplaner. Vid genomförandet av detaljplanerna måste de geotekniska förhållandena utredas ytterligare. Området är detaljplanlagt.

Västra Hökeberga.

Bråta torp

Området, som ligger norr om Tomtaklintonområdet och består av öppen jordbruksmark med inslag av lövklädda dungar, ansluter i öster till naturreservatet Tomtaklinskogen. Området har en naturlig avgränsning mot omgivande höjdparter. Karaktären på området och dess läge gör det lämpligt att i första hand inrikta tilltänkt byggnation mot enbostadshus. Avsikten är att uppföra cirka 80 nya enfamiljsbostäder. I området ryms också en förskola. Den planerade bostadsbebyggelsen utformas som villor och kedjehus placerade längs två hästskoformande gatuslingor. Bebyggelsen följer skogsbrynet i väster och en buffertzon sparas för att begränsa slitaget på skogsmarken. Tillfart för biltrafik föreslås ske från befintlig väg via Bråtagatan. För att undvika att området blir ändpunkt i VA-systemet föreslås det anslutas från såväl väster som söder.

Motiv till bebyggelse

Det natursköna läget skapar förutsättningar för en attraktiv bebyggelsemiljö i anslutning till redan existerande bebyggelse och teknisk infrastruktur. Närheten till offentlig service i form av skola och förskola är också positivt. Området är detaljplanlagt.

Byggvägen

I takt med att karaktären på verksamhetsområdet i norra Trosa på senare år har förändrats är behovet av en väl tilltagen buffertzon mellan bostäder och verksamheter inte längre lika stort. Området norr om Sockengatan har planlagts för att möjliggöra byggnation av såväl radhus som bostäder i flerfamiljshus. Området är planlagt för ca 45 nya bostäder i flerfamiljshus och rad-/kedjehus. Som en konsekvens av att området föreslås ianspråkats för bebyggelse höjs statusen på närliggande grönområde till så kallas prioriterad gröonstruktur. Området ska trafikförsörjas från Bråtagatan men det befintliga gång- och cykelstråket från Verktygsgatan mot Skärlagsskolan förstärks i och med detaljplanen. Hantering av dagvatten behöver särskilt belysas vid genomförandet av detaljplanen.

Motiv till bebyggelse

Området utgör en naturlig vidareutbyggnad av befintliga strukturer. Det är också centralt beläget, i direkt närhet

till såväl kommersiell som offentlig service. Området är detaljplanlagt.

Hagaberg

Området är beläget öster om Tomtaklint och består av ängsmark och glesare blandskog. Den planerade bebyggelsen (ca 75 enheter) inriktas i första hand mot enbostadshusbebyggelse och avses ges en luftig gestaltning med förhållandevis stora tomter. Syftet med denna utbyggnadsprincip är att bevara den gröna karaktären i området.

Området trafikförsörjs från Stensundsvägen. Kopplingen till expansionsområdet Västra Krymla och samspelet med omkringliggande gröonstruktur är särskilt viktigt. Även kopplingen till det angränsande Tomtaklinskogens naturreservat ska ges särskilt utrymme i detaljplanen. Dagvattenhanteringen bör särskilt beaktas i det fortsatta arbetet.

Motiv till bebyggelse

I en strävan att inkludera Långnäs och Stensund i Trosas tätortsstruktur är detta utbyggnadsområde ett viktigt steg på vägen. Att det är attraktivt beläget i ortens randzon och med direkt närhet till Tomtaklinskogen, förstärker ytterligare området som ett lämpligt tillväxtområde. Närheten till offentlig service gör området extra intressant. Området är detaljplanlagt.

Ågubben

Invid Trosåån väster om Trosa kvarn planeras för ett mindre kvarter med sex lägenheter. Byggnader ska anpassas till miljön invid Trosa kvarn och knyta an till den mindre naturområde strax utanför området. Tillfart sker från Lundagatan över naturmark och hänsyn visas till de ekar som finns inom området.

Motiv till bebyggelsen

Byggnationen är en naturlig förtätning och utveckling av en sedan länge bebyggd tomt. De nya bostäderna kan anslutas till befintlig infrastruktur och anpassas till intilliggande bebyggelse och kulturmiljö. Geoteknik är en viktig aspekt att ta hänsyn till vid genomförandet av planen. Området är planlagt.

Västra Krymla

Området ligger mellan Krymla och Stensundsvägen och består huvudsakligen av relativt flack skogsmark. I områdets södra del ökar kuperingen och detaljstudier får visa vilka delar som är lämpliga för ny bebyggelse. Den planerade bebyggelsen inriktas i första hand mot enfamiljshus och avses ges en luftig gestaltning med förhållandevis stora tomter. Syftet med denna utbyggnadsprincip är att bevara den gröna karaktären i området.

Trafikförsörjning beräknas huvudsakligen ske från Stensundsvägen. Området är dock i sig själv så pass stort att gatustrukturen inom området särskilt bör belysas och utredas i ett eventuellt kommande planprogram. Kopplingen till expansionsområdet Hagaberg bör särskilt belysas i det fortsatta planarbetet. Västra Krymla gränsar i sin helhet till prioriterad grönstruktur varför även rekreativstråk och värdefulla kärnområden bör ges särskild tyngd i det fortsatta planarbetet.

Motiv till bebyggelse

I en strävan att inkludera Långnäs och Stensund i Trosas tätortsstruktur är detta utbyggnadsområde ett viktigt steg på vägen. Närheten till natur och i viss mån även offentlig service gör området extra intressant.

Prästgårdsgången

Området är strategiskt beläget öster om Boställsgatan vid Skärlagsskolan, i direkt anslutning till existerande infrastruktur. Med avseende på närområdets karaktär bedöms det lämpligt för byggnation av lägenheter. Frågor som särskilt belysts i detaljplanearbetet är närheten till Tomtaklinskogens naturreservat, tillgängligheten till detta samt hänsyn till intillboende vid Skördegången och Slättergången. Totalt möjliggörs ca 30 lägenheter i flerbostadshus.

Motiv till bebyggelse

Den tänkta bebyggelsen passar in i existerande bebyggelsemönster och stämmer väl överens med översiktsplanens intention att hitta möjligheter till förtätningar i redan ianspråktaga områden. Området är detaljplanlagt.

Mejseln norra delen

I anslutning till existerande bebyggelse väster om Tomtaklöntgatan (kvarteret Teologen) föreslås byggnation av ett boendeområde inriktat på bostäder i flerbostadshus, radhus och stadsvillor. Området kan inrymma ca 90 lägenheter. Bebyggelsen bör ges stadskaraktär anpassad till kvarteret Teologen. Ut mot Industrigatan är det även möjligt att etablera handel och lättare verksamheter. Genom att placera bebyggelsen i kvarteret i nära anslutning till Industrigatan och Verktygsgatan skapas ett tätare gaturum vilken ger mer stadskaraktär i området.

Motiv till bebyggelse

Området är väl beläget intill existerande infrastruktur och kan vid en god utformning höja områdets estetiska värden. Den tänkta bebyggelsen passar väl in i existerande bebyggelsemönster och stämmer väl överens med översiktsplanens intention att hitta möjligheter till bostadskompletteringar i centrala, kollektivtrafiknära lägen. Inom ramen för genomförandet måste de geotekniska förhållandena särskilt beaktas.

Mejseln.

Trosaporten

Trosaporten står inför omvandling, vilket dels kan ses av den utökade handeln men också etableringen av bostäder inom kvarteret Mejseln. Trosa kommun har nyligen köpt in fastigheten direkt norr om det som idag bebyggs vid kv Mejseln. En del av detta område tillsammans med den öppna marken belägen mellan Industrigatan och Ägogången kan utgöra en ytterligare förtätning av Trosaporten. Området är ca 10.000 kvm stort beroende på hur avgränsningen görs och omfattas idag av ett parkeringsområde invid industrihuset samt en del av ett grönområde.

Motiv till bebyggelsen

Området är väl beläget intill existerande infrastruktur och kan vid en god utformning höja områdets estetiska värden. Den tänkta bebyggelsen passar väl in i existerande bebyggelsemönster och stämmer väl överens med översiktsplanens intention att hitta möjligheter till bostadskompletteringar i centrala, kollektivtrafiknära lägen. Inom ramen för detaljplanen måste de geotekniska förhållandena särskilt beaktas samt dagvattenhanteringen utredas. Området är detaljplanlagt.

Östermalm

Område beläget mellan Fågelögatan, Hånögatan, Oxnöögatan och Östermalmsvägen som tidigare använts som basket- och tennisplan samt närlek för barn och ungdomar i området. Utmed Fågelögatan finns en allmän parkering anlagd med varierat nyttjande. Ytan omfattar ca 5.000 kvm. Det pågår en generationsväxling inom Östermalmsområdet och det saknas dessutom allmän plats för lek och rekreation. Etablering av nya bostäder kan därför kombineras med en utbyggd lekplats av någon form. Inriktningen för bebyggelsen föreslås vara småskalig flerfamiljsbebyggelse i kombination med ovan nämnda närrekreation.

Motiv till bebyggelsen

Byggnation kan ansluta till existerande infrastruktur och kan bidra till ett mer varierat bostadsutbud i närområdet. I samband med planläggning ska även möjligheten

till någon form av närrekreation utredas vilket kan vara en förutsättning för utbyggnad. Den tänkta bebyggelsen stämmer väl överens med översiktsplanens intention att hitta möjligheter till bostadskompletteringar i centrala lägen.

Strömmen

I anslutning till Trosaån och Trosa kvarn utmed Östra Långgatan planeras för ett nytt bostadskvarter. Genom att ersätta de befintliga byggnaderna med bostäder skapas attraktiva bostäder i ett centralt ånära läge. I botten-våningen mot Östra Långgatan möjliggörs även lokaler. Genom att placera de nya husen en bit ut mot gatan skapas ett stadsrum vilken utgör en entré till centrala Trosa. Strandskydd gäller utmed Trosaån och detta upphävs i detaljplanen för bostadsbebyggelsen. Invid ån finns idag ett gångstråk mellan Strömbro och Trosa kvarn vilket kommer att förstärkas i och med att entrén tydliggörs och öppnas upp. Vid genomförandet av detaljplanen ska områdets dagvattenhantering beaktas.

Motiv till bebyggelsen

Byggnation kan ansluta till existerande infrastruktur och kan ersätta ett glest utnyttjat verksamhetsområde med attraktiva bostäder. Den tänkta bebyggelsen passar väl in i existerande bebyggelsemönster och stämmer väl överens med översiktsplanens intention att hitta möjligheter till bostadskompletteringar i centrala, kollektivtrafikhärlägen. Området är detaljplanlagt.

Trosalundsberget

Trosalundsberget byggdes ut under 1960-talet med flerbostadshus. Området är ett populärt bostadsområde och erbjuder fina utblickar över Trosa tätort. Genom en förtätning finns möjligheter att skapa fler attraktiva bostäder i ett centralt läge nära kommersiell och offentlig service.

Motiv till bebyggelsen

Byggnation kan ansluta till existerande infrastruktur och kan ersätta ett glest utnyttjat område med attraktiva bostäder. Den tänkta bebyggelsen passar väl in i existerande bebyggelsemönster och stämmer väl överens med över-

siktsplanens intention att hitta möjligheter till bostadskompletteringar i centrala, kollektivtrafikhärlägen. Området är detaljplanlagt.

Tomtaklint

Väster om Tomtaklintgatan mitt emot Trosalundskyrkan finns ett mindre område som tidigare använts som gård till Tomtalunds förskola. Förskolan har nu flyttat och gården används inte längre. Området ligger i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur och skulle fungera väl som ett förtätningsprojekt. Öster om Tomtaklintgatan är Trosa vårdcentral belägen. Området är glest utnyttjat och skulle kunna utredas för förtätning. I översiktsplan för 2010 är en del utpekad som ett möjligt trygghetsboende. Vid behov skulle detta kunna byggas här men området skulle även kunna rymma mer traditionella bostäder.

Motiv till bebyggelsen

Se beskrivning under Trosalundsberget.

Sjölundavägen

Mindre område med ca 10 småhus föreslås på södra sidan om Sjölundavägen. Tänkta exploatering förutsätter att strandskyddet upphävs för kvartersmark.

Motiv till bebyggelse

Vattenkontakt, läge relativt nära Trosa centralort men ändå enskilt då närliggande hus är belägna högt ovanför eventuellt tillkommande bebyggelse, vilket skapar förutsättningar för en mycket attraktiv bebyggelsemiljö. Ur ett samhälleligt perspektiv är förslaget också positivt då bebyggelsen möjliggör att ytterligare en sträcka av stranden kan göras tillgänglig för allmänheten genom anläggning av promenadstråk. Detta föreslås ingå som förutsättning för exploatering. Detaljplanearbete pågår.

Världens Ände 1

Världens Ände 1 (befintlig reningsverkstomt) utgör en värdefull markresurs för framtiden. När reningsverket flyttas frigörs en markresurs som är strategiskt belägen centralt i Trosa vid brofästet till Öbolandet. Området kan

bli betydelsefullt för t ex bostäder, handel och service i ett läge nära Långnäs och Öbolandet vilka successivt får en större andel helårsboende. Här ges möjlighet att vidga den småskaliga stadsmiljö som är Trosas signum och i linje med översiktsplanen förstärka allmänhetens tillgänglighet till tätortsnära strandområden.

I mångt och mycket är visionen att Stadsfjärdens strandlinje ska bli en självklar del i den byggda miljön och en del i det offentliga rummet som tydligare än idag fungerar som invånarnas gemensamma tillgång. Tänkta exploatering kan i vissa delar förutsätta att strandskyddet släcks. Projektets stora utmaning ligger i att skapa nya stadsmiljöer där delvis skilda intressen kan samverka och tillsammans skapa en stimulerande miljö. Kombinationen av verksamheter, boende och offentliga rum borrar för ett levande samhälle. Miljön ska ansluta till och utveckla idyllen Trosa och samtidigt vara en dynamisk miljö i samklang med historien.

Motiv till bebyggelse

Området är mycket intressant p g a dess centrala och vattennära läge. Inom ramen för kommande detaljplanering måste de geotekniska förhållandena, markens höjdläge med hänsyn till risk för höjd havsnivå samt framtida dagvattenhantering utredas särskilt.

Svartviksäng

Området ligger på norra delen av Öbolandet, strax söder om Trosa centrum. Längs västra delen föreslås ca 25 villor/parhus. Kommunen har tagit fram detaljplan för norra delen av Öbolandet där Svartviksäng ingår. Byggnation av området har påbörjats under år 2014.

Motiv till bebyggelse

Redan i tidigare översiktsplan pekades Öbolandet ut som en av Trosas nya stadsdelar. Det är ett område som med fördel tydligare kan integreras i tätorten. Området är detaljplanlagt.

Edanö backe

På norra delen av Öbolandet, strax söder om tidigare Edanö festplats, ligger ett område väl lämpat för en förhållandevis

tät bebyggelse om ca 25 enheter. Exploateringen omfattning och utbredning ska ske på ett sådant sätt att gångstråk anläggas mellan bebyggelsen och vattnet samt att områdets höga ekologiska värden bevaras. Detta har säkerställts i den detaljplan som tagits fram för området.

Motiv till bebyggelse

Området är osedvanligt attraktivt beläget med tydlig vattenkontakt. Frånsett att möjliggöra ett attraktivt boende finns möjligheter att bebyggelsen kan innebära en viktig del i en visuellt ännu attraktivare stadsfjärd samt att skapa bättre förutsättningar för närrekreation för såväl närboende som övriga kommuninvånare. Området är detaljplanlagt.

Smedstorp

I takt med att formerna för Infart västra Trosa börjar bli tydliga finns det nu förutsättningar att lägga ut mark för tänkbar exploatering även på den västra sidan av Trosa stad. Ett första steg i den utvecklingen är planläggning och utbyggnad vid Smedstorp. Området ansluts till det kommunala vatten- och avloppsnätet vid Tureholms grindstugor. Den sydvästra delen av Smedstorp har en utmanande topografi och har en tydligt ekologisk profil. Vägar och tomter är anpassade till terrängen och denna del av planområdet ska i huvudsak bebyggas med stolphus. Den nordöstra delen har mer karaktären av ett traditionellt bostadsområde med en blandad bebyggelse. Centralt i området finns en fornlämning vilken detaljplanen anpassats utifrån. Det fortsatta planeringsarbetet för Infart västra Trosa påverkar planområdet i viss mån.

Motiv till bebyggelse

Området bygger på ett naturligt sätt vidare på det befintliga Trosa. Områdets karaktär stämmer väl överens med ambitionen att skapa nya boendeområden på attraktiva platser, med hänsyn tagen till kringliggande naturområden. Området är delvis detaljplanlagt.

Västra Trosa

I och med byggandet av Infart västra Trosa skapas förutsättningar att fortsätta tätortens utbyggnad västerut. Utmed väg 782 föreslås ett utbyggnadsstråk i skogspartierna från Smedstorp och västerut mot Mörbysorp.

Terrängen möjliggör en utbyggnad av bostäder av olika karaktär. Vid det kommande planarbetet måste tillfarten till området studeras för att skapa en trafiksäker lösning. Därutöver måste hänsyn tas till närheten till Tureholms riksintresseområde. Mot bakgrund av tidigare fynd samt läget inom ett fornlämningstätt stråk är dessutom möjligt att det finns fornlämningar inom området som idag inte är kända. De framtida bostäderna ska anslutas till det kommunala vatten- och avloppsnätet.

Motiv till bebyggelse

Området bygger på ett naturligt sätt vidare på det befintliga Trosa. Områdets karaktär stämmer väl överens med ambitionen att skapa nya boendeområden på attraktiva platser, med hänsyn tagen till kringliggande naturområden.

Ekebonäs

Utmed väg 782 ligger Ekebonäs gård. I anslutning till gården och i de höjdparter som bryter av landskapet föreslås ett framtida bostadsområde. Området erbjuder fina utblickar över det öppna landskapet och terrängen möjliggör en utbyggnad av bostäder i en attraktiv miljö. Inför det fortsatta planarbetet behöver fornlämningssituationen utredas ytterligare. Redan idag finns ett flertal kända fornlämningar av varierande ålder och dessa kommer att påverka utformningen inom planområdet.

Motiv till bebyggelse

Området är beläget i anslutning till kollektivtrafik, gång- och cykelväg mellan Trosa och Västerljung samt är möjligt att ansluta till kommunalt vatten. I dagsläget kan Ekebonäs tyckas vara perifert beläget men i takt med att Trosa tätort växer västerut får den föreslagna bebyggelsen en mer tydlig anknytning till Trosa. För att skapa ett attraktivt bostadsområde är det öppna traditionella åkerlandskapet en viktig faktor. Frågor som därutöver måste utredas vidare är i vilken omfattning de kända fornlämningarna påverkar möjligheten till bebyggelse samt i vilken utsträckning de rödlistade fjärilsarterna går att förena med bostäder. Således kommer ytterligare utredningar att krävas i form av arkeologi och naturinventeringar.

Sandstugan

Bebyggelse vid Sandstugan innebär ytterligare ett steg i ambitionen att tillskapa nya boendeområden i anslutning till Åda Golf och Stensundsvägen. Området utgör en naturlig komplettering av bebyggelsen vid golfbanan och ligger helt i linje med de övergripande tankarna att stärka stråket längs Stensundsvägen. Området är planlagt och särskilt fokus har varit att anpassa bebyggelsen till de fornlämningar som upptäckts i direkt anslutning till exploateringen. En mindre del av planområdet är beläget inom fornlämningsområdet vilket gjort att utformningsbestämmelser mm har anpassats. Delar av exploateringen ska anslutas till det kommunala vatten- och avloppsnätet medan resterande del ansluts till befintligt reningsverk vid Apelåker.

Motiv till bebyggelse

Tanken är, utöver att skapa attraktiva tomter, att lyfta fram områden där man på sikt kan skapa förutsättningar för exempelvis kollektivtrafik och hållbara tekniska försörjningssystem. Ambitionen är att exploateringen tillsammans med annan utveckling i området på sikt ska skapa förutsättningar för utbyggd kollektivtrafik. Området är detaljplanlagt.

Sandstugan.

Vreten

Området är beläget i en attraktiv sydsluttning i direkt anslutning till Åda Golfbana, strax öster om väg 218. Området föreslås byggas ut med ca 10 friliggande småhus. Tillfart ska ske via gemensam infart vid Åda Golf & Country Club och säkerhetsfrågor med etablering invid golfbanan ska utredas i kommande detaljplan.

Motiv till bebyggelse

Se Sandstugan.

Boende för särskilda behov

Väster om Trosagården

Ytterligare ett område för trygghetsboende är utpekat väster om Trosagården. Närheten till Trosagården kan skapa goda samordningsmöjligheter.

Strategiskt värdefull mark/Utreddningsområden

Östra Stadsfjärden

I centrala Trosa, vid havet, finns ett område (Världens Ände 1) som kan friläggas om stadens reningsverk ersätts med en annan lösning. Här ges möjlighet att vidga den småskaliga stadsmiljö som är Trosas signum och i linje med gällande översiktsplan förstärka allmänhetens tillgänglighet till tätortsnära strandområden. I mångt och mycket är visionen att Stadsfjärdens strandlinje ska bli en självklar del i den bebyggda miljön, en del i det offentliga rummet och tydligare än idag fungera som invånarnas gemensamma tillgång. Markeringen i översiktsplanen rör bland annat frågor om hur strandlinjen kan nyttjas, hur befintliga båtbyggor framgent ska nyttjas/lokaliseras men även om ambitionen att stärka kopplingen till vattnet på så sätt att det i vissa delar utbredda vassbältet tas bort till förmån för en öppen vattenspegel.

Rådmansbackarna

Vid infarten längs Ådavägen in mot Trosa och i anslutning till en eventuell ny infart från väster till Trosa mellan Ådavägen och Västerlångsvägen kan eventuellt två nya boendeområden komma till stånd. Innan eventuell detaljplanläggning kan komma till stånd måste dock Trosa kommun fatta beslut om den framtida hanteringen av kommunens avloppsvatten. Konsekvenserna av ny bostadsbebyggelse i relativ närhet till verket samt framtida expansionsbehov för verket måste särskilt hanteras och belysas.

Sälen

Ett av de första områden som möter den som åker in i Trosa tätort är kvarteret Sälen. Huvuddelen av bostäderna är byggda under 1950- och 1960-talet och den norra

delen byggdes under början av 2000-talet. Det finns dock ytor inom kvarteret som skulle kunna användas på ett annat sätt än idag. Genom att utveckla kvarteret kan ytterligare bostäder skapas samtidigt som Trosa tätort får en tydlig entré och Högbergsgatan kan ges en mer stadsmässig karaktär. Liksom många andra förtätningsprojekt finns fördelar med att ansluta till befintlig infrastruktur och att bygga i kollektivtrafiknära lägen.

Mejseln södra delen

Mejseln utgör en del av Trosa tätorts verksamhetsområde och ligger i direkt anslutning med bostadsområdena invid Stensundsvägen. Närheten till tätortens bostäder gör att delar av området sannolikt kommer att omvandlas till andra ändamål. Vilken inriktning området kommer att få behöver utredas ytterligare, men sannolikt kan en blandning av verksamheter och bostäder vara aktuell. Fördelar finns att ansluta till befintlig infrastruktur samt närheten till kollektivtrafik och service. Vid en omvandling av området behöver frågor såsom geoteknik och markföroring utredas.

Åda fritidshusområde södra delen

Åda fritidshusområde utgörs till huvuddelen av arrendetomter som står inför en omvandling från ett renodlat fritidshusområde till att vara ett bostadsområde för permanentboende. Detta kommer att ställa nya krav på såväl vägnätet inom området som långsiktigt hållbara vatten- och avloppslösningar. Den norra delen av fritidshusområdet har nyligen utretts i en ny detaljplan som möjliggör nya högre byggrätter, kommunal gata och kommunal naturmark samt anslutning till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Utifrån det planprogram som togs fram år 2010 bedömer kommunen att även den södra delen av fritidshusområdet sannolikt kommer att planläggas på motsvarande sätt.

Södra Öbolandet

Planprogrammet för Öbolandet tydliggör de trafikrelaterade olägenheterna med campingplatsens nuvarande placering och ifrågasätter om nuvarande lokalisering är

lämplig i ett längre perspektiv. Om campingplatsen flyttas till annat läge friläggs mark som kan användas för helårsutnyttjande, exempelvis ny bebyggelse. Campingplatsen kan dock endast flyttas om ett nytt läge för campingen kan hittas och under förutsättning att Trosa Havsbad är kvar i nuvarande läge och utformning. Om campingplatsen flyttas, ska höga krav ställas på utformning av denna eventuellt tillkommande skärgårdsbebyggelse.

Trosa havsbad.

Befintliga stadsdelar och bebyggelsemiljöer

Trosa stadskärna

Trosa stadskärna är av riksintresse för kulturmiljövården. Vid förändringar som t ex om- och nybyggnader är det viktigt att alla förändringar utförs med varsamhet. Därutöver har Trosa kommun tillsammans med Sörmlandskustens Räddningstjänst arbetat fram ett handlingsprogram för brandskydd för Trosa stadskärna. Syftet har varit att höja brandskyddet för den riksintressanta stadskärnan. Genom att ytterligare belysa frågan och förankra intresset av bevarande och skydd av vår värdefulla kulturmiljö bland områdets fastighetsägare och kommunmedborgare i övrigt, förbättras möjligheterna att behålla Trosa stads speciella karaktär.

Trosas småskalighet och karaktär av trästad ska bevaras. Gatunät och tomtindelning ska bibehållas. Samtidigt ska utrymme ges till ett tidsenligt och mångfaldigt byggande som kan skapa en livskraftig stadsmiljö. Vid förändringar, som t ex om- och nybyggnader, är det viktigt att alla förändringar utförs med varsamhet och i nära samarbete med kommunens stadsarkitekt eller motsvarande. I känsliga lägen samråder Trosa kommun alltid med Sörmlands museum för att säkerställa en kvalitativ utbyggnad av centrala Trosa.

Typiska Trosahus

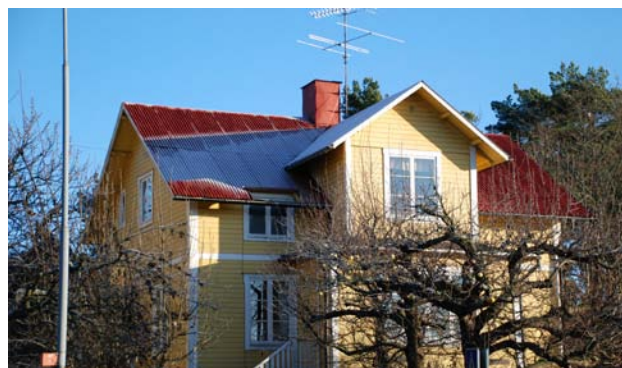
Har sadeltak med lutning 27–38 grader.
Har tak som inte är högre än vägghöjden.

Har låga socklar.
Har träpanel som ibland delas av listverk.

Har höga eller kvadratiska fönster med kvadratiska eller höga rutor.

Har minst en fönsterbredds väggfält på båda sidor om fönstret utom för glasverandor och burspråk där väggfält saknas.

Har tak täckt med tegel eller slätplåt.
Har entré med förstukvist eller glasveranda som ligger på gården.

Har takuppbbyggnader i fasadliv.
Har eller har haft symmetriska fasader.

Har takutsprång.
Har ofta tillbyggnader på gårdssidan.

Har fasader målade i falurött eller ljusa pastellfärger.
Har snickerier i avvikande färg.

Har ibland fönster, tak, verandor och fasadfält med individuella dekorationer.

Rekommendationer för nya hus i centrala Trosa

Husen bör ha rektangulär planform och ligga vid tomtgräns mot gatan eller ån.

Takuppbyggnader bör utgå frånnock och fasadliv samt vara täckta med sadeltak.

Fasaderna bör kläs med träpanel, som får vara stående eller indelad i olika fält med varierande riktningar.

Husen får förses med tillbyggnader på gårdssidan. Husen bör ha en ca 40 cm hög sockel av puts eller natursten.

Ventilations- och rökkanaler bör gå till symmetriskt placerade skorstenar vid taknock.

Fasaderna bör målas med faluröd slamfärg eller täckmålas i ljusa kulörer.

Husen bör ha sadeltak med lutning mellan 27 och 38 grader. Taksprång bör vara 30–50 cm.

Taken bör täckas med lertakegel i matt röd kulör eller falsad skivplåt som målas röd, grön eller svart.

Fönstren bör vara kvadratiska eller höga med kvadratiska eller höga rutor.

Fönstren bör placeras så att avståndet till ytterhörn, sockel eller takfot och nästa fönster är minst 90 cm.

Fönsterfoder, taklister, vindskivor, verandor och förstukvistar får förses med olika typer av dekor, dock ej fönsterluckor.

Snickerier och dekor bör målas med täckande färg som är ljusare än väggfärgen.

Entréer bör ligga mot gården och får förses med förstukvist eller glasveranda.

Bebyggelsestrukturen

Trosa stads pulsåder, den genom bebyggelsen ringlande Trosaån, och de likaledes slingrande Långgatorna skapar tillsammans med de smala gränderna, som leder ner till ån, stadens ålderdomliga och unika karaktär.

På åns västra sida finns några mycket långsmala tomter som sträcker sig från ån i öster hela vägen till Västra Långgatan. Oftast inryms dock två tomtrader mellan ån och Långgatan. Tomterna är där liksom öster om Trosaån ca 15-20 meter breda. Fastighetsstrukturen nära torget avviker från denna princip vilket tyder på att flera sammanslagningar har gjorts under årens lopp.

Det är möjligt att nå tomterna dels från å-sidan och dels från Västra och Östra Långgatan.

Körvägarna leder via några broar rakt över ån, men gångvägarna ligger sällan mitt för varandra. Inte ens där det finns gångbroar som sammanbinder bebyggelsen på de båda sidorna är vägnätet linjärt sammankopplat.

Trosa stads pulsåder, den genom bebyggelsen ringlande Trosaån.

De olika stadsdelarna härstammar från olika tidsepoker.

Bebyggelsen runt gamla staden

Bebyggelsen utgörs i huvudsak av bostadsbebyggelse med inslag av serviceföretag och liknande verksamheter. De olika stadsdelarna härstammar från olika tidsepoker och har följdenligt distinkt skild karaktär och utvecklingsmöjligheter. Komplettering med ny bebyggelse, i första hand bostäder är möjlig.

Urbana strandzoner

För stränder i anslutning till Trosa stad är intentionen att skapa en kombination av strandnära bebyggelse och förbättrad tillgänglighet vid platser som tidigare varit svåra att nå. Detta kan exempelvis uppnås genom krav på promenadstråk i samband med strandnära exploatering. Det förutsätts dock att bebyggelse som upplåts vid strandnära lägen, d v s, inom strandskydd, bidrar till att stadsmiljön utvecklas sammanhållet. Nuvarande exempel på arbete med urbana strandzoner är Projekt Stadsfjärdarna samt exploatering vid Sjölundavägen.

Trosa stads prioriterade grönstruktur

Grönstrukturen i Trosa består bl.a. av parker och bostadsnära grönområden men även av Trosa våtmark och vattenområden som Trosaån och Stadsfjärdarna. Tillgången och tillgängligheten till bostadsnära natur och större strövområden är god. I planförslaget redovisas särskilt prioriterade, tätortsnära grönområden som pekas ut och bevaras. Se nedan samt plankartan för Trosa för närmare beskrivning och detaljerad kartredovisning.

Borgmästarholmen

Borgmästarholmen med närliggande holmar är ett värdefullt närströvmråde. Området består av tät ädellövskog med förekomst av medelålders vidkronade ekar. Kalkpåverkan märks tydligt i florin med bl.a. orkidén Adam och Eva. Breda täta vassar omgärdar området och fågellivet är rikt. Vid Borgmästarholmen kommer möjligheten att anlägga ett tätortsnära bad att utredas.

Näktergalslunden

Ett botaniskt rikt, stadsnära område med blandlövskog och häckande näktergal.

Trosa alper

Det säregna bergspartiet är uppbyggt av metabasit och når en höjd av 32 meter över havet med goda utsiktsmöjligheter. Bergsområdet av barrblandskog är klätt med ett rikt inslag av buskvegetation i de öppna gläntorna. Värdefullt närströvmråde.

Hunga strövmråde

Ett motionsområde som sträcker sig från Trosa tätort till Häradsvallen i Vagnhärad. Området är ett värdefullt närströvmråde. Elbelyst motionsslinga finns och Trosa Alpina klubb har anlagt slalombacke med skidlift. Bergsområdet i söder är bevuxet med barrblandskog. Topografiskt domineras området av fem bergshöjder som når nivåer mellan 38 och 52 meter över havet. På den högsta toppen finns en fast fornlämning i form av ett röse.

Vid prövning av ny bebyggelse inom Hunga strövmråde ska stor hänsyn tas till de höga friluftsvärden, samt övriga allmänna intressen som finns i området. Ny bebyggelse prövas i varje enskilt fall med restriktivitet med hänsyn till områdets stora värden för det rörliga friluftslivet och mot bakgrund av det stora bebyggelsetrycket i området. Samtidigt som succession av befintliga verksamheter ska möjliggöras inom strövmrådet kommer dock prövning utifrån detta perspektiv att göras med restriktivitet i framtiden. I takt med att planeringen för Infart västra Trosa fortskrider kommer kommunen utreda förutsättningarna för att inrätta ett naturreservat i de södra delarna av strövmrådet.

Rådmansbackarna

I samband med utredningsarbetet med Infart västra Trosa konstaterades höga naturvärden vid Rådmansbackarna. Området består av ett ek- och tallbevuxet berg omgivet av en rikare ekmiljö vid bergsfoten. Uppe på berget dominerar ek och tall, både senvuxna och grövre. Det är även gott om enbuskar och gammal gran. Runt berget präglas naturmiljön av lundartad ekskog med ett ganska tätt skikt av hassel under. De gamla träden kan ha förutsättningar att hysa vedlevande arter. Mot bakgrund av detta samt med tanke på att Trosa våtmark är ett

utpekade område för grönstruktur föreslås att även Rådmansbackarna markeras som prioriterad grönstruktur.

Tomtaklinskogen

Tomtaklinskogen är ett kommunalt naturreservat vilket till viss del utgörs av ett så kallat Natura 2000-område. Det innebär att skogsområdet är valt att ingå i det europeiska nätverket av skyddsvärda biotoper, Natura 2000. Tomtaklinskogen är en olikåldrig äldre barrskog med många gamla och grova träd främst mot bergkanter och i otillgängliga delar. Död ved, främst som barrträds-lågor, finns rikligt i området. Kalkhaltig morän ger en näringsfordrande flora med blåsippa och kranshakmossa i mängd. Även skogsknipprot förekommer i området. Det är i Sörmland mycket ovanligt med naturskogar på näringsrikt underlag. Ett antal fina sockelkärr med vattenspeglar förhöjer områdets värde ytterligare.

Utöver de naturvetenskapliga värdena har området stora värden för rekreation och det rörliga friluftslivet. Med tanke på de exploateringstankar som finns både söder och norr om aktuellt område är tanken att området på sikt kommer få än större betydelse för olika former av bostadsnära rekreation. Vid exploatering av områdena Bråta torp, Hagaberg och Västra Krymla är det således särskilt angeläget att ta hänsyn till dessa värden. Genom den planerade enkla gång- och cykelvägen genom området ökar tillgängligheten till reservatet samtidigt som boende i Åda fritidshusområde och Åda backar får möjlighet att gå/cykla till centrala Trosa.

Långnäs

Berggrunden är uppbyggd av sedimentgnejser med inslag av diabasgångar och pegmatitförekomster. Vid vattentornet drygt 40 meter över havet finns en fin utsiktspunkt över Trosa och skärgården. Området har betydelse som närströvsområde med den södersluttande ravinen som självklar centralpunkt. De exploateringar som genomförts i närområdet och som är planerade för framtiden, innebär att områdets betydelse för närrekreation kommer att öka.

Trosa våtmark

Utöver sin funktion att reducera utsläppet av vissa miljöfarliga ämnen är Trosa våtmark även ett viktigt rekreationsstråk. Våtmarkspromenaden samt Trosa kommuns första fågeltorn har ökat intresset för området.

Edanöskog

Trosa kommun arbetar aktivt för att Öbolandet ska bli en integrerad del i Trosa stad. En komponent i detta arbete är att titta på möjligheter för nyexploatering. För att bibehålla en god balans mellan bebyggt och oexploaterat område pekas Edanöskog ut som ett prioriterat grönområde. Dess viktigaste funktion är alltså främst strukturell och med avseende på rekreation.

Skärlagsskolan

Bakom Skärlagsskolan och Tomtahills förskola finns ett mindre närrekreationsområde som är av stor vikt för befintliga verksamheter, men även för Tomtaklintonområdet. I takt med att skolan eventuellt byggs ut och att ny bebyggelse tillkommer vid Byggvägen ökar områdets betydelse ytterligare.

Bråtanäs

Söder om Krymla finns ett spännande naturområde bestående av bland annat strandängar och ekhagar. Området har också en rik flora. Vid Bråtanäs ges goda möjligheter till allmän åtkomst av ett område i direkt anslutning till havet. Då detta är en kvalitet värd att bevara markeras strandområdet som prioriterad grönstruktur.

Övrigt

Trosaån och strandpromenaderna är av praktiska skäl inte markerade på plankartan men fyller likväl viktiga funktioner, inte minst rekreativt.

Trafik

För Trosa stads del har ett flertal större exploateringsprojekt startats eller fullföljts de senaste åren. Trafikmängderna påverkas förstås, framförallt då fler skall ta sig till tätortens centrala delar. Samtidigt har handels- och

verksamhetsområdet vid Industrigatan utvecklats i takt med fler boende i orten, vilket bidrar till en relativt harmoniserad utveckling av trafikflöden, då möjligheterna att uträtta ärenden i Trosa på väg till och från Trosa, förbättrats. Trosa kan idag, förenklat, sägas ha kommersiellt viktiga delar där offentlig och kommersiell service i huvudsak är koncentrerade; i centrum och området vid Trosaporten. Tätortens geografiska struktur gör att planering av kollektivtrafik är komplicerad. Detta är dock viktigt, inte minst för att sammankoppla orten med tåget som stannar i Vagnhärad. Samtidigt finns ett antal konkreta frågor att lösa, där en förbindelse med nya exploateringsområden i de östra delarna av tätorten, vid Åda samt vid det befintliga bostadsområdet Stensund är exempel på målpunkter att beakta. Översiktsplanen skapar förbättrade förutsättningar för en förändrad väg och utvecklad kollektivtrafik genom att planera fler tänkbara boendeområden i detta underförsörjda stråk. Tätorten är relativt tät och förutsättningarna för de boende att ta sig gående eller cyklande är därmed goda. Under den föregående planperioden har kommunen aktivt arbetat för att komplettera gång- och cykelvägnätet, för att bygga ihop stråken och för att underlätta för oskyddade trafikanter. Översiktsplanens avsnitt om infrastruktur innehåller en djupare redovisning av hur gång- och cykelvägnätet kan förbättras ytterligare.

Framkomligheten i centrala Trosa är begränsad i och med de smala gatorna och broarna över ån. I dagsläget uppstår problem när exempelvis tyngre trafik ska mötas vid Smäckbron inne i Trosa. Detta anses ofta som bromsande för flöden genom och förbi staden, samtidigt som störningar i form av vibrationer och buller uppstår. Från kommunens sida har därför den fysiska planeringen hittills koncentrerats mestadels till ortens östra sida, där möjligheterna är bättre att ansluta till andra vägar.

Trosa kommun arbetar tillsammans med Trafikverket med planeringen av Infart västra Trosa vilken syftar till att avlasta Smäckbron, skapa en långsiktigt hållbar lösning för trafiken utmed Nyängsvägen och i centrala Trosa i övrigt. Den nya infarten möjliggör en fortsatt utbyggnad av Trosa tätort västerut, men den planerade

vägsträckningen innebär också ett intrång i Hunga strövområde. Även om vägen föreslås lokaliseras i de mindre känsliga delarna av området och utan påtaglig skada för det rörliga friluftslivet, måste skyddet för strövområdet utredas ytterligare.

Inom ramen för utredningsarbetet för Infart västra Trosa har Trafikverkets fyrstegsprincip tillämpats. Utredningen konstaterar att det inte är långsiktigt möjligt att via ändrade vanor eller förändringar inom befintligt vägnät uppnå en hållbar lösning för trafiken i centrala Trosa. Möjligheten att göra omfattande ombyggnader i stadskärnan påverkas i hög utsträckning av att den är utpekad som ett riksintresse för kulturmiljövården. Detta i kombination med att Trosaan endast har två tillgängliga passager för tung trafik samt att det invid Nyängsvägen finns såväl förskolor som Vitalisskolan med åk f-6 gör att kommunen tillsammans med Trafikverket behöver utreda andra lösningar för trafiken. Alternativa lösningar inom befintligt vägnät riskerar att vara av tidsbegränsad karaktär samt leda till oönskade effekter på andra platser inom tätorten och mot bakgrund av detta är det uppenbart att kommunen i ett senare skede likväl kan behöva studera en ny infart. Förändringar av vägnätet inom tätorten kommer att studeras i samband med utbyggnaden av infarten för att på bästa sätt leda trafik till infarten istället för genom Trosa tätort.

I dagsläget pågår också planering för att möjliggöra permanentning av fritidshusområden nära tätorten Trosa, vilket ger andra trafikmängder än tidigare och då jämnare fördelat över året. En aspekt i detta är att flera som väljer att flytta permanent till sina fritidshus i Trosa kan antas vara omkring pensionsålder, vilket framöver kan påverka behov av t ex kollektivtrafik, färdtjänst och liknande. Samtidigt kan andra krav ställas på möjligheter till arbetsresor, skolskjutsar m m till och från dessa tillkommande permanentbostadsområden då hus kan antas säljas eller nya kommer till i och med att delningsmöjligheter ges. I takt med att byggrätterna i gamla fritidshusområden moderniseras ses också trafiksituationen över. Exempelvis förs diskussioner om väg 787, Stensundsvägen. Trafikverket är idag huvudman för

vägen men frågan har väckts om ett kommunalt övertagande. Detta sker dock först efter en standardhöjning jämfört med idag.

Trosa kommun har under senare år arbetat med att förbättra tillgängligheten i staden. I ett första steg har ombyggnad skett där många turister och bofasta rör sig – kring torget, Östra och Västra Långgatan samt Östra Hamnplan. Detta skall dock ses som en inledning på att uppnå förbättrad tillgänglighet i hela kommunen. Att busshållplatser, bostadsområden e t c utformas tillgängligt är av största vikt. I detta ingår samtidigt att öka tillgängligheten

i stort, i form av just fungerande transporter mellan målpunkter. Detta är också ett led i att minska energigtången samt att förbättra jämställdheten och göra det attraktivt att bo i kommunen utan beroendet av bil behöver öka.

En mycket viktig och även expansiv näring i och omkring Trosa tätort är turismen. Många kommer hit med båt, chartrade bussar eller egen bil, vilket ställer speciella krav på ökade parkeringsmöjligheter sommartid jämfört med behovet under vinterhalvåret e t c. Här föreslås ett särskilt arbete initieras för att både på kort och lång sikt kunna hantera ökade flöden.

VÄSTERLJUNG

Kvaliteter att bevara och utveckla

Västerlång har charmen av det lilla samhället kring kyrkan och skolan. Ett vackert odlingslandskap omger samhället samtidigt som närheten finns till stora närströvmråden. En utbyggnad med bostäder stärker orten och ger möjlighet till utvecklad service. Till Västerlångs identitet och styrkor hör bl.a.;

- » Naturen och kulturlandskapet
- » Lugna, trygga boendemiljöer
- » Den lantliga miljön
- » Skolan
- » Föreningslivet

Ett vackert odlingslandskap omger samhället.

Ortens struktur

Västerlång ligger i dalgången mellan sjön Sillen och havsvikarna Hållsviken och Tureholmsviken. Dalgången är uppodlad och utgör den centrala odlingsbygden i Västerlångs socken. I öster och väster gränsar bebyggelsen till delvis skogsklädda höjdparter, i norr till öppen åkermark och i söder till järnvägen.

Utanför den samlade bebyggelsen finns några mindre hussamlingar med friliggande villor såsom väster om väg 782 vid Anneborg och Norrbystugan, söder om järnvägen vid Björkbacken och utmed vägen till Björke gård samt norr om kyrkan utmed vägen till Hillesta.

Utveckling

Västerlång har vuxit upp kring kyrkan och järnvägsstationen och består i huvudsak av friliggande villor. Ungefär hälften av villorna är byggda före 1950 och hälften har tillkommit senare. I början av 1990-talet byggdes knappt 50 bostäder i gruppbyggda småhus i Dalbyområdet vilket senare ledde till utbyggnad av skola, gymnastiksal, bibliotek samt två förskolor. För närvarande pågår nästa fas i Västerlångs utveckling, med ny bebyggelse längs med Hammarbyvägen och dess förlängning.

Geografiska avgränsningar

Järnvägen avgränsar orten söderut och är i viss mån att se som en barriär. Viss bebyggelse finns direkt söder om järnvägen. I och med dagens inriktning i planeringen av Ostlänken där Södra Stambanan ska finnas kvar måste planeringen av Västerlång utgå ifrån det.

Fornlämningar och historiska värden

Det finns ett stort antal fornlämningar i området. Ett stråk från kyrkan österut och vidare söderut mot Björke undantas därför till stora delar från ny bebyggelse.

Den äldre bebyggelsen kring stationen och kyrkan bör underhållas och vårdas på ett sådant sätt att den tidstypiska karaktären ej förvanskas.

Förutsättningar som påverkar tätortens utveckling Ostlänken

Planeringen för Ostlänken har återupptagits under år 2012 och i samband med detta har Trafikverket framfört att Södra stambanan ska vara kvar för viss trafik. Det får effekter för Västerlångs samhälle. Tidigare har spårområdet och de södra delarna av samhället redovisats som strategisk mark med tanke på osäkerheten kring Ostlänken. Nästa steg i planeringen är att ta fram en järnvägsplan för Ostlänken och den kommer att redovisa framtida sträckning av den nya höghastighetsbanan samtidigt som status för befintlig järnväg kommer att klargöras.

Utgångspunkter och mål för ortens utveckling

- » Västerlångs karaktär av mindre kyrksamhälle bevaras och utvecklas
- » En måttfull utbyggnad med bostäder kan stärka underlaget för såväl offentlig som kommersiell service, exempelvis handel
- » Så länge som Södra stambanan bibehålls för tågtrafik, ska ny sammanhållen bebyggelse lokaliseras norr om järnvägen.
- » Struktur som skapar förutsättningar för energieffektivitet och värmetetthet

Föreslagen markanvändning

I planförslaget redovisas områden där förändringar av markens användning planeras samt områden med särskilda bevarandebestämmelser. I de områden där redovisning av markens användning inte anges förutsätts att nuvarande mark- och vattenanvändning fortgår.

Järnvägen avgränsar orten söderut.

Nya boendeområden

Planeringen av Västerlång bygger vidare på det historiska byggandet av orten, dvs med bebyggelse i anslutning till kyrkan och skolan. Totalt redovisas tänkbara ytor för nya boendeområden för ca 90 bostäder. Nya bostäder kan utöver dessa områden även tillkomma genom förtätningar inom redan bebyggda fastigheter.

Hammarby

Området ligger nordost om nuvarande samhällsbildning, och gränsar i norr och öster till skogsmark, i väster till jordbruksmark och ansluter med väg till Hammarbyvägen. Området planlades efter det att arbetet med att bygga ut bostäder vid Björke fick avbrytas när ett omfattande gravfält upptäcktes. I samråd med Länsstyrelsen undersöktes aktuellt område och en detaljplan togs fram som möjliggör småhus på båda sidor om Hammarbyvägen.

Motiv till bebyggelse

Björke är ett tätorts- och naturnära område i anslutning till vacker hagmark och rekreationsområde. Bebyggelsen är en vidareutveckling av Västerlångs samhälle. Området är detaljplanlagt.

Dalby

Friområdet öster om Dalbyområdet kan vara lämpligt för en mindre bostadskomplettering. Lokaliseringen mitt i Västerlång är gynnsam i kommunens strävan att förtäta och utveckla Västerlång. Innan eventuellt detaljplanearbete kan inledas måste dock fornlämningssituationen i området klargöras.

Motiv till bebyggelse

Närheten till övriga delar av Västerlångs samhälle och befintlig infrastruktur är de viktigaste skälen till den föreslagna lokaliseringen. Genom ytterligare bostäder här stärks Västerlångs tätort utifrån ett befolkningsperspektiv.

Norrby

Genom att förtäta Västerlång och erbjuda bostäder i tätorten möjliggörs tillväxt i Västerlång. Invid Norrby i

Sörgårdsvägens förlängning skulle en etablering av bostäder vara lämplig. Det är enkelt att ansluta till kommunalt vatten och avlopp samt en utbyggnad av vägnätet faller sig naturlig. Utmed vägen föreslås en utbyggnad av småhus. Viss jordbruksmark kommer att tas i anspråk för bebyggelsen men bedömningen är att det är möjligt i detta tätortsnära läge.

Motiv till bebyggelse

Se Dalby.

Strategisk värdefull mark/utredningsområde

Järnvägsområdet

Tidigt i utredningen kring Ostlänken innebar en utbyggnad av den nya järnvägen att Södra stambanan skulle läggas ner och således skulle marken vara tillgänglig för annat ändamål. I samband med att Trafikverket återupptog planarbetet för Ostlänken, framförde verket att Södra stambanan skall vara kvar och komplettera Ostlänken med viss typ av trafik. Detta skulle få till följd att det markerade området inte är tillgängligt till sin helhet i framtiden. Dock är det centralt beläget och kan utgöra en attraktiv reserv inför framtiden för Västerlångs samhälle. Området skulle t ex vara intressant för företagsetableringar eller liknande. I Västerlång finns idag ett flertal företag etablerade. I många fall handlar det om fåmansföretag där verksamheten bedrivs i anslutning till bostaden.

Norrby – Hilleborn

Nordväst om Västerlångs tätort norr och öster om Norrbyvallen finns ett flertal avstyckade tomter som i hög grad är permanentbostäder. Under senare tid har ytterligare tomter styckats av men inte bebyggts. Frågan om att ansluta redovisat område till det kommunala vatten- och avloppsnätet har lyfts under senare år från boende i området. Norrby – Hilleborn är beläget nära Västerlångs samhälle och skulle kunna erbjuda ett boende med närhet till skola och förskola. Frågor som behöver utredas vid kommande planering är bl a fornlämningssituationen i området samt en eventuell anslutning till kommunala

vatten- och avloppsnätet. Inom området kan det bli aktuellt med ytterligare avstyckningar.

Befintliga bebyggelsemiljöer

”Gamla stationssamhället”

Verksamheter och bostäder kring stationssamhället. Mindre kompletteringar kan ske i första hand vid stationsområdet.

Nya bostadsområden

En fortsatt utbyggnad av samhället kan ske med bostäder och ej störande verksamheter. Hänsyn ska tas till ortens struktur och anpassning ska ske till landskapet.

Grönstruktur

I Västerlång är tillgången till attraktiva naturområden god. Stora sammanhängande naturområden omger tätorten.

Prioriterade, tätortsnära grönområden

Nedanstående områden är av särskilt värde för naturvården och/eller friluftslivet.

Väster om Norrbyvallen

Skogsområde som utgör ett värdefullt närströvsområde.

Hillesta – Hammarby

Skogsområde i anslutning till samhället. Rika förekomster av fornlämningar. Värdefullt närströvsområde. Området för prioriterad grönstruktur föreslås utökas och omfatta även de tidigare markerade framtida exploateringsområdena Björke norr om Hammarbyvägen. Inom det södra kvarteret upptäcktes ett gravfält med ca 70 gravar i samband med projektering för bostäder och väg. I samråd med Länsstyrelsen avbröts exploateringen.

Björke

Odlingsbygd med insprängda hagmarker. Flera av hagmarkerna utgör iögonfallande inslag i landskapsbilden. Vid Björke närmast järnvägen är hagmarkerna restaurerade med hänsyn till ett större gravfält. De norra delarna utgör även närströvsområde för Västerlång.

Trafik

I Västerljung avses någon form av översyn initieras av Samhällsbyggnadskontoret när planeringen av Ostlänken blivit mer tydlig. För att stärka kopplingen till Vagnhärad har två alternativ för gång- och cykeltrafik diskuterats. Om befintlig järnväg tas ur drift, kan den nuvarande järnvägsbanken nyttjas som cykelväg till Vagnhärad.

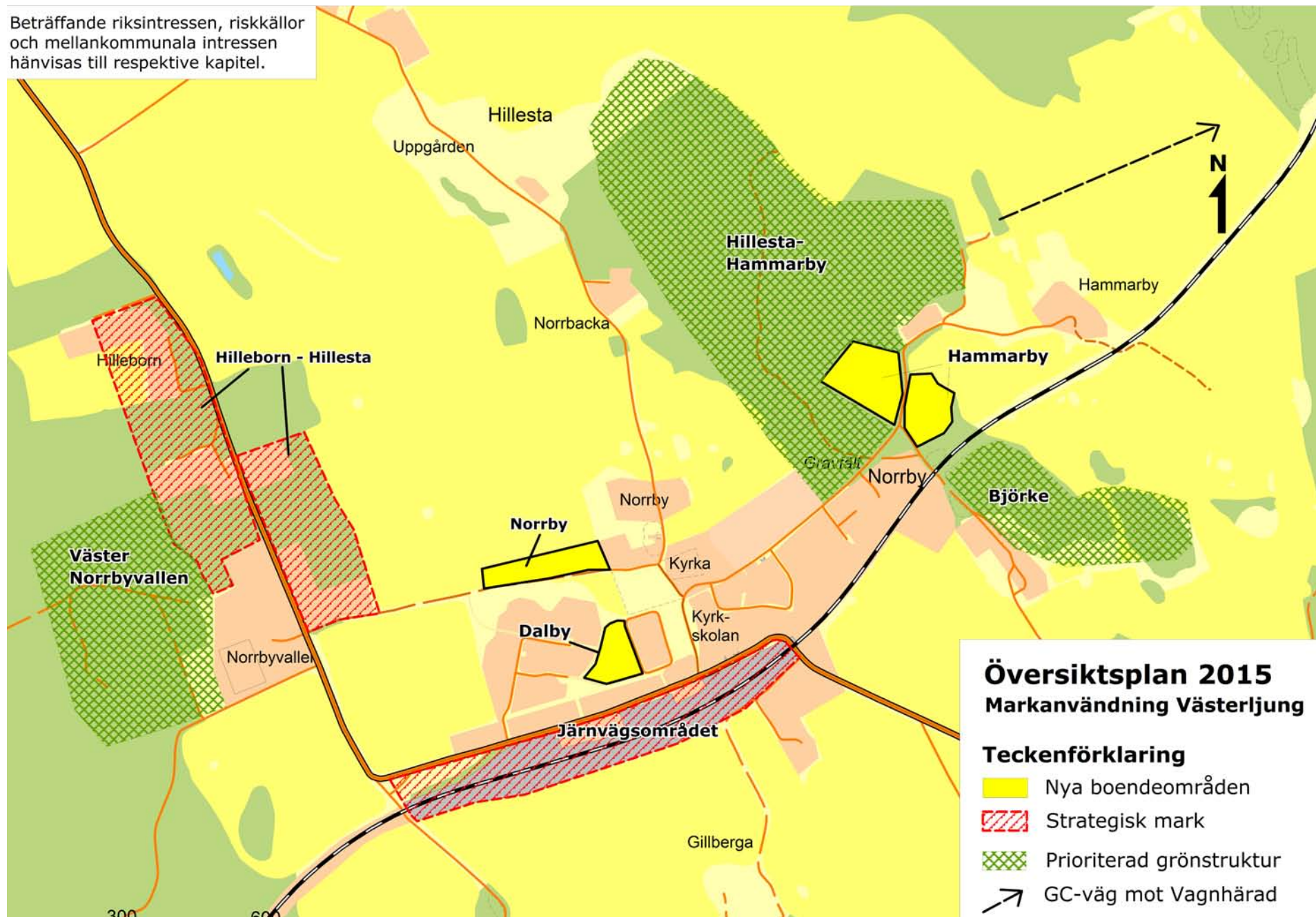
Alternativt är att anlägga en gång- och cykelväg mellan tätorterna via befintliga vägar samt några kompletteringar via Hammarby gård mot Vagnhärad. Detta skulle avsevärt förbättra möjligheterna att med cykel ta sig till Vagnhärad då avståndet dit påtagligt skulle reduceras. En utveckling av gång- och cykelnätet är viktig inte minst för att förbättra barn och ungdomars möjligheter att ta sig till respektive tätort men även för att minska klimatpåverkan och att öka folkhälsan. Kommunen har arbetat på liknande sätt för att tillskapa en gång- och cykelförbindelse till Sillebadet. Västerljung har idag framkomlighetsproblem vid framförallt Västerledens passage under järnvägen. De trafikmässiga utmaningar som finns på landsbygden utgörs idag huvudsakligen av problem med underhåll etc.

Kommunens roll för att åtgärda detta är att uppmärksamma väghållaren på problemen. Här tar kommunen en aktiv roll i exempelvis resonemangen med Trafikverket. Kollektivtrafik till kommundelarna utanför tätorten planeras huvudsakligen av Länstrafiken, men kommunen har en del i att ta hänsyn till kollektivtrafikens utformning och möjligheter till utveckling då nya bostadsområden föreslås. Utmed Västerleden planeras ombyggnad av busshållplatser för att ge en trafiksäker miljö och för att öka tillgängligheten för resande med kollektivtrafik.

Utmed Västerleden planeras ombyggnad av busshållplatser.

Beträffande riksintressen, riskkällor och mellankommunala intressen hänvisas till respektive kapitel.

BYGGANDE PÅ LANDSBYGDEN

Trosa kommun ska fortsätta växa på ett liknande sätt som tidigare. Såväl landsbygden som tätorterna ska ges förutsättningar att utvecklas och växa. Landsbygden utgör en attraktiv del av kommunen och har stor betydelse för att kommunen ska kunna fortsätta utvecklas. Det är viktigt att möjliggöra såväl boende som verksamheter av olika slag. Det finns goda möjligheter att bosätta sig på landsbygden och kommunen är positiv till detta förutsatt att det går att förena med natur- och kulturvärden på platsen samt att friluftslivet inte påverkas negativt.

I detta avsnitt redovisas förslag till rekommendationer för byggande på landsbygden, dvs områden utanför tätorterna Trosa, Vagnhärad och Västerljung. Inledningsvis beskrivs allmänna riktlinjer för lokalisering och utformning av ny bebyggelse som gäller generellt inom hela kommunen.

För vissa geografiskt avgränsade områden med olika förutsättningar redovisas områdesspecifika riktlinjer. Detta gäller områden som innehåller starka sektorsintressen och där bebyggelsestrycket är stort, såsom i tätorternas omgivning samt i kustområdet och skärgården.

Landsbygden utgör en attraktiv del av kommunen.

Allmänna rekommendationer

Hur kan byggnation ske på landsbygden?

Vid byggnation på landet är det viktigt att den nya bebyggelsen lokaliseras och utformas i enlighet med kringliggande bebyggelse och med anpassning till landskapet. Hus för permanentboende bör med hänsyn till möjligheten att ordna olika typer av samhällsservice, i första hand lokaliseras i närheten av allmänt tillgänglig väg.

Byggande utanför detaljplan – rekommendationer

Tillkommande bebyggelse bör främst ske i form av komplettering av befintliga bebyggelsegrupper. Samhällsbyggnadsnämnden kan dock bevilja bygglov i andra lägen om den nya bebyggelsen går att förena med natur- och kulturvärdena på platsen och om friluftslivet inte påverkas negativt. Det är då av stor vikt att samtliga kriterier uppfylls:

- » Lokalisering av ny bebyggelse för helårsboende bör i första hand ske i närheten av allmänt tillgängliga vägar. Nya byggnader bör ej placeras så att ett rationellt bedrivet jord- och skogsbruk förhindras, vilket bl a innebär att sammanhängande bruksområden ej bör splittras.
- » Vattentäkt med tillräcklig kapacitet och god kvalitet måste gå att ordna för den tilltänkta bebyggelsen. Avloppsvattnet måste genomgå tillräcklig rening med hänsyn till dess sammansättning och till recipientens kapacitet.
- » Antalet byggnader per fastighet för bostadsändamål ska anpassas till omgivande och befintliga bebyggelsemiljö. Här gäller som rekommendation att på en fastighet eller samfällighet med areal under 3000 kvm, som i huvudsak används för bostadsändamål, får endast en huvudbyggnad uppföras.
- » Vid lokalisering av nya byggnader ska hänsyn tas till erforderliga skyddsavstånd med anledning av buller (trafik, järnväg m m), djurhållning och olika säkerhetsrisker.

Lokalisering av enstaka nya hus

Generellt bör gälla att ny enstaka bebyggelse i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper för att därigenom undvika en olämplig utspridning i det öppna landskapet. Befintliga vägar kan då merutnyttjas.

I byar

Komplettering av byar bör ske genom förtätning, där den ursprungliga strukturen kan vara en ledning vid val av lämpliga lägen för nya hus.

Vid gårdar

Den sörmäländska gårdstypen varierar och är i många fall kringbyggd. Den mer eller mindre fast sammanhållna gårdsbebyggelsen bör kompletteras på ett sådant sätt, att dess karaktär av klart avgränsad bebyggelsegrupp inte splittras. Detta är särskilt viktigt då den ofta ligger tydligt exponerad i landskapet på traditionellt sätt. Även avstyckning kring bostadshuset bör följa höjdpartiets naturliga gränser mot den öppna marken eller skogsbrynet.

Vid skogsbryn och skogspartier

Höga torra lägen som lämnar den öppna jordbruksmarken obebyggd är traditionella byggnadsplatser.

Jordbruksmark

Jordbruk är av nationell betydelse enligt 3 kap 4§ Miljöbalken. Trosa kommun har sedan lång tid tillbaka varit tydlig med att produktiv jordbruksmark inte ska omvandlas till bostadsområden. I de fall jordbruksmark påverkas av föreslagen exploatering handlar det om mindre ytor med lågt brukningsvärde. Att långsiktigt säkra jordbruket inom kommunen har strategiskt betydelse inför framtiden. Därutöver har jordbruksmarken stor betydelse för hur vårt landskap uppfattas. De öppna markerna är karaktäristiska för Sörmland och Trosa kommun. Mot bakgrund av detta är kommunen kritisk mot omvandling av jordbruksmark från traditionella grödor till exempelvis energiskog och annat som kraftigt ändrar kulturlandskapet.

Lokalisering av nya bebyggelsegrupper

Kommunen är i vissa fall positiv till lokalisering av nya bebyggelsegrupper utanför tätorterna. Utöver den grundläggande förutsättningen att bebyggelsen ska gå att förena med natur-, kulturmiljö- och rekreativvärden på platsen och de generella rekommendationerna för byggande utanför plan, är det främst den aktuella platsen som styr lämpligheten. Det kan bland annat röra frågor som landskapsbild, estetiska värden och möjligheter att ordna kollektivtrafik.

I känsliga lägen kan särskilda krav angående storlek, materialval, färgsättning och avloppslösning komma att ställas. Krav kan också komma att ställas på detaljplaneläggning för att pröva den nya bebyggelsegruppen i ett sammanhang.

Tomtplatsens utformning

Om grannhuset är placerat längs vägen bör även det nya huset få samma placering.

Uthus passar väl in i regionens bebyggelsehistoria, men man bör tänka på att uthus som t ex garage är en sekundär byggnad som bör få en diskret placering längre in på tomten. Uthus kan dock med fördel placeras i närheten av huvudbyggnaden.

Byggnadsplatsen och val av hustyp

Även en traditionellt utformad byggnad kan genom en olämplig placering ge ett främmande intryck i landskapet. Hänsyn måste tas till befintliga terrängförhållanden och vegetation. Vid placering i slätt är exempelvis en måttligt hög sockel naturlig.

Gammalt och nytt kan förenas på ett harmoniskt sätt genom att ge nya hus en utformning med drag karaktäristiska för den ursprungliga bebyggelsen och med material och färg som är vanliga i trakten.

Områdesspecifika riktlinjer

Områden där krav på detaljplan kan hävdas

I huvudsak är tätorterna och de flesta fritidshusområdena detaljplanlagda. Inom detaljplanlagt område får marken

detaljplan. I detaljplanen anges regler om hur och var man får bygga.

I tätorternas närområden eller i andra områden med stort bebyggelsetryck kan krav ställas på att detaljplan ska upprättas för att reglera utbyggnaden i ett sammanhang. Krav kan även ställas på att enstaka ny byggnad ska prövas i detaljplan. Avsikten med detta är att säkerställa en framtida ändamålsenlig användning av området. Detaljplan kan också krävas i områden där ny enstaka byggnad får betydande påverkan på omgivningen.

Gammalt och nytt kan förenas på ett harmoniskt sätt.

Lagen om allmänna vattentjänster

I områden där detaljplanekrav hävdas är ofta en gemensam avloppsanläggning att föredra. Om antalet tillkommande bebyggelseenheter är tillräckligt stort kan Lagen om allmänna vattentjänster i vissa fall komma att praktiseras. Lagen innebär bl a att den gemensamma lösningen kommer att ha kommunalt huvudmannaskap. Lagen om allmänna vattentjänster trädde i kraft 1 januari 2007 och för Trosa kommun finns i dagsläget framförallt två områden som kan omfattas av den nya lagstiftningen, Tofsö och Gisekvarn. Såväl Tofsö som Gisekvarn är i stor utsträckning utpräglade fritidshusområden med låga byggrätter och det finns ingen gemensam lösning för vatten och avlopp. Vad gäller Tofsö har Länsstyrelsen förelagt Trosa kommun att bygga ut kommunalt avloppsnät senast år 2018. Generellt har båda områdena en mycket låg permanentningsgrad, 5-10 %, där Gisekvarn kommit något längre i utvecklingen.

Byggnation inom och utanför sammanhållen bebyggelse Begreppet samlad bebyggelse infördes i Plan- och bygglagen 1987 i samband med att lagstiftningen ändrades år 2010 justerades begreppet till sammanhållen bebyggelse men definitionen är likartad jämfört med tidigare. Med sammanhållen bebyggelsen avses bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs av väg, gata eller parkmark. Samhällsbyggnadskontoret kan bidra med sin kunskap och erfarenhet vid tolkning av begreppet för att undvika felaktigheter vid byggnation.

Utanför sammanhållen bebyggelse och detaljplanlagt område finns i Plan- och bygglagen vissa undantag avseende kravet på bygglov för åtgärd på en- och tvåbostadshus samt fritidshus. Mindre tillbyggnad som ej dominerar över befintlig byggnad får t ex göras utan lov om åtgärden ej sträcker sig närmare tomtgräns än 4,5 m. Med mindre tillbyggnad av huvudbyggnad avses en tillbyggnad som inte överstiger 25 kvm, dock ej större än hälften av husets ursprungliga area. Detta gäller dock inte på öarna i kommunen där restriktiviteten råder vad gäller bebyggelse. Även komplementbyggnader, murar och plank i omedelbar närhet till bostadshus är utanför sammanhållen bebyggelse befriade från bygglov. Med

komplementbyggnad avses en byggnad med högst 30 kvm byggnadsarea t ex uthus, garage, gäststuga och sjöbod. För att få uppföra en komplementbyggnad utan bygglov förutsätts utöver att fastigheten ligger utanför sammanhållen bebyggelse, att det finns en huvudbyggnad på fastigheten, exempelvis enbostadshus eller fritidshus. Komplementbyggnaden ska uppföras i anslutning till denna.

Därutöver har lättnader i Plan- och bygglagen införts under år 2014 där möjlighet finns att bygga till befintlig huvudbyggnad med en bruttoarea om 15 kvm vid ett tillfälle, bygga takkupor inom vissa begränsningar samt uppföra sk Attefallshus på upp till 25 kvm, utöver den sedan tidigare godkända friggeboden på 15 kvm. För både friggebod och Attefallshus gäller att byggrätten kan fördelas på flera byggnader men att maximal byggnadsarea är 15 respektive 25 kvm och för tillbyggnaden av huvudbyggnaden gäller bruttoarea. Det betyder 15 kvm i ett plan eller om det exempelvis byggs i två plan 7,5 kvm/plan. För utbyggnad av huvudbyggnad, takkupa eller Attefallshus gäller anmälningsplikt. Observera dock att dispens krävs inom områden med strandskydd. Kommunen ser följande områden som sammanhållen bebyggelse: Fänsåker (Fredriksdalsvägen), Trosa lands kyrka, Högberga, Skårby, Gillbergsvik, Viksnäs, Alby-Krokebjörk, Trosaby, Hållsnäs, Sörtuna och Avlebro.

Om den starka utvecklingen med ytterligare bostäder på landsbygden fortsätter kan följande områden komma att betraktas som sammanhållen bebyggelse: Sille, Berga, Hunga by, Östra Källvik, Erikslund, Herrsättra och Parisstugan.

Kustområdet

Trosas skärgård är en av kommunens viktigaste tillgångar. Här finns höga natur- och kulturvärden och området är mycket betydelsefullt för besöksnäringen och det rörliga friluftslivet. Inom området finns bland annat naturreservaten Kråmö, Bokö, Oxnö, Persö och Nynäs och den marinbiologiska forskningsstationen på Askö. Kustområdet omfattar skärgårdens övärld och fastlandets kustnära delar. Kustområdet har delats in i två zoner, Yttre kustzo-

Vid prövning av ny bebyggelse i kustområdet ska stor hänsyn tas till de höga natur-, kultur- och friluftsvärdena, samt till övriga allmänna intressen som finns i området, såsom turism. Inom kustområdet avser kommunen lägga särskilt stor vikt vid de generella rekommendationerna avseende lokalisering och val av tomtplats m.m.

Yttre kustzonen inrymmer skärgårdens övärld samt fastlandets kustnära del. Området är av mycket stort intresse för turismen och det rörliga friluftslivet och stora delar har betydande natur- och kulturvärden. Närheten till havet medför att bebyggelsestrycket är särskilt högt. Inom området är en stor del av kommunens fritidshusområden belägna, bl.a. Viksnäs, Tofsö, Lagnö, Käftudden och Korsnäs.

Ny bebyggelse prövas restriktivt med hänsyn till områdets stora värden för det rörliga friluftslivet och mot bakgrund av bebyggelsestrycket i området. Ny bebyggelse får tillkomma som komplettering av befintliga bebyggelsegrupper under förutsättning att mark, som bedöms vara av allemansrättsligt intresse och/eller av intresse för natur- eller kulturvärden inte tas i anspråk. Detaljplanekrav kan i vissa fall hävdas för tillkommande bebyggelse.

Bostäder som är nödvändiga för bedrivande av befintliga verksamheter och för succession inom familjeföretag tillåts. För att möjliggöra att nya verksamheter kommer till stånd som står i samklang med bevarande av natur- och kulturvärdena, ska byggnader för dessa verksamheters behov samt bostäder som är nödvändiga för verksamhetens bedrivande tillåtas.

Inre kustzonen är huvudsakligen belägen mellan väg 219 och Källviksvägen men sträcker sig vid Örboholm även en bit öster om Källviksvägen. Detta område utgör den inre delen av kustområdet. Inom den västra delen av området ligger naturreservatet Nynäs.

Ny bebyggelse kan tillåtas om bebyggelsen inte innebär någon konflikt med det rörliga friluftslivet, natur- och kulturvärden eller andra allmänna intressen. Stor vikt läggs vid de allmänna rekommendationerna avseende lokalisering och val av tomtplats m.m.

Strandskyddsområden

Strandskydd råder vid havet och vid sjöar och vattendrag. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd (strandskyddsområde).

Området får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utvidgas till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att tillgodose strandskyddets syften. Inom Trosa kommun är strandskyddsområdet utökat till upp till 300 meter för stora delar av havskusten. Länsstyrelsen har i samråd med Trosa kommun beslutat om nya avgränsningar av det utökade strandskyddet. Det betyder att utmed sträckan av utökat strandskydd följer avgränsningen i vissa fall tydliga geografiska avgränsningar t ex vägar och topografi. Det innebär att strandskyddszonen ibland är mindre än 300 m. Syftet med denna avgränsning är att skapa en tydlighet och förståelse för strandskyddets avgränsning. På kartan redovisas områden med utökat strandskydd. På Samhällsbyggnadskontoret finns mer detaljerade kartor med information om exakt avgränsning.

Inom strandskyddsområde får inte:

- » nya byggnader uppföras,
- » byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt,
- » grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för byggnader, anläggningar eller anordningar som avses i de två punkterna ovan, eller åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

Förbuden gäller dock inte:

- » byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de

behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet,

- » verksamheter eller åtgärder som har tillåtit av regeringen enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § eller som omfattas av ett tillstånd enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Kommunen får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet i 7 kap 15 § om det finns särskilt skäl enligt 7 kap 18 § och dispensen avser något annat än det som anges i 7 kap 18 a § 1 och 2 Miljöbalken. Om dispens meddelas, ska kommunen bestämma i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt eller annars användas för det avsedda ändamålet.

För att strandskyddet ska kunna upphävas förutsätts att:

- » den planerade bebyggelsen bidrar till en sammanhållen utvidgning av stadsmiljön
- » stränderna långsiktigt säkerställs som tillgängliga för allmänheten och för växt- och djurlivet
- » biotoper och viktiga rekreativstråk redovisas som parkmark i detaljplan, d v s skyddas från exploatering. Viktigt att notera är att man för vissa typer av åtgärder utöver strandskyddsdispens även kan behöva ytterligare tillstånd såsom exempelvis bygglov eller marklov.

Generellt strandskydd (100 respektive 300 m) gäller utom: om genomförandet av detaljplanen för den aktuella platsen har medfört att strandskyddet har släckts samt vid ett antal förtecknade vattendrag vilka är markerade med enkeldragen linje på topografiska kartan, där strandskyddet endast omfattar en zon av 100 meter på båda sidor om vattendragen från strandlinjen. I Trosa kommun gäller detta för Kvarnstugebäcken, Hållsvikenbäcken, Tullgarnsbäcken, Erikslundsbäcken samt Örboholmsbäcken. Enligt Länsstyrelsens beslut i frågan finns möjlighet att justera avgränsningen men att det i så fall ska ske på kommunens initiativ. Länsstyrelsen som beslutande myndighet kommer inte själva påbörja detta. Det finns inget exploateringstryck vid dessa bäckar vilket gör att kommunen inte ser något behöva av ytterligare justering.

Ett förändrat strandskydd

År 2009 ändrades lagen så att kommunerna beslutar om strandskyddsdispens utom när det gäller järnväg och allmän väg samt åtgärder inom naturskyddsområden som länsstyrelsen beslutar om se kap. 7 18 a §. Ansökan om dispens hanteras således i de allra flesta fall av Trosa kommun.

Inriktning för den kommunala hanteringen av strandskyddsfrågor

Trosa kommun har sedan år 2009 hanterat huvuddelen av alla strandskyddsärenden som berör fastigheter i Trosa kommun. Länsstyrelsen är dock beslutande i ärenden som rör vattenverksamhet, allmän väg och järnväg samt inom naturskyddsområden. I hanteringen av strandskyddsärenden ska lagstiftningens restriktiva hållning vägas mot fastighetsägares möjlighet att utveckla sin fastighet och verksamhet. Trosa kommun ser en vinning i att även kommunens skärgårds- och strandnära områden tillåts utvecklas. Sedan några år tillbaka beslutas majoriteten av kommunens strandskyddsärenden på delegation. I hanteringen av ärenden finns en geografisk åtskillnad i bedömningen mellan de tätortsanknutna Stadsfjärdarna och landsbygdkusten.

För stränder i anslutning till Trosa stad, från Tureholm till Långnäsudd, är intentionen att skapa en kombination av strandnära bebyggelse och en förbättrad tillgänglighet vid platser som tidigare varit svåra att nå. Detta kan exempelvis uppnås genom krav på promenadstråk i samband med strandnära exploatering och borttagande av vissa vassområden. Det förutsätts dock att bebyggelse som möjliggörs vid strandnära läge, d v s inom strandskyddat område bidrar till att stadsmiljön utvecklas sammanhållet. Det är nödvändigt att strandskyddet kan hävas i Trosa tätorts strandområden för att staden ska kunna växa välplanerat. Exakt hur detta ska ske måste dock bedömas från fall till fall och kommunen kan inte uttala sig i generella riktlinjer, eftersom förutsättningarna på respektive plats kan skilja sig åt. Frågan kan bli aktuell i såväl bygglovprövning som inom ramen för detaljplaner.

Landsbygdsutvecklingsområden

I den nya lagstiftningen kring strandskydd ges kommunerna möjlighet att i översiktsplanen redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 d § första stycket Miljöbalken. Strandskyddet differentieras utifrån lokala och regionala förutsättningar vilket innebär att skyddet i områden med högt exploateringstryck stärks, samtidigt som det blir lättare att bygga vid stränder i landsbygdsområden med god tillgång till stränder. Trosa kommun gör tillsammans med Länsstyrelsen bedömningen att det inom kommunens gränser inte finns några landsbygdsutvecklingsområden av den typ av som avses i lagstiftningen. Översiktsplanen innehåller således inte några förslag på så kallade landsbygdsutvecklingsområden.

Särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöområden

Vissa områden inom Trosa kommun är av allmänt intresse för naturvården, friluftslivet, kulturmiljövården eller på grund av landskapsbilden. Hänsyn ska enligt Miljöbalken 3:6 tas till kulturmiljövårdens, naturvårdens och friluftslivets intressen. Dessa områden redovisas på särskild intressekarta i avsnitten Natur och friluftsliv samt Kulturmiljö. Frågor gällande kulturmiljö och fornlämnningar hanteras av Länsstyrelsen i Sörmlands län.

Samrådsområden

Länsstyrelsen förordnar med stöd av 11 kap 12 § Plan- och bygglagen 2010:900 att beslut om förhandsbesked och bygglov för nya byggnader och tillbyggnader som inte är att anse som kompletteringsåtgärder enligt 9 kap 31 a § Plan- och bygglagen 2010:900, inom de områden som är av betydelse för totalförsvaret skall prövas av Länsstyrelsen. Utpekade samrådsområden (se karta Förutsättningar för planering och byggande i detta avsnitt) är av sådant intresse och förordnandet syftar till att så långt möjligt skydda områdena mot ny- och tillbyggnader som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. I Trosa kommun gäller detta delar av Askö.

Skydd för vattenförsörjning

I bestämmelserna för vattenskyddsområdet föreskrivs de inskränkningar som är nödvändiga för att skydda yt- eller grundvattentillgången. Kommunala vattentäkter markeras och beskrivs i kapitlet Riskhänsyn och miljöstörningar. De vattentäkter som har skyddsområde är Trosa (Sörtuna) och Vagnhärad (Källvreten). För närvarande pågår arbetet med att ta fram nya vattenskyddsområden, läs mer inom avsnittet om Tekniska system.

Byggförbud utmed allmänna vägar

Med hänsyn till trafiksäkerheten gäller generellt byggförbud inom 12 meter från vägområdet enligt 47 § Väglagen. I enlighet med Vägverkets rekommendationer får bostäder inte uppföras närmare väg E4 än 150 m. Bestämmelsen gäller endast områden som inte är detaljplanlagda.

Byggförbud kring kraftledningar

Med hänsyn till nedfallande kraftledningar anger starkströmsföreskrifterna från Elsäkerhetsverket, ELSÄK-FS 2008:1 6 kap, skyddsavstånd på upp till 10 meter för befintlig och planerad bebyggelse. Inom ramen för detaljplaner regleras bebyggelsen i förhållande till befintliga ledningar.

Fördjupningsområden

Fördjupningsdelen omfattar området mellan och i anslutning till tätorterna Trosa, Vagnhärad och Västerljung. Skälet att lyfta fram dessa områden specifikt är att det i dessa tätortsnära områden råder ett större bebyggelsetryck än på övriga landsbygden. Dessa områden hanteras därför separat, med särskilda rekommendationer.

Trosaåns dalgång

Trosaån rinner från sjön Sillen, genom samhällena Vagnhärad och Trosa, till Östersjön i botten av en stor uppodlad dalgång, inramad av bergs- och moränhöjder. Det är en jordbruksbygd med många fornlämningar, gårdar och sockenstugor. Under bronsåldern var dalgången en del i den betydelsefulla inomskärsleden till Mälaren. Det största bosättningsområdet finns i Vagnhärad.

På ett ovanligt sätt kan man i landskapet se vattnets betydelse för bygdens lokalisering. I takt med strandförskjutningen har bebyggelsen flyttat från höjderna, till övergångszonen mellan morän och lera under järnåldern, till dalgångens botten.

Trosaåns dalgång har utpekats som riksintresse för kulturmiljövården. Området omfattar stora delar av Vagnhärad samt delar av Hunga strövområde. Trosaån är av stort intresse för naturvården. Förutom betydelsen för landskapsbildningen har den stort värde för fritidsfisket och det rörliga friluftslivet. Rekommendationsområdets avgränsning har anpassats till befintliga vägar och vegetationsgränser. Observera att områdets avgränsning inte innehåller hela det område som är utpekad som riksintresse för kulturmiljövården.

Rekommendationer

Landskapet bör hållas öppet och skogsplantering bör ej tillåtas. Näsaltbelastning och utsläpp av andra skadliga ämnen bör begränsas. Kompletteringar av befintliga bebyggelsemiljöer bör godkännas och byggnation i de delar av riksintresseområdet som är beläget inom Vagnhärad samt delar av Hunga strövområde bör godkännas. Området är delvis kuperat och inbjuder till promenader och andra aktiviteter, exempelvis orientering, alpin skidåkning och längdåkning, vilket främst märks i de norra och sydliga delarna nära tätorterna. Söder om Vagnhärad finns belysta motionsspår och i anslutning till Trosa passerar Sörmlandsleden och ytterligare ett belyst spår.

Hunga strövområde

Hunga strövområde är ett värdefullt närströvområde som sträcker sig från Trosa tätort till Häradsvallen i Vagnhärad. Området är delvis kuperat och inbjuder till promenader och andra aktiviteter, exempelvis orientering, alpin skidåkning och längdåkning, vilket främst märks i de norra och sydliga delarna nära tätorterna. Söder om Vagnhärad finns belysta motionsspår och i anslutning till Trosa passerar Sörmlandsleden och ytterligare ett belyst spår.

Det aktuella området består i väster av ett småbrutet jordbrukslandskap med inslag av bebyggelse. Bebyggelsen i området är i huvudsak traditionellt placerad, i skiljelinjen mellan skog och öppen mark. I öster och nordost dominerar skogen men även här finns viss bebyggelse. Bergsområdet i söder är bevuxet med barrblandskog och

saknar i stort sett bebyggelse. Topografiskt domineras området av fem bergshöjder som når nivåer mellan 38 och 52 meter över havet. På den högsta toppen finns en fast fornlämning i form av ett röse.

Den norra delen av området vid Berga Gård består av ett småskaligt kulturlandskap med mycket känslig landskapsbild. Utöver dessa upplevelsevärden används denna del flitigt för bland annat längdskidåkning.

Vid Hunga gård bedrivs ett aktivt jordbruk och stora delar av Hungaområdet utgörs av åkermark och viss skogsmark.

En stor del av Hunga ingår i "Trosaåns dalgång", ett riksintresse för kulturmiljö. På några ställen finns fornlämningar från brons- och järnålder. Liksom för alla riksintressen gäller att områdets värden inte får skadas påtagligt vid exploatering eller förändring av området. Södra delen av Hunga strövområde berörs av Trafikverkets planering av Infart Västra Trosa.

Rekommendationer

Med hänsyn till områdets stora värden för det rörliga friluftslivet och mot bakgrund av det stora bebyggelsetrycket i området prövas ny bebyggelse, i varje enskilt fall, med restriktivitet. Stor hänsyn ska tas till områdets höga friluftsvärden och övriga allmänna intressen. Pågående markanvändning får inte avsevärt försvåras. Etablering av ny bostadsbebyggelse får i princip inte tillkomma, däremot kan om- och tillbyggnader av befintliga hus godkännas under förutsättning att det handlar om mark som inte bedöms vara av allemansrättsligt intresse. Bostäder som är nödvändiga för bedrivande av befintliga verksamheter och för succession inom familjeföretag kan dock tillåtas.

I översiktsplanens planförslagskapitel illustreras den utredningskorridor för Infart västra Trosa som Trafikverket utreder tillsammans med Trosa kommun. Val av korridor har gjorts utifrån flera perspektiv där natur- och kulturvärden liksom hänsyn till intelligande bebyggelse och möjlighet till rekreation vägt tungt. I den fortsatta

utredningen kring vägen kommer miljöaspekten väga fortsatt tungt i förhållande till vägens lokalisering. Nästa steg i planprocessen är att ta fram en vägplan vilket ytterligare kommer att tydliggöra vägdragning, lämpliga korsningspunkter samt möjliga kompensationsåtgärder. Kommunen kommer studera möjligheten att inrätta naturreservat inom strövområdet.

Hunga – Stene

Området ansluter till Hunga strövområde, gränsar till Vagnhärad och Trosa samt avgränsas av Studsviksvägen och Västerljungsvägen. Området består av ett småbrutet jordbrukslandskap.

Rekommendationer

Komplettering av befintliga bebyggelsegrupper är i stora delar möjliga. Hänsyn ska tas till kulturmiljövårdens, naturvårdens och friluftslivets intressen. I områdets södra del, i anslutning till Västerljungsvägen, kan eventuellt kompletterande exploateringsområden på sikt bli aktuella.

Hillesta – Långbro – Skällberga – Ekebonäs

Området omfattar dalgången mellan sjön Sillen och Tureholmsviken förutom avgränsningen runt Västerljungs samhälle och Tureholms slott. Det utgörs av ett öppet landskap som domineras av åkrar och hagmarker. På höjdpartierna finns talrika fornminnen.

Rekommendationer

Mindre kompletteringar av befintliga bebyggelsegrupper är möjliga under förutsättning att hänsyn tas till kulturmiljövården och befintliga verksamheter.

Övriga samhällen och fritidshusområden

I Trosa kommun finns ett stort antal fritidshusområden som i olika grad är permanentbebodda. De flesta ligger vid kusten medan övriga är belägna vid kommunens insjöar. I Sund överväger andelen helårsboende och området betraktas som tätort enligt Statistiska centralbyråns definition (mer än 200 invånare). För samtliga områden

som listas nedan finns gällande detaljplaner som bland annat reglerar vad och hur mycket man får bygga på respektive fastighet. De tätortsnära fritidshusområdena redovisas under kapitel Trosa.

Sund

Sund är beläget ca 5 km nordväst om Vagnhärad utmed sjön Sillens östra strand. Bebyggelsen ligger naturskönt och utgörs av friliggande småhus för både helårsboende och fritidsboende. Totalt finns 192 fastigheter inom området.

Lövsta

Lövsta är naturskönt beläget ca 7 km väster om Vagnhärad utmed sjön Sillens östra strand. Bebyggelsen utgörs av friliggande småhus med en hög andel helårsboende, men även i mindre omfattning fritidsboende. Inom området finns den statliga vårdinstitutionen Lövsta skolhem, med drygt 100 helårsanställda. Totalt finns drygt 50 fastigheter inom området.

Tofsö

Tofsö ligger i sydvästra delen av kommunen utmed Källviksvägen och gränsar till det populära naturreservatet Nynäs. Bebyggelsen utgörs av småhus med relativt små byggrätter väl lämpade för fritidsboende. Avståndet till både Trosa och Vagnhärad är ca 17 km. Tofsö omfattar 170 fastigheter.

Gisekvarn

Gisekvarn ligger norr om Kustvägen (gränsar till Nynäs naturreservat), naturskönt utmed Gisesjön. Bebyggelsen utgörs av småhus med relativt små byggrätter väl lämpade för fritidsboende. Avståndet till både Trosa och Vagnhärad är ca 11 km. Totalt handlar det om ca 120 fastigheter.

Viksnäs

Viksnäs ligger i sydvästra delen av kommunen utmed Källviksvägen. Bebyggelsen utgörs av småhus för fritidsboende. Avståndet på de ca 70 fastigheterna till både Trosa och Vagnhärad är ca 16 km.

Mättinge

Mättinge ligger i sydvästra delen av kommunen nära Källviksvägen. Bebyggelsen utgörs av varierande hus, primärt för fritidsboende och totalt ryms ca 30 fastigheter inom området. Avståndet till både Trosa och Vagnhärad är ca 18 km.

Källvik

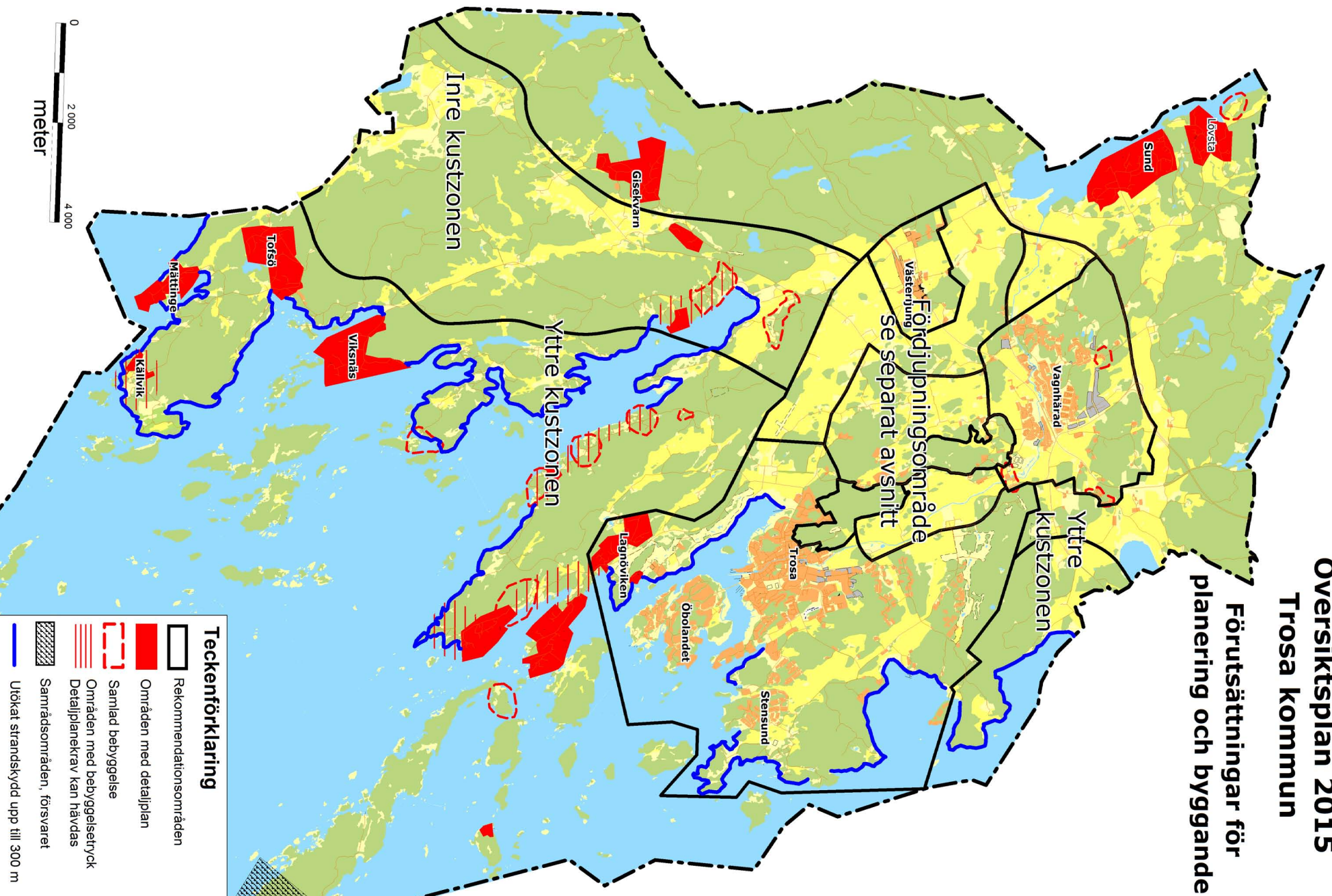
Källvik ligger i sydvästra delen av kommunen ungefär 2 mil från både Trosa och Vagnhärad. Bebyggelsen utgörs huvudsakligen av småhus för fritidsboende. Inom området finns även ett antal helårsbostäder. Källvik är ett viktigt landfäste och fungerar bland annat som hamn för en stor del av skärgårdstrafiken. Totalt finns ca 60 fastigheter inom området.

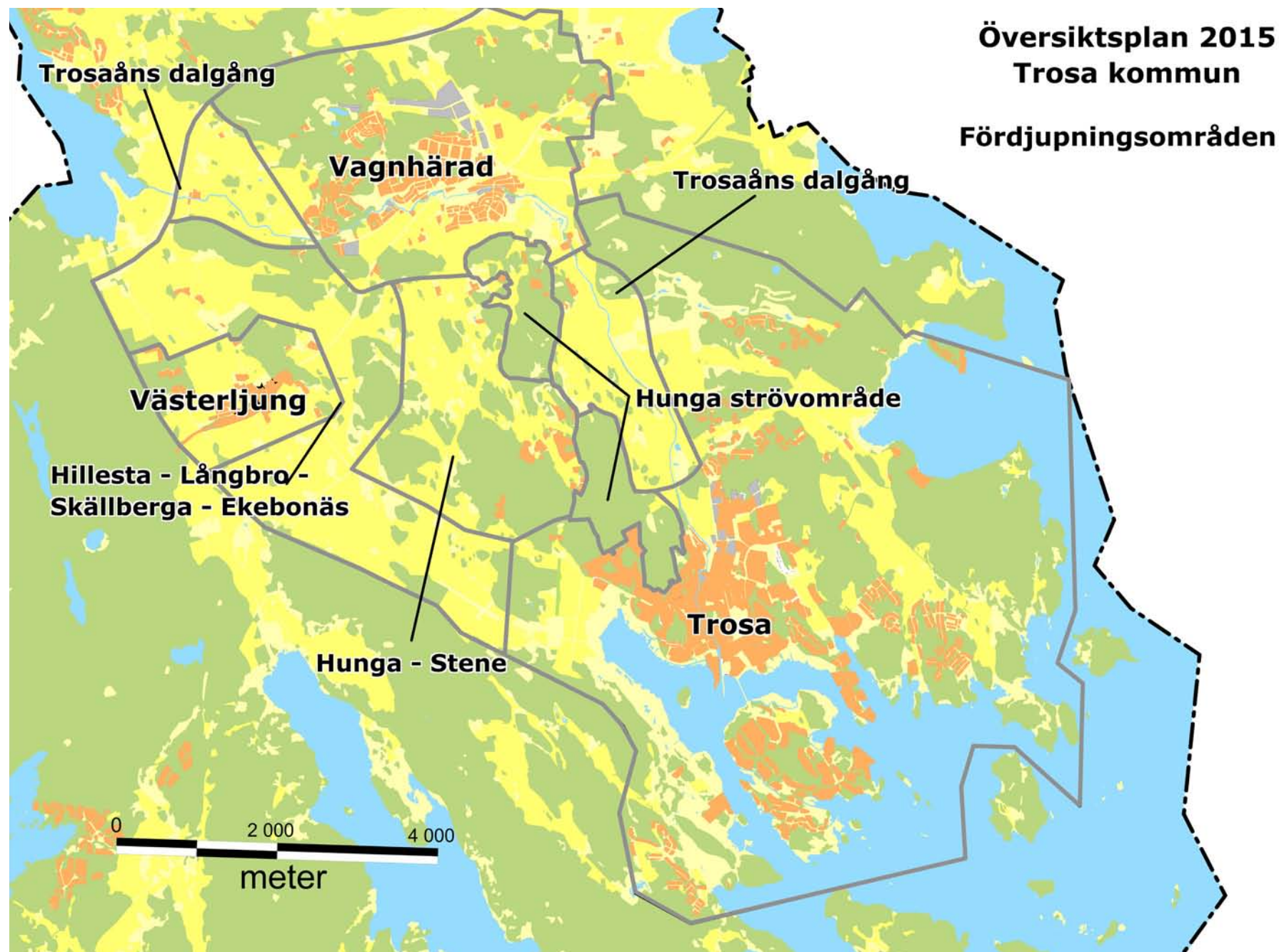

Källvik fungerar bland annat som hamn för skärgårdstrafiken.

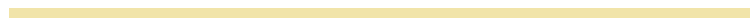
Översiktsplan 2015 Trosa kommun

Föresattningar för planering och byggnad

Konsekvensbeskrivning

DEL 1: ÖVERSIKTLIG BEDÖMNING AV KONSEKVENSER

Inledning

Trosa kommuns översiktliga planering har sedan länge hög prioritet och anger riktlinjer för kommunens fortsatta utveckling. Översiktsplanen tar sin utgångspunkt i Fastlagd kurs för Trosa kommun, vilken antogs inför kommunens bildande 1991. Planens målsättning är att möjliggöra fortsatt tillväxt i kombination med att kommunens kvaliteter och värden bevaras och värnas. Att balansera den önskade tillväxten med tydlighet kring värden värda att bevara, t ex grönstruktur eller kulturmiljöer, är ett viktigt syfte med översiktsplanen. Översiktsplanen är rådgivande och genomförandet av exempelvis nya bostadsområden är beroende av faktorer utanför kommunens kontroll. Det kan därför vara svårt att förutse i vilken omfattning planens olika delar kommer att bli verklighet och i så fall när. Stora delar av översiktsplanen innehåller generella riktlinjer och rekommendationer för vilket förhållningssätt som ska gälla vid exempelvis exploatering i eller i anslutning till känsliga natur- och kulturmiljöer. Vissa överväganden och slutsatser i översiktsplanen finns också i andra, både kommunala och regionala planer och program. En skillnad är dock att enligt Plan- och bygglagen ska dess "innehåll och konsekvenser kunna utläsas utan svårighet".

Konsekvensbedömningen är indelad i två delar, där den första översiktligt beskriver väntade effekter och konsekvenser. Förslag som antas leda till betydande miljöpåverkan enligt Miljöbalken kap. 6 § 12 ska identifieras, beskrivas och bedömas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). För översiktsplanen inkluderas en MKB i del två av detta dokument. Detaljerade konsekvensbeskrivningar för t ex nya byggnader eller verksamheter hanteras i kommande detaljplaneskedan när detaljplanen innebär betydande miljöpåverkan.

Konsekvenser för jämställdhet och integration

Det övergripande målet är att kommunens invånare oavsett t ex kön, ursprung eller ålder ska ha samma

möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. Fysisk planering ska ta hänsyn till olika livsmönster samtidigt som den inte ska medverka till att befästa negativa strukturer i framtiden. Planeringen ska därför vara lyhörd för hur kommunens olika invånare vill leva både idag och i framtiden.

Eftersom det finns flera betydande skillnader i kvinnors och mäns vardags- och yrkesliv har dessa analyserats ur vad som anses påverkbart i denna plan. Förutsättningsarna kan också skilja sig för nyanlända eller nyblivna svenskar att ta del i det gemensamma samhället. Konsekvenserna för dessa aspekter diskuteras nedan.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Arbetet med översiktsplanen har hittills i alla steg inbegripit både män och kvinnor i olika åldrar. Både kvinnor och män har varit delaktiga i framtagnandet av planhandlingar. Möjligheterna att fånga upp ett brett spektrum av frågor och synvinklar anses därmed tillgodosett. Information om samråd sker på olika sätt – i tidningar, på kommunens webbplats samt genom sedvanlig utställning av planhandlingar på bibliotek och liknande.

Närhet till boende och arbete

Ambitionen är tydlig i att möjliggöra boendeformer för människor i olika faser av livet och med olika hushållsstrukturer, d v s boenden för stora och små familjer, barn och gamla. Det planerade bostadsbyggandet anses ge utrymme för bostäder med hög kvalitet, i olika storlekar, med varierande lägen och upplåtelseformer. Detta bidrar till att förutsättningar skapas för alla människors möjligheter att leva och bo i kommunen och att alla kan uppleva trygghet och säkerhet i sina närmiljöer. En ytterligare faktor för en god boendemiljö är också närhet till service, förskolor, skolor och omsorg.

Generellt sett har tidigare forskning visat att kvinnor ofta arbetat närmare bostaden än vad män gör. Planen medger både ökade möjligheter till arbetspendling, med nya

bostäder i nära anslutning till Ostlänken och busskommunikationer inom kommunen. Därmed anses möjligheterna till arbete både nära och längre ifrån bostaden förbättras. Det blir då också möjligt att dela på ansvar för hem och barn, då föräldrar kan arbeta såväl nära som längre från sin bostad i Trosa kommun.

Handel och verksamheter i nära anslutning till bostäder, istället för t ex externa köpcentra som huvudsakligen nås med bil, gör det lättare för människor att ta del av service nära bostaden. Detta är viktigt med tanke på kvinnors och mäns olika mönster att använda bil och andra färdmedel. Det underlättar också för andra invånare som saknar möjlighet att ta sin egen bil till målpunkter. Detta är tillgodosett genom att planförslaget möjliggör en fortsatt förstärkning av tätorterna och deras centrummiljöer. I takt med att planeringen för Ostlänken fortskrider, kan även nya ytor för verksamheter öppnas för kommunens aktiva och varierade näringsliv. Detsamma gäller barnomsorg och skolor, vilket i och med planens genomförande blir möjligt att lokalisera nära bostadsbebyggelse. Beredskap för fortsatt utbyggnad av skolor underlättar även möjligheten att erbjuda olika typer av utbildning till nyanlända och invånare med utländsk bakgrund.

Barnperspektivet

Barns särskilda behov ska beaktas i den fysiska planeringen. Flera aspekter som rör barn och ungdomar blir dock verklighet först i senare skeden av planering. Det är framförallt i kommande detaljplaner som frågor om detaljutformning av gator och bebyggelse, var förskolor ska finnas e t c utreds och behandlas. I dessa skeden ska alla barns behov prioriteras, så att exempelvis särskilda behov hos barn med funktionshinder inte åsidosätts.

Barn tillbringar ofta mer tid nära hemmet än vad vuxna gör. Det är därför viktigt att närmiljön är trivsamt och säkert samt inbjuder till aktiviteter. Under senare år har barn och ungdomars vanor ändrats i hög utsträckning och allt fler ägnar sig åt stillasittande inomhusaktiviteter.

Mot bakgrund av detta är det särskilt viktigt att tillgodose möjligheter till spontanidrott, attraktiva mötesplatser utomhus och stimulerande miljöer för utomhusaktiviteter. Detta för att skapa goda förutsättningar för barns och ungdomars fysiska och psykiska välmående. Eftersom översiktsplanen medger bebyggelse lokaliserad på ett sätt som värnar prioriterad grönstruktur anses dessa behov tillgodosedda. I vissa föreslagna exploateringsområdena lyfts även möjligheten till samlokalisering av aktiviteter och lekplatser fram. Översiktsplanens idéer kring gatustrukturer inbjuder också till cirkulation och möten. Dessa parametrar anses underlätta för barn att röra sig fritt och säkert i sina närområden, utan att behöva passera stora, ödsliga områden. Att förbättra kopplingarna för exempelvis gång- och cykeltrafik mellan olika målpunkter är ett uttalat mål i översiktsplanen. Detta är betydelsefullt i synnerhet för barn och ungdomar då dessa grupper ofta rör sig mellan hemmet, till och från kompisar och fritidsaktiviteter m m. Det ska vara enkelt och tryggt för alla att röra sig fritt mellan tätorternas olika delar och till och från grönområden. Planens effekter och konsekvenser för detta anses positiva och stärkande, då trygghet och säkerhet prioriterats.

Trosa kommun arbetar aktivt med att tillgodose behovet av förskolor, vilket sker genom samarbete mellan flera kommunala förvaltningar. Till hjälp för detta används åldersuppdelad statistik över barn som föds och flyttar in och ut ur kommunen. Allt fler föräldrar skjutsar sina barn till skolan och fritidsaktiviteterna med bil. Ur hälso- och miljösynpunkt är det därför relevant att eftersträva säkra och trygga skolvägar så att barn själva i möjligaste mån kan ta sig till skola och fritidsaktiviteter utan att föräldrar upplever oro för att de ska skadas i trafiken, gå vilse eller liknande samt att andra målpunkter trafikförsörjs på ett säkert sätt. Med utformningen av nya bostadsområden och övrig offentlig miljö m m anses detta endast påverkas positivt.

Bostadsbyggande

Tätorterna

I översiktsplanen skapas förutsättningar för bostadsbyggande i Trosa, Vagnhärad och Västerljung med sammanlagt

ca 2 000 bostäder, utöver eventuella enstaka förtätningar inom befintliga fastigheter. I planen görs en viss styrning av kommunens bostadsbyggande till Vagnhärad mot bakgrund av ortens goda förutsättningar till attraktivt boende med goda möjligheter till pendling med regional kollektivtrafik. En utbyggnad av bostäder med närhet till ett framtida resecentrum i Vagnhärad bedöms gynna kollektivtrafiken framför biltrafiken. Detta är långsiktigt positivt ur miljö-, jämställdhets- och tillgänglighetsaspekter. I takt med att arbetet med Infart västra Trosa fortskrider, möjliggörs även utbyggnad i Trosa tätorts västra delar. Tätorternas utbyggnad utgår från att bostäder byggs i attraktiva lägen och att hänsyn samtidigt tas till tätorternas grönstrukturer, liksom till värden för kulturmiljön. Inom bostadsområdena bör eftersträvas möjligheter till gemensamma aktiviteter för barn och vuxna. Bebyggelsemiljöernas konsekvenser studeras alltjämt i detaljplanering, där hänsyn till rekreativsmöjligheter är ett viktigt perspektiv att hantera.

Vidare sker tätortsutbyggnaden till stora delar där det är möjligt att tillvarata befintlig infrastruktur genom kompletteringar och förtätningar i befintlig bebyggelse, vilket skapar bättre förutsättningar för service. Det leder samtidigt till en tätare stadsstruktur, som successivt kan minska transportbehovet med bil. Förtätning kan också motverka så kallad "stadsutglesning", där städer enbart växer utåt och tar allt större ytor i anspråk. Det leder till ökade avstånd, mer miljöpåverkan, utarmning av stadskärnor o s v. Att skapa förutsättningar för det lokala resandet via cykel och till fots är avgörande för att minska biltrafikens negativa miljöpåverkan och förbättra tillgängligheten för personer utan bil. Det bidrar också till en gatumiljö där fler kan känna sig trygga mot brott och där naturliga stråk och mötesplatser uppstår, som kan fungera både dag- och kvällstid.

Kompletteringar i befintlig struktur kan samtidigt innebära att tätortsnära naturmark tas i anspråk och att befintliga bebyggelsemiljöer påverkas. En utbyggnad av tätorterna endast genom förtätningar bedöms dock inte vara möjlig eftersom förtätningar ofta är beroende av initiativ och önskemål från privata fastighetsägare.

Bevarandet av stora fornlämningsområden i framförallt Vagnhärad och Västerljung samt prioriterad grönstruktur i samtliga tätorter begränsar också möjligheterna till förtätning. För tätorterna är därför en kombination av förtätning, kompletteringsbyggande och byggande i tätorternas randzoner nödvändig för att uppnå de kommunala målen om hållbarhet och tillväxt. Samtidigt kan bostadsbyggande i tätorternas randzoner gå emot bland annat intressen att bevara natur för rekreativsändamål och bevarande av jordbruksmark. Detta exemplifieras i Vagnhärad där byggandet av bostäder nära regional kollektivtrafik riskerar att delvis ske på odlingsmark. Väsby och Solberga bedöms vara av stort intresse för tätortsutbyggnad och områdena redovisas här som boendeområden och därför ges tätortsutveckling företräde framför jordbrukets intressen. Bebyggelse i randzoner kan i vissa fall innebära perifera lägen i förhållande till orten vilket skapar ett ökat transportbehov. Samtidigt kan bebyggelse i dessa lägen i vissa fall skapa eller förstärka existerande samband där det idag inte finns kollektivtrafik.

Landsbygden, kusterna och skärgården

I översiktsplanen ges allmänna rekommendationer för byggande på landsbygden samt särskilda rekommendationer för områden med starka sektorsintressen och där bebyggelsestrycket är stort, t ex i tätorternas omgivningar och vid kusterna samt i skärgården. I planen betonas vikten av att tillkommande bebyggelse ges en god utformning i samklang med närliggande bebyggelse och äldre bebyggelsestrukturer. Detta för att inte ta bort den sörmåländska landsbygdens kännetecken och mönster, där en samlad bebyggelse är viktig.

Intresset att bygga bostäder på landsbygden kan stå i konflikt med t ex friluftslivets, naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Inom dessa områden kan det enskilda intresset att bygga en bostad ibland få stå tillbaka för det allmänna, eftersom en "från allmän synpunkt god hushållning" ska eftersträvas. Områden med särskilda värden för friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård redovisas i särskilda kapitel, framförallt i Riksintressen och Natur och friluftsliv. Vid exploatering i anslutning till

skyddsvärda områden bör någon form av buffertzon finnas med i planeringen. I vilken omfattning måste avgöras från fall till fall.

Bostadsbyggande på landsbygden medför i allmänhet ökat trafikarbete men skapar samtidigt bättre förutsättningar att behålla och utveckla en levande landsbygd, avseende varierade boendemiljöer, möjligheter till tillväxt och företagande m m.

Trycket på ny bebyggelse är stort i kommunens kust- och skärgårdsområden. Bebyggelse vid kusten är av stort värde för sina ägare men kan samtidigt utgöra hinder för allmänhetens tillgänglighet till stränderna eller påverkan på djur- och växtlivet.

Kustområdet har delats in i två zoner, Yttre kustzonen och Inre kustzonen för vilka olika riktlinjer gäller. Yttre kustzonen inrymmer skärgårdens övärld samt fastlandets kustnära del. Området är av mycket stort intresse för turismen och det rörliga friluftslivet och stora delar har betydande natur- och kulturvärden. Närheten till havet medför att bebyggelsestrycket är särskilt högt. Ny bebyggelse provas restriktivt med hänsyn till områdets stora värden för det rörliga friluftslivet och mot bakgrund av det stora bebyggelsestrycket i området. Med avseende på föreslagna riktlinjer för byggande på landsbygden, i synnerhet i den yttre kustzonen, bedöms tillkommande bebyggelse eller permanentning av fritidshus som begränsad.

För inre kustzonens del ges något större möjligheter för byggnation. Detta får dock endast tillkomma om det inte innebär konflikt med det rörliga friluftslivet, natur- och kulturvärden samt andra allmänna intressen. Restriktivitet förekommer bl a för att säkerställa hållbar hantering av avloppsvatten samt att bebyggelsens lokalisering inte ger för stor påverkan på landskapsbilden. Området som berörs är förhållandevis litet och det har inte funnits något överhängande exploateringsstryck. I den mån det handlar om fler tillkommande enheter arbetar kommunen med detaljplanens instrument för att säkerställa en långsiktighet.

Fritidshusområden

I flera av kommunens fritidshusområden är andelen helårsboende relativt hög, framförallt i de tätortsnära fritidshusområdena Stensund, Öbolandet och Lagnövik, medan helårsboendet i de perifera områdena är begränsat. Kommunen har medgivit utökade bygggrätter i vissa fritidshusområden under förutsättning att bl a VA-frågorna kan lösas på ett tillfredställande sätt. Detta är också möjligt i ovanstående områden.

En ökad andel helårsboende i fritidshusområdena bedöms bidra till mer levande och trygga miljöer året om. Vissa fastighetsägare är positiva till fler helårsboende i fritidshusområdena eftersom uppsikten av fastigheterna då blir bättre. En annan fördel är att befintlig infrastruktur kan tillvaratas mer effektivt.

Intresset att nyttja den enskilda fastigheten för helårsboende kan samtidigt stå i konflikt med andra intressen. Ökat helårsboende i fritidshusområdena kan medföra ökad belastning på kustvattnet om inte frågan rörande vatten och avlopp kan lösas på ett tillfredställande sätt. Det är därför särskilt angeläget att se över VA-frågorna i de kustnära fritidshusområdena för att kunna ta ställning till hur de kan lösas utan att havsvattenkvaliteten äventyras. Avloppslösningar som ej kan anses uppfylla kraven på erforderlig rening kommer inte att tillåtas. Den pågående inventeringen av enskilda avlopp kommer att fortsätta under planperioden i syfte att minska kommunens miljöpåverkan på vattendrag och Östersjön.

En omvandling av områdena genom utökad bygggrätt kan på sikt även medföra att områdenas karaktär med mindre och ofta enkla byggnader på naturtomter delvis förändras. Förändringarna bedöms dock inte bli särskilt markanta eftersom tomtstorlekarna i fritidshusområdena i allmänhet är större än i traditionella villaområden. I fritidshusområdenas detaljplaner regleras ofta minsta tomtstorlek vilket görs även i nytillkommande detaljplaner. Boende på landsbygden och i perifera fritidshusområden medför i allmänhet ökad personbilstrafik då avståndet till arbete och service m m ofta är långt. I Trosas fall är dock merparten av de fritidshusområden där permanentnings-

takten är som mest intensiv belägna relativt nära framförallt Trosa tätort. Dessa områden kan på sikt komma att integreras i den totala stadsstrukturen och kan på så vis bättre förses med exempelvis kollektivtrafik. Förutsättningar för väl fungerande vatten- och avloppslösningar har skapats genom utbyggnad av kommunalt VA i bl a Stensund-Krymla, Öbolandet och Lagnövik-Hagstugan.

Verksamheter

I takt med att möjligheterna för befolkningsökning blir verklighet, ökas också incitamenten för företagande eftersom fler invånare skapar större efterfrågan på utbud och mångfald av varor och tjänster. Också efterfrågan på nya lägen för verksamheter ökar i takt med att tätorterna växer. I översiktsplanen föreslås att befintligt verksamhetsområde i Trosa utnyttjas effektivare samtidigt som de markerade verksamhetsområdena i Vagnhärad kommer att tillgängliggöras i högre utsträckning under planperioden i takt med att arbetet med Ostlänken fortskrider. Där det är möjligt bör integrering av verksamheter i bostadsområden uppmuntras.

Att peka ut ny mark för verksamheter innebär i vissa fall ianspråktagande av jungfrulig mark. De utpekade exploateringsområdena har dock inte sådana värden att det bör hindra fortsatt planläggning. Strategin att framförallt peka ut verksamhetsområden i Vagnhärad kan på sikt innebära att det blir svårt att etablera nya, ytkrävande företag i Trosa. Kommunens bedömning är också att kommunikationsmässigt är Vagnhärad fördelaktigt för lokalisering av verksamheter.

Den planerade tillväxten hänger tydligt ihop med förutsättningarna för företagande, kommunikationer och andra incitament för inflyttning. Efterhand som frågorna om kommunikationer blir klarare kan man tydligare se vilka förutsättningar som kommer att gälla för företagandet i kommunen. I Vagnhärad blir detta tydligt då Ostlänkens utredningskorridor i dagsläget gör det svårt att exploatera vissa delar p g a osäkerheten kring järnvägens framtida sträckning. När planeringsarbete kommit vidare och en sträckning av Ostlänken är beslutad, blir det enklare

att reservera mark och planera för verksamheter och bostäder i Vagnhärad.

Service

Både offentlig och kommersiell service finns i de flesta fall inom relativt nära avstånd till samtliga föreslagna utbyggnadsområden. I takt med en befolkningsökning i enlighet med planförslaget, förbättras möjligheterna att upprätthålla såväl den kommersiella som den offentliga servicen.

I Stensund, Åda och på Öbolandet saknas idag service, men stadskärnans service är belägen inom cykelavstånd. En utveckling med nya boendeområden i Trosa kommer att öka efterfrågan av service vilket till stor del bedöms kunna tillgodoses av Trosaportens handelsområde.

Kommunikationer

Ostlänken

Ostlänkens genomförande kommer att påverka delar av kommunen på ett betydande sätt. Det är idag oklart exakt vilken dragning järnvägen kommer att få varför en detaljerad konsekvensanalys är svår att göra. Översiktsplanen redovisar den nu gällande utredningskorridoren, vilken under planperioden kommer att tydliggöras och förhoppningsvis smalnas av avsevärt. Kommunen har i översiktsplanen pekat ut ett förordat alternativ gällande rescentrums lokalisering i Vagnhärad. I denna bedömning är följande tre faktorer vägledande för Trosa kommuns inställning i frågan: Möjligheterna att uppnå ett attraktivt resacentrums-läge, som skapar förutsättningar för en kraftigt utbyggd kollektivtrafik och bidrar till en långsiktigt god och expansiv samhällsbyggnad samt att läget innebär en järnvägsdragning som minimerar intrång och störningar för enskilda fastighetsägare.

Generellt kan konstateras att förbättrade kollektiva färdmedel gör att dessa har en rimlig chans att konkurrera med den betydligt mer miljöbelastande biltrafiken. Även boendemiljön och förutsättningarna för företagande väntas bli tydligare då klarhet finns i var järnvägen kommer att lokaliseras vilket skapar trygghet och möjligheter till

utveckling och exploatering. Samtidigt skapas möjligheter till att miljöerna i Vagnhärad kan förnyas och förbättras med hänsyn till hur järnvägen rent fysiskt kommer att påverka tätorterna beroende på var den dras.

En ytterligare konsekvens när järnvägen omlokaliseras till ett nytt läge är järnvägen som en del av Vagnhärad historia och dess identitetsskapande betydelse. Utformningen av ett nytt resacentrum och dess samband med tätorten i övrigt blir därför viktig i det fortsatta arbetet med Ostlänken. I en kommande förändring av nuvarande resacentrumsområde blir det centralt att ta till vara och synliggöra dessa värden för att bibehålla och utveckla Vagnhärad identitet.

Gång- och cykelvägnätet

I översiktsplanen föreslås att nya boendeområden ska anslutas till existerande gång- och cykelvägnät. Ett väl utbyggt gång- och cykelnät inom kommunen innebär bättre förutsättningar för att minska bilberoendet samt att förbättra folkhälsan och tillgängligheten för såväl barn som vuxna.

Den analys som tidigare gjorts av kommunens gång- och cykelvägnät visar att relativt goda förbindelser finns mellan Trosa och Vagnhärad bostadsområden och tätorternas målpunkter. Utifrån analysen har sedan stråk förbättrats och nätet har kompletterats de senaste åren. Dock finns fortfarande stråk som behöver byggas ut för att få ett mer heltäckande nät. Trosa kommun eftersträvar hållbarhet och tillväxt i samspel och där utgör goda förbindelser för gående och cyklister en viktig del.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken regleras inte av översiktsplanen men planen har betydelse genom att den uppmuntrar bebyggelsestrukturer som på kort och lång sikt möjliggör utbyggnad av kollektivtrafiken. Genom att ständigt studera förtätningsmöjligheter i respektive tätort och uppmuntra till bebyggelse i existerande eller tänkbara kollektivtrafikstråk förbättras möjligheterna till kollektivtrafikförsörjning genom översiktsplanens förslag. Därutöver ger omvandlingen av tätortsnära fritidshusområden bättre

förutsättningar att i framtiden utöka kollektivtrafiken. Kommunen har under lång tid arbetat med prioriterade stråk för att stärka möjligheten att skapa en ännu mer attraktiv kollektivtrafik. Ju fler som åker kollektivt desto bättre förutsättningar att uppnå kommunens uppställda klimatmål. Idag är bilpendling en stor källa till kommunens klimatpåverkan och ska detta vändas måste fler välja andra resesätt än idag. Genom att prioritera byggande i tydliga stråk och arbeta för att höja kvaliteten och driftsäkerheten med kollektivtrafiken, menar kommunen att andelen resenärer kan öka i framtiden.

Vägar

Trosa tätorts huvudsakliga expansion har tidigare framförallt skett i östlig och nordlig riktning. Den nu föreslagna översiktsplanen redovisar dock Infart västra Trosa, vilket öppnar upp för ny bebyggelse på den västra sidan av tätorten. Konsekvenserna av föreslagen väg redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Kapaciteten på befintligt huvudvägnät bedöms vara tillräcklig för utbyggnad enligt planförslaget. Förstärkningsåtgärder kan dock komma att bli nödvändiga på Stensundsvägen för att möta exploateringen vid Åda Golf och Åda fritidshusområde. Trosa kommun för en dialog med Trafikverket som är väghållare om ett ev framtida övertagande av vägen. Detta förutsätter dock en upprustning från dagens standard. Vissa tänkbara boendeområden är i sig själva så pass stora att de kan komma att påverka det övergripande vägnätet. Detta gäller främst Solberga, Västra Krymla, Hökeberga och Hagaberg. För Solberga kräver föreslagen exploatering att väg 218 förändras med exempelvis tillskapande av nya cirkulationsplatser, med säker förbindelse för gång- och cykeltrafik samt genom att gamla tillfarter ersätts med nya. Konsekvenserna av att väg 218 ges ny gestaltning bedöms som enbart positiva. Säkerhet, trivsel, utseende men även framkomlighet gynnas av föreslagna åtgärder. Detta kommer i ett första steg att tillsammans med Trafikverket studeras i en åtgärdsvalsstudie för att därefter kunna gå vidare med konkreta åtgärder.

Vid en fullständig utbyggnad av Väsbyområdet i Vagnhärads kommun kommer en ny anslutning till Vagnhärads och resecentrat att behövas. Förbindelsen mot Stationsvägen över järnvägen kommer att minska trafiken via Ödesby och Åby. Dock behövs sannolikt en planskild korsning med järnvägen. En utbyggnad av Albyområdet förutsätter att trafikfrågan studeras, särskilt med avseende på kapaciteten på Centrumvägen. En stor del av trafiknätet för nyexploateringar finansieras av respektive exploatör. Utbyggnader av trafiknätet leder dock till ökade driftskostnader för kommunen. Vissa trafikplanläggningar är svåra att finansiera med exploateringsmedel och måste finansieras på annat sätt, t ex genom skattemedel och statliga bidrag.

Omvandlingen av fritidshusområdena till ökad andel helårsboende kan på sikt medföra anspråk på bättre vägar med kortare avstånd till centrum. En ökad andel helårsboende i fritidshusområdena medför också att behovet av gång- och cykelvägar till och inom dessa områden ökar.

Vatten och avlopp

Ökat uttag av dricksvatten måste ske och en utökning av befintliga täkter är utredd och delvis genomförd. Vattenförsörjningen kan lösas den aktuella planperioden, men om fullständig utbyggnad sker i enlighet med planförslaget kan kapaciteten behöva utökas ytterligare. Vattenförsörjningen behöver ses över på lång sikt för att svara upp mot en ökande befolkning. Trosas avloppsreningsverk har byggts om för att få ökad kapacitet, men verket kommer inte att klara av den tillväxt som översiktsplanen medger. Översiktsplanen redovisar en plats för etablering av ett nytt reningsverk strax norr om tätorten vid Trosa våtmark. Därutöver kommer en överföringsledning att byggas mellan Trosa och Vagnhärads kommun vilket gör det möjligt att leda spillvatten till Vagnhärads kommun vid behov. Utbyggnaden av VA-nätet i de nya exploateringsområdena finansieras normalt av exploatören, men leder till ökade driftskostnader för kommunen.

Offentlig service

Skola

Kapaciteten på befintliga skolor bedöms inte vara tillräcklig vid full utbyggnad i enlighet med översiktsplanen. En

utbyggnad av framförallt Skärlagsskolan i Trosa kommer sannolikt bli aktuell under planperioden men även Vitalisskolan kan komma att behöva byggas ut i takt med att västra Trosa växer. En utbyggnad och befolkningstillväxt i enlighet med översiktsplanens ambitioner kräver på längre sikt sannolikt en ny skola i Vagnhärads kommun.

I Västerlångskung finns en låg- och mellanstadieskola i behov av ett växande elevantal. Kapaciteten på befintlig skola bedöms vara tillräcklig för en måttfull och "lugn" utbyggnad av tätorten. En utbyggnad av Västerlångskungs samhälle väntas vara positiv för skolans fortlevnad.

Förskola

Kapaciteten hos befintliga förskolor bedöms inte vara tillräcklig vid full utbyggnad i enlighet med översiktsplanen. I takt med den förväntade befolkningsökningen krävs ett ökat antal nya förskolor. På kort sikt gäller detta primärt Trosa tätort men på sikt kommer sannolikt nya förskolelokaler behövas även i Vagnhärads kommun samt ev i Västerlångskung. För detta finns en god beredskap. I många fall hanteras behov av förskolor i samband med planläggning för nya bostadsområden.

Äldreomsorg

Generellt eftersträvas goda möjligheter för äldre att bo kvar i hemmet. I takt med en åldrande befolkning kommer dock behovet av utbyggd äldreomsorg att öka. Avsikten är i första hand att komplettera befintliga anläggningar vid Trosagården och Häradsgården i Vagnhärads kommun. Här finns en planmässig beredskap för att möjliggöra viss utbyggnad.

Riksintressen som berörs

De föreslagna exploateringsprojekt som berör någon form av riksintresseområde beskrivs och analyseras i miljökonsekvensbeskrivningen.

DEL 2: MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Miljökonsekvensbeskrivningen är upplagd efter Miljöbalken kap. 6 § 12 rubriker och stycken följer paragrafens punkter. Liksom översiktsplanens övriga delar är miljökonsekvensbeskrivningen redovisad på en översiktlig nivå. I nästa skede, när detaljplaner eller liknande är aktuella, görs mer detaljerade konsekvensbeskrivningar utifrån bl a kommunens mall för behovsbedömningar. Därför kommer de mer detaljerade redovisningarna att göras i nästa planeringsskede. Geografiskt är miljökonsekvensbeskrivningen avgränsad till Trosa kommun, men med utblickar mot Östersjön. Tidshorisonten är kommande tioårsperiod.

Inledning

Miljökonsekvensbeskrivning tillhörande Översiktsplan 2015 – syfte och innehåll

Syftet med Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. MKB ska fokusera på projekt och förslag som kan antas innebära betydande miljöpåverkan. Trosa kommun vill genom sin planering skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling. Genom tydlighet i planeringen undviks risken för ogrundade beslut som kan bli följden när tydliga riktlinjer saknas. Under planarbetets gång kan uppgifter uppkomma eller förutsättningar ändras, så att MKB efter hand måste revideras eller utökas på något sätt. De aspekter som i detta läge kan antas vara betydande listas dock här nedan under rubriken Betydande miljöpåverkan.

Kommunens översiktsplan håller en generell och översiktlig nivå. Eftersom planen är generell är också MKB det, d v s konsekvenser diskuteras övergripande och generellt. Detaljerade studier för exempelvis enskilda exploateringsområden eller infrastrukturprojekt görs istället i samband med detaljplanering och liknande, då förutsättningarna och förslagen är tydligare formulerade. Denna MKB:s roll är istället att diskutera och lyfta konsekvenser och effekter på samhället i stort och i synnerhet aggregerade effekter.

Huvudsakligen koncentreras MKB till konsekvenser som kopplas till översiktsplanens förslag. Hänsyn ska dock tas till även andra förändringar, då det är de sammantagna effekterna som ska styra utvecklingen. Påverkan på miljön kan ju uppstå av åtgärder och händelser kopplade till både kommunala och andra verksamheter.

Utmaningar idag och imorgon

Inför framtiden är det av största vikt att vi planerar vårt samhälle med hållbar utveckling som övergripande målsättning. Kommande generationer ska inte drabbas av de miljöproblem vi hittills skapat, utan morgondagens samhälle ska istället fungera utan att ta i anspråk mer eller fler resurser än vad vår jord klarar av. I takt med att forskning tillkommer, lyfts nya frågeställningar i planeringen. En förändring i den nu föreslagna översiktsplanen jämfört med den gällande från 2010, är ett ökat fokus på vattenrelaterade frågor samt på framtida behov av klimatanpassning.

Bland miljöproblem som lyfts är utsläppen av växthusgaserna och åtföljande klimatpåverkan den viktigaste frågan i vår tid. Detta ska också ligga till grund för beslut inom alla områden som kan antas påverka utsläppsmängderna. En stor del av de koldioxidutsläpp som sker idag kan härledas till biltrafik. I planeringen behöver vi därför minska behoven av att köra bil till och från bostaden, både i tillkommande områden, men även för de boendeyråder som redan idag finns i kommunen – vilket förstås utgör den absolut största massan. Att göra det enkelt och attraktivt att cykla, gå eller åka kollektivt är därför prioriterat.

Glesa strukturer är i allmänhet ett problem då det leder till ökade behov av transporter. I Trosa kommun medges en mindre andel nybyggnation på landet samtidigt som tätortsnära fritidshusområden permanentas i stadig takt, vilket ger fler boende utanför tätortskärnorna. Detta kan leda till ökade biltransporter, men kan också i ett längre perspektiv leda till ett bättre underlag för kollektivtrafik,

bilpooler och liknande. Ökad täthet förbättrar också trygghetskänslan, vilket i förlängningen har betydelse för människors val att gå och cykla istället för att alltid välja bilen. Samtidigt kan krav ställas på exempelvis förbättrade avloppssystem för befintliga fritidshus då fler flyttar till dessa permanent, vilket är en relevant fråga kopplad till ökande problem med övergödning. Kommunen vill möjliggöra boende på landsbygden. Det leder till ett mer diversifierat utbud av bostäder och till att en levande landsbygd året runt underlättas.

För alla nya områden ska frågor som dessa tidigt ställas och eventuell miljöpåverkan kartläggas för att motåtgärder ska kunna identifieras och genomföras. Med tanke på att flera fritidshusområden är perifert belägna, är utveckling i de tätortsnära områdena av högre prioritet för kommunen. Permanentning i perifera delar av kommunen leder till ökad miljöbelastning i form av ökade transporter och längre avstånd till offentlig och kommersiell service, resecentrum, arbetsplatser mm. I översiktsplanen pekas därför framförallt områden från Åda fritidshusområde mot Åda golf ut som ett fritidshusområde som i framtiden mer kommer ha karaktären av permanentboende.

Kartläggningen av utsläpp och gifter samt deras effekter kan vara oklara idag. Det kan få följder när markanvändningen ändras. I ett kommunalt perspektiv är det framförallt föroreningar i marken som kan anses relevant. Här är dock kunskapsläget bättre och vid alla nya exploateringar studeras frågan och förebyggande åtgärder vidtas vid behov.

Såväl i landet som i Södermanlands län och i Trosa kommun behövs ett bättre skydd av våra skogar. Frågan är dock komplex då ansvaret delas mellan Skogsstyrelsen och markägarna. För den kommunägda skogsmarken finns en grön skogsbruksplan som togs fram under år 2009 av Skogsstyrelsen. I samband med arbetet gjordes en omfattande inventering och kartering av kommunens skogsinnehav. Arbetet med skogsbruksplanen har gjorts i samarbete med bl a kommunekologen och Samhällsbyggnadskontoret.

Eftersom jord- och skogsbruket samt uttag och användning av vattenresurser har förändrats under åren, går det att konstatera att den biologiska mångfalden minskat. I kommunerna kan detta mot-verkas genom insatser kopplade bl a till förbättrad vattenkvalitet, minskad övergödning, god förvaltning av kommunal mark och ett ansvarstagande för naturområden i form av att nyexploatering undviks på jungfrulig mark med höga naturvärden.

Havsmiljöerna, och särskilt då grunda havsvikar, tar skada av utsläpp av gödande och giftiga ämnen från avlopp, ökad båttrafik m m. I Trosa gästhamn finns sedan ett antal år tillbaka en båttvätt som underlättar för båtägare att göra mer miljövänliga val. Genom att tvätta båtbottnen minskar bränsleförbrukningen för motorbåtar, användandet av båtbottnfärger med så låg gifthalt som möjligt underlättas samt möjliggör även i viss mån att målning av botten undviks. Vid gästhamnen finns även resecentrum för tömning av septiktankar och ett samarbete pågår med kustkommunerna att hitta en lämplig lokalisering för en mer perifer sådan i skärgården. Kommunens Miljökontor har under 2014 tillsammans med kommunekologen inventerat befintliga båtklubbar samt inlett en dialog med dessa för att utveckla miljöarbetet.

Eftersom allt fler vill bosätta sig nära kusterna runt om i landet, är det av stor vikt att krav ställs på att avloppslösningar utformas med bästa möjliga teknik och att befintliga lösningar förbättras där det är möjligt. För Trosas del är det mesta av skärgården oexploaterad, vilket i sammanhanget är bra. Vad gäller inre kustzonen ges vissa möjligheter till byggnation förutsatt att det inte strider mot allmänna intressen och att Miljöbalkens krav kan tillgodoses. I den mån det handlar om fler enheter kan detaljplanekrav ställas. Stor restriktion råder alltså för byggnation i den yttre kustzonen i kommunen. Restriktivitet gäller såväl byggnation av hus som bryggor. I den mån bryggplatser kan samlokaliseras ska detta eftersträvas. Nedtagning av träd eller annan markberedning ska undvikas för att minska risken för att strandområden privatiseras.

1. Översiktsplan 2015

Översiktsplanens inleds med en vision om Trosa kommun år 2030. Delar av denna som är relevanta för miljökonsekvenserna listas här:

- » Att kommunens attraktivitet, småskalighet, goda förbindelser och närhet till en varierad natur har bevarats.
- » Att kommunens befolkning har kunnat växa med 2-3 procent per år.
- » Att ett antal nya boendekområden har tillkommit, huvudsakligen i tätorterna eller i dess direkta anslutning. Bebyggelsen har en estetiskt tilltalande utformning och är av hög miljömässig kvalitet med låg energiförbrukning. Där nya bostäder tillkommit utanför tätorterna har det skett med god anpassning till landskapet.
- » Att kollektivtrafiken inom och i anslutning till kommunen förbättrats. Genom utbyggnaden av Ostlänken har nya möjligheter öppnats för arbets- och studiependling på ett hållbart sätt.
- » Att kommunens strävan efter hållbarhet i planeringen har resulterat i att nybyggda och befintliga områden inte har ökat miljöbelastningen, att människor mår bra i sina boendemiljöer och att det går att integrera verksamheter bland bostäder.
- » Att tillgången på naturliga rekreationsytor både inom och utanför tätorterna samt på rik och varierad natur i anslutning till kommunens boendekområden är fortsatt god år 2030.
- » Att förutsättningarna för rena och friska stadsfjärdar och skärgård förbättrats, liksom tillgängligheten till Trosas å- och havsstränder.

Dessa punkter ligger till grund för de förslag som ingår i översiktsplanen. Flera av punkterna är intimt kopplade till bevarande och stärkande av natur- och miljövärden i kommunen. Miljökonsekvensbeskrivningen prioriterar därför frågor som kan relateras till dessa och som kan medföra betydande miljöpåverkan.

Översiktsplanens syfte

Översiktsplanen har till syfte att fungera som ett instrument i kommunens strävan mot socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling. Planen med tillhörande miljöbedömning ska fungera som ett beslutunderlag för politiken likväl som ett dokument där allmänheten, företag, myndigheter, andra kommuner e t c kan ta del av kommunens övergripande visioner och framtidsplaner. Planen tillsammans med miljökonsekvensbeskrivningen ger därmed en överblick över vägval och de miljökonsekvenser dessa kan leda till.

Översiktsplanens koppling till andra planer och program Översiktsplanen fungerar som en övergripande strategisk visionsplan. Eftersom den inte är bindande, är det inte säkert att alla förslag i den blir av eller blir exakt som planen anger. Däremot ska det finnas goda motiv för att göra avsteg från översiktsplanens förslag och rekommendationer. Jämte översiktsplanen finns dock ett flertal dokument som är styrande för verksamheter inom kommunen, vilka tillämpas kontinuerligt och följs upp efter hand. Översiktsplanens roll som vägledande kompletteras av dokument såsom VA-policy, Energi- och klimatplan, Avfallsplaner, Kollektivtrafikplaner m fl.

Ett viktigt verktyg i samhällsplaneringen är den behovsbedömning för MKB som görs i samband med alla detaljplaner som tas fram. Dessa bedömningar görs efter kommunens egen checklista och beaktar faktorer i Miljöbalkens kap. 6, § 12. Genom detta görs en systematisk kontroll av förväntad miljöpåverkan vilket sedan sammanvägs i enlighet med MKB-förordningen bilaga 2 och 4. Detta ställningstagande samråds därefter med Länsstyrelsen, innan själva planarbetet sätts igång. Möjligheterna att fånga upp relevanta miljöfrågor tidigt i planeringsprocesserna är därför goda.

2. Alternativ

Om översiktsplanen inte genomförs

MKB:n ska innehålla en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om översiktsplanen inte genomförs. Detta för att möjliggöra en jämförelse av

miljökonsekvenser om planförslagets olika delar inte blir av.

I stora drag innebär detta att bostadsutvecklingen i kommunen kraftigt begränsas, med minskad tillväxt som följd. Detta kan leda till att möjligheten att erbjuda ett brett spektrum av bostäder i olika former och på olika platser begränsas. Det blir då svårare för människor med begränsade tillgångar att kunna bo var och hur de vill. Då erfarenheten visar att exploateringsprojekt inte sällan faller bort, minskas eller fördröjs, medger översiktsplanen ett betydande, teoretiskt, tillskott av nya bostäder i syfte att i praktiken uppnå en väl anpassad och långsiktigt hållbar befolkningstillväxt.

Generellt finns risker i att inte ha en framsynt och aktuellt förankrad samhällsplanering i en kommun som Trosa. Då efterfrågan på att flytta till kommunen är stor, är det nödvändigt att vara tydlig med var och hur exploatering bör ske för att undvika icke genomtänkta byggnationer och förändringar med avseende på lokalisering, påverkan på transporter, landskapsbild, naturvärden m m.

Om inte kommunens ambitioner för Västerljung genomförs finns en risk för att offentlig service såsom kollektivtrafik, skola och barnomsorg inte längre kan upprätthållas.

Beträffande Trosa tätort antas konsekvenserna om översiktsplanen inte genomförs primärt leda till ökade trafikproblem om föreslagen infart till Västra Trosa inte kan byggas ut. Samtidigt bibehålls då dagens större, mer sammanhängande natur- och rekreationsyta i tätortens norra del. På längre sikt riskerar dock en utebliven infart att ortens utveckling västerut inte blir av. En fara finns i att boende i västra delarna av Trosa tätort och väster om den väljer att inte åka till tätorten för att uträtta ärenden e t c, vilket riskerar att skapa en samhällsekonomiskt sämre utveckling än om vägen byggs. Dessutom finns en betydande risk för att riksintresset för centrala Trosa påtagligt skadas om trafik inte kan ledas utanför tätorten. Huvuddelen av kommunens tillkommande bostäder planeras i Vagnhärad. Detta eftersom marktillgången är

något mer begränsad i Trosa, samtidigt som Vagnhärad framöver bedöms ha mycket goda förutsättningar att kunna utvecklas och stärkas av ett tillskott av boende och verksamheter. Om detta inte genomförs riskerar orten på kort sikt att stagnera då utbudet av service, kommunikationer e t c till stor del är avhängigt av att ett tillräckligt stort antal människor bor på platsen.

I ett stadsbyggnadsperspektiv riskerar Vagnhärad att gå tillbaka då pendling inte underlättas. Om föreslagna exploateringsområden inte byggs minskar förutsättningarna för en utveckling av Vagnhärad väsentligt, eftersom det då inte möjliggörs någon komplettering till dagens centrum och befolkningsunderlaget inte ökar som planerat. Dock innebär det att jordbruksmark och intilliggande naturområden inom det tänkta exploateringsområdet förblir oexploaterade.

Dagens bullerstörningar från järnvägen kan eventuellt kvarstå på liknande nivåer som idag och på samma platser beroende på i vilken utsträckning befintlig järnväg kommer att användas i framtiden. Trafiksäkerheten och trafikmiljön på väg 218 riskerar att inte förbättras inom den närmaste framtiden. Dagens landskapsbild med väg 218 och de "döda" ytor som finns på dess västra sida kvarstår som en tydlig praktisk och bildlig gräns för östra Vagnhärad.

För Trosa kommun har Ostlänkens utbyggnad med nytt resecentrum i Vagnhärad stor betydelse för hela kommunen. Goda spårbundna kommunikationer är en viktig förutsättning för att öka det kollektiva resandet i kommunen och upptagningsområdet för ett resecentrum vid Ostlänken omfattar hela Trosa kommun. Om Ostlänken inte byggs ut kan effekterna bli att biltrafiken fortsätter öka med antalet pendlare, samtidigt som förutsättningarna för kollektivt resande minskas då tågtrafiken alltmer utvecklas till ett mindre attraktivt resätt jämfört med bilpendling. Miljömässiga konsekvenser blir att utsläppen av koldioxid för dessa pendlare ökar.

Rimliga alternativ och vägvalsfrågor för Trosa kommun

Rimliga alternativ för att uppnå planförslagets mål ska också tas upp genom ett resonemang kring andra tänkbara utvecklingsinriktningar än de som ingår i översiktsplanens förslag. En översiktsplan med helt annorlunda förslag bedöms inte rimlig. Trosa kommun har en uttalad målsättning att fortsätta växa. En målsättning som bedöms vara sannolik med tanke på Stockholmsregionens tillväxt i övrigt och kommunens del i den större arbetsmarknadsregionen. För att uppnå målsättningen står kommunen inför några vägvalsfrågor, som kan få avgörande betydelse för utvecklingen. Det handlar dels om faktorer som är viktiga för att skapa tillväxt, men också sätt att balansera för att inte äventyra de värden Trosa kommun står för. Utifrån förslaget till översiktsplan måste följande särskilt nämnas: Ostlänkens etablering med resecentrum, utbyggnaden av Solberga, Infart västra Trosa och utbyggnaden av bostäder i detta stråk, utbyggnaden av bostäder vid Åda samt kommunens arbete med att inrätta naturreservat. De förslag som översiktsplanen tar upp bygger på vägval och prioriteringar som görs tidigt, då förslag ställs mot varandra. Däremot kan väsentliga skillnader finnas i hur och när olika förslag kan bli aktuella. Därför koncentreras avsnittet mer till prioriteringar mellan exploateringsförslag och varianter på exploateringsriktningar.

Ostlänken och ett nytt resecentrum

För Vagnhärad del är förändringar kopplade till Ostlänken de mest avgörande. Resecentrums lokalisering och spårens slutliga sträckning är inte fastställda ännu. Utredningsarbetet har återupptagits och sträckan genom Trosa kommun utgör första planeringsetappen och Trafikverkets tidplan är inriktad på att fastställd järnvägsplan ska finnas omkring 2019. Kommunens planering har inriktats på ett resecentrumsläge strax väster om väg 218, nära exploateringsområdet Solberga och Kalkbruksvägens verksamhetsområde. Lokaliseringen av Ostlänken och ett framtida resecentrum har också betydelse för utformning och utbyggnad av Solberga, vilket är det

enskit största utpekade nybyggnadsområdet i förslaget till ny översiktsplan. Vid ett fullt utbyggt Solberga förväntas Vagnhärad få ett tillskott på drygt 1.000 bostäder samt även verksamhetslokaler av olika slag. För tätorten Vagnhärad och kommunen i stort är Solberga en viktig motor för utvecklingen för övriga delar.

Kommunen har idag en hög utpendling med bil, vilket kan riskera att öka i takt med en tilltagande inflyttning. Således har tillgång till attraktiva kollektivtrafiklösningar stor betydelse inför framtiden. När Ostlänken står färdig, kommer Vagnhärad att trafikeras betydligt tätare än i dag med tåg och restiderna blir kortare till regionens arbets- och studieplatser. Arbetsmarknads- och utbildningsregionen kan också utökas avsevärt framförallt söderut genom Ostlänken. Detta i kombination med att bilresandet blir dyrare, kommer att resultera i att fler väljer att resa kollektivt. För kommunens del handlar det om att möta den ökade efterfrågan med att skapa en attraktiv bytespunkt vid ett resecentrum i Vagnhärad. Det ska vara enkelt och tryggt att såväl cykla och åka buss som att infartsparkera vid resecentrumen. En utbyggd Ostlänk kommer på flera sätt att vara en motor för utvecklingen av Vagnhärad och resten av kommunen. Det handlar dels om att öppna upp samhället för nya etableringar som idag hindras av den breda utredningskorridoren samt dels att stärka ortens attraktivitet som boendeort.

Utbyggnaden av Ostlänken betyder mycket för resandet till och från kommunen, som redan idag är högt. Sannolikt kommer många även i framtiden att i hög grad pendla till arbetsplatser utanför kommungränsen. För att minimera påverkan på miljön bl a i form av att minska utsläpp av koldioxid är attraktiva tågkommunikationer en viktig faktor. Konsekvenser av att byggandet av Ostlänken inte blir av redogörs för i föregående avsnitt. För information om planeringen av Ostlänken hänvisas till Trafikverket.

Utbyggnad av stråket Augustendal i riktning mot Åda Golf

Området vid Åda Golf har under de senaste åren byggts ut med bostäder. Det finns även färdiga detaljplaner för ytterligare etableringar. Kommunen är positiv till en fortsatt utveckling av Åda området av flera skäl.

Genom utbyggnad i stråket via Åda fritidshusområde skapas ett bättre befolkningsunderlag. Planläggningen och utbyggnaden av Åda backar har också lett till utbyggnad av kommunalt VA, vilket ger höga miljövinster i Åda fritidshusområde. Den norra delen av detta område är under planläggning och ett nästa steg är att påbörja planarbete i den södra delen. Genom att förstärka utmed stråket, kommer Åda Golf att knytas tydligare till Trosa tätort via fritidshusområdet, Augustendal och Bråta torp. Koncentrationen av bebyggelsen utmed detta stråk skapar en tätare struktur som kan möjliggöra utbyggnad av gång- och cykelbanor inom området, underlaget för kollektivtrafik blir bättre och standarden på Stensundsvägen kan på sikt höjas i takt med utbyggnaden. Kommunen har sedan tidigare valt att prioritera en utbyggnad av Åda Golfområdet.

Målsättningen är att genom att koncentrera bebyggelsen undvika ytterligare byggnation i känsliga områden och på så sätt minska intrång i såväl natur- som kulturmiljöer. Det handlar också om att stärka en existerande struktur där ny bebyggelse koncentreras till existerande stråk. Alternativet att inte fortsätta utbyggnaden kan få olika effekter, exempelvis förblir underlaget för litet för kollektivtrafik vilket gör att boende i området även framöver kommer att vara hänvisade till bil för att ta sig till kommunens olika målpunkter.

Infart västra Trosa och utbyggnad av västra Trosa

En viktig faktor för den framtida utbyggnaden av tätorten Trosa är etableringen av Infart västra Trosa. Syftet med tillfartsvägen är såväl att lösa den ansträngda trafiksituationen i centrala Trosa som att ge förutsättningar för utbyggnad av bostäder i tätortens västra delar. Trafiksituationen i Trosa har under lång tid varit besvärlig. Tung trafik är hänvisad till trånga passager över ån via den riksintressanta stadskärnan eller genom Vitalis-/Nyängsområdet, där den största av Trosa tätorts f-6 skolor samt två förskolor är lokaliserade. För att avlasta dessa områden samt för att skapa en långsiktigt hållbar trafiklösning, har en alternativ väg, Infart västra Trosa, utretts vilken numer även finns med i den regionala infrastrukturplanen.

Trafikverket har tillsammans med Trosa kommun utrett behovet av en ny väg samt en lämplig korridor att arbeta vidare med under föregående planperiod. Nästa steg i planläggningen är att ta fram en vägplan utifrån det lokaliseringsalternativ Trafikverket beslutat om. I det fortsatta planarbetet kommer ytterligare utredningar göras utifrån flera perspektiv, t ex effekter för intillboende vid Västra fän, påverkan på natur- och kulturmiljöintressen inom vägens sträckning samt påverkan på befintliga riksintressen. De områden som vid inventeringar visat sig ha de högsta naturvärdena föreslås ingå i den utökade ytan prioriterad grönstruktur vid Rådmansbackarna för att säkerställa dessa inför framtiden.

En utbyggnad av vägen möjliggör också en fortsatt utbyggnad av Trosa tätort västerut. I tidigare översiktsplan har detta redovisats med en pil västerut på plankartan medan den nu föreslagna översiktsplanen mer tydligt pekar ut lämpliga områden för bostäder. En effekt av att bebygga dessa områden är att grönområden tas i anspråk, att Sörmlandsleden ev måste flyttas något, men också att det ledningsnät som finns inom området kan ses över och omlokaliseras. Genom att möjliggöra en utbyggnad skapas ytterligare underlag för såväl offentlig som kommersiell service. Det skapar möjligheter för nya verksamheter att etablera sig, men det kan också riskera att tätorten glesas ut. Dock följer det västra stråket det stråk för kollektivtrafik som trafikerar Västerljung vilket skulle kunna förstärkas av en ökad befolkning. Behov av förskole- och skolplatser behöver ses över i samband med en utbyggnad. Detta bedöms dock kunna tillgodoses av översiktsplanens förslag.

Vid en etablering av den nya tillfarten kommer Hunga strövområdes status att behöva utredas. Området är idag flitigt besökt och såväl tillgängligheten som dess naturvärden kan behöva ses över. En utbyggd ny väg kommer att leda till barriäreffekter för människor och djur som rör sig i området. Dessutom kan slitaget öka om fler människor rör sig inom området. Samtidigt måste dock problematiken med att även fortsättningsvis hänvisa tung trafik eller genomfart via de centrala delarna av Trosa, där hela

den inre stadskärnan är ett riksintresse för kulturmiljövården poängteras. En framtida lösning för att säkerställa Hunga strövområdes natur- och kulturvärden kan vara att inrätta ett kommunalt naturreservat. Det fortsatta arbetet med Infart västra Trosa kommer att tydliggöra dessa motstående intressen och kommunen behöver börja utreda ett framtida kommunalt naturreservat i de södra delarna av strövområdet. Det är också viktigt att säkerställa att vägen i sig inte utgör en barriär för vilt som rör sig i området.

Kommunala naturreservat

För en tillväxtinriktad kommun som Trosa är hållbar tillväxt ett nyckelbegrepp. Kommunen har i tidigare översiktsplaner lagt ut områden med prioriterad grönstruktur. Dessa områden har över tiden utökats och under de senaste åren har arbetet med kommunala naturreservat fått ökat fokus. Under hösten 2009 fattades t ex beslut om att inrätta ett kommunalt naturreservat för Tomtaklinskogen och i takt med att fler områden byggs ut kommer frågan att bli aktuell på flera håll. Att arbeta med skyddsåtgärder för naturområden är av betydelse av flera skäl. Givetvis handlar det om att skydda särskilt värdefulla områden, men det handlar också om att balansera det höga exploateringsstryck som kommunen har. I den övergripande målsättningen med hållbar tillväxt gäller det att inte bygga bort de kvaliteter som förknippas med Trosa kommun och som faktiskt är de framgångsfaktorer som utgör lockelsen för såväl nya företag som nya invånare.

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument med hög prioritet i Trosa kommun. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att översiktsplanen är rådgivande till skillnad från detaljplaner som är juridiskt bindande. Även om kommunen på senare år lagt in nya områden med prioriterad grönstruktur i översiktsplanen, kan arbetet med kommunala reservat behöva fortsätta. Risken finns annars att områden med grönstrukturer får annan prioritet och ses som tänkbara områden för andra ändamål i framtida revideringar av planen. Resultatet kan då bli att grönområden exploateras på sikt i takt med att inflyttningen ökar och efterfrågan på mark blir större.

3. Miljöförhållanden idag – nulägesbeskrivning

Trosa kommun ligger i östra delen av Södermanlands län och gränsar i norr till Stockholms län. I dagsläget bor ca 11.800 personer i kommunen. Naturen är varierad och erbjuder såväl kuperad skog som vidsträckta och öppna marker sedan lång tid tillbaka präglade av lantbruk. Flera av länets rikaste fornlämningsområden finns i Trosa kommun. I kommunen ingår också hav och öar, huvudsakligen med karaktär av innerskärgård.

Cirka 26 % av mark- och vattenområdena i kommunen omfattas av någon form av skydd med stöd av lagen. Det finns flera naturreservat och Natura 2000-områden, varav ett flertal ligger i skärgården, samt fågel- och salskyddsområden, biotopskyddsområden, nyckelbiotoper och naturvårdsavtal. Dessutom finns det ett drygt hundratal rödlistade arter observerade i kommunen. För de skyddade områdena gäller särskilda bestämmelser.

Den varierade och rika naturen skapar goda rekreationsmöjligheter och det är aldrig långt till vacker och tillgänglig natur i kommunens olika delar. Under 2013 togs en lokal naturguide fram - Naturpärlor i Trosa kommun. Naturguiden, som beskriver samtliga naturreservat och Natura 2000-områden inom kommunen samt ytterligare besöksvärda naturområden, skickades ut till samtliga hushåll.

Generellt gäller att områdena föreslagna för exploatering är lokaliserade och avgränsade med hänsyn tagen till värdefulla natur-, rekreations-, eller andra värden.

Vagnhärad med närområden

För Vagnhärad del ingår merparten av både befintlig bebyggelse och föreslagna exploateringsområden i riksintresse för kulturmiljö; Trosaåns dalgång. Detta utgör ett av länets fornlämningsstättaste odlingslandskap med tät förekommande fornlämningar kring dalgången. Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950) och därmed undantagna från bebyggelseförslag. Riksintresseområdet har reviderats under senaste planperioden och fått en något ändrad avgränsning.

Centralt i orten ligger Natura 2000-området Lånesheden, ett botaniskt, geologiskt och kulturhistoriskt mycket intressant hållmarksområde. Lånesheden är också ett omtyckt utflyktsmål. Översiktsplanen pekar ut Lånesheden som en del av ett större sammanhängande område av prioriterad, tätortsnära grönstruktur. Natura 2000-området omfattas av ett kommunalt naturreservat vilket stärker områdets skydd i förhållande till en ökande befolkning i nära anslutning. I kommande detaljplaneprocesser måste en nära dialog föras med bland annat Länsstyrelsen för att säkerställa att områdets värden inte äventyras utan snarare förstärks och tillgängliggörs.

Nordost om samhället finns Tullgarns riksintresseområde för naturvård och friluftsliv. Området representerar en stor mångfald av naturtyper med rik flora och fauna. Riksintresset är lättillgängligt och försett med strövstigar och andra anordningar för friluftsliv. För övrigt genomströmmas Vagnhärad av Trosaån. Stränderna längs Trosaån omfattas till stor del av strandskydd. Se ytterligare beskrivningar av orten i avsnitten Vagnhärad samt Natur och friluftsliv respektive Riksintressen.

I och kring Trosa tätort

Riksintresset Trosaåns dalgång sträcker sig hela vägen till nästa riksintresse: Trosa stad. Detta uttrycker ett skydd för 1600-talets tidiga stadsanläggning, med strandbundna långgator på åns båda sidor. Träbebyggelsen och stadsstrukturen återger väl dåtidens kombination av handel, fiske och det sena 1800-talets badortsliv. Riksintesseområdet har reviderats under planperioden och anpassats till befintlig bebyggelse. Därutöver har även en del av hamnområdet inkluderats i riksintresset.

Nära tätorten finns bl a naturreservatet och Natura 2000-området Tomtaklinskogen. Området innefattar såväl sura och artfattiga berg som artrika moränmarker och områden med hävdgynnade arter. Skogsområdet utgör en av Sörmlands värdefullaste naturskogar på kommunal mark. Samlade bedömningar kopplade till föreslagna

exploateringar vid Bråta torp och Skjuvkärr visar att skogens värden inte riskerar att skadas.

Se ytterligare beskrivningar i avsnitten Trosa samt Natur och friluftsliv respektive Riksintressen.

Övriga kommunen

Hunga strövområde är ett värdefullt närströvområde som sträcker sig från Trosa tätort till Häradsvallen i Vagnhärad. Området är delvis kuperat och inbjuder till promenader och andra aktiviteter i främst de norra och sydliga delarna närmast tätorterna. I väster består området av ett småbrutet jordbrukslandskap med inslag av bebyggelse i huvudsak traditionellt placerad i skiljelinjen mellan skog och öppen mark. I öster och nordost dominerar skogen men även här finns viss bebyggelse. Delar av strövområdet ingår i prioriterad grönstruktur i anslutning till Trosa tätort. Detta kommer att påverkas betydligt av den planerade Infart västra Trosa. Denna är dock föreslagen i de delar som anses minst värdefulla ur naturvärdessynpunkt och minst utnyttjade för rekreation.

4. Påverkan på naturområden som avses i 7 kap MB m.m.

Relevanta och befintliga miljöproblem som har samband med områden som avses i 7 kap. MB m.m. listas nedan.

Naturresevat

Trosa kommun har under 2009 inrättat det första naturresevatet i egen regi – Tomtaklinskogen. Denna utgörs av bland annat kalkbarrskog som långa perioder fungerat utan aktivt skogsbruk. Skogen har därmed kunnat utveckla höga naturvärden. Omkullfallna träd och högstubbar utgör viktiga förutsättningar för den rika skogsmiljön. Inrättandet av naturresevat stärker områdets skydd och skapar förutsättningar för ett långsiktigt bevarande. Delar av Tomtaklinskogen är även Natura 2000-område. Lånesheden i Vagnhärad är ett annat Natura 2000-område som ombildats till ett kommunalt naturresevat. Områdets naturvetenskapliga värden består bland annat i ovanligt fina kalkmarkshärlar med rik och skyddsvärd flora, men det utgör också

ett viktigt närströvområde och är ett av de rikaste fornlämningsområdena i Sörmland. Bildandet av naturresevat bidrar till att skydda dessa kvaliteter samt att synliggöra och tydliggöra detta attraktiva område centralt i Vagnhärad.

I takt med att planeringen fortskrider med Infart västra Trosa kommer arbetet initieras för att inrätta ett naturresevat i Hunga strövområdes södra del. I samband med Trafikverkets utredningsarbete och tillhörande inventeringar har inga särskilt höga naturvärden identifierats i området dock har den södra delen höga rekreativvärden. Dessutom är tillgängligheten god, något som ytterligare kan förstärkas vid utbyggnaden av vägen. Kommunens ambition är att utreda ett kommunalt resevat och inom ramen för detta tillgängliggöra naturområdet för personer som normalt kan ha svårt att ta sig ut i skog och mark.

Vattenskyddsområde

Vattenverken och vattentäkterna omges av skyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter för att skydda grundvattnet från olika slag av föroreningar, vilket ställer krav på boende och verksamhetsutövare inom dessa områden. I takt med exploateringar och att antalet Trosabor blir fler ökar trycket på vattenförsörjningen i kommunen. Skyddsområdena fastställdes under 1970-talet. Under senare tid har lagar och regelverk som berör inrättande av skyddsområden förändrats. Trosa kommun har under senare år arbetat aktivt med att uppdatera och fastställa nya föreskrifter och vattenskyddsområden för Sörtuna vattentäkt. Ett förslag har varit ute på samråd och ett slutligt förslag ska enligt plan antas av Länsstyrelsen under planperioden. Avgränsningen är förändrad jämfört med idag, fler fastigheter berörs och restriktionerna föreslås blir strängare än de som gäller idag. I och med det ökade behovet av dricksvatten, har även ett ökat uttag möjliggjorts efter utredningar av taktens kapacitet. Även vattenskyddsområdet vid Källvreten ska ses över och överföringsledningar kommer att göra att de båda täkterna bör kunna fungera som reservvattentäkter åt varandra.

Natura 2000

Tomtaklinskogen

Natura 2000-området i anslutning till Trosas nordöstra delar berörs av nyligen antagna detaljplaner för bostadsbebyggelse vid Bråta torp och Skjuvkärr, då området får ett betydande tillskott av närboende. I samband med båda detaljplanerna har miljökonsekvensbeskrivningar tagits fram.

Längs med Natura 2000-områdets sydöstra gräns samt nära skogens centrala delar finns ett antal byggrätter i området Hagaberg. Risk för intrång av olika slag finns därmed t ex i form av att boende tar mer naturmark än vad som ingår i tomterna i anspråk för upplag av trädgårdsavfall och liknande. Detta motverkas i planbestämmelserna i form av tydlig avgränsning samt buffertzona. Vid Bråta torp utgörs gränsen mellan bebyggelsen och Natura 2000-området av ett dike och en upptrampad gångstig. De enskilda tomterna ges en tydlig fysisk avgränsning mot gångstigen så att den inte privatiseras och att den mark som är ianspråktagen för bebyggelse inte riskerar att påverka Natura 2000-områdets värden. Själva tomterna ges också en tydlig avgränsning i form av häck eller staket.

Den förtätning av bostadsfastigheter som föreslås, innebär fler boende i närområdet. Fler kommer att nyttja skogen i rekreationssyfte, plocka svamp, rasta hunden och barnen får tillgång till ett område för spontan lek. Kommunen har inrättat ett kommunalt naturresevat, delvis med syfte att stärka möjligheterna till tätortsnära rekreation eftersom detta bedöms som lämpligt även ur naturvårdssynpunkt. Att fler rör sig i området bedöms därmed inte som något negativt.

Avrinningen från de båda exploateringsområdena leder inte in i Tomtaklinskogen, vilket innebär att hydrologin i Natura 2000-området ej kommer att påverkas av exploateringarna. Tomtaklinskogens status som Natura 2000-område är förknippat med naturtyperna Västlig talliga och Lövsumpskog. Föreslagna exploateringar bedöms inte att leda till någon direkt påverkan av skogen. Inga träd kommer att avverkas. Detta innebär att exponeringen av sol- och vindförhållanden förblir de samma.

Detaljplanernas genomförande bedöms sammantaget inte påverka Tomtaklinskogens naturvärden negativt. Utformningen av nya områden sker i samråd med Länsstyrelsens naturvårdsenhet under detaljplaneprocessen. All ny användning av mark kan leda till ändrade förhållanden för såväl djur som växtlighet men planförslaget kommer inte att leda till en sådan förändring att förutsättningarna för naturtyperna rubbas.

Lånestaheden

I samband med planering för Ostlänken och ett stort utbyggnadsområde för bostäder vid Solberga har området för "Nya verksamhet- och handelsområden" i Vagnhärad utformats så att en större mängd bebyggelse planeras nära Natura 2000-området Lånestaheden än i dagsläget. Det skulle kunna innebära att risk finns för markslitage då fler människor kan antas röra sig i området. Detta är också en av hotbilderna som nämns i bevarandeplanen, då stora delar av naturtypen är "känslig för allt för intensivt markslitage" på grund av tunt jordtäck. I dagsläget används området frekvent av strövande människor. Besökare rör sig på redan upptrampade stigar, vilket bedöms kunna fortsätta även med en viss ökning av antalet närboende. I enlighet med tidigare översiktsplan planeras Natura 2000-området, tillsammans med ett större sammanhängande område, ombildas till kommunalt naturreservat. Trycket på Natura 2000-området bedöms då minska. I förvaltningen av området ska risken för slitage beaktas och vid behov motverkas i form av markerade och anlagda stigar eller liknande åtgärder för att kanalisera besökare i området.

Bland hotbilderna för Lånestaheden nämns gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar. Den lokala biltrafiken, med påföljande ökning av nedfall och utsläpp, bedöms dock inte öka i sådan omfattning att planförslaget kan medföra betydande risker för detta. På det stora hela kommer bilåkandet att minska till förmån för tåget, vilket i sammanhanget är gynnsamt. Syfte att stärka skyddet har Lånestaheden ombildats till kommunalt naturreservat.

Borgmästarholmen

Öster om den nya exploateringen på norra Öbolandet finns Natura 2000-området Borgmästarholmen. Syftet med detta är att bevara en naturlövskog, där stor biotopvariation och höga naturvärden knutna till både markfloxan och trädskiktet bidrar till områdets värden.

Natura 2000-området kan påverkas av exploatering i områdets närhet. I detaljplanen för Norra Öbolandet finns dock närmaste tomt för bostad ca 125 m från Borgmästarholmens gräns. Därmed anses buffertzonen till bebyggelse tillräcklig. Detaljplanen medger för övrigt en förtätning av bostadsfastigheter vilket innebär fler boende i närområdet samt att människor i högre grad än idag kommer att röra sig på ön året runt.

I Länsstyrelsens beskrivning av området framgår att bevarandestatusen är gynnsam för samtliga tre naturtyper; Boreonemoral ädellövskog, Näringsrik ek eller ekavenboks- och Lövsumpskog samt att hotbilder endast nämns i form av avverkning, körskador på marken etc. Eventuellt slitage av promenaderande människor, hundar som rastas, lekande barn eller liknande nämns inte som hotbilder. Områdets hydrologi bedöms inte ändras av exploateringen. Ett genomförande av förslaget bedöms därmed inte påverka Borgmästarholmens naturvärden negativt.

I den södra delen av området i anslutning till Natura 2000-området planeras för ett tätortsnära havsbad på den plats som tidigare använts som badplats. I det fortsatta utredningsarbetet kommer fokus riktas på eventuella effekter på Borgmästarholmens naturvärden. Några nya ytor jämfört med det tidigare badet bedöms dock inte tas i anspråk i någon större utsträckning.

Strandskydd

Trosa skärgård är en av kommunens viktigaste tillgångar. Här finns höga natur- och kulturvärden och området är mycket betydelsefullt för besöksnäringen och det rörliga friluftslivet. Ny bebyggelse prövas av det skälet restriktivt i den så kallade yttre kustzonen som finns utpekad i översiktsplanen. Detta är till gagn för möjligheterna att

bibehålla naturvärden och allmänhetens tillgänglighet kopplade till kommunens stränder. Därtill kommer att större delen av kustområdet har utökat strandskydd om 300 m jämfört med normalt 100 m. Detta tillsammans med kommunens riktlinjer om yttre och inre kustzon säkerställer ett omhändertagande om kommunens strandområden.

I den nya lagstiftningen gällande strandskydd får kommunerna möjlighet att peka ut så kallade landsbygdsutvecklingsområden. Om dessa områden pekas ut i översiktsplanen och särskilda skäl finns, kan i vissa fall lättnader i strandskyddet ges. Trosa kommun gör bedömningen att det inte finns några sådana områden inom kommunens gränser.

Vissa exploateringsområden som finns utpekade i översiktsplanen förutsätter i delar eller i sin helhet att strandskyddet förändras (upphävs alternativt införs). Detta handlar uteslutande om bebyggelse i Trosa tätort och berör bl a följande områden: Sjölundavägen, Edanö backe, Svartviks äng och Världens ände. Att upphäva strandskyddet i dessa områden är i enlighet med gällande Kust- och strandplan samt även i överensstämmelse med Länsstyrelsens riktlinjer, där tätortens utveckling är prioriterad och måste tillåtas på ett balanserat och hållbart sätt. Genom en kvalitativ utformning av bostadsprojekten kan allmänhetens tillgänglighet öka, närheten till vattnet förstärkas och ytterligare kvaliteter för tätorten skapas. De skäl som senare kommer att anges vad gäller strandskyddet kommer att fördjupas och redovisas i kommande detaljplaner.

5. Miljömål

Kommunerna är en av de viktigaste aktörerna för att miljömålen ska uppnås och här har den fysiska planeringen stor betydelse. Relevanta miljömål beaktas och kommunens åtgärder för att uppnå dem, kopplade till översiktsplanering, redogörs för nedan, där varje miljömål inleds med den nationella formuleringen.

Begränsad klimatpåverkan

Det nationella målet är att halten av växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras i enlighet med FN:s konvention för klimatförändringar, till en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

Utsläppen av växthusgaser och användningen av fossila bränslen behöver minskas för att målet ska kunna uppnås. För detta är transporterna en av de viktigaste aspekterna där skillnad kan uppnås, men som motverkas av att transporterna på våra vägar ökar. Trosa kommun kan begränsa klimatpåverkan genom att underlätta för resande och transporter med tåg, där Ostlänken kommer att ha mycket stor betydelse för tågtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft. Kommunen stärker förutsättningarna för detta genom planering av ett nytt resecentrum samt ett stort antal nya bostäder och utveckling av närliggande verksamhetsområden i anslutning till sannolikt resecentrumsplacering. Dessutom kommer kommunen att förstärka kollektivtrafiken med fortsatta satsningar på snabbusslinjer, fler tågavgångar och enhetligt biljettsystem i syfte att underlätta för kommuninvånarna att resa kollektivt.

Översiktsplanen medger förtätning av befintliga tätorter samt permanentning av fritidshusområden nära dessa. Bebyggelse i perifera lägen har relativt sett större inverkan på klimatet, men då den står för en begränsad andel av tillkommande ny bebyggelse bedöms det i sammanhanget inte betydligt försämra förutsättningarna för att minska utsläppen av koldioxid. Samtidigt ställer översiktsplanen krav på att möjligheter till transporter med kollektivtrafik, cykel eller till fots beaktas i planeringen. Med energieffektivisering avses metoder som leder till bättre hushållning med energiresurser, exempelvis genom olika åtgärder för att sänka behovet av energi för uppvärmning av byggnader och minska elförbrukningen. Genom energieffektivisering kan både naturresurser,

kapital och miljö sparas. I syfte att stärka detta, arbetar Trosa med kommunal energi- och klimatrådgivning till privatpersoner, företag och organisationer.

I takt med stigande energipriser och därmed ökade kostnader har hushållens och fastighetsägarnas intresse för att minska sin energianvändning ökat. Många hushåll har konverterat från tidigare olje-, ved- och eluppvärmning till bergvärme. Andra har kompletterat sin befintliga uppvärmning med luft/luftvärmepumpar. Detta har bidragit till energieffektivisering av hushållens uppvärmning, men resulterar i en något ökad användning av el i kommunen. Då el fortfarande importeras till den nordiska elmarknaden för att klara effekttoppar vid sträng kyla, kommer detta att medverka till en ökad andel växthusgaser från fossila bränslen. För att säkerställa en långsiktigt hållbar lösning av Sveriges energibalans, behöver fler bostäder värmas med förnyelsebara energislag från bioenergi och solenergi. Trosa kommun ser därför positivt på en förtätning av fjärrvärmenäten i Trosa och Vagnhärad då de levererar värme till hushållen från förnybara bränslen. Kommunen arbetar systematiskt med energianvändningen i de egna fastigheterna.

Vad gäller vindkraft finns ett riksintresseområde utlagt för havsbaserad, storskalig vindkraft. I dagsläget finns endast ett vindkraftverk i kommunen, men kommunen ser ett ökat intresse för etablering av vindkraft.

Kommunen är generellt positivt till etableringar av vindkraftverk och annan produktion av förnybar energi som inte stör landskapsbild eller andra intressen betydligt. För att uppmuntra exempelvis konvertering till solenergi är bygglovtaxan satt till noll kr för sådana åtgärder. Därutöver genomförs ett flertal åtgärder som föreslås i kommunens Energi- och klimatplan i syfte att minska kommunens energianvändning.

Frisk luft

Det nationella målet säger att luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. De skadliga inverkningarna på vår hälsa är stora av utsläpp av skadliga ämnen samt höga halter av partiklar i luften.

Höga halter av partiklar och höga halter av kväveföroreningar i luften har också påverkan på forn-lämningar och kulturminnen av olika slag. Detta är nära kopplat till trafikens avgasutsläpp samt slitage på vägbeläggningar och även för detta mål är alltså minskad vägtrafik mycket viktigt, vilket behandlas i ovanstående mål. Även uppvärmningen är av betydelse då vedeldning bidrar till utsläpp. Trosa kommun uppmuntrar till anslutning till fjärrvärme i samband med nybyggnationer då det är möjligt.

Under 2014 beslutade Trosa kommun att gå med i Östra Sveriges Luftvårdsförbund för gemensam provtagning och analys av luftkvaliteten enligt Miljökvalitetsnormerna för luft.

Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosionshastigheten i tekniska material eller på kulturföremål och byggnader. Detta är det nationella miljömålet, kopplat till de skador på mark, sjöar och grundvatten som orsakas av svavel- och kväveutsläpp p g a transporter, energianläggningar, industri och jordbruk.

Många av insatserna som är nödvändiga för att komma till rätta med försurningsproblemen är beroende av internationella åtaganden. På kommunnivå, kopplat till fysisk planering, är det framförallt minskad vägtrafik som är relevant. Trosas syn på hur förebyggande arbetet redovisas under miljömålet Begränsad klimatpåverkan.

Den kommunala vattenvården syftar i stort till en god hushållning med hav, sjöar och vattendrag genom att minska övergödningen och genom kalkning av försurade sjöar. Mycket av vattenvårdsarbetet sker tillsammans med de kommuner som har del i Trosåns avrinningsområde, som bland annat Gnesta, Strängnäs och Södertälje kommuner. I Trosa kommun är dock mark och vatten mindre försurningskänsligt. Detta beror på att markerna är naturligt kalkrika och kan neutralisera den sura nederbörden. I kommunen är därför Rensjön den enda sjö som

har kalkats genom åren och den har nu uppnått så god status att kalkningen upphört.

Giftfri miljö

Den nationella formuleringen säger att miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. I ett nationellt perspektiv är kemikalielagstiftningen REACH ett av flera viktiga instrument i att nå detta.

För kommunernas del handlar problematiken snarare om de giftiga och långlivade ämnen som redan finns spridda i miljön omkring oss. På olika ställen i Trosa kommun finns kända förorenade markområden, som finns utmärkta på en karta som kontinuerligt används som underlag för exploateringsförfrågningar och planering. I samband med exempelvis behovsbedömning för MKB kopplat till detaljplanering studeras markföroreningar och vid behov görs erforderliga undersökningar och åtgärder. En av dessa kan vara platsen vid befintligt reningsverk i Trosa.

Arbetet med miljöskydd kopplat till kemikalier innebär framförallt tillsyn enligt miljöbalken. Miljökontoret ser till att miljöbalken och följdlagstiftningen efterlevs inom olika verksamheter, vilket kan ske med stöd av de allmänna hänsynsreglerna för att förbjuda en verksamhet eller förelägga om åtgärder.

Kopplat till samhällsbyggande gäller att inga farliga ämnen tillåts vid byggnation. Detta kontrolleras i samband med byggnation och prövning av detta.

Skyddande ozonskikt

Miljömålet bedöms inte ha någon relevant koppling till översiktsplanens förslag.

Säker strålmiljö

Miljömålet bedöms inte ha någon relevant koppling till översiktsplanens förslag.

Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller på möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Då mark eller vatten tillförs för mycket näringsämnen uppstår övergödning, vilket får konsekvenser för vattenkvalitet och biologisk mångfald. För Trosa kommun är frågan mycket relevant då kommunen är en kustkommun med stor efterfrågan på att bo och bygga nära vatten. En stor del av problemen med övergödning kan kopplas till reningsverk, enskilda avlopp och utsläpp från jordbruket. Kommunen arbetar kontinuerligt för att förbättra avloppshanteringen. Som ett led i detta har en detaljplan för ett nytt reningsverk tagits fram och utredningsarbetet med kommunens långsiktiga avloppshantering fortskrider. Ambitionen är att ett reningsverk utformas så att förutsättningar för återföring av växtnäringsämnen till jordbruk uppnås. Samtidigt kan ett gott skydd för vattenmiljöerna och människors hälsa uppnås på både kort och lång sikt. För ett nytt avloppsreningsverk har särskilda funktionskrav antagits, vilka tar hänsyn till alla perspektiv som bedöms som relevanta för utformningen. Bland annat kommer verket byggas med plats för att i framtiden kunna anlägga rötkammare för avloppsslam.

Översiktsplanen medger viss bebyggelse som sannolikt inte kan kopplas till det kommunala VA-nätet. Då mini-reningsverk och liknande kopplat till detta måste inrättas, skapas också möjligheten för att närliggande fastigheter kan anslutas till dem om de idag försörjs med exempelvis bristfälliga enskilda avlopp.

Trosa kommun utreder därutöver en permanent avloppslösning för Tofsö fritidshusområde. Kommunen har förelagts av Länsstyrelsen att senast 2018 bygga ut en kommunal avloppsanläggning i fritidshusområdet enligt Lagen om allmänna vattentjänster. Syftet är att säkerställa avloppshanteringen i området. Exakt lösning för avloppshanteringen är ännu inte avgjord men frågan utreds av kommunen.

För befintliga enskilda avlopp pågår ett omfattande arbete där samtliga ska inventeras och där det är nödvändigt måste åtgärder vidtas för att minska miljöbelastningen.

Levande sjöar och vattendrag

Det nationella målet säger att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Målet kan till stor del knytas till problem med övergödning och försurning, vilket omnämnts tidigare. Vid insatser strävar kommunen efter att åtgärder i möjligaste mån ska få positiva effekter på både övergödning och försurning. I fråga om miljögifter sker åtgärder som nämnts ovan för att förbättra enskilda avlopp samt Trosas nya reningsverk, vilket sannolikt ger stora vinster för vattenmiljön.

Ett fiskevårdsområde har inrättats för en del av Trosaån för att vårda och utveckla fiskebestånden i ån. Området omfattar idag åsträckan från Nygårdsdammen i Vagnhärad till stadsfjärdarna och större delen av vattnet runt Öbolandet. Alla fiskevattenägare inom området är medlemmar och har ett visst antal andelar, beroende på hur stor del av ån man förfogar över. På så vis kan förvaltningen av fiskeresurserna förbättras. Kommunen har tillsammans med Trosaåns Fiskevårdsområdesförening inrättat en fiskevårdsplan för Trosaåns fiskevårdsområde. Denna innefattar en rad åtgärder för att förbättra förutsättningarna för fiskbeståndet i ån, bland annat genom att förbättra lekmiljöer och åtgärda vandringshinder.

Utmed Trosaån finns stora kulturmiljövärden och kommunen arbetar kontinuerligt för att tillgängliggöra promenadvägar och liknande i anslutning till ån. Även promenadvägar utmed stadsfjärdarna i Trosa har hög prioritet i den kommunala planeringen.

Utifrån ovanstående resonemang bedöms översiktsplanens genomförande inte påverka miljömålet negativt.

Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Trosa kommun har två grundvattentäkter. Den ena försörjer Trosa, medan den andra tårken försörjer Vagnhårad och Västerljung. En överföringsledning kopplar ihop de båda ledningsnåten, vilket innebär stabilare vattentillgång och en säkrad vattenkvalitet. Dessutom finns omkring femton enskilda, gemensamma och mindre anläggningar. Kvaliteten på dricksvattnet är generellt mycket bra. Vattenverken och vattentäkterna omges av skyddsområden med tillhörande föreskrifter för att skydda grundvattnet från olika slag av föroreningar. För närvarande pågår en översyn av föreskrifter och avgränsning för vattenskyddsområdet för Sörtuna. Se under rubrik Vattenskyddsområde.

I Trosas VA-policy anges ambitionsnivån som ska gälla för anläggningar för dricksvattenförsörjning. Dessa ska:

- » tillhandahålla tillräcklig kvantitet som är långsiktigt hållbar
- » tillhandahålla god kvalitet som är långsiktigt hållbar
- » bidra till en god resurshushållning
- » vara funktionella och användarvänliga

Vid framtagande av detaljplaner och liknande tillses alltid att tillgången på dricksvatten kan säkras utan att förutsättningarna för framtida försörjning minskas eller föroreningar släpps ut. Översiktsplanens föreslagna exploateringsområden samt omvandlingsområden ska uppfylla sedvanliga krav på lösningar för vatten och avlopp. Detta ingår som en av punkter att beakta i samband med behovsbedömningar för MKB, vilket görs vid alla detaljplaner.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Enligt detta mål ska Västerhavet och Östersjön ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevården samt

natur- och kulturvården. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård bedrivs så att en långsiktigt hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Övergödning, miljögifter och ett alltför intensivt fiske riskerar att störa den biologiska mångfalden i kust- och havsområden. Trosas arbete med att minska övergödning och överfiske berörs ovan. För att minska miljögifter i vattnet i form av båtägares utsläpp finns i Trosa gästhamn sedan 2005 en båtbottentvätt. Kommunen tillhandahåller den för att möjliggöra ett alternativ till giftiga båtbottnfärger för att förhindra påväxt av havstulpaner och alger på båtskroven. Dessutom bedrivs under 2014-2015 ett särskilt småbåtshamnsprojekt med syftet att stimulera till ett miljövänligare båtliv. I Trosa gästhamn finns även möjlighet att tömma fritidsbåtars septitankar. Detta kommer att bli mer aktuellt när ett förbud införs för tömning till havs från 2015.

Gällande Trosaåns fiskevårdsområde, se ovan under Levande sjöar och vattendrag.

Södermanlands skärgård är i allmänhet lågt exploaterad och det finns idag stora delar som är väl bevarade utan mänsklig påverkan. Med avseende på föreslagna riktlinjer för byggande på landsbygden, i synnerhet i den yttre kustzonen, bedöms tillkommande bebyggelse eller permanentning av fritidshus vara begränsad. I sammanhanget är också lokala reningsverk betydelsefullt, då utsläpp av ämnen som kan leda till ökad övergödning m m ska undvikas. Utveckling av skärgården är alltid komplicerat. Samtidigt som boende och näringsidkare i skärgården ska ges förutsättningar till att bo och verka ska detta balanseras mot höga natur-, rekreations- och kulturmiljövården. En levande skärgård är en målsättning för såväl Trosa som övriga kustkommuner samtidigt som detta innebär utmaningar i den kommunala planeringen och myndighetsutövningen.

Havsnära exploatering i form av bryggor, muddringar, röjning av vass eller liknande prövas efter gängse normer i samband med detaljplaner, tillståndsgivning enligt

Miljöbalken e t c. I det kommande fördjupningsarbetet med en blåstrukturplan kommer dessa frågor att utredas vad gäller Trosa tätort.

Stadsfjärden vid Trosa samt övriga skärgården påverkas då tätorterna växer och invånarna blir fler. Generellt eftersträvas dock ett strandnära byggande som tar hänsyn till och inte påverkar den befintliga miljön negativt. Där det är möjligt ställs krav på att strandpromenader och dylikt ökar allmänhetens tillgänglighet i samband med exploatering. Stora vinster för den marina miljön i stadsfjärden är att vänta då dagens reningsverk flyttas och ersätts med en annan långsiktig lösning.

Myllrande våtmarker

Den nationella formuleringen lyder att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. Såväl naturliga som anlagda våtmarker är en biologisk resurs för kommunen.

Trosa kommun har med hjälp av statsbidrag anlagt två större våtmarksområden för rening av avloppsvatten. Det är de båda kommunala avloppsreningsverken i Trosa respektive Vagnhårad som med hjälp av var sitt våtmarksområde kan behandla hushållens avloppsvatten så pass bra att det under större delen av året klarar den kvalitetsnorm som är föreskriven för strandbad. Mer än 50 % av kvävebelastningen via avloppsvattnet tas bort i reningsanläggningen. Våtmarkerna främjar det lokala växt- och djurlivet längs Trosaån. Vackra promenadstråk löper runt områdena. I våtmarkens sista dammar finns ett myller av liv. Här finns groddjur och många andra vattenlevande organismer. Damarna fungerar som pedagogiska miljöer för både skolor och förskolor.

Översiktsplanens förslag i form av nya exploateringsområden ska, där det bedöms nödvändigt, studeras i samband med miljöbedömning om exploateringarna riskerar att påverka våtmarker. Kommande infart för västra Trosa kan innebära påverkan på våtmarksmiljöer. Detta studeras inom ramen för Trafikverkets MKB-studier i den fortsatta vägplaneringen.

Levande skogar

Enligt det nationella miljömålet ska skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras, samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas. Inriktningen är att detta ska nås inom en generation.

Inrättande av två nya, kommunala, naturreservat i enlighet med planförslaget ger ett gott skydd för tätortsnära naturområden, vilket är positivt för miljömålet.

Översiktsplanens föreslagna Infart västra Trosa gör att sammanhängande naturområden minskas. Föreslagen sträckning är vald i syfte att minimera förlusten av rekreationsmöjligheter, biologisk mångfald och höga naturvärden. Fördjupade studier genomförs då miljöbedömningar för respektive förslag blir aktuellt. Den kommunala planeringen kan i övrigt inte påverka normalt skogsbruk annat än då kommunen äger marken. I översiktsplanen ges dock ett särskilt skydd till stora arealer skogsmark i form av prioriterad grönstruktur, vilket ska ses som en rekommendation att freda särskilt viktiga ytor från exploatering. Skogsbruksfrågor hanteras främst av Skogsstyrelsen.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas, samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Globalt sett blir jordbruksmarken allt mer värdefull när jordens befolkning växer och klimatet förändras. Nationellt sett är jordbruksmarken en viktig del av ett hållbart och fossilfritt samhälle, där jordbruksmarken behövs för produktion av livsmedel med mera och för att sluta kretslopp. Samtidigt lyfts också vikten av egenproduktion inom landet, bland annat med hänsyn till transporter, beredskap och risker för smittspridning.

Den nationella formuleringen innefattar ett brett spektrum av jordbruksmark och liksom för skogsbruk, kan den kommunala planeringen i slutändan inte påverka annat än den kommunala marken. I syfte att hålla

samman tätortsbebyggelse kan återanvändning av mark i kombination med förtätning fungera väl men på vissa platser måste även en del av tätortsutbyggnaden ske på naturmark eller icke produktiv jordbruksmark i tätorternas randzoner.

I samband med föreslagen exploatering vid Solberga tas viss åkermark i anspråk. I samhällsplaneringen för Ostlänken och övriga frågor relevanta för Vagnhärad som ort har avvägningen gjorts, att den åkermark som tas i anspråk för en helt ny stadsdel, där ett stort antal bostäder och verksamheter kommer att kunna rymmas, i sammanhanget får anses som möjlig att exploatera. Ostlänkens utbyggnad kommer att ta åkermark i anspråk och påverka förutsättningarna för jordbruk på flera sätt. Trafikverket kommer att redovisa omfattningen, liksom hur störningar och intrång kan minimeras, i järnvägsplan med miljökonsekvensbeskrivning. För Trosa kommun är det särskilt viktigt att bärkraftiga företag kan fortsätta sin verksamhet, såväl under byggtiden som när Ostlänken har tagits i drift.

God bebyggd miljö

Miljömålets nationella formulering säger att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas.

Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Målet innefattar en rad vitt skilda frågor, som på flera sätt berörs av samhällsplaneringen både på ett övergripande plan och i konkreta förslag. Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar, som ställer krav på flexibilitet i planeringen då vi idag har en större förståelse för hur och när förutsättningarna för markanvändningen påverkas. I detta sammanhang är det positivt att översiktsplanens föreslagna nyexploateringar huvudsakligen sker i eller i anslutning till befintliga tätorter. Minskade

koldioxidutsläpp och ökad andel kollektivtrafik är ett av flera planeringsperspektiv som ska gälla nyexploateringar. Viktigt är dock att komma ihåg, att den absolut största delen bostäder redan finns och att det därför är i det befintliga husbeståndet vinster kan göras, i form av energieffektivisering etc, vilket nämnts ovan i miljömålet Begränsad klimatpåverkan.

För Trosa kommuns del planeras för nybyggnation i huvudsak i eller i anslutning till tätorterna. Inom tätorterna medges också viss förtätning där det bedöms lämpligt, samtidigt som fritidshus permanentas. Detta leder till ett bättre utnyttjande av befintlig infrastruktur. Översiktsplanens prioriterade grönstruktur anses väl svara upp till miljömålets "gröna miljöer".

Generellt utformas nya områden relativt tätt, vilket ger betydande befolkningsökning utan att onödigt stora ytor tas i anspråk. Förtätning, där det kan öka tätorternas stadsmässighet, ses generellt som positivt. Därför håller tätortsnära exploateringar relativt hög täthet, vilket utnyttjar marken väl även då det är fråga om villa- eller radhusbebyggelse, samtidigt som miljöerna skapar hög grad av rörlighet och förutsättningar för mänskliga möten. Nybyggnation planeras med Trosamått så att utglesning motverkas. Nära kopplat till detta är frågor som berör den sociala hållbarheten i form av trygghet och säkerhet. För detta eftersträvas även en mångfald av boendemiljöer. Ett ökat befolkningsunderlag ger också bättre förutsättningar för kollektivt resande. Planeringen generellt syftar till att medge en befolkningsökning som, där ny bebyggelse blir aktuellt, ska kunna leva och bo i långsiktigt hållbara miljöer.

Ett av de regionala delmålen berör kulturmiljöer och närheten till dessa i våra bostäder. För kommunen i stort är frågan högst relevant, då stora delar av både Vagnhärad och Trosa ingår i riksintressanta kulturmiljöer kopplade till fornlämningar i Vagnhärad respektive Trosa stadskärna. Boende i de båda tätorterna har därmed kulturmiljöer nära till hands, om än av olika slag. För i synnerhet Trosas del är den rika kulturmiljön av stort värde för näringslivet och den lokala utvecklingen, då staden

attraherar ett stort antal besökare. Ett kvalitetsprogram har tagits fram för Hunga strövområde och näraliggande områden i syfte att stärka rekreations- och naturvärden. Detta stärker dagens rika miljöer mellan Vagnhärad och Trosa samtidigt som viss nybebyggelse medges enligt dokumentets rekommendationer.

För att stärka de blå miljöerna ställs krav på att allmänheten får ökad tillgång till strandområden genom att strandpromenader och dylikt anläggs i samband med exploatering.

Generellt sett är problem med buller i kommunen begränsade, trots att E4:an och Nyköpingsbanan passerar genom kommunen. Det som förekommer är oftast klagomål kring byggbuller i samband med förtätningar. Detta pågår under byggtiden men upphör därefter. För ny exploatering vid Solberga i Vagnhärad har hittills inga problem setts ut bullersynpunkt vad gäller föreslagen bebyggelse i anslutning till Ostlänken och resecentrum. Trafikverkets slutliga utredningar avseende bullerpåverkan m m kommer dock att beaktas vid detaljerad planering. Bostäder och verksamheter ska också placeras i förhållande till varandra så att boende i möjligaste mån skyddas från eventuella bullerstörningar av väg 218 eller befintlig järnväg. Vidare kan Ostlänken och en minskad biltrafik till följd av denna i ett brett perspektiv minska trafikbullerstörningarna. Miljömålets del avseende planeringsunderlag anses vara väl tillgodosett i Trosa kommun. För den fysiska planeringen, bygglovshantering m m fungerar översiktsplanen som ett väl underbyggt, sammanhängande stöddokument. Kommunen har generellt arbetat med aktuella översiktsplaner, se kapitlet "Vad är en översiktsplan?", vilka till stor del kunnat ersätta en rad separata dokument – ett arbetssätt som passar bra i Trosa kommun. Ett antal policydokument och liknande fungerar dock som värdefulla fördjupningar av sakfrågor. Bland dessa kan nämnas VA-policy, Energi och klimatplan, Trafikstrategi, översvämningskartering för Trosa stad samt externa dokument som Riskbild Sörmland 1 och 2 e t c.

Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt för nuvarande och framtida generationer.

Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

De förslag som ingår i översiktsplanen och som kan beröra miljömålet är framförallt exploatering vid Solberga i Vagnhärad och Ostlänkens dragning genom kommunen samt Hagaberg, Västra Krymla och Västra Trosa. Områdena i Vagnhärad har utretts i Fördjupad översiktsplan för Solberga med tillhörande MKB, vilken vann lagakraft under 2014. Där är bedömningen att exploatering inom ramen för kommunens planering inte bedöms leda till betydande miljöpåverkan avseende miljömålet. Vad gäller föreslagna utbyggnadsområden i Trosa har för området vid Hagaberg gjorts en fullständig MKB, som dock inte innefattar miljömålet, då detta inte bedöms påverkas av planens genomförande. Vad gäller övriga områden görs bedömningen att områdena kan genomföras utan betydande negativ påverkan på växt- och djurliv vilket måste utredas i kommande detaljplanearbete. I Trosa kan dock växt- och djurlivet påverkas i Natura 2000-området Tomtaklinskogen då två större områden för exploatering möjliggörs i planen. Detta utvecklas ovan under Natura 2000. Ostlänkens och Infart västra Trosas påverkan på miljömålet, och hur detta kan minimeras, utreds och redovisas i Trafikverkets fortsatta planering.

För detaljplaner och andra exploateringsprojekt utöver ovanstående görs sedvanligt behovsbedömning för MKB, då eventuell påverkan på skyddade, hotade och störningskänsliga arter och deras livsmiljöer belyses.

6. Betydande miljöpåverkan med anledning av Översiktsplanen

Översiktsplanen ligger till grund för annan fysisk planering såsom detaljplaner, bygglovshantering, utredningar m m och miljöaspekter som är av övergripande karaktär redogörs för nedan. Konsekvenser som är mer lämpade att studera på detaljnivå med hänsyn till kunskaper,

påverkansområde e t c tas med då miljökonsekvenser studeras i samband med detaljplanering och liknande.

Vagnhärad

En stor del av föreslagna exploateringsområden ingår i riksintresseområde för kulturmiljö; Trosaåns dalgång. Fornlämningar och kulturmiljövärden i övrigt finns närvarande på många ställen och påverkar därför planeringen både i stort och i samband med detaljplanering och bygglovshantering, då arkeologiska förundersökningar och liknande inte sällan måste göras. Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950).

Riksintressets värden bedöms inte påverkas av översiktsplanens genomförande, förutsatt att ett helhetsgrepp om ortens utveckling och historiska förankring kan tas då resecentrum, järnvägsspår m m ska genomföras. I kommande detaljplaner samt i den fortsatta planeringen för Ostlänken kommer riksintresseområdet för Trosaåns dalgång att utredas ytterligare när frågan blir aktuell.

Ostlänken och Solberga

Ostlänken med nytt resecentrum kommer att innebära stora förändringar i Vagnhärad i form av trafik- och infrastrukturfrågor, buller, påverkan på Natura 2000-området Länestaheden m m samt också för stadsbilden i stort. För hela kommunen väntas positiva sekundära följder av att tågförbindelserna förbättras avsevärt, vilket innebär möjligheter till minskade koldioxidutsläpp, då ett stort antal pendlare ges nya möjligheter till resande med väsentligt mindre miljöpåverkan än biltransporter. Konsekvenserna av Ostlänkens dragning och lokalisering i Vagnhärad studeras dock huvudsakligen inom ramen för Trafikverkets egna utredningar och behandlas inte i detta läge av översiktsplaneringen.

Planerad exploatering vid Solberga har studerats i MKB tillhörande Fördjupad översiktsplan för Solberga. Konsekvenser som antas innebära betydande miljöpåverkan redogörs för nedan.

Bullerstörningar kan uppstå från järnvägen, vilket hänvisas till Trafikverkets utredningsarbete där omfattande

studier gjorts och kommer att göras innan det är fullständigt klart var spåren ska lokaliseras och hur bullerdämpande åtgärder ska utformas. Trafikverkets utredningar tar hänsyn till hur befintlig bebyggelse påverkas och hur friluftslivet vid skogen norr om Solberga störs. Hittills har inga problem setts ut bullersynpunkt vad gäller föreslagna bebyggelse i anslutning till Ostlänken och resecentrum.

Även väg 218, befintlig järnväg samt industrier och verksamheter inom området kan ge upphov till buller. För att motverka detta ska bostäder och verksamheter placeras i förhållande till varandra så att boende i möjligaste mån skyddas. Vid projektering ska undersökas om tystare vägbeläggningsmaterial kan användas. Visst brus uppstår från väg E4. Detta har beaktats i planeringen så att föreslagna bebyggelse vid Solberga tack vare avstånd och topografi kan lokaliseras så att boende inte störs.

Ostlänken bidrar till fler transporter på järnväg och färre på väg, vilket långsiktigt förbättrar förut-sättningarna för att nå nationella och regionala miljömål.

Dagens klimatpåverkan beror till största delen på vägtrafikens utsläpp av koldioxid. Då planen medger förbättrad tillgång till tågtrafik och miljöanpassade transporter, ges förbättrade förutsättningar att minska dessa.

Med avseende på planerad nybyggnation i Solberga och omvandlingen av Lånesta verksamhetsområde bör väg 218 anpassas i struktur, funktion och utseende. Vägen ska integreras med omgivningen och utformas med anslutningar åt både centrala delarna av Vagnhärad samt åt Solberga och resecentrum vid Ostlänken. Det estetiska intrycket av infarten till Vagnhärad, funktionaliteten, säkerheten, barriäreffekter o s v är alla egenskaper som är i behov av att utvecklas och förändras. Samtidigt måste enkel angöring för bil- och kollektivtrafik till ett nytt resecentrum samt god kapacitet och framkomlighet för biltrafik mellan Trosa tätort och E4 bibehållas och utvecklas. Utformning av filer och körfält, cirkulationsplatser, vägmaterial etc. eller andra åtgärder som bedöms lämpliga, kommer att utredas tillsammans med Trafikverket i en åtgärdsvalsstudie för hela väg 218.

Trosa tätort

Vissa mindre kompletteringsområden i centrala Trosa tangerar riksintresset för Trosa stad men kommunen gör bedömningen att dessa föreslagna kompletteringar kan ske om de samtidigt förbättrar stadsbilden och servicen.

Etablering av reningsverk på annan plats

Då tätortens reningsverk flyttas och exploatering kan ske på fastigheten Världens Ände 1 kommer flera miljörelaterade aspekter att behöva studeras. En utförd, mycket översiktlig undersökning, visar att det med tanke på markens användning finns risk att markföroreningar förekommer. Därför kan sanering krävas innan ändrad markanvändning är möjlig. Även sedimenten i hamnområdet kan vara förorenade. En markmiljöteknisk undersökning krävs för att klarlägga detta. Utöver detta kommer även frågor såsom översvämningsrisker, skredrisker, framtida dagvattenhantering, byggnation och höjder i förhållande till intilliggande bebyggelse m m behöva utredas både i samband med flytt av reningsverket men också i samband med kommande planläggning.

I samband med att frågan om kommunens avloppshantering löses, krävs studier av hur närliggande bebyggelse påverkas och vilka förebyggande åtgärder som måste vidtas med tanke på lukt och andra möjliga störningar.

Infart västra Trosa

I anslutning till tätortens nordvästra del möjliggörs i översiktsplanen en ny infart västerifrån till Trosa tätort. Denna planeras genom ett större sammanhängande område benämnt "prioriterad grönstruktur" samt delvis Hunga strövområde. I avvägningen mellan rekreativintressen och framkomlighet har bedömningen hittills gjorts att vägen är möjlig att genomföra i ett läge med så små ingrepp som möjligt i känslig natur. De föreslagna sträckningarna är lokaliserade i de mindre känsliga delarna för att minimera skador för det rörliga friluftslivet och naturmiljön. Förslaget har jämförts med att istället bygga om eller bygga ut befintliga vägar vid Smäckbron respektive Nyängsvägen, vilket dock innebär större skador och bedöms som icke genomförbara med avseende

på närhet till befintlig bebyggelse, förskolor, riksintressen e t c. I utredningen om val av lokaliseringsalternativ har steg 1-3 åtgärder för centrala Trosa studerats ytterligare och utredningen visar att dessa åtgärder inte är tillräckliga att möta den förväntade framtida trafiken i Trosa tätort. Översiktsplanen föreslår att kommunen ska verka för att inrätta ett kommunalt naturreservat i de södra delarna av Hunga strövområde. Detta kan utgöra en kompensationsåtgärd för att mark tas i anspråk för vägen.

En ökande befolkning

Trosa kommun har sedan 1950-talet i stort sett konstant haft en positiv befolkningsutveckling. En ökande befolkning förutsätter utbyggnad av bostäder, teknisk infrastruktur, handel och service av olika slag m m. Såväl idag som historiskt har kommunens invånare pendlat till arbeten utanför kommungränsen, vilket innebär miljöbelastning i form av att många reser till sitt arbete med bil. För att möta detta och därigenom minska utsläpp av gaser som späder på växthuseffekten, arbetar kommunen aktivt med att erbjuda attraktiv kollektivtrafik. Trosabussar till Liljeholmen är ett exempel men även regionalbussar i viktiga pendlingsstråk såsom Nyköping och Södertälje samt tåg till framförallt Stockholm prioriteras högt av kommunen.

Andra typer av infrastruktur som behöver säkerställas parallellt med att antalet invånare blir fler är bl a att reningsverken har tillräcklig kapacitet, vattentäcker är säkrade och kan försörja en växande befolkning och planeringen underlättar för en långsiktigt energieffektiv uppvärmning.

Utbyggnad av nya bostäder innebär att mark omvandlas från exempelvis naturmark till stadsområden. Genom en avvägd planering kan den ökande efterfrågans behov av bostäder kombineras med att tillgängliggöra naturområden som idag kanske är svåra att nå. Dock måste en medvetenhet finnas om att ju fler som rör sig i dessa områden desto större är risken för slitage på dem. Genom olika skyddsåtgärder såsom tvingande planbestämmer av olika slag kan viss styrning uppnås och särskilt känsliga områden värnas. Samtidigt som fler områden

markeras som framtida bostadsområden pågår också arbetet med att inrätta fler kommunala naturreservat t ex södra delen av Hunga strövområde.

Miljökvalitetsnormer

De normer som finns idag reglerar främst föroreningar i utomhusluft, vattenkvalitet samt omgivningsbuller. Frågor kopplade till detta hanteras under respektive ämnesområde – se miljömålen Ett rikt växt- och djurliv, Frisk luft, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård. Översiktsplanens mål och förslag är väl förenliga med nationella miljömål och syftar till att uppfylla gällande miljökvalitetsnormer inom respektive område.

Befolkning och hälsa

I översiktplanens inledande del återges planeringens fokus med avseende på social hållbarhet. Här betonas bl a trygghet och vikten av att människor trivs i och är stolta över sin närmiljö. Planförslagets olika delar, med ny bebyggelse i varierade lägen och med olika utformningar, bedöms ge en bra grund för detta. Att eftersträva mänsklig skala på nya områden genomsyrar planeringen generellt och kommer till tydligt uttryck i stora områden som exempelvis Solberga, där flera typer av stadsbyggande föreslås.

Då hela befolkningen beaktas och olika perspektiv vävs in tidigt i planeringsskeden, är sannolikheten störst att t ex barn och äldres särskilda behov och önskemål tas till vara. I planeringsprocessen för översiktplanen genomförs ett brett samråd i syfte att fånga upp så många röster som möjligt.

Materiella tillgångar

Det nyligen justerade området av riksintresse för energiproduktion/vindbruk stärker förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraft, vilket skulle ge ett gott tillskott av förnybar energi. Idag finns bara ett vindkraftverk i kommunen, men fler bedöms kunna byggas ut då förutsättningarna på flera håll är goda.

Trosa kommun har en positiv hållning till utbyggnad av vindkraft. I takt med att tekniken förfinas, kan områden som idag bedöms olämpliga för utbyggnad vara möjliga i framtiden. Mot bakgrund av detta kommer kommunen att bedöma varje enskild ansökan utifrån de förutsättningar platsen anger.

Stadsbyggande

Planförslaget bedöms skapa goda förutsättningar för ett varierat byggande, då bostäder och verksamheter föreslås på olika platser och med olika tidsperspektiv. Variationen skapar förutsättningar för ett bostadsbyggande som passar många fler. Huvuddelen av ny bebyggelse antas ske i tätorterna vilket är positivt ur transportsynpunkt och för nyttjandet av befintlig infrastruktur. Nyttillkommande, sammanhängande områden avses också planeras förhållandevis tätt vilket ger effektivitet och ett hållbart utnyttjande av befintlig infrastruktur, samtidigt som det skapar en stadsmässighet och förutsättningar för möten.

Förebyggande åtgärder

I och i anslutning till Vagnhärad, Västerljung och Trosa fastställs så kallad prioriterad grönstruktur. Avsikten med dessa är dels att värna ytor för rekreation, men också för den biologiska mångfalden och ekologin.

Tillräckligt stora ytor för födosökande djur m m måste finnas för att dessa ska överleva. Områden benämnda prioriterad grönstruktur är just prioriterade och exploateringar eller utnyttjande som går emot syftet med dessa måste vara av stort allmänt intresse och väl motiverade. Närrekreation och ekologisk balans bedöms tillgodoses väl med översiktsplanens förslag.

Kommunen ser positivt på nybyggnation utanför tätorterna under förutsättning att bebyggelsen går att förena med natur- och kulturvärdena på platsen och att friluftslivet inte påverkas negativt. Trosa kommun omfattas till mycket stor del av olika typer av riksintressen för natur-, kulturmiljö- eller friluftsvärden. Huvudsakligen gäller detta vid kusterna och i skärgården. Översiktsplanens restriktivitet gällande nya hus i yttre kustzonen finns i

gällande samt förutvarande översiktsplaner och har hittills fungerat väl. Detta bedöms kunna fungera som stöd vid förfrågningar även fortsättningsvis. Detta skydd för kustnära områden på landsbygden i kombination med strandskydd bedöms ge ett tillräckligt skydd för de vattenområden som berörs i planen.

Vidare innebär i ett långsiktigt perspektiv att miljöpåverkan i olika former, främst i form av utsläpp från vägtrafik, mycket väl kan komma att minska då Ostlänken blir verklighet. Detta får direkta konsekvenser i form av att dagens många bilpendlare kan ställa bilen. Indirekt skapas också förutsättningar för en i övrigt utbyggd kollektivtrafik även inom kommunen. Arbeta med nya naturreservat vid Hunga stärker rika naturområden i tätorternas närhet, i synnerhet då efterfrågan på byggnation och exploatering är stor. Avgränsningen av och kvalitetsprogrammet för Hunga strövområde är ytterligare ett instrument för att säkerställa värden, främst för friluftsliv och rekreation.

7. Sammanfattning av bedömningen

Föreslagna exploateringsområden bygger på kommunens befolkningsprognoser och beaktar antagande om näringslivets utveckling, möjligheter till pendling m m. Mycket av kommande byggnation och utvecklingssteg i synnerhet Vagnhärad beror på Ostlänkens utveckling – var och när den kan komma att lokaliseras samt hur resecentrum byggs.

Miljöbedömningen inkluderande rimliga alternativ och har utförts av Samhällsbyggnadskontoret på Trosa kommun. Granskning av miljöbedömningen har erhållits från oberoende konsult vid Structor Nyköping AB. Bedömningarna har skett utifrån idag kända konsekvenser och på en nivå som kan anses rimlig i förhållande till översiktsplanens tidsperspektiv och detaljeringsgrad. Diskussioner har förts med olika delar av kommunens förvaltningar.

Som underlag för bedömningarna har använts kommunala dokument såsom exempelvis Energi- och klimatplan, VApolicy och länsstyrelsens bevarandeplaner för Natura 2000-områden. Boverkets vägledning för miljöbedömningar

för planer enligt Plan- och bygglagen (2006) har utgjort en grundplattform för upplägget av MKB och utgångspunkt har tagits från gällande översiktsplans konsekvensbeskrivning. Därutöver har även Naturvårdsverkets allmänna råd om miljöbedömningar av planer och program (2009:1) använts som underlag.

8. Uppföljning

Trosa kommun bedömer att ett antal åtgärder behöver följas upp, dvs som antas leda till betydande miljöpåverkan och som inte utreds och följs upp inom andra studier än kommunens. Dessa redogörs för nedan. Generellt finns dock ett utvecklat system med rutiner för miljöbedömningar i samband med detaljplaner, vilket gör att många miljörelaterade aspekter kan fångas upp tidigt i planprocesser. Sådana aspekter hänvisas till kommande planeringsprojekt.

Grönstruktur, natur- och kulturmiljö, rekreation

Infart västra Trosa – frågan berör främst rekreativvärden då ett sammanhängande område tas i anspråk. Frågan om ev naturreservat måste utredas ytterligare. Under den fortsatta planeringen tillsammans med Trafikverket kommer vägens påverkan ytterligare att fördjupas för att minimera negativ påverkan på natur- och kulturmiljö.

Bebyggelsestruktur, landskapsbild

Uppföljning av hur landskapsbilden påverkas är en självklart integrerad del i all planering. Detta följs upp i samband med befolkningens insyn i och påverkan på varje ny detaljplan och då mer konkreta planer och annan exploatering kan diskuteras.

9. Icke-teknisk sammanfattning

De viktigaste konsekvenserna av översiktsplanens genomförande är:

» Tillväxt – befolkningen i kommunen kommer sannolikt att öka och antalet bostadshus blir fler. Detta får till följd att viss mängd "ny" mark måste användas. De områden som översiktsplanen föreslår är dock valda med tanke på att den bästa användningen av dem bedöms vara för

just bostadsbyggande eller för t ex nya eller växande verksamheter. Samtidigt är flera grönområden i och nära tätorterna skyddade i planen genom att de benämns "prioriterad grönstruktur". Detta gör att avvägningen mellan bebyggelse och bevarande bedöms rimlig och hållbar.

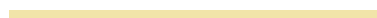
» Ostlänken byggs, sannolikt överensstämmande med kommunens förslag på lokalisering av resecentrum. För stadsbilden i Vagnhärad kommer detta att påverka mycket. Kommande studier i Trafikverkets regi får fördjupa detta. Vad som blir positivt är dock att betydligt fler än idag får möjlighet att resa kollektivt istället för att köra bil, vilket minskar koldioxidutsläpp och vägtrafikbuller.

» I Trosa föreslås en ny infart västerifrån till tätorten. Konsekvenserna av den blir att framkomligheten för både befintliga och kommande bostadsområden blir betydligt bättre. Samtidigt måste natur- och rekreationsområden nära tätorten tas i anspråk, vilket innebär negativ påverkan på dessa.

» Ett antal nya naturreservat föreslås, vilket höjer bevarandestatusen och stärker områdenas värden. Detta är mycket viktigt särskilt med tanke på ökad exploatering och hög efterfrågan på att få bygga.

Vid framtagande av översiktsplanen har förslagets framtida konsekvenser utgjort ett av flera underlag inför markerandet av olika områden. Påverkan av natur- och kulturmiljö i detalj kommer att utredas i kommande skeden. Det kan handla om inventeringar av olika slag, arkeologiska utredningar och/eller andra konsekvensbeskrivningar. När ett område pekats ut har således samhällsbyggnadsvinster vägts mot den påverkan en ut- eller ombyggnad kan ge både på närområdet eller tätorten i stort.

Sakregister

A

Allemansrätt 38,92
Avlopp 46, 47, 73, 91, 101, 103, 1112, 113, 116

B-C

Barnperspektivet 99
Befolkningsutveckling 14, 17
Bergtäkt 49
Besöksnäring 21
Brand 50, 52
Byggnadsminnen 22, 33, 34, 72

D

Dagvatten 38, 46

E

Energi- och klimatplan 47
Enskilda avlopp 47

F

Fiber 42
Fiske 58
Fjärrvärme 48
Flygplats 42
Fornlämningar 22, 32, 35, 55, 62, 63, 72, 86, 93, 108
Friluftsliv 26, 57, 83, 92
Fritidshusområden 19, 47, 73, 79, 91, 92, 95, 101, 111
Förnybar energi 48
Förskola 19, 103

G

Gång- och cykeltrafik 43, 84, 88, 102

H

Hållbarhet 11, 12, 14

I

Infart västra Trosa 44, 73, 78, 83, 84, 107, 116
Informationsteknik 42
Integration 99

J

Jordbruksmark 29, 62, 90, 100, 114
Jämställdhet 99

K

Kollektivtrafik 11, 12, 40, 43, 102, 111
Kustzon 38, 92, 101, 110

L

Landsbygd 19, 90, 93, 94, 100

M

Miljömål 110 ff

N

Natura 2000 28, 30, 56, 69, 70, 83, 109
Naturreservat 26, 27, 28, 109, 110, 114
Nya boendeyråden 17, 64, 74, 87
Näringsliv 21

O

Ostlänken 41, 43, 63, 64, 70, 86, 102, 106, 115

P-Q

Permanentning av fritidshusområden 47, 73, 84, 91, 101
Prioriterad grönstruktur 29, 74, 83, 88, 100, 107, 108, 114, 117

R

Region 12, 13, 21
Rekreation 29, 30, 38, 62, 69, 73, 74
Resecentrum 40, 43, 63, 64, 70, 102, 106, 115
Riksintressen 28, 54, 103

S

Skola 19, 20, 73, 83

Skred och ras 38, 50
Skärgård 22, 26, 27, 28, 34, 36, 55, 56, 57, 92, 100, 113
Skärgårdstrafik 42
Solberga 65, 69, 106, 115
Strandskydd 38, 82, 92, 93, 110
Särskilt boende 20

T-U

Tillväxt 11, 73
Trosa stadskärna 22, 72, 79

V-Ä

Vagnhäradstorg 64, 67
Vattenförsörjning 39, 46, 93, 103, 109, 113
Verksamhets- och handelsområden 68
Vindkraft 48, 58
Vision 5
Våtmark 29, 83, 103, 113
Väg 218 42, 44
Västerljung 18, 33, 86

Ö

Översiktsplan 7 ff
Översvämningar 38, 50, 51

Antagna policydokument

Fastlagd kurs för Trosa kommun, antagen av indelningsdelegerade Trosa 1991-08-21, § 71
Fördjupningsarbete Hunga, 2007
Trafikstrategi, november 2008
Vatten- och avloppspolicy, antagen av kommunfullmäktige 2009-03-11
Handelsområdesutredning för verksamhetsområdet i Trosa tätort, 2010-01-24
Gång- och cykelvägsanalys, februari 2010
Förtätningssupplett Vagnhäradstätt, september 2010
Kust- och strandplan – för Stadsfjärdarna och Trosåån, antagen av kommunfullmäktige 2012-02-29, § 8
PM Underlag för ställningstagande till lägsta golvnivå med hänsyn till stigande havsnivåer, april 2013
Energi- och klimatplan för Trosa kommun, fastställd av kommunfullmäktige 2013-09-18, § 58

LÄNSSTYRELSEN

Södermanlands län

Torbjörg Sekse
010-2234343

Trosa kommun
Samhällsbyggnadskontoret
619 80 Trosa

GRANSKNINGSSYTTTRAND 1(2)
Dnr
Datum 2015-09-30 401-4083-2015
Dossnr 88-1-001

Granskningsytttrande över översiktsplan för Trosa kommun

Förslag till ny översiktsplan för Trosa kommun är utställt och har inkommit till Länsstyrelsen för granskningsytttrande enligt 3 kap. 16 § plan- och bygglagen (PBL). Länsstyrelsen har lämnat samrådsytttrande den 5 maj 2015.

Av länsstyrelsens granskningsytttrande ska framgå om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljökvallitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisning av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenliga med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Trafikverket har lämnat yttrande den 29 september 2015. Trafikverket tillstyrker att planförslaget antas.

Detta granskningsytttrande ska enligt 3 kap. 20 § PBL redovisas tillsammans med översiktsplanen.

Länsstyrelsens ställningstagande

Länsstyrelsen kan komma att pröva kommunens beslut att anta detaljplaner eller områdesbestämmelser enligt 11 kap 10 och 11 § § PBL, om de synpunkter som lämnas nedan inte beaktas i fortsatt planering eller prövning.

Riksintressen för kulturmiljövården

Kommunens egen syn på hur riksintressenas värden ska tillgodoses saknas i översiktsplanen. Detta ställer högre krav på efterföljande planerings- eller beslutsunderlag.

Tureholm (D 49)

Avgränsningen av ett riksintresse ska omfatta de kulturvärden som har pekats ut av Riksanantikvarieämbetet. För Tureholms del är det herrgårdsmiljön som utgör motivet till utpekandet och Länsstyrelsen vidhåller därför sin uttolkning av riksintressets gränser. Länsstyrelsen menar att såväl den odlingsmark norr om väg 782 som hela den f.d. hagmark nordväst om herrgården, det skogsområde som kallas Djurgården, är viktiga delar för att kunna

förstå och uppleva herrgårdsmiljön. Även den öppna utblicken mot Tureholmsviken är av största betydelse för herrgårdsmiljön.

Trosaåns dalgång (D46)

Angående riksintresset Trosaåns dalgång anser kommunen att de centrala delarna av Vagnhäraås tätort borde exkluderas ur riksintresset då dessa inte representerar de värden som riksintresset syftar till att bevara. Enligt Riksantikvarieämbetets anspråk gällande Trosaåns dalgång omfattas inte Vagnhäraås tätort. Länsstyrelsens uttolkning av riksintressets gränser omfattar ändå tätorten eftersom det finns riksintressanta värden, i form av rika förekomster av fornlämnningar, runt om och inspiränt i landskapet där tätortens bebyggelse ligger. De funktionella och visuella sambanden mellan fornlämnningarna, och mellan fornlämnningarna och ån, är betydelsefulla för förståelsen av riksintresset.

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att den befintliga bebyggelsen i centrala Vagnhärad inte har bäring på riksintressets värden och anser att tätorten med fördel kan utvecklas med nyttillskott under förutsättning att dessa tillgodoser eller stärker sambanden mellan fornlämnningarna kring samhället.

Trosa (D 50)

Länsstyrelsen delar kommunens syn att samtidigt som riksintressets värden ska bevaras måste Trosa stad tillåtas att fortsätta utvecklas och förändras. När nya tillägg görs i stadsrummet behövs en omsorgsfull planering där ny bebyggelse samspelar med befintlig. Analyser av platsen och kulturmiljön kan behövas i kommande detaljplanläggning.

Miljö kvalitetsnormer

Av översiktplanen ska det, enligt 3 kap 5 § PBL, framgå hur kommunen avser att följa gällande miljö kvalitetsnormer. Det ska också framgå om det finns risk för att miljö kvalitetsnormerna överskrids. I förslaget till översiktsplan saknas redogörelse för detta.

Hälsa och säkerhet

För bebyggelseområden som planeras intill väg och järnväg med transporter av farligt gods behövs riskbedömningar i tidigt skede för att klargöra förutsättningarna för ny bebyggelse.

Strandskydd

Länsstyrelsen upplyser om att kommunens ambition om öppna vattenspeglar och borttröjning av vass kan strida mot ett av strandskyddets två syften. Prövning av åtgärderna får ske i kommande detaljplanläggning eller dispens från strandskyddsbestämmelserna där ytterligare underlag tas fram och de särskilda skälen för upphävande beskrivs.

Övrigt

I ärendet har deltagit företrädare för berörda enheter.

Torbjörn Sekse
Länsarkitekt

Översiktsplan 2015

Trosa kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2015-12-02

Grundläggande tankar i ÖP 2015

Förslag till ny översiktsplan bygger vidare på den gällande översiktsplanen från 2010. Grundläggande tankar såsom att stärka kollektivtrafikstråk, hitta möjliga förtätningar i Trosa, Vagnhärad och Västerljung, stärka och utöka områden med prioriterad grönstruktur, redovisa framtida infrastruktursatsningar samt möjliggöra en fortsatt tillväxt. I planens tätortskartor redovisas dessa förslag och ställningstaganden.

Sedan den gällande översiktsplanen antogs har frågor relaterade till vatten på olika sätt aktualiserats i en högre utsträckning. Utifrån det finns ett särskilt avsnitt om vatten i kommunen utifrån flera perspektiv. Avsnittet innehåller övergripande information och ställningstaganden kring vattenfrågor i kommunen inom flera områden. Det handlar bl a om framtida klimatförändringar och höjda havsvattennivåer, risker relaterade till skred och högre flöden i framförallt Trosaån, framtida dagvattenhantering, säkring av dricksvattenförsörjning, arbete utifrån vattendirektivet samt planfrågor relaterade till den statliga havsplaneringen mm.

